T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ BİLİM DALI

BENİN CUMHURİYETİ'NDE MİLLİ KİMLİK İNSAŞI (1894-1975)

KOCOU HONORE BANIDJE

DOKTORA TEZİ

Danışman

Doç.Dr. Çağatay BENHÜR

Konya 2020

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI ..... **i**
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **vi**
FOTOĞRAFLAR VE HARITALAR ..... **viii**
KISALTMALAR ..... **ix**
ÖZET ..... **xiii**
ABSTRACT ..... **xiv**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM : **16**
KOLEKTİF KİMLİKLERİN BÖLGESELLEŞTİRİLMESİ **16**
I. Bölgesel Bütünleşme **17**
1. Sömürge Bölgenin Örgütlenmesi **17**
1.1. Ulusal Bölgenin Keşfi 17
1.2. İdari Düzenleme 23
1.3. Ulusal pazarın Yaratılması Veya Ekonomik Entegrasyon 28
2. Sosyo-ekonomik Faktörler **32**
2.1. Sömürge Egemenliğinin Birleştirici Gücü 32
2.2. Kültürel Etkileşim veya Etnik Gruplar Arası Asimilasyon 36
2.3. Entegrasyonun Diğer Sosyal Faktörleri 40
II. Ulusal Kimliği Engelleyen Sömürge Politikası **44**
1. Sömürge Sisteminin İdari Yanlışlıkları **44**
1.1. Keyfi Sınırları 45
1.2. Irk ve Etnik köken Üzerine Sömürge Politikası 48
2. İdari politikanın Etkisi **51**
2.1. Bölgenin Eşit Olmayan Bir Şekilde "Kalkınması" 51
2.2. Sosyo-Kültürel Gruplara Karşı Çıkmak 56
İKİNCİ BÖLÜM : **61**
ULUSA AİT OLAN BİLİNCİN ORTAYA ÇIKIŞI **61**
I. Milliyetçiliğin Uyanışı **62**
1. Ulusal Hareketin Faktörleri **62**
1.1. Sömürgeciliğe Karşı Muhalefetin Kalıcılığı 62
1.2. Milliyetçi Seçkinlerin Ortaya Çıkışı 68
1.3. Seçkinlerin İstekleri ve Bunun Siyasi Zorlukları 72
2. Sömürge Protestosunun Kristalleşmesi **76**

2.1. Demokratik Hareketin Doğuşu 76
2.2. Kentsel Alanlarda Protesto Hareketleri 81
2.3. Dahomey Milliyetçiliğinin Sınırları 85
II. Ulusal Bilinç: Yaşama Gücü ve Kriz Arasında **90**
1. Siyasi Eylemin Birliği Veya Ulusal Uyumun Zaferi **90**
1.1. Sömürge Reformları Veya Dahomey'de Batılı Demokratik Kurumların Devreye Girmesi 90
1.2. Seçimler Etrafında Seferberlikler 95
1.3. Ulusal Bir Parti Oluşturulması: U.P.D. 100
2. Ulusal Uyumun Erozyonu **102**
2.1. Hırsların ve Siyasi Rekabetin Yükselmesi 102
2.2. Siyasi Parçalanma 106
2.3. Bölgeselcilik ya da Kuzey-Güney Sorununun Doğrulanması 111
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : **117**
BAĞIMSIZ DEVLET VE ULUS KURMA SÜRECİ **117**
I. Ulusal Bağlılık Örgütü **118**
1. Devlet, Ulusal Kimliğin Kurucusu **118**
2. Kimlik Mühendisliği veya Kollektif Belleğin Keşfi **124**
3. Ulusal Birliğin Kurumsallaşması veya "Birlik Zorlama" **128**
II. Ulus inşa Etmenin Önündeki Engeller **134**
1. Kurumsal İstikrarsızlık **134**
2. Halkların Dağılmasında Bir Etken Olan Az Gelişmiş Ekonomi **139**
3. Ulusal Entegrasyonun Gerçekleri **144**
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM : **150**
DEVRİM VE ULUS KURMA SÜRECİ **150**
I. 1972 Askeri Darbesi Sonrası **151**
1. Darbenin Nedenleri **151**
2. Devrimci Askeri Hükümet (G.M.R.) **156**
2.1. G.M.R.'nin Ortaya Çıkışı Ve Üniter İstekleri 156
2.2. Askeri Rejimin Sağlamlaştırılması 159
3. Program-Konuşma ve Ulus Birliği Arayışı **162**
3.1. Yeni Ulusal Bağımsızlık Politikası 162
3.2. G.M.R.'nin Ekonomik Milliyetçiliği 166
Transit Geçiş Derneği (SONATRA), la BENINOISE. **167**
II. Sosyalist İdeoloji ve Ulusal Kimlik **168**
1. Marksizm-Leninizm Seçeneği **168**

2. Ulusal bilinç Testi Altında Marksizm-Leninizm..... 172
2.1. Kültürel Devrim Veya Yeni Ulusal Bilinç 172
2.2. Özgünlük Politikası..... 174
3. Parti-Devleti Ulus Kurma Aracı..... 180
SONUÇ 187
BİBLİOGRAFYA 197
EKLER 208

ÖNSÖZ

Mîlli kimliğin inşası evrensel bir olgudur. Ancak, aynı zamanda dünyanın her yerinde yapılmamıştır. Böylece tarihçilik, bilimsel gerçeklik olarak kurulmuş üç mîlli kimliğin inşası dalgası oluşturmaktadır. İlk dalga XVIII.yüzyılın sonlarında ve XIX.yüzyılın başlarında Amerika'da, özellikle İspanyol yerleşimcilerin soyundan gelen Creoles'ın ilk ulusların kurduğu İberya Amerika'da ortaya çıkmıştır. İkinci dalga ise Avrupa da görülmektedir. İlk olarak İngiltere, Fransa, Almanya gibi Batı Avrupa'nın kurduğu milletlerle ilgilidir. Ardından, XIX.yüzyılın ortalarında ve XX.yüzyılın başında, ulusal fenomen Orta ve Doğu Avrupa'yı, ayrıca İtalya ve Türkiye'yi etkilemiştir. Bu aşamada, milletlerden "uyanış" olarak tanımlanmaktadır. Üçüncü dalga, Avrupa sömürgeci güçleri tarafından işgal edilen bölgelerin "dekolonizasyon" (sömürge kolonilerden çekilme) süreci ile bağlantılıdır. XX. yüzyılın ortasından itibaren, bugüne kadar devam etmektedir.

Burada benim yaptığım Benin'de ulusal kimlik inşası çalışması, ulusal hareketin bu son dalgasının bir parçasıdır. Bu dalgayla ilgilenen ülkelerin özelliği, hepsinin ya da bir kısmının Batı sömürgeci güçleri tarafından yaratılmış olmalarıdır. Tıpkı millet fikri gibi, kendi içlerinde kendini gösterdiği gibi, bu Batılı ülkeler tarafından ithal edildi ve dayattı. Benin'nin durumu budur. Bu çalışmanın amacı Benin'de ulusal kimlik oluşturma sürecini analiz etmektir. Dahomey bölgesinin yaratılmasından bir yüzyıldan fazla bir süre sonra, yani farklı kültürel sosyal gruplar arasında ilk önce zorunlu sonra istenen olarak birlikte yaşama; Yarım yüzyıldan fazla bağımsızlık, Benin ulusal inşası sürecinde şu anda nerede? Benim çalışmam bu gelişmeler hakkında rapor vermeyi amaçlamaktadır.

Seksen bir yıl süren bu çalışmayı gerçekleştirmek için, Benin'in siyasi evriminin ana aşamalarını takip ettim: Sömürge dönemi, bağımsızlık dönemi ve sosyalist deneyim. Bu farklı dönemler arasında milliyetçiliğin gelişme dönemini gözlemledim. Böylece, tezimin ana sorusu farklı kapsamlarda dört bölümde incelenmiştir. Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi kolay değildi. Ancak, irademe tüm zorlukların üstesinden gelmemi

sağladı. Bu yüzden, bütün yol boyunca gitmeme izin veren herkese minnettarlığımı ifade etmem benim için önemlidir.

Danışmanım Sayın Doç. Dr. Çağatay Benhür'e şükranlarımı sunarım. Bu çalışmayı başından beri izlemeye başlamış olduğu için. Onun öğrencisi olmadığım zamanlarda da nezaketini benim lehime hatırlıyorum. Ulaşılabilirliği, yardımları ve tavsiyeleri benim için büyük bir destek oldu. Aynı şekilde, Prof. Dr. Caner Arabacı ve Prof. Ferudun Ata, tezimin yönetim kurulu üyeleri onlarda çok teşekkür ederim. Her türlü tavsiyesinde ve desteğinde bana eşlik eden Prof. Dr Galip Badıran'a da teşekkür ederim.Türk dilini sabırla öğreten TÖMER'deki hocam Bayan Tuna Uysal'a şükranlarımı sunarım.

Tez çalışması için Türkiye'de bulunduğum sırada vefat eden babam Emmanuel için özel bir düşüncem vardır. Anneme, fedakârlıklarına ve cesaretlendirmelerine teşekkür ederim. Ayrıca kardeşlerime Anne-Marie, Lorins, Alphonse, Joel, Odette ve Rachelle'a destekleri için teşekkür ediyorum. Sevinç anılarımızı ve aynı zamanda zorluk yaşadıklarını paylaştığım arkadaşlara teşekkür ediyorum. Düşüncelerim özellikle Meirama Garba Moussa, Aminata Sacko.

Sonunda, bu tezi sevgili çocuklarım Tujuka ve Damilola'ya ithaf ediyorum…

Kocou Honoré Banidjè, Konya, 2020

FOTOĞRAFLAR VE HARITALAR

Foto 1 : Danxomè'de sömürge savaşı

Foto 2 : Fransız birliklerinin Abomey'e girişi (Danxomè krallığının başkenti)

Foto 3 : Kral Béhanzin Goho Meydanı'nda teslim oldu

Foto 4: Toffa I ve Behanzin Krallar

Foto 5 : Dahomey'in bağımsızlığının ilanı

Foto 6 : Dahomey'in İlk Hükümeti

Foto 7 : Dahomey (Benin) Mîlli sembolleri

Harita 1 : Afrika'da Benin

Harita 2 : Benin Dil Haritası

Harita 3 : Benin İdari Haritası

KISALTMALAR

A.N.B. : Archives Nationales du Bénin (Benin Ulusal Arşivi)

A.D.D. : Alliance démocratique dahoméenne (Dahomey Demokratik İttifakı)

A.E.F. : Afrique Equatoriale Française (Fransız Ekvator Afrika)

A.F.P. : Agence France Presse (Fransa Pres Acansı)

A.G.F. : Assurances Générales de France (Fransa Genel Güvencesi)

A.N.F. : Archives Nationales de France (Fransa Ulusal Arşiv)

A.N.R. : Assemblée Natioale Révolutionnaire (Ulusal Devrim Meclisi)

A.N.S.O.M. : Archives Nationales Section Outre-Mer (Fransa Ulusal Arşiv, Yurtdışı Bölüm)

A.O.F. : Afrique Occidentale Française (Fransız Batı Afrika)

B.C.B. : Banque Commercial edu Bénin (Benin Ticaret Bankası)

B.C.E.A.O. : Banque Centrale des Etats de l'Afrique de l'Ouest (Batı Afrika Devletlerinin Merkez Bankası)

B.D.D. : Banque de Développement du Dahoey (Dahomey Kalkınma Bankası)

B.D.P.A. : Bureau pour le Développement de la Production agricole (Üretim Tarım Bürosu)

B.I.T. Bureau International du Travail (Uluslararası Çalışma Bölümü)

B.P.A. : Bloc Populaire Africain (Afrika Halk Bloğu)

C.A. : Convetion Africaine (Afrika Konvansiyonu)

C.A.I.T.A. : Compagnie Agricole et Industrielles des Tabacs Africains (Afrika Endüstriyel Tütün Şirketi)

C.A.R.D.E.R. : Centre d'Action Régionale pour le Développement Rural (Kırsal Kalkınma için Bölgesel Eylem Merkezleri)

C.C.C.E. : Caisse Centrale de Coopération Economique (Ekonomik İşbirliği Merkezi Fonu)

C.C.S. : Comité de Coordination des Syndicats (Sendikalar Koordinasyon Komitesi)

C.F.A.O. : Compagnie Française d'Afrique de l'Oues (Batı Afrika Fransız Şirketi)

C.F.D.T. : Compagnie Françasie de développement du Textile (Fransız Tekstil Şirketi'ne Tekstil Elyafının Gelişimi)

C.F.L.N. : Comité Français de Libération Naionale (Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesi)

C.M.R. : Conseil Militaire Révolutionnaire (Devrim Askeri Konsey)

C.N.D. : Conseil National Dahoméen (Dahomey Ulusal Sözleşmesi)

C.N.R. : Conseil National Révolutionnaire (Ulusal Devrim Konseyi)

C.R.L: Conseil Révolutionnaire Local (Yerel Devrim Meclisleri)

C.R.N. : Comité de Renouveau National (Ulusal Yenileme Komitesi)

CICA: Compagnie Industrielle et Commerciale d'Afrique (Afrika Kıyılarının Ticari ve Endüstriyel Şirketi)

Cie. **F.A.O.** : Compagnie Française en Afrique de l'Ouest (Fransız Sömürge Şirketi ve Afrika)

F.A.D. : Force Armée Dahoméenne (Dahomey Silahlı Kuvvetleri)

F.A.O. : Food and Agriculture Organisation (Tarım Örgütü)

F.E.A.N.F. : Fédération des Etudiants d'Afrique Noire Francophone (Fransa'daki Siyah Afrika Öğrencileri Federasyonu)

G. E. N. : Groupe Ethnique du Nord (Kuzey Etnik Grubu)

G. F. A. : Générale Française des Assurances (Fransa Sigorta Grubu)

G.M.R. : Gouvernement Militaire Révolutionnaire (Devrimci Askeri Hükümet)

I.F.A.N. : Institut Fondamentale d'Afrique Noire (Siyah Afrika Temel Enstitüsü)

I.N.S.A.E. : Institut National de Statistique et d'Analyse Economique (Ulusal İstatistik ve Ekonomik Analiz Enstitüsüne)

İ.G.E. : Indixe de Développement Humain (İnsani Gelişme Endeksi)

J.U.D. : Jeunesse Unie du Dahomey (Dahomey Birleşik Gençliği)

L.N.J.P. : Ligue nationale de la jeunesse patriotique (Ulusal Yurtsever Gençlik Birliği)

M.D.D. : Mouvement Démocratique du Dahomey (Dahomey Demokratik Hareketine)

M.L.N. : Mouvement de Libéation Nationale (Ulusal Kurtuluş Hareketi)

O. U.A. : Organisation de l'Unité Africaine (Afrika Birliği Örgütü)

O.F.R.B. : Organisation des Femmes Révolutionnaires du Bénin (Benin Devrimci Kadın Örgütü)

O.J.R.B. : Organisation de la Jeunesse Révolutionnaire du Bénin (Benin Devrimci Gençlik Örgütü)

O.N.U. : Organisatio des Nations Unies (Birleşmiş Milletlere)

P.N.D. : Parti National Démocrate (Milliyetçi Partisi)

P.R.D. : Parti Républicain Dahoméen (Dahomey Cumhuriyet Partisi)

P.R.P.B. : Parti de la Révolution Populaire du Bénin (Benin Halk Devrimi Partisi)

P.R.S.-Benin: Parti de la Révolution Socialiste (Sosyalist Devrim Partisi)

R.D.A. : Rassemblement Démocratique Africain (Afrika Demokratik Birliği)

R.D.D. : Rassemblement Démocratique Dahoméen (Dahomey Demokratik Birliği)

S.B.E.E. : Société Béninoise d'Eau et Electricité (Benin'deki Elektrik ve Su Şirketi)

S.C.B. : Société des Ciments du Bénin (Benin Çimento Şirketi)

S.C.O.A. : Société Commerciale de l'Ouest Africain (Batı Afrika Ticaret Şirketi)

S.O.B.E.T.E.X. : Société Béninoise de Textile (Benin Pamuk Sanayi Şirketi)

S.O.B.R.A.D.O. : Société des Brasseries du Dahomey (Dahomey Bira Şirketi)

S.O.C.A.D. : Société de Commercialisation Agricole du Dahomey (Ticaret Şirketi ve Dahomey'in Tarımsal Kredisi)

S.O.N.A.C.O.P. : Société Nationale de Commercialisation des Produits Pétroliers (Ulusal Petrol Ürünleri Pazarlama Şirketi)

S.O.N.A.D.E.R. : Société Nationale pour le Développement Rural (Kırsal Kalkınma Ulusal Birliği)

S.O.N.A.G.R.I. : SociétéNationale Agricole (Ulusal Tarım Şirketi)

S.O.N.A.R. : Société Nationale de Réassurence (Ulusal Sigorta ve Reasürans Derneği)

S.O.N.A.T.R.A. Société National de Transit (Ulusal Transit Geçiş Derneği)

T.O.M. : Territoire d'Outre-Mer (Fransız Denizaşırı Toprakları)

U.A.P. : Union des Assurances de Paris (Paris Sigorta Birliği)

U.D.D. : Union Démocratique Dahoméen (Dahomey Demokratik Birliği)

U.D.F.P. : Union des Forces du Progrès (İlerleme Kuvvetleri Birliği)

U.G.E.A.O. : Union Générale des Etudaints de l'Afrique de l'Ouest (Batı Afrika Öğrenci Genel Birliği)

U.G.E.E.D. : Union Générale des Elèves et Etudiants du Dahomey (Dahomey Öğrencilerinin Genel Birliği)

U.G.T.A.N. : Union Générale des Travailleurs de l'Afrique Noire (Siyah Afrika İşçileri Genel Birliği)

U.G.T.D. : Union Générale des Travailleurs du Dahomey (İşçileri Sendikası)

U.N.D. : Union Nationale du Dahomey (Dahomey Ulusal Birliği)

U.N.D.P. : United Nations Development Program (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

U.N.E.S.C.O. : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

U.N.S.T.B. : Union Nation des Syndicats des Travailleurs du Bénin (Benin İşçileri Sendikası Ulusal Birliği)

U.N.S.T.D. : Union Nation des Syndicats des Travailleurs du ahomey (Ulusal Dahomey İşçileri Sendikası Birliği)

U.P.D. : Union Progressite Dahoméenne (İlerici Dahomey Birliği)

U.R.D. : Union pour le Renuveau du Dahomey (Dahomey'in Yenilenmesi Birliği)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	KOCOU HONORE BANIDJE
	Numarası	144102051002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TARİH/ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ■
	Tez Danışmanı	Doç.Dr. ÇAĞATAY BENHÜR
	Tezin Adı	Benin Cumhuriyeti'nde Milli Kimlik İnşası (1894-1975)

ÖZET

Benin, tam anlamıyla Benin Cumhuriyeti, Batı Afrika'nın bir frankofon ülkesidir. Benin, bugün toprak sınırlarında olduğu gibi Fransa'nın bir icadıdır.

Sömürge savaşların sonrası ve Fransa Devleti temsilcileri ile kralların ve yerel şeflerin arasında akıllıca geçen çeşitli anlaşmaların doğruluğunun ardından, 1894'den itibaren Dahomey kolonisi kurulmuştur. Bu koloni, daha sonra Orta Nijer'de Fransız ordusu tarafından fethedilen bölgeler kuzeye uzatılmıştır. Tüm bu bölgeler, 1 Ağustos 1960'ta uluslararası egemenliğe katılan Dahomey kolonisini oluşturur.

Sömürge durumuyla ilgili özel koşullar sayesinde, sömürge bölgesinde yaşayan farklı sosyal gruplar bir entegrasyon sürecine başlamıştır. Etnik gruplarının ötesine geçen yeni bir topluma ait olma bilinciyle kendini göstermiştir. Ulusal duyarlılık her şeyden önce halk kitlelerinin seviyesine yayılmadan önce sömürgeci küçük burjuva, özellikle aydınlar düzeyinde doğurmaktadır. Bu süreçle ilgili kazanımlar ne olursa olsun, bugün etnik kökene bakılmaksızın tüm Benin vatandaşlarının Benin ulus ile özdeşleştiği açıktır.

Bu çalışma, tarihi alanın sömürülmesiyle, farklı kültürel grupların Benin Devleti'ne entegrasyon sürecini analiz etmektedir. Bu farklı toplulukları devlet ve Benin halkı ile özdeşleştirmeye iten dinamikleri incelemektedir. Kronolojik açısında, çalışma yaklaşık bir yüzyıl (1894-1975) boyunca uzanmaktadır. Bu çalışmayı gerçekleştirmek için çalışmamız süresince sömürge arşiv belgeleri, gazeteler ve basılı kitaplar kullanılmaktadır.

Bu çalışmanın ana hipotezi, en azından politik biçiminde Benin bir ulus inşat edilmektedir. Ve tüm Beninliler onunla özdeşlemektedir. Ancak bazı zorluklar doğurduğudur.

Anahtar Kelimeler: sömürgecilik, devlet, ulus, milliyetçilik, ulusal kimlik.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	KOCOU HONORE BANIDJE
Numarası	144102051002
Ana Bilim / Bilim Dalı	TARİH/ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ■
Tez Danışmanı	Doç.Dr. ÇAĞATAY BENHÜR

Tezin İngilizce Adı: National Identity Building in Benin (1894-1975)

ABSTRACT

Benin, in complete form, the Republic of Benin, is a francophone country of West Africa. Benin, as it stands today in its territorial borders is an invention of France.
Following the colonial wars and the truteness of various treaties cleverly passed between the representatives of the State of France and kings and local chiefs, the colony of Dahomey was established from 1894. It was later enlarged to North, to the territories conquered by the French army in Middle Niger. All these terrtioires form the colony of Dahomey which acceded to international sovereignty on August 1, 1960. Thanks to particular conditions related to the colonial situation, the different social groups living in the colonial territory have begun a process of integration. It manifested itself in an awareness of belonging to a new community that goes beyond ethno groups. National sentiment is born first of all at the level of the colonial petty bourgeois, especially the intellectuals, before spreading to the level of the popular masses. Whatever the vicissitudes related to this process, it is obvious today that all citizens of Benin, regardless of their ethnic origin, identify with the nation of Benin.
This work analyses, through the exploitation of the historical field, the process of integration of the different cultural groups within the State of Benin. It studies the dyamics that led these different communities to identify with the state and the nation of Benin. From the chrologic point, the study extends over a period of about a century (1894-1975). To carry out this work, we used colonial archival documents, newspapers and printed books for the period of our study.
The main hypothesis of this study is that a Beninese nation was created, at least in its political form. And all Beninese identify with it. However, this nation presents several challenges.

Key Words: colonisation, state, nation, nationalism, national identity.

GİRİŞ

Benin, Batı Afrika'da dönencelerarası bölgede bulunan bir ülkedir. Doğuda Nijerya, kuzeyde Nijer Cumhuriyeti, kuzeybatıda Burkina Faso Cumhuriyeti, batıda Togo Cumhuriyeti ve güneyde Atlas Okyanusu ile komşudur. Güneyde, doğudan batıya doğru genişliği 125 km'dir. Kuzeyde, Natitingou'nun yüksekliğinde 325 km'ye kadar genişler. Güneydeki Atlantik Okyanusu'ndan kuzey'deki Nijer Nehri'ne kadar ülke 720 km uzunluğundadır. Benin'in toplam yüzölçümü 114 764 km^2dir. Ulusal İstatistik ve Ekonomik Analiz Enstitüsüne (I.N.S.A.E.) göre Benin nüfusu 2016 yılında 10.741.458 kişidir. Başkenti Porto-Novo'dur.

Coğrafi olarak, Benin biraz engebelidir. Güneyi, yaklaşık 10 m rakımlı bir kıyı ovasından oluşmaktadır. Bataklıkların, göllerin ve lagünlerin mekanıdır. Özellikle Ouémé, 91.600 hektar alanı kapsayan geniş bir sulak alt vadi içerir. Güney, başkent Porto-Novo ve en önemli ekonomik merkez Cotonou da dahil olmak üzere ülkenin en büyük şehirlerine ev sahipliği yapmaktadır. Nüfusun çoğu güneyde yaşamaktadır. Kuzey, esas olarak Savanlarden oluşur. Düzensiz olarak, komşu Togo, Gana ve Nijer eyaletlerine kadar uzanan Atakora zinciri de dahil olmak üzere bazı tepeler ve dağlar dağınıktır. En yüksek noktası, yaklaşık 800 metre yüksekliğindeki Sagbarao dağıdır.

Benin dönencelerarası bölgede yer alır; iklimi sıcak ve nemlidir. Bununla birlikte, bu iklim enlem, yer şekilleri ve mevsim değişiklikleri ilgili olarak mevsimsel ve coğrafi değişikliklere sahiptir. Ülkenin üç ana iklim bölgesi vardır: subekvatoral iklim, iki varyasyonlu Sudan iklimi (Güney Sudan ve Kuzey Sudan) ve Atakorian iklimi. Yağış miktarı yılda 900 ila 1300 mm arasındadır. Güneybatıda, Cotonou'dan Porto-Novo'ya ve kuzeyde, Natitingou'dan Djougou'ya veya Dassa ve Ndali bölgelerinde yüksek düzeyde nem görülür. Güneyin ekvatoral iklimi, güneydeki yağışlar için çok daha elverişlidir. Mart ayının ortasından Temmuz ayının ortasına kadar en yüksek yağış miktarları görülür. Kasım ve Aralık ayları arasında yağmur miktarları düşüktür. Nisan'dan Kasım'a kadar Atlantik Okyanusu'ndan batıya doğru nem yüklü Muson rüzgarları eser. Kuzeyden güneye, Kasım ile Mayıs ayları arasında, Sahel'den büyük miktarda toz taşıyan kuru bir rüzgar olan Harmattan eser. Benin'de en sıcak aylar Nisan ve Mayıs aylarıdır. Ortalama sıcaklık 22 °C ve 34 °C arasında değişir. Ayrıca, Benin

nispeten yoğun bir hidrografik ağa sahiptir. İki nehir havzası vardır. Kıyı havzası Ouémé, Mono, Sô ve Couffo gibi nehirlerden oluşur. Bu nehirler gölleri (Ahémé, Nokoué, Toffo) ve çeşitli lagünleri doğurur. Volta Havzası başlıca üç büyük nehirden oluşmaktadır: Mekrou (250 km), Alibori (250 km) ve Sota (200 km).

İdari olarak Dahomey altı eyalete ayrılmıştır: Atakora, Atlantik, Borgou, Mono, Ouémé ve Zou. Bu toprak bölünmesi Fransız sömürge yönetiminden geliyor. 1958'den beri yürürlükteydi; ancak, 1999 yılında değişti. Bu tarihten itibaren ülke on iki bölüme ayrılmıştır. Altı eski eyalete altı yeni bölüm eklendi: Alibori, Hills, Couffo, Donga, Littoral ve Plateau. Bu on iki bölüm 77 belediyeden (Komün) oluşmaktadır. Her belediye çeşitli ilçelerden oluşmaktadır. İlçe, Benin' deki idari birimdir.

Benin' in ekonomisi zayıftır. Dünya Bankası'na göre, ülkenin 2017 yılında 9,274 milyar dolarlık GSYİH' sı bulunmaktadır. İnsani Gelişme Endeksi (İGE) açısından, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) 2014 raporunda 187 üzerinden 138. sırada yer almaktadır.

Tarih açısından, Benin'deki nüfus yerleşimi, güney ve kuzey olmak üzere iki büyük coğrafi bölgeye göre yapılmıştır. Güney, %55'i temsil eden Aja-Fon grubu (Goun, Mahi, Ewe, Gen, Ayizo, vb.) ve Yoruba grubunu temsil eden ve asimile edilen %15'lik Gine Körfezi halklarından oluşmaktadır. Kuzey; Baribas (Baatönü) %9, Dendi %3, Yoa %3, Otamri %6 ve Peulh %7 gibi savan halklarından oluşmaktadır. Ülkenin sosyo-kültürel manzarası, yaklaşık elli yerel lehçeye bölünmüş altı ana dil grubunu sunmaktadır. Sömürgeleşmeden önce, Benin'in mevcut halkları çeşitli sosyo-politik varlıklara göre örgütlendiler. Krallıklar ya da devletler, orta ölçekli beylikler ve başsız ya da vatansız toplumlar olmuştur. Güneyden kuzeye, diğerleri arasında, Savi, Allada, Abomey, Adjatchè veya Porto-Novo, Parakou, Nikki, Kouandé ve benzeri krallıkları vardır. Bu krallıklar sömürge kuruluşundan önce batı ülkeleriyle çeşitli ilişkileri sürdürdüler.

Benin kıyılarındaki Avrupa varlığı, en az XIV.yüzyıldan kalmadır. Fransızlar son gelenlerdi. Ancak, onlar ülkeyi işgal edenlerdir. Fransızlar, dostluk ya da koruma anlaşmalarıyla ve savaşlarla, egemenliklerini, 1894'ten itibaren oluşturdukları bir dizi bölgeye yani Dahomey kolonisine dayandırmayı başarmışlardır. Birinci Dünya

Savaşı'nın başında, sömürge yapıları tamamen kurulmuştur. Fransız sömürge sistemi yaklaşık yarım yüzyıl (66 yıl) sürmüştür. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle bağlantılı küresel ayaklanmalar dekolonizasyon sürecine hız kazandırdı. 1960 yılı, uluslararası sahnede Afrika Devletlerinin geliş yılı olarak kabul edilir.

Dahomey eyaleti 1 Ağustos 1960'ta ulusal egemenliği kabul etmiştir. Bununla birlikte, Dahomey Cumhuriyeti 4 Aralık 1958'de ilan edildi. Ülke Fransa'dan demokratik bir sistem devraldı. 1960'tan 1970'e kadar, ülkeye beş darbe, on başkan ile kronik siyasi istikrarsızlık damgasını vurmuştur. 1972'de bir grup genç subay iktidarı ele almıştır. Devrimci Askeri Hükümet (G.M.R.) kurdular. 1974'te siyasi ideolojide bir değişiklik oldu. Bundan böyle, Dahomey'in politik ideolojisi sosyalize olmuştur. Ona rehberlik eden felsefe Marksizm-Leninizm'di. 1975'te Dahomey adını değiştirdi ve Benin Halk Cumhuriyeti (R.P.B.) oldu. Yaklaşık yirmi yıl (1972-1989) sonra, sosyalizmin başarısızlığı 1990 yılında liberal demokrasiye geri dönmeye neden oldu. Ülke Benin Cumhuriyeti oldu. O zamandan beri demokratik ve ekonomik ilerlemeye doğru yoluna devam etmektedir.

XIX.yüzyıl, dünyadaki Avrupa sömürgeciliğinin altın çağıydı. Sanayi devrimi, Avrupa Devletleri'ne, özellikle batıda, dünyaya hükmetmek ve sömürmek için gerekli araçları sağlamıştır. Sanayileşmeyle ilgili kısıtlamalar bu kapitalist devletleri, ürettikleri ürünler için hammadde ya da yeni satış yerleri aramaya zorladı. Böylece Avrupa yabancı toprakların işgalinde geniş bir harekete geçti, bu hareket sömürgeciliktir. Bu fenomen neredeyse tüm Avrupa dışı dünyayı, yani Amerika' yı, Asya' yı, Pasifik' i ve özellikle Afrika' yı ilgilendirmiştir. Sömürge işgalinin Afrika bölümünün son bulması, Kasım 1884'ten Şubat 1885'e kadar Berlin Konferansı'nda gerçekleştirildi. Bu konferans, Avrupa Ülkeleri tarafından kıtanın paylaşılması ve işgal edilmesine ilişkin kuralları belirledi.

Avrupa'da, sanayi devrimi ulusların ortaya çıkması ile çağdaştır. XVIII.yüzyılın sonunda, ideolojik bir devrim meydana gelmiştir. Ulusal fenomen, ulusu bir köken topluluğu olarak niteleyen yıkıcı bir ilke olarak ortaya çıkmıştır. Böyle bir topluluğun üyeleri arasında eşitlik ve kardeşlik var. On dokuzuncu yüzyıl boyunca, sözde ilahi ya da zorla kurulan monarşiler millet denilen halkların yararına olan ayrıcalıklarını

kademeli olarak kaybettiler. Prenslerin Avrupası bir uluslar Avrupa'sına dönüştürüldü. Fransız yazar Victor Hugo bundan memnun olmuştur: "uluslar özgürlük ile geldi''[1]. Bu yüzden Avrupada XIX.yüzyıl, özellikle Batı'da, farklı ulusların kolektif kimliklerinin gelişmesiyle kutlandı. Bu ulusal kimliklerin unsurları uyduruldu ve her Avrupa ulusunun ortak mirasını oluşturdu. Bu miras kuşaktan kuşağa aktarıldı. Kolektif kimliklerin inşası, tek bir ulusa, tek devlete ve tek bir halka dönüşen ulus devletlerinin gelişini hazırlamıştır.

Muhtemelen bu zihinsel şemalara göre, Avrupalı güçler sömürge bölgelerinde örgütlendikleri en geniş Afrika topraklarını paylaştı. Bu sömürge alanları daha sonra devletler olmuştur. Bölgeselleşme, belirli bir alanda farklı popülasyonları koruyarak, yeni devletin halkını oluşturan etkiye sahipti. Ancak, Avrupa'da ulusların oluşumu özünde ekonomik ve sosyal modernite, üretim biçimlerinin dönüşümü, piyasaların genişlemesi, bilgi ve değişim prosedürlerinin birleşmesi ve rasyonalizasyonu ile bağlantılı olmuştur[2]. Sömürgeleştirilmiş topraklarda, yeni idari yönetim biçimlerine ek olarak, bölgesel pazarların birleşmesi ile ulusal bir pazar oluşturulmuştur. Ekonomik modernitenin ortaya çıkışı (Avrupa para birimi, ücretli iş gücü) ve şehir planlamasının ilerlemesi sosyal dönüşümlere yol açmıştır. İçinde yeni bir elit sınıfın olduğu bir sömürge burjuvazisi ortaya çıktı. Bu elitlere [Avrupa medeniyetinde] "Evrimleşmiş" adı verildi. Aydınlar giderek yeni ortaya çıkan toplumun farkına vardılar. Bu yeni topluluk, batı modernitesinin belirli etnik toplulukların ötesine uzanan unsurlarını birleştirmiştir. Tüm sömürge topraklarını barındıran sosyo-kültürel grupların tüm unsurlarını kapsamaktadır. O andan itibaren ulusal hayal harekete geçmiştir. Benin'de, bu durumda, ulus perspektifinin başlangıcı, Dahomey kolonisinin oluşturulmasından beri 1894'te ortaya çıkmıştır. Sömürge okullarından mezun olan ilk entelektüeller, artık ait oldukları yeni topluma vaaz vermekten asla vazgeçmediler. Halefleri de aynı yolu izlemiştir. Halk, evrensel oy hakkı yoluyla kamusal ve siyasi alanlara da dahil edilmiştir. 1960'ların politik bağımsızlığı süreci pekiştirmiştir, böylece bugün tüm eksikliklere rağmen tüm vatandaşlar devletlerine ve kendilerine sağladıkları kimliğe

[1] V. Hugo, *Notre Dame de Paris*, Paris, Candide et Cyrano, Grands Classiques, 1831. s.225.
[2] A.M., Thiesse « Des fictions créatrices : les identités nationales », Romantisme, Année 2000, Volume 30, Numéro 110, s.61.

bağlı kalmıştır. "**Benin Cumhuriyeti'nde Milli Kimliğin İnşası** " konusu, nüfusların kendilerini Benin Devleti'yle ya da ulusla özdeşleştirmelerine neden olan süreçleri analiz etmek için seçilmiştir.

Kronolojik açıdan, çalışmamız 1894'ten 1975'e kadar uzanmaktadır. 1894, Fransa tarafından Dahomey kolonisinin kuruluş tarihine karşılık gelmektedir. Bu tarih, günümüz Benin topraklarında yaşayan tüm farklı sosyokültürel grupların ortak yaşamının başlangıç noktasını göstermektedir. 1975 yılına gelince, bu, devrimci hükümetin milliyetçi reformlarının doruk noktasıdır. Nitekim, 1972'de Dahomey'de, ordu son kez siyasi iktidarı ele almıştır. İki yıl sonra Dahomey'in siyasi evriminde derin bir kopuşa işaret eden bir askeri hükümet kurdular. Yeni rejimin devrim niteliğindeki doğasına ek olarak, askeri hükümet ideolojik seçeneğini de değiştirmiştir. O zamandan beri ulus inşası, sosyalizm bayrağı altında Marksizm-Leninizm felsefesi ile devam etti. Yeni ideolojiye yol açan çeşitli reformlar ülkenin adının değişmesine yol açmıştır: Dahomey 1975'te Benin olmuştur. Bu reformlar esas olarak tek bir partinin kurulmasına yol açtı, Benin Halk Devrimi Partisi (P.R.P.B.). Daha sonra, bir parti-Devlet olmuştur.

Araştırmamız iki yönlü olmakla birlikte, bilimsel ve pratik ilgiye sahiptir. Bilimsel bilgisi, Avrupa modelinden esinlenerek Afrika devletlerinde milletin problematiğine yansımasına katkıda bulunmaktır. Bu yaklaşım, Benin olayında, aşamaları, ilerlemeleri ve ulus inşa sürecinin önündeki engelleri değerlendirmemizi sağlar. Pratik ilgisi, bir ulusun modern fikrinin Benin liderleri ve halkları düzeyinde benimsenme derecesini değerlendirmektir. Çalışmamızın orijinalliği, hiçbir bilimsel çalışmanın henüz Benin'de ulusal kimlik oluşturma konusunu bir bütün olarak ele almadığı gerçeğinde yatmaktadır. Nitekim, konuya değinen bilim adamları olmuştur. Bunların arasında en alakalı olanlardan Sylvain Anignikin'in çalışmalarına bu çalışmada yaygın olarak atıf yapılmıştır. Ayrıca Benin Devleti'nin doğuşu üzerine bir klasik yazarı olan Maurice A. Glèlè vardır. Landry Hazoumè, kabilecilik olgusunun ulus üzerindeki etkilerini incelemiştir. Diğer yazarlar, kamuoyu tartışmalarında yinelenen bir terim olan Benin'deki ulusal birlik konusunu ele alabilmişlerdir. Ulusal birlik terimi en azından 1950'lerden beri siyasi konuşmalarda zaten yer alıyordu. Ancak, atıf yapılan çalışmaların hiçbiri ulusun sosyal ve politik süreçlerinde bu konuya değinmemektedir.

Bazen sebepleri aramadan etkileri kınadılar. Bu anlamda çalışmamız bilimsel bir boşluğu doldurmaktadır.

Konumuz alaka düzenine gelince: Ulusal kimliğin incelenmesi, ulusal modelin krizde göründüğü bir zamanda güncel görünmeyebilir. Küreselleşme ve bunların gerektirdiği teknolojik ve sosyal değişimler, ulusun hala en uygun siyasi form olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedirler. Nitekim bu sorgulamalar, ulusun ve bununla birlikte tüm sosyal yaşamın; kolektif dayanışma hatta demokrasinin bile tehlikede olacağına inanılmasına yol açmaktadır. Diğerleri için ise, ulusal fikir geçmişe aittir ve yalnızca belli bir savaşçı vatanseverlik, yabancı düşmanlığı ve geri çekilme üretmiştir. Ayrıca, mikro-milliyetçiliklerin ortaya çıkışı, ulus-devletlerin önceki siyasi ve sosyal rollerini oynamalarındaki güçsüzlüklerini göstermektedir. Bu gözlemler, Yves Person gibi birçok yazarın, Afrika devletlerinin başarısız olmuş kalıpları ödünç almaya devam edip etmeyeceklerini ya da başka bir şey arayıp aramayacaklarını sorgulamalarını sağlamıştır.

Ancak, şu an ulusal ilke ile rekabet eden bir ilkenin bulunmadığını belirtmek gerekmektedir. Enternasyonalizmin başarısızlığı ve onu taşıyan Marksist rejimin çöküşü, bir ulusun bir dayanışma topluluğu olarak düşünülmesine önemli bir güç kazandırmaktadır. Gerçekten de hala sadece ulus, her bireyin vatandaşlık yoluyla toplumda eşit bir yere sahip olmasını sağlayabilir. Bugün kapitalizmin küreselleşmesi *ulus-devletlerin servet üretimi ve dağıtımı üzerindeki kontrolünü kısıtlarken, ulus bir sığınak gibi görünmekte, ortadan kaybolması sosyal uyum ve en kötü varoluş koşulları için korkunç bir tehdit gibi görünmektedir*[3]. Aynı şekilde Anne-Marie Thiesse, bizi sistematik olarak ulus ve milliyetçiliği asimile etmekten kaçınmaya davet etmektedir. Bugün, ulusal ilkenin kendi zamanında toplumsal ve siyasal düzene getirdiği katkıları küçümseme eğiliminde olduğumuzu vurgulamaktadır. Gerçekten de evrensel oy hakkı ve yasal eşitliğe yol açarak demokratik döneme girmesine izin vermiştir[4]. Ulusun bu katkıları, miras olarak ulusal prensipleri kabul eden diğer devletlere karşı başarısız olmadı. Özellikle de kolonizasyon yoluyla Benin başarısız olmamıştır. Bu bağlamda,

[3] A.M. Thiesse, « Des fictions créatrices : les identités nationales », s.61
[4] A.M.Thiesse, *La création des identités nationales*, Paris, Éditions du Seuil, 1999, s.284

ulus aracılığıyla inşa sürecinin ve onun halk tarafından benimsenmesinin incelenmesi makuldur.

Araştırma konumuzun teorik çerçevesini tam olarak anlamak için, onu oluşturan bazı temel kavramları açıklığa kavuşturacağız. Bunlar "ulus", "ulusal kimlik" ve "ulusal birlik " terimlerini içermektedir.

Ulus nedir? Bir yüzyıldan fazla bir süre sonra, Fransız filozof ve tarihçi Ernest Renan[5]'ın bu sorgusu hala geçerliliğini korumaktadır. Hiçbir tanım "ulus" için tamamen uygun değildir. Ancak bir ulus, somut bir gerçekliktir. Etimolojik olarak "ulus" terimi, doğum anlamına gelen Latince "natus" kelimesinden türemiştir. Başlangıçta, nesil ve ortak köken fikrine atıfta bulunmaktadır. Çok hızlı bir şekilde, ulus, birçok anlama rağmen, sosyal bir nitelik kazanmıştır. Ortak bir kimlikle birleşmiş bir topluluğu belirlemektedir. Bu nedenle, halktan "populus" ve devletten "statü"den farklıdır. Tarihin ve düşüncenin evrimi ile birlikte bir ulus fikrinin çeşitli kavramları gelişmektedir. 1789 Fransız devriminin ardından, devlet-millet kavramı ortaya çıkmıştır. İnsan Hakları Bildirgesi ile egemenlik ve meşruiyet, kraldan, tarihlerinin egemen öznesi haline gelen insanlara geçmiştir. Fransa'dan gelen yeni devrimci ve demokratik ilkeler Avrupa ve Latin Amerika'da evrenselleşmiş ve yayılmıştır. Burada, bir ulus siyasi bir varlığa bağlılığın gönüllü ifadesi olarak algılanır. Buna karşılık Almanya'da, ulus, etnikçi bir anlayışa göre bir tanımlanmıştır. Bu tezin savunucuları arasında Schiller, Hölderlin ve özellikle Fichte bulunmaktadır. Alman milletine yaptığı konuşmalarda Fichte, insanların milleti tanımladığına inanıyor. Buradaki en önemli unsur dildir. Pierre Fougeyrollas şöyle yazdığında itiraf ettiği şeyi, "Millet ilk önce bir dil topluluğu olarak ortaya çıkıyor. Dil topluluğu olmadığı zaman, ulus yoktur ya da henüz ulus yoktur[6]".

Bir yandan, milliyetçiliğin bir özgür irade sözleşmesi olduğu Fransız felsefesi teorisi de bulunmaktadır. Öte yandan, Alman tarihsel teorisine göre milliyet, temel tezahürü halkın ilkel dili olan organik bir varlıktır. Milletin bu ikili tanımına üçte bir eklenebilir. Osmanlı Devletinde algılandığı gibi millet, imparatorluğun farklı kurucu gruplarının

[5] E. Renan, ''Qu'est-ce qu'une nation ?'', Conférence faite en Sorbonne, le 11 mars 1882, Paris, Calmann Lévy, 1882 (s. NP-30).
[6] P. Fougeyrollas, *La nation. Essor et déclin des sociétés modernes*, Paris, Fayard, 1987, 260s.

dinlerine göre tanımlanır. Bu anlamda, bazı yazarlar dini bir prizmaya göre milliyetçilik üzerinde çalıştılar.

İki Alman ve Fransız ulusal modelinden, ulusun iki anlayışı gelişti: nesnel ve öznel bir anlayış. Nesnel tasarımın savunucuları için ulus; dil, etnik köken, ortak tarih veya doğal sınırlar gibi unsurlarla tanımlanır. 22 Ocak 1851, Turin Üniversitesi'ndeki uluslararası hukuk başkanı açılış konuşmasında İtalyan hukukçu Pascal-Stanislas Mancini, ulusun nesnel bir tanımını yapan ilk kişiydi. Onun için, "*ulus, bölge birlikteliği, kökenleri, oğulları, dili ve yaşam ve sosyal bilinç topluluğunu temel alan doğal bir insan topluluğudur*". Ondan sonra Stalin uzun zamandır ulusun bir dogması olarak kurulan bir tanım hazırladı. 1913 yılında, Marksizm ve Ulusal Soru adlı kitabında, ulusu "kültür topluluğuna yansıyan tarihsel olarak istikrarlı bir dil, bölge, ekonomik yaşam ve psişik oluşum topluluğu"[7] olarak tanımladı. Bu özelliklerden en az birinin yokluğunun ulus olmaması için yeterli olduğunu ekledi.

Bununla birlikte, bu nesnel ölçütler tüm ulus yapılandırmalarını hesaba katmayı mümkün kılmamaktadır. İstisnaları var, bu da onları dengesiz olmakla birlikte kesinliğini sorgulamaya itmektedir. Suret-Canale, Stalin'in tanımını, herhangi bir bilimsel tanım gibi, "ne olduğu için, yani ortak özelliklerin oluşturulmuş milletlere genelleştirilmesi için, hangi durumda olduğu kadar katı bir durum olarak genelleştirilmesi gerektiği için muhafaza edilmemesi gerektiğini" düşündü. Aynı zamanda somut ulus gerçeklerini geriye dönük olarak alma iddiası"[8] dedi.

Öznel anlayışa gelince, ulus ortak dilin ötesinde birey topluluğuna ait olma hissi hakkında tanımlanır. Bu, Fransız entelektüellerinin XVII.ve XVIII.yüzyıllardaki bakış açısıdır. Michelet için millet, determinizmi aşan kahramanca bir eylemin ürünüdür. Böylece, 1869'da *Histoire de France* kitabının önsözünde, "Fransa Fransa'yı yarattı ve ırkın öğesi bana ikincil görünüyor. Fransa, kendisinin özgürlüğünün kızıdır[9]". Fustel de Coulanges, 1870'de "ulusları ayıran ne ırk ne de dil ondeğildir. Oğullar fikirlerinde, ilgi alanlarında, duygularında, anılarında ve ümitlerinde bulundukları zaman bir insan

[7] J. Staline, ''Le marxisme et la question nationale, Matériaux pour l'histoire de notre temps'', Persée, Année 1996, s. 50-51
[8]J. Suret-Canale Communication au 2è Congrès des Ecrivains et Artistes Noirs de Rome du 26 mars au 1er avril 1959.
[9]Michelet (J.), *Histoire de France*, *Le Moyen âge*, Tome5, Paris, Flammarion, 1893, 284s.

olduklarını hissettiler. Vatanı vatan yapan şey budur […]. Vatan bizim sevdiğimiz şey. "Ernest Renan," dil ne insanları zorlamadan toplayan tarihsel oluşum, ne bireysel bir mesele haline gelen din ne de duygusal bağları olmayan çıkarlar topluluğu, ne de coğrafya veya doğal sınırlar değildir. Ona göre, bir ulus "toprak yapılandırması tarafından belirlenen bir grup değildir. "Ulus bir geçmişe işaret ediyor, "şeref, zafer, paylaşmak için bir miras "ve aynı zamanda" acı, zevk ve bunlarla birlikte umudu temsil etmektedir". "Aynı zamanda" gelecekte, aynı program gerçekleştirilecek"; "Yine de somut bir gerçekle günümüze kadar sürecek: hayata birlikte devam etmek için açıkça ifade edilmiş arzudur"[10]. Ayrıca Senegal'in eski başkanını şair Senghor'un ısrarla ifade ettiği öznel kavram üzerine de yazıyor: "Milletin amacı, partilerin bir araya getirilip getirilmeyeceğini düşünmek değil, onları aşmaktır. Vatan, doğal kararlılık, çevre ifadeleri gibi değil daha iyi ve yeniden bir ulus inşa etmek arzulanmalıdır… Millet, amacına ulaşmak için, tüm çabalarının ötesinde, bütün topluluklarında, tüm bireylerde, inancını canlandırmalıdır[11]". Bu bağlamda, Senghor Hegel'i "Bu, ona karakterini veren ulusun doğal kararları değil, milli ruhudur" diye bahsediyor. Bununla birlikte, ulusa ait, bireysel ya da kolektif olan öznel kriter, ulusu tarihsel olarak belirlenmiş bir olgu olarak kabul etmemektedir. Dolayısıyla ulusun öznel tanımı eşit derecede yetersizdir.

Sonunda, ulusu tanımlamaya yönelik tüm girişimler nispeten sonuçsuz kaldı. Ulus ifade etmede direnir. Vincent Vagman'ın esprisine göre bu tarif edilemez ve tahmin edilemez[12].

Öte yandan, ulusta var olan iki anlayış iki tür milliyetçiliğe yol açmaktadır. Birincisi milletin sürdürülebilirliğini göstermek için çabalayan. Bu tür milliyetçiliğin kahramanlarına göre, ulus bir devamlılık olarak algılanıyor. Çalışmaları, terimin orijinal anlamında bir kimlik oluşturmaya çalışmaktadır. Fougeyrollas bu anlamda şöyle yazmıştır: "*Bir ulusu yaratan bölge değildir*". Öte yandan, içinde var olan ekonomik ve siyasi güçlerden, alanının bir kısmını kendi toprağı haline getiren ve onu

[10]B. Valade « Qu'est-ce qu'une nation ? Ernest Renan », Encyclopædia Universalis [en ligne], consulté le 11 novembre 2015. URL: http://www.universalis.fr/encyclopedie/qu-est-ce-qu-une-nation.
[11]L.S. Senghor ''Rapport au Congrès constitutif du PFA'', Dakar, 1er-5 juillet 1959.
[12]V. Vagman, « Indéfinissable et imprévisible nation », Toudi Mensuel n°41, sept.-oct. 2001, 3 s.

tarihsel bir topluluk olarak oluşturma eğiliminde olan bir millettir"[13]. Diğer yazarlar tekilliği ve hatta uluslarının diğerlerine karşı üstünlüğünü öne sürerler. Bu tür milliyetçilik, ulusun nesnel anlayışıyla ilgili olabilir.

Diğer milliyetçilik türü ise ulusun tarihsel olarak inşa edilmiş bir gerçeklik olduğunu göstermektedir. Hobsbawm, devletleri ve milliyetçiliği ortaya çıkaranların uluslar değil, tam tersi olduğuna inanır[14]. Gellner'ın bakış açısına göre: Milliyetçiliği siyasi birlik ve ulusal birlik arasındaki bir ilişki biçimidir. Onun için ,"Milliyetçilik ulusların vicdanına uyanışı değildir: hiç olmayan milletleri meydana getirir"[15]. Bu nedenle Milliyetçilik sorunu özünde Devletin varlığı ile bağlantılıdır[16]. Onları takip eden Benedict Anderson, ulusu "hayali bir siyasi topluluk" olarak tanımlıyor[17]. Ona göre, toplumu var eden hayal gücüdür. Sonuç olarak milliyetçilik ulusu yaratır. Peki ya ulusal kimlik?

Horst Möller[18], ulusal kimlikten bahsetmenin kabul edilemez bir basitleştirme olduğuna inanıyor. Çünkü bir kişinin bile kimliği oldukça karmaşıktır; bu nedenle, bütün bir topluluğun veya hatta bir milletin kimliği daha karmaşık olacaktır. Dahası, hiçbir kimlik kesinlik içermemektedir. Kolektif kimlik aynı zamanda evrimseldir. “Tarih boyunca, yeni inançlar [...] sürekli belleğe eklenir, diğerleri ise tam tersine kaybolur. Her millet, zamana veya yere göre, kimliğinin evrimleştiğini veya değiştiğini görür. Böylece, kimlik belirli bir dönemde bile çokludur. Karmaşık ve sürekli değişime tabidir. Biri, değerlerin bir nesilden diğerine dönüşümünü de ekleyebilir. Bu dönüşümün kendisi tarihsel hafızanın evrimi ile bağlantılıdır. Tarihsel anılar kalıcı bir yeniden yapılanma sürecine tabidir. Sonuç olarak, tutarlı bir ulus kimliğinden bahsetmek zor olacaktır.

[13]P. Fougeyrollas, *Pour une France fédérale*, Paris, Editions Denoel, 1968, s. 40-41
[14]E.Hobsbawm, *Nations et Nationalisme depuis 1780, programme, mythe, réalité*. Trad. Dominique Peters, Paris, Gallimard, 1992, s.25.
[15]E.Gellner, *Thought and Change*, The University of Chicago Press, 1965, s.169
[16]E.Gellner, *Thought and Change*, s.169
[17]B. Anderson, *L’imaginaire national. Réflexions sur l’origine et l’essor du nationalisme*, Paris, La Découverte, 1996, 212 s.
[18]M. Horst r, « Mémoire historique et identité nationale », p.42, in Dominique Schnapper et al., « Identité et mémoire », Collection Penser l’Europe, Paris, 2007. pp.35-47

Bununla birlikte, ulusal kimlik, ulusal bir toplumun kendisini farklı semboller veya ortak bir tanımlamayla nasıl tanıdığı olarak görülebilir. Kültürel (etnik) veya politik (devlet) bir kimlik olabilir. Ulusal bir topluluğun kendisini tanıtan, kimliğini veren, kuşaktan kuşağa aktarılan ortak ve kolektif mirası olduğunu kabul etmesini sağlayan şeydir. Thiesse'ye[19] göre bu miras, kurucu atalardan, ortak bir tarihe, bir kahraman topluluğundan bir dile, kültürel ve tarihi eserlerden hafıza yerlerine, tipik bir manzaradan ve aynı zamanda folklordan oluşur. Kıyafet, gastronomi ve sembolik hayvanlar gibi ilginç tanımlamalar da vardır. Bu nedenle, bu mirasın çağlar boyunca geçişi bir ulusu oluşturur. Bedarida'ya göre[20], "Bu, ulusal kimliğin tanımlandığı kişi ve grup diyalektiği aracılığıyladır. İki parametre bir araya getirilir: Bir yandan, bireyin hem toplumsal hem de ulusal topluluğa ait ortak bir kümeye ait olma bilinci; diğer yandan, bu grubun ve bu topluluğun ulusal bir topluluğa ilişkin farkının farkındalığı."

Aynı ülkede, bu ulusal kimlik bilinci bölgelere ve sosyal kategorilere göre düzensiz bir şekilde gelişmektedir. Çek tarihçisi Miroslav'ın, Avrupa'da XIX.yüzyıldaki milletlerin hareket durumundan anlatmaya çalıştığı şey buydu[21]. Ona göre, ulusal kimlik üç aşamada gelişir. Aşama A, dil gelişimi, edebiyat, folklor vb. gibi kültürel unsurların birikimidir. Aşama B, vatanseverlik ve hak iddia kimliğinin yönlendirdiği azınlık seçkin sınıfının ajitasyonuna karşılık gelir. Bu aydınların manevraları, bir devlet kurma olasılığını tanımayı amaçlar. Son olarak, C evresinde, milliyetçiler bir ulus fikrini kamusal ve politik alanlarda davet edilen halk kitlelerine yaydılar. Buna karşılık, bu topluluklar onlara büyük destek sunmaktaydı. Benin deneyimi, bir miktar eksiklikle bu milliyetçi aşamaya karşılık gelir. Bununla birlikte, Benin yukarıda belirtilen Ulus-Devlet kriterlerini karşılamıyor. Bu durumda, Benin ulusal kimliğinden bahsedebilir miyiz?

Bédarida,[22] Ulus-Devlet kavramının formülle çevrilebilen üç unsur arasındaki denklik anlamına geldiğini vurgulamıştır: Ulus = Devlet = İnsanlar. Bu kavram üçlü bir ölçüte

[19]A-M. Thiesse, *La création des identités nationales : Europe XVIII-XIXe siècles*, 303 s.
[20]F. Bédarida, « Phénomène national et état-nation, d'hier à aujourd'hui », Vingtième Siècle, Revue d'histoire, 1996, Volume 50, N° 1, s.10
[21]H.Miroslav, *Social preconditions of national revival in Europe, A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups among the Smaller European Nations*, London, Cambridge University Press, 1985, 213 s.
[22]F. Bédarida, « Phénomène national et état-nation, d'hier à aujourd'hui », s.6

dayanır: etno-kültürel kriter, sosyo-politik kriter ve coğrafi kriter. Etnik, etnokültürel veya ulusal kriter dil, din, tarih ve ortak tarihsel referanslara dayanmaktadır. Benin, özellikle ulusal bir dilinin olmaması nedeniyle bu ilk etno-kültürel kriteri yeterince yerine getirememektedir. Ancak, vatandaşlık ve bir topluma ait bilince dayalı olan sosyo-politik kriter (insanlar), ve coğrafi kriter (toprak ve egemenlik) daha somut görünür. Ulus-devlet anlayışından, belirli bir ulusal alan içinde bulunan çifte kimlik, devlete bağlı siyasi kimlik ve "ulusa" bağlı kültürel kimlik. Varsayılan olarak odak noktamız politik kimliktir. Daha da iyisi, Benin etnokültürel kriterlerin büyük bir bölümünü karşılamaktadır. Ayrıca, aynı ulusal bölgede iki kimliğin geri kazanılması evrensel veya gerekli değildir. Nihayetinde "Benin'deki ulusal kimlik" dediğimiz şey, esas olarak yapım aşamasında olan ve ulusun ana mimarı olan devlet ile özdeşleşmeye dayanmaktadır.

"Ulusal birlik" terimine gelince, bir ülkenin tüm bileşenleri (coğrafi bölgeler, etnik gruplar, ırklar, halklar, klanlar, kabileler, kültürler, gelenekler ve özellikler) arasında uyum, bağlılık ve barış içinde bir arada yaşama anlamına gelir. Çeşitlilikleriyle birbirlerini zenginleştiren bu farklı unsurlar, ortak vatanın inşası ve gelişimi için birlikte çalışır. Ulusal birlik oybirliği veya benzersizlik anlamında bir birlik değildir. Farklı olanları dışlamak ya da herkesi bir düşünceye dahil etmek amaçlanmamaktadır. Ulusal birlik, toplumun çeşitli bileşenlerinin Devlet gücünün kendi adına kullanıldığını kabul etmesidir. Devlet gücünün ulusal meşruiyetine dayanmaktadır.

Bu araştırmadan çıkan temel soru, milletin sorunu ve bunun Benin'e uyarlanması veya adaptasyonu ile ilgilidir. Daha somut olarak, bu çalışma Benin'de ulusal kimliğin oluşumuna yol açan sosyal ve politik süreçleri anlamaya yöneliktir. Başka bir deyişle görevimiz, nüfusların Benin Devleti'ne bireysel ve kolektif özdeşleşme mekanizmalarını tanımlamaktır. Bunu yapmak için, tarihi alanın sömürülmesiyle, Benin'deki millete ait temelleri analiz etmeye çalışacagız. Bu açıdan bakıldığında, bu çalışmanın ana sorusu şudur: Benin'deki ulusal entegrasyon dinamiklerini harekete geçiren faktörler nelerdir? Bununla birlikte, ulus inşasını engelleyen farklı unsurları da araştırıp analiz edeceğiz.

Bizim sorunumuz ulusun yapılandırmacı bir yaklaşımına dayanıyor. Bu yaklaşım bizi milliyetçiliğin aktörlerini ve ulusal kimlik yaratma aşamalarını incelemeye yönlendirmektedir. Bu yaklaşıma göre, ulus tarihsel olarak inşa edilmiş bir gerçeklik olarak sunulmaktadır. Sosyal evrimin bir ürünüdür. Bu nedenle millet, belirli bir toplumdaki sosyal sınıflar arasındaki ilişkinin sonucudur. Bu sosyal evrim, Avrupa'da modern zamanlarda başlamıştır. XIX.yüzyıldan itibaren ulus, Ulus-Devlet ilkesinin genelleştirilmesiyle tüm gücünü alır. Avrupa güçlerinin sömürgeciliği ile bu Afrika kıtasına ulaştı. Yavaş yavaş, yeni bir topluluk fikri sömürge halindeki Afrikalıların kafasında bölgenin oluşturulması, çeşitli sosyal grupları içeren birleşik bir idari sistemin kurulması, yerel bir burjuva oluşumu gibi sömürgeci sistemin kurulması yoluyla oluşuyor. Aydınlar ilk önce ulusal mesele ile ilgileniyorlardı.

Analizimiz bazı soruları ortaya çıkartmaktadır. Sömürgeci durum ulusu sömürgeciler için nasıl hayal imgesi haline getirdi? Ulus fikrini taşıyan aydınların çabaları ve zayıflıkları nelerdi? Sömürgecilik ve seçkinlerin halklar üzerindeki eylemlerinin millet üzerindeki uyanışlarına ilişkin kümülatif etkisi ne oldu? Devletin ulus inşasında rolü nedir? Bu farklı sorular, araştırma çalışmamızın amaçlarını ve hipotezlerini tanımlamayı mümkün kılmıştır.

Bu çalışmanın genel amacı, Benin halklarının devlete bireysel ve kolektif olarak özdeşleşme sürecini analiz etmektir. Bu küresel hedeften, belirli bazı hedefleri türetirsek:

Dahomey'in sömürgeleştirmenin onlara sağladığı materyelleri modern bir ulus kurmak için kullandığını göstermek için. Sömürgeci, etnik çerçevelere yerleştirilmiş olan devlet çerçevesini dayatarak ulusun ortaya çıkışında bir bölge belirleme dinamiği yarattı.

Ulusal yapının farklı tarihsel evrelerini ve Benin'deki sosyal entegrasyon dinamiklerini analiz etmek. Ulus fikriyle popülasyonları genişletmeden önce "evrimleşmiş" olarak adlandırılan aydınlarla ilgilidir. Bağımsızlıkta, yeni liderler fikri destekledi. Bu liderlerin modern bir yönetim biçimi olarak Devlet aracılığıyla yeni bir kolektif bilinç oluşturmaları gerekiyordu.

Ulus inşasının ıraksak unsurlarını betimlemek. Düşük derecede ulusal bütünleşmenin sebepleri nelerdir? Bunun nedenleri çok fazladır: siyasal liderliğin tutarsızlığı, birincil dayanışmanın hayatta kalması, siyasal bölgeselcilik, kalkınma modellerinin başarısızlığı ve nüfusların marjinalleşmesi.

Ayrıca, bazı araştırma hipotezleri yukarıda açıklanan hedeflerle formülize edilmiştir. Genel hipotezimiz, Benin'de bir ulusa ait olma duygusunun gerçek olduğudur. Ancak, Benin' de gerçekleştirilmeye çalışılan ulus kurma sürecinde bir ulus olmaya devam etmektedir. Bu belirli bir hipotezde bulunur:

Devlet ve onun yönetimi, şehircilik ve ulusal pazar gibi Batı modernliği unsurlarının tanıtılması, meslekleri, farklı sosyo-kültürel grupları ve toplum katmanlarını bütünleştirmek olan ulus idealinin bakış açısını genişletti.
Ulus hayali, yerel aydınlar tarafından dikkate alınmıştır. Bu aydınlar, tüm topluluklara yeni topluma ait olma hissini aşıladı.
Siyasi liderlik ve sosyo-ekonomik gerçekliklerde görülen tutarlılık eksikliği, ulus inşa etmedeki merkezkaç unsurların kalıcılığını sağlamıştır. Bu unsurlar bölgeselcilik ve etnik dışlanma konusundaki dışavurumunun tezahürleridir. Ayrıca, ekonomik azgelişmişlikte eklenebilir.

Bu araştırma çalışması için ilk olarak metodolojik yaklaşımımız verilerin toplanmasından oluştu. Bu veriler çeşitli türlerdendi. İlk olarak, arşiv gibi yazılı belgeler bulunmaktadır. Bu Fransa'nın Ulusal Arşivleri, Yurtdışı bölümü (ANF-ANSOM); Senegal ve Benin Ulusal Arşivi (ANB) merkezli Siyah Afrika Temel Enstitüsü (IFAN) arşivleri. Yazılı belgeler ayrıca tarih kitaplarıyla da ilgilidir. Konumuzun disiplinler arası doğası göz önüne alındığında, sosyoloji, siyaset bilimi ve psikoloji kitaplarına başvurulmuştur. Bu yazılı çalışmalara seminerler veya sosyal bilimlerde bazı konferanslara katılım eklenmelidir. Ayrıca, bilim insanlarının ulus prensibi ve milliyetçiliği konusundaki tartışmaları gibi görsel-işitsel eserler kullandık. Daha sonra verilerin eleştirel incelemesini, analizini ve organizasyonunu yaptık. Metodolojimizin son adımı, topladığımız verileri yazıya dökmekti. Bu araştırmada izlenecek yolların sonunda, konuyu dört bölüm boyunca inceledik. Bölümler nesnel

olarak Benin'de ulus ve ulus kimliği kurma sürecinin ana aşamalarını temsil ediyor. İlk iki bölüm tüm sömürge dönemini kapsamaktadır. İlk bölüm, sömürge sisteminin getirdiği çeşitli faktörlerle ilgilidir. Bu faktörler millete ait olma duygusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca, ideal bir ulusun olanaklarını engelleyen sömürge yönetiminin yaptığı yanlışlıklar da vurgulamaktadır. İkinci bölüm Benin milliyetçiliğini ve milli bilincin somut tezahürlerini anlatıyor. Aynı zamanda süreçle ilgili zayıflıkları vurgulamaktadır. Takip eden iki bölüm resmi sömürgeciliği yani sömürgecilik sonrası devletin ulusal topluluğun inşasında rol almasıyla ilgilenmektedir. Üçüncü bölümde, 1960'taki son askeri darbeden başlayarak 1972'ye kadar olan bağımsızlık döneminden bahsedilmektedir. Dördüncü bölüm, 1972'den 1989'a kadarki devrimci dönem ile ilgilidir. Ancak, analizimiz 1975'te durdu. Bize göre bu, devrimci reformların ulusal kimlik anlamındaki doruk noktasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM :

KOLEKTİF KİMLİKLERİN BÖLGESELLEŞTİRİLMESİ

Avrupa sömürgeci istilasından önce Afrika'da çeşitli siyasi toplulukların bulunduğu geniş kültürel alanlar vardı. Profesör Kippré' nin "ulusal dünyalar"[23] dediği bu kültürel alanlar, çeşitli örgüt düzeyleri ve halklar arasındaki ilişkileri yansıtıyordu. Sömürgecilikle birlikte, yeni bölge kimlikleri ve ulusal söylemlerin yenilenmesi gibi dönüşümler sömürgeler içinde önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu dönüşümlerin şartları, Afrika'daki Avrupa fetihlerinden kaynaklanan bölgelerin sınırlandırılmasıydı. Afrika'ya yapılanlar, 1884-1885 tarihli Berlin Konferansında yürürlüğe giren genel ilkeler tarafından onaylandı. Bu ilkelere göre, siyasal iktidarın kullanılmasına ilk destek sınırlardır. Tanınan sınırlar içerisinde meydana gelen bu dönüşümler sömürgelerin kurumlarını metropolle (Fransa) ilişkilendiren idari asimilasyon çabasına yansımaktadır. Ayrıca eğitim ve sömürgeci söylem yoluyla "sömürgeci vatanseverlik" ile de tezahür etmektedir.

Bu bölgeselleşme sürecinin zorunlu doğasına rağmen, sömürge dönemi yerleşik sınırlara saygı çerçevesinde yeni bir siyasi alan algısının ideolojik fermentleri çerçevesinde Afrika'ya yayılmıştır. Bu yeni ideoloji, eğitime ve Batı kültürüne erişimi olan tüm sömürgeciler tarafından dikkate alınmaktadır. Sömürge sisteminin, sömürgeleştirilmiş insanlara ve özellikle de okul kurumu aracılığıyla, Afrika'da yeni bir ulus fikri oluşumunda getirdiği koşullar nedeniyle, katalitik bir rol oynadığı ortaya çıktı. İnsanları sık sık keyfi olarak tutuklama ve hükmetmeye maruz bırakan sömürgeci devlet anlayışı, Afrika'da modern ulus fikrinin ortaya çıkmasına ve kristalleşmesine katkıda bulundu. Merkezî bir siyasal iktidar kurarak, farklı sosyo-kültürel grupları, otoriter yönetim altında homojen bir alanda bir araya getirebildi. Bunu yaparken, devletin yaratılması ve birleştirilmesi için bir ajan olarak hareket etti. Aynı şekilde girişimler, kararlar ve nüfuslar üzerindeki kontroller için kapasitenin yoğunlaştırılmasıyla sömürge gücü, çok sayıda karar alma merkezini tek bir itme

[23]P. Kippré, « De la question nationale en Afrique noire », Afrika Zamani, Nos. 11 & 12, 2003–2004, s.66.

merkezi haline getirdi. Aynı dinamiğe göre, işgal altındaki bölgelerin sosyal yapısının karışmasına yol açmıştır. Bu durum Profesör Traoré tarafından çok iyi bir şekilde özetlenmiştir: *Tüm bu eksikliklere rağmen sömürge sistemi; merkezileştirme gücü, idari düzeni, öğretimi, Afrika uluslarının yeniden yapılandırmasına katkıda bulundu. Her şeyden öte, sömürge devleti bilinçsiz bir şekilde Afrika Ulusal gerçeklerine fayda sağlamıştır*[24].

Dolayısıyla, sömürge devleti Afrika'daki ulusun kurucusu değildir. Onun hedefi kesinlikle işgal ettiği bölgelerde ulusların inşa edilmesi değildi. Sınırların tanımlanmasındaki tehlike, sömürgeleştirilen alanların sosyal yapısının sinsice bölünmesi politikalarına yol açan idari yanlışlıklar ve sömürgeciliğin ekonomik bir gerçek olarak doğası gereği bunu kanıtlamaktadır. Ancak, varlığının koşulları ortak bir topluma ait olma bilincinin ortaya çıkmasını desteklemektedir.

I. Bölgesel Bütünleşme

Jacques Lombard'a[25] göre, ulusal entegrasyon sürecinin iki temel ve tamamlayıcı yönü bulunmaktadır: bölgesel entegrasyon ve siyasi entegrasyon. Bölgesel entegrasyonun temel özelliklerinden biri olarak, bölgesel entegrasyon homojen bir bölgesel kolektivite yaratılması yoluyla kültürel ve bölgesel gerilimleri ve bölgede yaşayanların farklılıklarını kademeli olarak azaltmayı amaçlamaktadır. Odak noktamız bölgesel homojenizasyon sürecisi olacaktır.

1. Sömürge Bölgenin Örgütlenmesi

1.1. Ulusal Bölgenin Keşfi

Bugünün Benin Cumhuriyeti'nin toprak oluşumuna yol açan tarihsel koşullar dışlayıcıdır. Profesör Glèlè' nin çok açık bir şekilde belirttiği gibi, "Bugünkü sınırlarında görüldüğü gibi, Dahomey (Benin) Fransa'nın[26] yapay bir yaratımıdır." Afrika'nın bu bölgesinde sömürge Fransa tarafından eklenen ve/veya fethedilen farklı

[24] B.Traoré, « De la genèse de la Nation et de l'Etat en Afrique noire », Présence Africaine, 1983/3 (N° 127-128), s. 159.
[25]J. Lombard ''Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire''. In: L'Homme et la société, n° 12, 1969, Sociologie et tiers-monde. s. 69-86.
[26]M.A. Glèlè, *Naissance d'un Etat noir, L'évolution politique et constitutionnelle du Dahomey, de la colonisation à nos jours,* Paris, LGDJ, 1968, s.19.

krallıkların ve diğer sosyal oluşumların bölgelerin kalıntılarından oluşmasıdır. Sonuç olarak Benin sömürgecilik mirasıdır[27]. Bu dağınık ve bağımsız alanları, şimdiki Benin'in "ulusal bölgesini" oluşturan homojen bir bloğa entegre etme süreci oldukça iyi bilinmektedir. Ancak bu tarihsel süreci daha tarihsel ayrıntılarla özlü bir şekilde izlemek gerekmektedir.

Bu entegrasyon süreci Güney-Kuzey yönünde atılmıştır.Üstelik, Gine Körfezi kıyılarından, sömürgeci Fransa giderek Atlantik Okyanusu'ndan Nijer Nehri'ne kadar nüfusa kendini dayatmıştır. Sömürgeci idarenin kurulma şekli, bölgelerin yani koruyucunun daha sonra bu bölgelerin eklerinin ele geçirilmesi uluslararası hukukun kurallarına uyuyordu[28]. Aslında, Gine kıyılarındaki Fransız varlığı, XIV.yüzyıla kadar uzanıyordu[29]. Ancak Jean François Reste'ye göre, "Gine" deki Dieppois Jean Préault'un yolculuğunun ardından sadece 1635'te Normandiya gemileri ile "siyah adamlar" arasında ticaret başladı[30].

[27]G.L. Hazoumè, *Idéologies tribalistes et nation en Afrique, le cas dahoméen*, Paris, Présence Africaine, 1977, s.24.

[28]B. Traoré, « De la genèse de la nation et de l'Etat en Afrique noire », Présence Africaine, 1983/3 (N° 127-128), s.157.

[29]Avrupa ticaretinin Benin Körfezi halkları ile başladığı dönemi belirlemek aslında kolay değil. J.F. Reste, Benin'in güneyindeki bir şehir olan Ouidah' taki "Fransız grubunun" taşa oyulmuş bir tarih taşıdığını ..... Son iki hane silinir, bu da XIV.yüzyılda orada olduklarını gösterir. Profesör Alladayè ise aynı fikirde değil. Ona göre, "XV. yüzyılın sonu Avrupalıların Benin kıyılarına gelişini gördü". Özellikle Portekiz'in, Afrika'nın Atlantik kıyılarında ilk girişimi gerçekleştirdiğini iddia ediyor. Bakınız C.J. Alladayé, , « Les peuplements et les institutions politico-administratives durant la période précoloniale », In B.Triaca, *, Itinéraires du Bénin. Histoire, Art, Culture,* Milan, Ed. Stefanoni, 1997, s.31. Mercier için Fransızlar Afrika macerasındaki en son kişilerdi. Nitekim Afrika'daki Avrupa macerasındaki Portekiz önceliğini kabul ettikten sonra şöyle yazdı: "XVI.yüzyılın ortasından diğer Avrupalı güçler Portekiz tekelini sarsabilirdi. Benin'de ticaret yapan Hollanda, İngiliz ve Fransızlar; Portekizliler Batı Afrika kıyılarının çoğundan tahliye edilecekler." P. Mercier,« Le royaume du Bénin. La côte des Esclaves, www.universalis.fr, s.1.

[30]J.F. Reste, *Le Dahomey. Réalisations et perspectives d'avenir*, Paris, Publication du Comité de l'Afrique Française, 1931, s.33. J.F. Reste, 1928'den 1930'a kadar Dahomey kolonisinin valisidir. Avrupalıların o Afrika bölgesindeki faaliyetleri bu nedenle esasen ticari olmuştur. Fransız ticareti daha sonra 3 Aralık 1626'da Louis XIII'nin bir fermanı "Compagnie des Indes Occidentales" tarafından temsil edildi. XVIII. yüzyılın sonunda "Compagnie du Sénégal" ve daha sonra Marsilya'dan "Régis et Fabre" evleriyle değiştirildi.

1851'de Danxomè krallığındaki Ghézo (1818-1858) [31] kralı ile Fransa'nın Ouidah[32] bölgesindeki özel durumunu tanıyan bir dostluk anlaşması imzalandı. Fransız etkisi Köle kıyılarının[33] çeşitli bölgelerine yavaş yavaş yayıldı. 1868'de, Kaptan Devaux ve Porto Novo' daki Başkonsolos Bay Daumas' ın Kral Glèlè' ye (1858-1889) yaptığı ziyaret sırasında, Ghezo' nun halefi olan Koutonou topraklarının[34] Fransızlara[35] teslim edilmesini onaylayan bir anlaşma imzalandı. Sonuç olarak, dostluk ve ticaret arasındaki ilişkiler fetih politikasına yol açtı. Fransa'da Parti Sömürgesi[36], Nijer bölgesinin[37] engin bölgelerine ve denizlere bir kapı açmanın önündeki en büyük engel olarak kabul edilen Danxomè krallığını fethetmeye kararlıydı. Fransa'nın bu askeri fethinde iki önemli olayın belirleyici olduğu ortaya çıktı.

Ayrıca Fransa'nın Porto-Novo[38] krallığında bir konsolosluğa sahip olduğu belirtilmelidir. Bu ‘’dostluk’’, Abomey' i o kadar derinden rahatsız etti ki, Porto-Novo' nun “kuzen krallığı” hakkını üstlendi ve onu işgal etmeye karar verdi.[39] Ancak 1874'te,

[31]Danxome krallığı (1600 - 1894), Avrupa işgalinden önce Batı Afrika'daki en güçlü krallıktı. Şüphesiz ki şu anki Benin Cumhuriyeti bölgesindeki en güçlü krallık olduğu için Fransız nüfuzuna en uzun ve en şiddetli direnişi gerçekleştirmiştir. Başkent Agbome veya Fransızca'da Abomey'dir. Genellikle bu sermayenin adı tüm ülkeyi belirtmek için kullanılır.

[32]Bununla birlikte, bu anlaşma Fransa ile bugünün Benin kıyılarının siyasi oluşumları arasındaki ilk diplomatik eylemi temsil etmemektedir. Daha önce 1670 yılında Fransız Donanması yetkilisi d'Elbée, Ardres Kralı'nı (Fransızca Allada) ziyaret etti. Sonuncusu, 16 Aralık 1670'te Fransa Kralı tarafından ciddi bir izleyici kitlesine sahip olduğu kabul edilen bir büyükelçiyi gönderdi. Bkn. J.F. Reste *Le Dahomey. Réalisations et perspectives d’avenir*. s.34.

[33]Mevcut Benin ve Togo Cumhuriyetlerinin kıyı bölgelerinin yanı sıra Nijerya kıyılarının bir kısmı Köle Kıyıları olarak biliniyordu. Bölge çok sayıda tutsak yüzünden bu şekilde adlandırıldı. Buna ek olarak Fransa, 1857'de Minas tarafından satılan Grand-Popo' yu, 1864'te Petit-Popo' yu 19 Temmuz 1883'te resmî olarak resmen ilan ettiği Grand-Popo'yu satın aldı. 1868'de Fransa, yalnızca Agoué ve Port-Seguro'yu aldı. Agoué'yi ise korudu.

[34]Fransa’nın gelecekteki ekonomik başkenti ve Benin Cumhuriyeti'nin en büyük şehri olan Cotonou. Kökenleri ve evrimi hakkında daha fazla bilgi için, bkz. S.D.Sotindjo, *Cotonou l'explosion d'une capitale économique: (1945-1985)*, Paris, L’Harmattan, 2010, 336 s.

[35]Abomey kralı, 1864’te Koutonou topraklarının Fransızlar’ a verilmesini sözlü olarak kabul etmiş olabilir. Buradaki görevler ve bu anlaşma, Fransız sömürgeci Daxomè Krallığına karşı yapılan savaşın Gordian düğümü olacaktır. Buna sonra döneceğiz.

[36]O dönemde, Koloniler Dışişleri Bakanı Eugène Etienne (1889-1892), Kolonyal partiyi yönetti.

[37]Bu düşüncenin mantığına göre Albert de Mun, “Dahomey'in bu koridorunun konumu ne kötü olursa olsun, Togo'lu Almanlar ve Lagos İngilizcesi arasındaki durum ne olursa olsun, Benin ve bütün Orta Sudan’ın Nijer'e erişim ve bir çıkış noktası olarak bizim için değerli olacaktır. " M.A. Glèlè, *Naissance d’un Etat noir, L’évolution politique et constitutionnelle du Dahomey, de la colonisation à nos jours*, s. 23.

[38]Daha fazla ayrıntı için ; Y. Person, « Chronologie du royaume gun de Hogbonu (Porto-Novo), Cahiers d'Études africaines, Année 1975, 58, s. 217-238.

[39]Danxomè ve Porto-Novo krallıkları, aynı tarihi gelenekten, efsanevi Panter Hunkpa' nın Agassuvi soyundan geliyor. Danxomè'yi fethetme görüşünden korkan Porto-Novo Krallığı'nın kurucusu Tè-Agbanlin, hâkimiyetinden kaçmak için bir yol arıyordu. 1843'te Porto-Novo kralı Médji, İngilizlerden

Porto Novo' nun yeni kralı Toffa, 25 Temmuz 1883'te nihayet elde ettiği Fransızların korumasını istedi. Fransız desteğiyle Toffa, daha büyük komşusunun fetih hedeflerine karşı koyabiliyordu. İki krallık arasında ortaya çıkan düşmanlık, Fransa' nın Abomey'e müdahalesini kısmen açıklamaktadır. Her durumda, Fransa'nın Cotonou olayı[40] olarak adlandırdığı zor durumdan çıkması için bir bahane oluşturdu. Porto Novo[41], Fransa ve Danxomè krallığı arasındaki savaşın patlamasına yardım eden *"casus belli"* idi. Fransa, Glèlè' nin halefi olan Danxomè Kralı Béhanzin'e (1889-1894) Porto-Novo Krallığı'nın topraklarına karşı yapılan saldırıyı dostça protesto etti ve bu saldırıya karşılık verdi. Fransa'nın zaferiyle[42] sona eren iki büyük mücadelede, Kral Behanzin 26 Ocak 1894'te, Fransız Albay Alfred Amédée Dodds, Prens Agoli-Agbo'yu Danxomè[43]'nin tahtı üzerine atadı. Novo ise Fransız sömürgeciliğine boyun eğdirildi.

Günümüzdeki Benin'in merkezine gelindiğinde çoğunlukla benzer öneme sahip benzer siyasi örgütleri olan Yoruba grupları tarafından doldurulmuştur[44]. "Etnik gruplar ve alt gruplar arasındaki rekabet ve çatışmalar, hegemonik hırslar ve sömürgecilik öncesi dönemdeki belirli krallıkların veya imparatorlukların[45] genişleyici amaçları,

korunmak istedi ancak ölümüne kadar bunu yapamadı. Kral Médji'nin halefi İngilizlere düşman olan Kral Sodji (1846-1864), Fransa'nın koruyucuları için defalarca ricada bulundu ancak Fransa çok az ilgi gösterdi. 1861'de İngilizler, Lagos gibi krallığın başkenti Porto-Novo'yu almak istedi ancak Kral Sodji bunu reddetti. Bu dirence karşı öfkeli bir İngiliz hükümeti 23 Nisan 1861'de şehri bombaladı. Kral Sodji, 1863 Şubat'ında kendisine koruma sağlayan Fransa'ya yeni bir söz verdi. Yine de, Sodji'nin halefi Mekpon (1864-1872) İngilizler, koruyucuları iptal etti. Méssé döneminde (1872-1875) durum kararsız kaldı. Bu şartlar altında Toffa tahta geçti. J.F. Reste, *Le Dahomey. Réalisations et perspectives d'avenir*, p. 32.

[40]Nitekim Fransızlar, 1868'deki Antlaşma ile (not: 13 no.lu) Danxomè Glèlè kralının Cotonou limanının tüm mallarını resmen durdurduğunu iddia etmiştir. Bununla birlikte, kral aynı anlayışa sahip değildi. Onun için, 20.000 Frangın ödenmesi basit bir durum ve ticaret hakkıydı. Glèlè daha sonra Porto-Novo'da bulunan Fransız ikametçiye bunu reddettiğini açıkladı. Güney nehirlerinin Teğmen Valisi Bayol' un Kasım 1889'da yönettiği ikinci görev de, Glèlè kralının bu hakaretini reddetmesiydi.

[41]M.A. Glèlè, *Le Danxomè, du pouvoir Adja à la Nation fon*, Paris, Nubia, 1974, p.209.

[42]Danxomè' ye karşı ilk Fransız kampanyası 1890'dan 1892'ye ikincisi ise 1892'den 1894'e kadar devam etti. Birincisi (1890) iki savaş kampından herhangi biri için bölgesel bir kayıp veya kazanç sağlamasa da ikincisi 26 Mart 1892, Danxomè için olumlu sonuçlandı. Nitekim krallığın topraklarının fethi Fransa' yı kaybetmesine neden oldu. 20 Eylül'de, Béhanzin' in birlikleri Kouti, Takon, Sake, Katagon, Tayo'dan çıkarıldı. Koto ise 25 Ekim'de çıkarıldı. 6 Kasım'da Cana düştü ve 16 Kasım' da Fransız ordusu Abomey'e girdi. Bu nedenle Danxomè, Ouidah, Abomey-Calavi, Godomey, Savi'nin büyük kasabaları ve krallıkları saldırıyı desteklemiyordu. Ayrıca, Allada 4 Aralık'ta teslim oldu.

[43]Bununla birlikte, 12 Nisan 1900'de ikisi sırayla görevden alındı. Böylece, Danxomè monarşisinin sonunun işareti oldu.

[44]Bu krallıkların en bilinenleri, Benin'de bugün Ketu, Sabe (Savè), Ita-kété (Sakété), Ipobè (Pobè), Idaïsa (Dassa), Ohori (Holli), Ifohin (Ifanyin) idi.

[45]Yoruba dünyası, parçalanmış siyasi örgütü nedeniyle, XIX. yüzyılda, özellikle Danxomè, Porto-Novo (bugünün Benin'inde), Oyo ve Abéokuta (şu anki - Nijerya) saldırılarını içeren çeşitli askeri istila ve hareketlerine maruz kaldı.

sömürgeci girişimin ve sömürgeci misyonunun popüler algısını (...) önemli ölçüde etkiledi[46]. Bu nedenle, daha güçlü komşulara karşı korunma ihtiyacı, Ketu, Sabè ve Ifonyin gibi alt grupların başlangıçta Porto-Novo ve Cotonou[47]' ya yerleşmiş olan Fransızlar'ı "kurtarıcı" olarak karşılanmasına neden oldu. Danxomè[48]' nin çeşitli krallarının köle avının kurbanları olan bu insanlar da sömürgecilere bir "kurtarıcı" ya da belirli bir oranda devam eden güvensizliklerine bir çözüm olarak gördü. Kısacası Fransız sömürgecileri, bu bölgeleri Gine kıyılarındaki Fransız topraklarında birleştirmekte büyük zorluk çekmedi.

Özet olarak, Fransa'nın güneyindeki sömürgecilik kampanyalarını ve gelecekteki Dahomey kolonisi olan merkezi (Benin) özetlemek gerekirse, biri aşağıdaki bölgeleri koruyabilirdi. 4 Mayıs 1879' a kadar Fransız kuruluş bölgeleri Porto-Novo ve Cotonou, Gabon kolonisinin yönetimine bağlandı. 16 Haziran 1886' da, her iki bölge Senegal[49] kolonisine yeniden bağlanmıştı. Nihayet, onlar 1 Ağustos 1889 tarihli bir kararname Güney Nehirlerin[50] kolonisine yeniden bağlandılar. 1894'te Danxomè krallığının en

[46]E. Soumonni, « Aspect des mouvements nationalistes en pays yoruba (Bénin et Nigéria) de la conquête coloniale à l'indépendance », in C.R. Ageron ve M. Miche, *L'Afrique noire Française. L'heure des indépendances*, Paris, CNRS Yayınları, 2015, s.353.

[47]Yoruba halkları, Danxomè Krallığının fethine desteklerini çeşitli şekillerde Fransızlara karşı bile dile getirdi. Dahası, Fransız işgalcileriyle yapılan bu işbirliği tutumunda Porto-Novo Kralı Toffa tarafından taahhüt edilen ve nihayet 1883'te elde edilen Fransız Devleti'nin koruyucuları da, çok güçlü ve tehdit edici görülen bir komşuya karşı bu koruma mantığının bir parçasıydı. Aslında, Profesör Soumonni, "1874'te Toffa'ya karşı talihsiz aday olan Prens Sognigbé, 1874'te Toffa'ya karşı talihsiz aday olan Prens Sognigbé, Toffa'yı bıraktıktan ve Beffzin'i ilan ettikten sonra, Abomey'den kaçmak zorunda kaldı. Sognigbé'nin halefi Béhanzin ordusunu, düşmüş kralın teslimini almak için gönderdi, bu şartlar altında Toffa, Fransızları temyiz etmekten başka çaresi kalmayacağını düşünüyordu, bu nedenle onları yalnızca "kurtarıcılar" olarak görülebiliyordu. E. Soumonni, « Aspect des mouvements nationalistes en pays yoruba (Bénin et Nigéria) de la conquête coloniale à l'indépendance », s. 355.

[48]C.S. Anignikin, « Les relations interculturelles et interethniques au Bénin: les racines historiques des oppositions ethniques et régionalistes », In La discrimination raciale. Acte de la Réunion internationale d'experts sur toutes formes de discrimination fondées sur l'origine raciale, nationale ou ethnique, la religion ou les croyances ou tous autres motifs en Afrique au sud du Sahara (Cotonou, les 5 et 6 juin 1997), Cotonou, les Editions du Flamboyant, 1997, s.155. Mahi halklarının durumu için bkz., J.A. Berger, « Etude sur le pays Mahi », Bulletin du Comité d'Etudes Historiques et Scientifiques de l'AOF, XIX, 121-32. Or, M.J. Gaston, « A history of the Mahi people from 1774 to 1920 », Ph.D 1984, University of California, Los Angeles.

[49]Senegal kolonisi 1626'da Rouen Compagnie Normande tarafından Senegal Nehri'nin çıkışından kurulan Fransız toprak varlığı anlamına gelir. Fransa'nın Afrika'daki kolonilerinin en eskisi olarak kabul edilir.

[50]Güney nehirlerin kolonisi 1882 yılında kurulan eski bir Batı Afrika ülkesidir. Başlangıçta Senegal kolonisine bağlıydı. Bu şekilde sınırlandırılmıştır: kuzeyde, Saint-Louis, Gorée ve Senegambia' nın Fransız sömürgeleri ve Güney' de Freetown (Liberya Cumhuriyeti' nin şu anki başkenti) ve Tohumlar(Seeds) Sahili. Kabaca bugünün Gine-Conakry' sini temsil ediyor.

büyük yenilgisiyle birlikte Fransız koruyuculuğu altına girmiştir[51]. Ayrıca Porto Novo ve Cotonou' ya merkezdeki Yoruba ve Mahi bölgelerinin halkları da katıldı.

Dahası sömürge projesini tamamlamak için Fransa'nın Nijer ve Sudan'a ulaşması gerekiyordu.[52] Asıl amaç hinterlandı Alman ve İngiliz çekişmelerinden uzak tutmaktı. 1893 ve 1895 arasındaki dönem Nijer bölgesindeki keşfedilmemiş en son bölge için mücadeleyi işaret ediyordu. K (Kuzey) enleminin 9'uncu paralelinin kuzeyindeki ülkeler arasına bir düzine Fransız misyonu gönderilecekti[53]. İç kısımlarda Fada N'Gourma ve Nijer'e kadar birkaç koruyucu antlaşmaya imza atıldı. Bu antlaşmalar, Kouandé ve Djougou (Kuzey-Batı) kralları için kayda değer bir muhalefet olmadan kabul edildi. Atakora ve Borgou nüfusunun ilk tepkileri ise kabul etmekten ziyade ilgisizlikle sonuçlandı[54]. Ancak Fransızlar, Kuzey bölgeleri boyunca idari görevler oluşturmaya başladığında, halkın düşmanlığıyla karşılaştılar. Halkın düşmanlığı önce doğuda Borgou'da, sonra batıda Atakora'da başladı[55]. Bununla birlikte halk isyanlarının başarısızlığı, kuzey topraklarının bütününün bir koloniye entegre edilmesine neden oldu. 23 Temmuz 1897 tarihli Fransız-Alman kongresi, Togo-Dahomey sınırlarını düzenledi. 14 Haziran 1898 tarihli Fransız-İngiliz anlaşması Dahomey-İngiliz Nijerya sınırlarını belirledi. Dolayısıyla Dahomey kolonisi kuruldu. 18 Ekim 1904'te, bir bakanlık kararnamesi onu Fransız Batı Afrika'sına (A. O.F.) dahil etti[56].

Berlin Konferansı'nın (1884-1885) ruhuna uygun olarak uluslararası bir duruşa sahip sınırlandırılmış bölgeler daha sonra içinde yaşayan insanların tanımlanmasında öncü

[51]Danxomè Krallığı komşu bütün krallıklarını Abomey platosundan sahile kadar yerleştirdi: 1727'de Savi Krallığı, Allada Krallığı (1724) vb. Bu nedenle düşmeye başladı.
[52]Aslında, sömürge öncesi Sudan, onu "Balad el Sudan" olarak tanımlayan Arap yazarlarına göre, Karalar ülkesi, Sahra'nın güneyinden ve Kızıldeniz'den Atlantik Okyanusu'na kadar uzanan coğrafi bölgeyi temsil ediyordu.
[53]Birkaç Fransız misyonları şunlardir: 1893'te Decoeur misyonu, 1894'de Baud misyonu, Ballot ve Albay, 1895'de Vergès ve Vermeeset misyonları.
[54]S. Anignikin, C. Bellarmin, L. Dossou, ''Le Dahomey (Bénin)'', in C. Coquery-Vidrovitch, *L'Afrique occidentale au temps des Français*, C.1860-1960, Paris, La Découverte, s.375.
[55]Buna geri döneceğiz.
[56]Fransız Batı Afrika Birleşikleri (A.O.F.), Sahra'nın güneyinde, Fransa tarafından Fransa'da kurulan en büyük iki sömürge topluluğundan biriydi. Batı Afrika'da sekiz Fransız kolonisi (Senegal, Dahomey (mevcut Benin), Fransız Sudan (bugünkü Mali), Yukarı Volta (bugünkü Burkina-Faso), Gine (Conakry), Nijer, Fildişi Sahili ve Togo'dan oluşan bir tür federal hükümetti. 1895'den 1958'e kadar sürdü. Doğu Afrika'daki temsilciliği ise Fransız Ekvator Afrika'dır (A.E.F.).

bir rol oynayacaktır[57]. Ekonomilerin, yaşam tarzlarının ve sanayileşmenin küreselleşmesinin antipodu olarak bunun savunuculuğunu iddia ederek "kolektif kimliklerin bölgeselleşmesinin çarpıcı biçimini" işaret ettiler[58]. 'Zeitgeist' e, meşru bir destek olarak kontrolleri altındaki sınırlandırılmış ve tanınan emperyalist Avrupa'yı, sömürgeci fetihler yoluyla Afrika'ya getirilen emperyalist Avrupa'nın sahip olması gereken ihtiyaçlara itaat ederek yeni bir mantık ve siyasal ve sosyal alana bir başka uygunluk getirildi. Bu nedenle yeni anlayışta sınırlar hem devletlerin kurumları, yasaları, sosyal ilişkileri ve hatta ekonomik ilişkileri, hem de yeni bir kültür edinimi için hem politik alanın bir işareti hem de özel bir alan olarak önemli bir rol oynamaktadır[59]. Bu nedenle görev, bu şekilde edinilen ve sınırlanan alanı yeniden düzenlemek için fethedici güçlere düştü.

1.2. İdari Düzenleme

Belli bir Avrupa merkezciliğinden kaynaklanan "yeni bir başlangıç" kavramının aksine, sömürge öncesi Afrika Devletlerinin idari örgütlenme biçimlerinden yoksun olmadığı, çoğu durumda yeni işgalciler tarafından dayatılan idari standartlar yüzünden bunların bir araya getirilemediği doğrudur. Bu yüzden, sömürgeci iktidarını yönetmek için sömürge gücü, yeni bir devlet yönetim ağı oluşturmanın ve halk ile bölge arasındaki ilişkileri yeniden tanımlamanın gerekli olduğu düşünüldü. Bu yeni yönetim tipi, yıkımı ve yeniden yapılanmayı özümseyen bir projeye dayanıyordu. Mantığa aykırı olarak, yeni idari sistem kendisini geleneksel Afrika yetkililerinin[60] pahasına karşı çıktı. Siyasi ve kültürel faktörlerin sonucu olarak "sömürge durumu", eski haline

[57]P. Kippré, ''De la question nationale en Afrique noire", Time of Africa, Nos. 11 & 12, 2003–2004, p. 65.

[58]Eğer topraklar her yerde Devlet veya toplumun bir parçası olarak az çok resmi bir siyasi varlık olarak tanımlanmışsa da, tüm toplumlarda aynı değerlere sahip değildir. Afrika toplumlarında en azından XIX. yüzyıla kadar, değeri işgal eden insanlar için daha az sayıldı. Otoritenin temeli nüfuslara, soylara ve insan nüfusunun olmadığı boş bir alana verildi. Tüm bu toplumlar için gerçek zenginlik, yaşadıkları bölge büyüklüğünden ziyade daha fazla insandı. Böyle bir anlayış, ülkeyi herhangi bir politik iktidarın çapası haline getiren 1667 Westphalia Antlaşması'ndan bu yana Avrupa'daki ulusun tarihi ile çelişmektedir.

[59]Bunlar, Avrupa fatihlerinin dilleri ve kültürleridir. Bu nedenle, bölgesel alan kavramı, sömürgeci gücünden bağımsız olarak, Afrika'daki sömürge topraklarının siyasi ve idari yönetiminden kaynaklanmaktadır. P. Kippré, ''De la question nationale en Afrique noire" s. 71.

[60]Lombard'a göre, geleneksel otoriteler geniş ölçüde anlaşıldığı gibi, her türlü sorumluluğa sahip olan bireyleri veya birey gruplarını temsil etti; sömürge işgalinden önce Afrika toplumlarında olduğu gibi özellikle siyasi otoritelerde. J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire*, Paris, Armand Colin, s.13.

getirilmeden veya gerektiği gibi tamamen imha edilmeden önce eski güçlerini ve ayrıcalıklarını reddetti: Avrupa fethiyle, Afrika'nın siyasi yaşamını düzenleyen çoğu kurumlar kaldırıldı ya da kökten değiştirildi. Bu süreç geleneksel makamların yetkilerinin değiştirilmesi ile devam edecek ve yeni yönetim sistemlerinin kurulmasıyla sonuçlanacaktı.

İdari doktrin ile ilgili olarak, İngiliz "dolaylı kuralı", genellikle Fransız asimilasyon doktrinine (doğrudan idare) benzetilmiştir. Lombard[61'] a göre, çeşitli nedenlerden dolayı meseledeki gerçek bir Fransız doktrininden söz etmenin mantıklı olmadığı ancak idari eğilimler de Fransız sömürgecilerine özgü bir ruh ve pratik gereklilik tarafından yönlendirilen bir politikadan bahsetmenin makul görünmediğini belirtmektedir[62]. Bu husus Vali Deschamps tarafından "asimilasyon politikasının siyah Afrika'da uygulandığını, resmi doktrini temsil ettiği için değil Fransız sömürgeciliğinin doğasına özgü kavramlara tekabül ettiği için"[63] olduğunu dile getirdi. Fransa satın aldığı bölge olan Dahomey'in yönetimini nasıl örgütledi: Aslında, sömürgecilerin yerlilere karşı tutumu, ilk sömürge yerleşimlerinin başlangıcından XIX. yüzyılın ikinci yarısına ve Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar büyük değişim gösteriyordu. Başlangıçta sömürge politikasının öncelikli kaygısı, bölgelerin eklenmesinden daha ziyade genel özellik ve yerel özerkliklere saygılı bir koruyucu sistem uygulamasına odaklandı. Bu en azından başlangıçta geleneksel liderler aracılığıyla bölgeyi idare etmek fikriydi. İdari verimliliklerini artırmak için Fransız uygulamalarında eğitim ve destek almak zorunda kalındı[64]. Dahomey'de 22 Haziran 1896 tarihli bir kararname ile çevrildi; bu, üç bölge tipi arasında siyasi ve idari bir

[61]J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire*, p.95

[62]Yerli emirleri bakımından Fransız sömürgesi hiçbir zaman katı bir doktrin tarafından tanımlanmadı, ancak her zaman tecrübeye dayalı bir karakter gösterdi. İdare genel direktiflerin uygulanmasında büyük manevra kabiliyetine sahipti. Ek olarak, bu direktifler nadiren büyükşehir hükümetinden (Paris) çıkmıştır veya federal Şeflerin (AOF Valileri) veya AEF valilerinin ya da koloni liderlerinin (sömürge valileri) insiyatifine bırakılmıştır. Sonuç olarak, önceden belirlenmiş bir politikadan kaynaklanan bazı ideolojik kavramlarla değil, gerçek durumlardan geliştirilmiştir. J.Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire*, s. 101.

[63]H. Deschamps, « Et maintenant Lord Lugard » Journal of the International African Institute. Vol. 33, No. 4, Oct. 1963, Cambridge University Press, s.298. (s. 293-306).

[64]J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire*, p.95. 1855'te Faidherbe, Senegal'deki Saint Louis'de geleneksel şeflerin oğullarının talimatını gerçekleştirmeyi amaçlayan rehinelerin bir okulu olarak, dili ve dilin kullanım alanları, gelenekleri veya dinleri için mümkün olduğunca dokunmaktan kaçınırken Fransa'nın bazı bilgilerini eski hanedanların yetenekli haleflerine vermeyi amaçladı.. Ayrıca, Villard'da (A.), Histoire du Sénégal, Dakar, 1943, s.127.

ayrım ortaya koydu: ekli bölgeler, korunan bölgeler ve siyasi eylem bölgeleri. Bu ayrım, bölge sakinlerinin önceki örgütlenmelerine, sömürge işgalinin niteliğine veya işgal altındaki bölgenin coğrafi durumuna dayanıyordu[65].

Bununla birlikte, Fransa'nın özellikle Sudan'da bulunan heterojen popülasyonlarını kapsayan büyük savaşçı devletleri fethetme deneyimi, idari politikanın kolonilerine yönelimini belirleyecektir[66]. Sömürgeci fetih savaşlarını haklı çıkarmak için, Fransa tarafından yayılan Afrika krallarının imajı kılıçla çevresindeki topluluklarına zulmeden ve köleleştiren şiddetli bir liderdi. Her ne kadar Afrika otoritesinin bu karikatürü gerçeği zorlukla yakalasa da, sömürgecilerin daha sonra keşfettiği diğer toplum biçimlerini ve emirlerini gözden kaçırdı. Sonuç olarak yeni makam, ikincilerin idaresi ile ilgili hususları göz ardı etti ve tüm bölgeye karşı aynı tutumu benimsedi[67]. 1900' lerden itibaren sömürge otoritesi, tüm sömürgelerinde doğrudan idare politikasını seçti ve böylece protestocuları uzaklaştırdı. Bu idari yönelim daha çok Fransa'nın sömürgelerin idaresine doğrudan katılımıyla, yerli otoriteleri sömürgeci otoriteler ve yerel halk arasında bir aracı ya da aktarılan kuşağa tabi kılmaya zorladı. Bu politika işgal altındaki bölgedeki polis ihtiyacına olumsuz baksa da, kolonilerin doğrudan yönetiminin gerekliliğini düşünen ilk kişi olan General Archinard[68] tarafından tanınan ekonomik mantığa cevap verdi. Bir keresinde, "Siyah liderler bizim

[65]Lombard'ın bu idari organizasyonla ilgili sunduğu detaylar: Kıyı şeridini işgal eden ilk bölgeler (Grand-Popo, Agoué, Ouidah, Cotonou, Abomey-Calavi'nin kurulması) yerli ve köy şeflerine emir veren bir yöneticinin yönü ile ilgiliydi. İkincisi, krallıktaki önceki örgütler nedeniyle koruyucu rejimden yararlandı: Bu yerli şeflerle kurulan sakinlerin kontrolü altına girecek olan Porto-Novo ve Danxomè monarşileri için geçerliydi.. Kuzeyde daha da ilerleyen siyasi eylem bölgeleri yalnızca valinin denetiminde bulunuyordu. J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire*, s. 101-102.

[66]Bunlar, El-Hadj Omar (Toucouleur İmparatorluğu) veya Samory Touré (Wassoulou İmparatorluğu), vb. devletlerdir. İslamcı fetih topluluklarını yönetmek, sömürgeciler için Afrika komutanlığının ortaya çıkardığı sorunların büyük bir parçasıydı. Aslında durumun aşağı yukarı basit olduğu Senegal'in aksine, buradaki sorun, İslâmcı fetihlerden kaynaklanan, heterojen nüfuslu az ya da çok az merkezi bir güce itaat eden büyük devletlerin nasıl yönetildiği idi.

[67]Bize göre burada asıl niyet ihmaldi. Bu siyasi bir seçimden öte sömürgecilerin asimilasyonist rasyonelliğine tekabül eder. Ek olarak, Fransa kolonileri yönlendirmek için basit, en düşük maliyetli fakat etkili bir yöntem arıyordu, asıl amaç toplumların saf bir sömürüsüydü. Bu bakımdan, Afrika kolonilerinin büyük çoğunluğunun yerleşim için olmadığı ve hepsi sömürgeci ideolojinin keyfiyetini yansıtan ciddi kuralların bulunduğu az sayıda sömürgecilik alanı olduğu hatırlanmalıdır.

[68]Louis Archinard (1850-1932), Batı Afrika'nın Fransa'nın sömürgelerini fethetmesine katkıda bulunan Üçüncü Cumhuriyet'in Fransız generaliydi.

için yalnızca bir geçiş aracı olacak ve Sudan'da yönetimimizi basitleştirip daha uygun ve maliyetli hale getirmede başaracağımız il yöneticileri oluşturmak değil", dedi[69].

Ordunun ardından sivil sömürge yöneticileri doğrudan yönetim politikasını sürdürdüler. Bu anlayıştan, 1909'da Fransız Batı Afrika' nın tüm kolonileri (A.O.F.) için geliştirilen William Ponty'[70] nin yönetici ile yönetilen arasında sömürge yönetiminin "doktrini" ortaya çıktı. Bu genelgeyle, idari örgüt A. O. F. altında birleştirildi, bu durum her yerde özdeş bir yapı ile sonuçlandı. Bu politika her şeyden önce sömürgecilerin özerk yerel otoritelerin varlığını dışlayan, oldukça merkezi bir idari sistemi aşarak Büyükşehir Fransa'nın dışına çıkma isteğini yansıtmaktaydı. Amaç, merkezi sömürge hükümetinin politikasıyla rekabet edebilecek girişimlerde bulunabilecek yapıların önlenmesiydi. Bunu yapmak için, aynı sistemde Avrupa sömürge otoritelerini ve geleneksel Afrika otoritelerini yan yana getirerek "eşit olmayan" bir hiyerarşik örgüt kuruldu[71].

Fransa'nın sömürgelerindeki kaygı, kendi ademi merkeziyetçilik modellerini sürdürmek, büyükşehir yetkilerini, yasama ve yasaların uygulanış biçimlerine karar vermek için egemen olan hakkı saklı tutmaktı. Bu Profesör Glèlè' nin, "açık bir şekilde konuşursak, Dahomey'[72]de hiç bir siyasi kurumun olmadığını, ya da Profesör Traoré'[73]nin belirttiği gibi, pratikte olduğu gibi hukukta kolonilerin yalnızca idari varlıklar, kamu iç hukukunun tüzel kişileri ve basit topraklar" olduğunu iddia etmeye itmiştir. Bu anlamda sömürgeci otorite adına, doktrinde resmen ifade edilmese de, kendi kurumlarını empoze etmeye çalışan, asimilasyon ve birleşmeye derinden kök salmış bir arzu vardı. Yerel işlere doğrudan müdahale etmek daha doğruydu çünkü belirli bir düzeyde özerkliğe sahip olan herhangi bir kuruluşu tanımıyordu.

---

[69]J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire*. s.107.

[70]Amédée William Merleau-Ponty (1866-1915), 1908'den 1915'te ölümüne kadar Fransız Batı Afrika Genel Valisi (A.O. F) olan bir Fransız sömürge yöneticisiydi.

[71]Bu bağlamda Fransız sömürge yönetimi, İngilizlerin Afrika'ya kendi idari tekniklerini aktardığı ve kendisini bölgesel yerelleşme biçimlerine yönlendirdiği için İngiliz sistemine karşı çıkıyordu. İngiliz ilçesinin özelliği, belediye meclisi ve yerel yönetim yetkileriyle, yerel Afrika idaresinde tutuldu ve kabile bölünmelerine göre uygulandı.

[72]M.A.Glèlè, *Le Danxomè, du pouvoir Adja à la Nation fon,* s.31.

[73]B.Traoré, « De la genèse de la Nation et de l'Etat en Afrique noire », Présence Africaine, 1983/3 (N° 127-128), s.13.

Bu nedenle, başka yerlerde olduğu gibi Dahomey' de, sömürge hükümeti tarafından geleneksel otoritelere verilen yetkilerin kademeli olarak kaldırılması söz konusuydu. Bu protestocuların ortadan kaldırılmasıyla uygulandı. Porto-Novo örneği, sömürgeci gücün tüm otoriteyi ele geçirme konusundaki yeniden düzenleme isteğini yansıtıyordu. 1883'te Porto-Novo'yla yapılan bir koruyucu antlaşma sözleşmesinde Fransa, Kral Toffa' ya yargı gücünü ve yerel işletmelerden kaynaklanan vergiler üzerinde belirli avantajlar sağlama hakkını verdi[74]. Bununla birlikte, monarşiye ve kurumlarına bağlı kişilerin onaylanmamasına rağmen sömürge hükümeti, 1908'de kralın ölümünü takiben tüm bölgenin doğrudan yönetimini tam olarak kontrol altına almadan önce bu ayrıcalıkları kaldırmıştır. Yerel otoritenin zayıflığından dolayı asıl amaç idari sistemi birleştirmekti[75].

İdari yapılanma, sömürge bölgesinin "Daireler"[76] olarak bölünmesine yol açtı. Her daire bir veya daha fazla alt bölümden ve Avrupalı bir yöneticinin başkanlığındaki seçmenlerden oluşuyordu. Her alt bölüm, yönetimin ana organı olan "Küçük Eyaletler"i içeriyordu. Küçük Eyaletler, bir dizi köyü gruplandıran Afrika makamlarına emanet edilen idari birimlerdir. Dairelere genellikle Daire Komutanları olarak bilinen kolonilerin yöneticileri yönetir; alt bölüm şefleri kendi yetkileri altındakileri yönetirdi. Daire Komutanları ve alt bölümlerin şefleri batı yüksek öğretim kadrolarını oluşturuyordu ve neredeyse hepsi Avrupalılardı. Sadece bir alt komuta olan Küçük Eyalet ve köylerin şefliği, Afrika komutasının bulunabileceği bir seviyeydi. Üst düzey yöneticilere yardımcı olan kasaba ve köy şefleri, yerel nüfusu denetleme görevini üstlendi[77]. Eski devletlerde veya krallıklarda eski hükümdar genellikle bir Küçük Eyaleti idare etme göreviyle genellikle üst düzey bir şef olarak kabul edildi; böylelikle idari makamı onun sömürge gücünün, eski bakanları veya astlarıyla aynı düzeye getirdi. Bununla birlikte bu fahri unvan, büyük Afrika Devletlerinin eski

[74]1902 yılında başkentte, koruyucuların vatandaşları ile ilgili tüm medeni, ticari ve düzeltici hususlar hakkında yargı yetkisine sahip bir yerel mahkeme kurulmuştur. Talimatlar ve tartışmalar, bölge veya mahalle liderlerinin desteklediği Kral tarafından yönetildi. Yerel geleneklere göre yapılan prosedürde prensip olarak müdahale etmek zorunda kalınmadı ve verilen para cezaları kraliyet hazinesi için alındı.
[75]J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire* , s. 102-103.
[76]"Daire", Dahomey'deki koloninin siyasi ve idari organizasyonundaki en büyük idari bölgedir.
[77]M. A. Glèlè, *Le Danxomè, du pouvoir Adja à la Nation fon*, s. 21. Sömürge yönetimi Küçük Eyaletlerin şeflerini çoğalttı ve kendilerinin gerçek prenslikleri yaptı. Bu Küçük Eyaletler, 1904 yılında toplam 150'ye yakın etnik gruba sahip coğrafi ve ekonomik birimlerden oluşan ve Küçük Eyalet şefi olarak adlandırılan bir şefin yetkisi altına giren bir köy federasyonu oluşturdu.

egemenleri için, sömürgeci güçler tarafından kendilerine verilen en onurlu pozisyondur. Yeni idari sistemdeki sömürgecinin geleneksel makamlar için konumu ne olursa olsun, sömürgeci otorite her zaman bütün güçlere odaklanmış ve tek taraflı müdahale ve nihai kararların tüm olasılıklarında tutulmuştur[78].

1934 yılına kadar Dahomey'in on üç Daire'si vardı; Bu sayı 31 Aralık 1938 tarihli bir kararname ile dokuza indirildi[79]. 1904'te yüz elli Küçük Eyalet vardı. Fransız sömürge yönetimi tarafından yeni köylerin yaratılmasıyla, resmi istatistiklere bakıldığında 1962'de bu sayı üç bin iki yüze kadar yükseldi. Böylece, merkezi bir yönetim aracılığıyla sömürgeci, etnik gruplaşmanın sınırlarını aşan yeni bir çerçeve yarattı. Bunu yaparken, tüm grupları aynı bölgede birlikte yaşamaya zorladı. Özetle, Dahomey'deki Fransız sömürgeciliği, tüm sömürgelerinde olduğu gibi, üniter yönetim anlayışını vurgulamıştır. "Kabile temelli toplumların kurumsal ve yasal araçlarını söküp, ikincisinden daha üstün bir toplum yaratarak ve milleti önceden yapılandırarak sömürge gücünün bir ölçüde gelecekteki ulusal birleşmeyi desteklemesi gerekiyor"[80]. Bu idari yaklaşım, bölgesel entegrasyonu, bölgesel pazarları bir araya getirmenin ulusal ekonomik piyasaya entegrasyonunu sağlayacak şekilde kolaylaştırdı.

1.3. Ulusal pazarın Yaratılması Veya Ekonomik Entegrasyon

Bölgesel sınırlamaya ve idari sisteme ek olarak, yeni bir bölgesel kimliğin ortaya çıkmasına ve Dahomey'deki sakinlerin ulusal bir hayal gücüne katkıda bulunan sömürgelerin içsel bir diğer şartı, sömürgeci ekonomisinin tanımlanmış bölge ölçeğine uyacak bir şekilde uygulanmasıydı. Antropolojik bir bakış açısına göre, entegre bir pazarın varlığı bir ulusun tanımlayıcı bir özelliğidir; Toplumsal etkileşimi ve sınıflar içi kaynaşmayı ve sakinlerin birleşmesini sağlama potansiyeli verildi. Dahomey'de bu ekonomik bütünleşme, ortak ve birleşik bir pazar oluşturmak için sömürge öncesi ekonomik alanların yan yana gelmesiyle ortaya çıktı. Bu yine "sömürge projesi" nin

[78]J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire*, s.115.
[79]Porto-Novo (Porto-Novo, Banlieue, Sakété, Pobè'nin alt bölümü); Ouidah Dairesi(Ouidah'ın alt bölümü); Athiéme Dairesi (Athiéme, Grand-Popo, Parahoué'nin alt bölümü); Abomey Dairesi (Abomey'nin alt bölümü, Zagnanado); Savalou Dairesi (Savè'nin alt bölümü); Parakou Daiesi (Parakou, Nikki, Djougou'nun alt bölümü); Kandi Dairesi; Natitingou Dairesi (Natitingou, Kouandé, Tanguiéta'nın alt bölümü).
[80]J. Lombard, « Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire », s.74.

sonucudur. Sömürgesinden en iyi şekilde yararlanmak için, sömürge gücü çeşitli ekonomik bölgeleri birbirine bağlayacak koşulları yarattı.

Gerçekten de sömürgeci işgalden önce bugünkü Benin Cumhuriyetinin birçok farklı sosyo-kültürel grubu arasındaki ekonomik ilişkiler yok denecek kadar azdı. Her durumda, Vali Rest' in iddia ettiği zaman ki gibi görünüyor: "Ülkeye vardığımızda, her ırk ve kabile her zaman işgal ettikleri topraklarda yaşadılar. Hiçbir zaman komşu ırklarla veya kabilelerle temas etmeyi hayal bile etmediler. Gruplar sadece atalarının topraklarını korumakla ilgileniyordu. Dahomey'in güneyi ve kuzeyinde birbirleriyle çok az teması olan, idari ve siyasi olarak izole edilmiş şekilde yaşayan, fakat aynı zamanda ve en önemlisi ekonomik etkileşimleri kısıtlı en az iki ayrı bölge oluşmuştu"[81] dedi. Sömürge kurumu ile bu durum önemli ölçüde değişmişti.

Ekonomik gelişme ülkeyi dönüştürmeye başlamıştı. Bu dönüşüm büyük ölçüde iletişim yollarının geliştirilmesinde gösterilen çabaların sonucuydu. Böylece izole edilmiş etnik gruplar, şimdi benzer ekonomik çıkarları paylaşan bölge gruplarıyla değiştirildi. Nitekim, organize edilen fuarlar, kırsal alanlardaki sakinleri ortak ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştıkları sırada birbirine yakınlaştırmaya ve işlerini genişletmekte yardımcı oldu. Porto-Novo'da Temmuz 1929 ve 1930'daki fuar ve sergilerdeki[82] çeşitli bölgelerden topraklarını hiç terk etmemiş çiftçilerin varlığı, hemen Kuzey'deki Daireler' den kıyılara ürün gönderilmesini sağladı.

Başlangıçta ekonomik faaliyetlerin çoğu alt Dahomey'de yoğunlaşmıştır. Bunun nedeni, yerel idarenin yanı sıra özel şahısların (tüccarlar, tacirler vb.) koloninin kuzey bölgelerine olan ilgisinin az olmasıdır. Ancak bu, zaman ilerledikçe güneydeki Daireleri kuzeydeki bölgelere bağlamak için iletişim yolları geliştirme çabaları

[81]J.F. Reste, *Le Dahomey. Réalisations et perspectives d'avenir,* s.54.

[82]Dahomey'in ekonomik büyümesine vurgu yapmak için üreticiler, tüketiciler ve ihracatçılar arasındaki ilişkileri kolaylaştırmak için vali Reste tüm yerel ürünler için yıllık bir fuar oluşturmaya karar verdi. Hayvansal ürünler ve her türlü mahsulün teşhirine yönelik "Tarımsal Bölümün" yanı sıra, yerel sanayilere genel bir bakış sunan bir "endüstriyel bölüm" bulunmaktaydı. Hurma yağı, shea yağı, mobilya, peştamal, paspaslar, işlenmiş deriler, sepetler ve bunlara ek olarak, "Sanatsal Bölüm" bulunmaktaydı. Bu sanatsal bölümde Zagnanado bölgesinin oymacılığı, Abomey bakırından ve Dahomey sanatının tüm harikalarından oluşan ürünler bulunmaktaydı. Porto-Novo'da iki sergi düzenlendi. İlki Vali Jean-François, 14 ve 15 Temmuz 1929'da, ikincisi ise 14, 15 ve 16 Temmuz 1931'de Vali Théophile Tellier (1931-1932) tarafından yapılmıştır. Bu fuarın düzenlenmesine ilişkin verilen kararnamenin 3. Maddesinde, fuarın organizasyon masraflarını karşılaması ve katılımcılara teşvik ödülleri vermesi için bir bütçe oluşturulması öngörülmüştür.

sonucunda değişecektir. Bölgelerin yarısından fazlasını kapsayan demiryolunun inşası ile kuzeyden ve merkezden ürünler kolaylıkla Cotonou, Ouidah veya Grand-Popo kıyı bölgelerine taşınmakta ve Avrupa pazarlarına sevk edilmektedir.

Ekonomik dönüşüm, ekonomik gruplamalarda değişikliklere neden oldu[83] ve beş ekonomik grubun kurulmasıyla dönüşüm sonuçlandı. İlk olarak, Mono Vadisi'nden Saraboué'nin ötesine uzanan ve Abomey ve Togo sınırına uzanan batı grubu; Grand-Popo, palmiye ağaçları ve hindistan cevizi gibi ürünlerin süzüldüğü bölgenin asıl çıkışıdır. İkinci bölge olan Kuzey-Batı grubu, Dahomey kolonisinin en zenginlerinden biri olan Djougou, Natitingou ve Atacora'yı içerir. Dassa-Zoumè'den Porga'ya giden otoyoldan geçip, Savè-Malanville'e giden ve Kouandé-Bembèrèkè'den geçen yola bağlanmış, ardından Djougou-N'Dali' ye bağlanan bölge pamuk, yer fıstığı yetiştiriciliği ve mısır ve ormanları kayda değer miktarda shea ve kapok ağacı içerir. Üçüncü bölge olan Kuzey-Doğu grubu: Savè -Parakou, N'Dali, Bembèrèkè, Gine' dir. Bu topraklar ise mısır, yerfıstığı, pamuk ve sisal üretiminde zengindir; aynı zamanda hayvan yetiştiriciliği için de önemli bir bölgedir.

Kıyıdan Abomey platosuna (Cotonou, Allada, Abomey-Calavi, Tori, Abomey) kadar uzanan alt Dahomey'deki gruplara gelince, hurma yağı, hindistan cevizi, mısır, yerfıstığı ve pamuk üretimi olan bir alandır. Bu ürünleri Demiryolları Cotonou-Abomey, Cotonou- Sègbohouè hattı ile Cotonou limanı arasında çıkış yapacağı belirlendi. Son olarak, beşinci grup Porto Novo'nun kuzeyindeki ve Ouémé ile Nijerya sınırı arasındaki platoyu kapsamaktadır. Dahomey'in en zenginlerinden biri olan bu bölge, koloninin geri kalanıyla kolay bağlantı kurmadan uzun süre kalmıştı. Demiryolunun Temmuz 1930'da açılması ve Cotonou ile Porto Novo arasındaki rota bu ekonomik otoriter duruma son verdi. En önemli iki kent olan Cotonou ve Porto-Novo'nun doğrudan teması ekonomik sonuçların yanı sıra olumlu siyasi sonuçlara imza attı. Aynı şekilde, Adjohoun üzerinden Porto Novo bölgesini Zagnanado'ya bağlayan yolun yapımı, koloninin bütün doğu kısmının gelişmesini kolaylaştırdı ve doğu ekonomik grubunun bu bölgeye olan uyumunu destekledi.

[83]J.F. Reste, *Le Dahomey. Réalisations et perspectives d'avenir,* s.80.

Bununla birlikte bu ekonomik entegrasyon, koloninin güneyindeki ekonomik faaliyetlerin büyük bir kısmının yoğunlaşması nedeniyle sınırlı kalmıştır. Ayrıca, az gelişmiş teknolojik araçlarla yerli bir ekonomi olarak görülmekteydi. Profesör Suret-Canale şunları söyledi: "Ticaret ekonomisinde, tarım neredeyse tek ve özel bir üretim kaynağı olmaya devam ediyor. Teknikler çok az istisna dışında sömürgecilik öncesi dönemlere ait olanlar ile: Çapa ekimi, kesme ve yakma ve nadas ile sürdürülmektedir. Hayvan enerjisine (saban kültürü) ve mekanik enerjiye dayanan tarım teknikleri ... büyük oranda göz ardı ediliyor"[84]. İşlevsel mekanizmasına gelince, ekonomi esasen dışlanmış durumda ve hedef sadece Fransa metropolünün ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı kalmaktadır. Özellikle 1930'lardan bu yana, "sadece sömürgecilik tercihi" gerekliliği üzerine, yani her bir koloninin neredeyse yalnızca metropol tarafından ekonomik olarak kullanılması üzerine kurulmuş bir ekonomi olmakla sınırlı kalmıştır.[85] Bu nedenle palmiye yağı, pamuk, yer fıstığı, kahve ve diğer doğal ürünler gibi spekülatif nakit ürünlere öncelik verildiğini açıklamaktadır. Aslında on dokuzuncu yüzyılın başından beri kurulan şemaya göre bu bir ticari sömürü sistemidir; yani, "altyapıya ciddi bir yatırım yapılmayan düşük doğal ürünlerdeki (zorla çalıştırma ve işten çıkarma ücreti) düşük maliyetle gasp temelli yağma ekonomisine işaret etmektedir"[86]. Ekonominin örgütsel yapısı şöyle idi: "... hikayedeki kahramanların her birine özel bir yer ayrıldı: (sömürge) hükümeti Fransa'dan alınan kararları infaz ediyor ; Avrupalılar yönetip, alıp ve satıyor ; Afrikalılar ise, makinenin paça çekmeye devam etmesine izin vermek için, üretiyor, tüketiyor ve devlet kasasını dolduruyor[87].

Bununla birlikte, yeni piyasa yapısının kademeli sömürgeci tanıtımı ve modern "parasal ekonomi" biçimlerine dayanan borsalar sayesinde, kapitalist bölge içindeki sıkı bağları yaymıştı. Bu da "Ekonomik dayanışma arasındaki bağların kesinleşmesi

[84]J. Suret-Canale, *Afrique Noire — L'ère coloniale (1900-1945)*, Paris, Éditions sociales, 1961, s.107.
[85]Fransa ve İngiltere arasında 14 Haziran 1898'de bir sözleşme imzalandığını ve 13 Haziran 1899'da onaylandığını belirtmek önemlidir. Kuzey Nijerya'nın tartışmalı bölgesinde sınırları belirlerken, her bir sömürgeci gücün etki alanını belirledi. Bu sözleşme, Dahomey kolonisinin yerini serbest ticaret bölgesi yaptı. Ancak Fransa 1930 yıllarında bunu kınayacaktır.
[86]C.Coquery-Vidrovitch, « Colonisation ou impérialisme: la politique africaine de la France entre les deux guerres », s.52. Ayrıca daha fazlası için buna geri döneceğiz.
[87]H. d'Almeida-Topor, *Histoire économique du Dahomey (Bénin) (1890-1920)*, Paris, L'Harmattan, 1995, vol.1, s.307.

ve halk düzeyinde yeni ekonomik birlik biçimlerinin başlangıcıydı"[88]. Bölgesel entegrasyonun bu nesnel unsurlarına, yavaş yavaş ortak aidiyet duygusunu ortaya çıkarmak için az çok öznel unsurlar da eklendi. Bu unsurlar "sömürge durumunun" yarattığı toplumsal değişimlerdir.

2. Sosyo-ekonomik Faktörler

2.1. Sömürge Egemenliğinin Birleştirici Gücü

İki savaş arasındaki dönemde, sömürge gücünün dengelenmesi vardı[89]. Bu istikrar, sömürgeci düzene daha fazla meydan okuyabilecek toplumsal tabaka düzeyinde bir tutum değişikliği ile karakterize edildi. Yerel seçkinlerin sömürgeci gerçekliği kabul ettiği ve sömürgeci güçle ortak bir işbirliği ile ortaya çıktı[90]. Bu istikrar aynı zamanda Fransa'nın bölge genelindeki ve özellikle Dahomey[91]'deki çıkarlarının güçlendirilmesini sağlamıştır. Lombard bu durumu çok iyi açıklamıştır: "1929, herkesin Dahomey'de servet elde etmek istediği yıldı, Cotonou ise en fazla sayıda şirkete sahip olmuştu[92]. "Bu nedenle, Dahomey pazarı için bir yarış ortaya çıktı. Bu, Batı Afrika Ticaret Şirketi (SCAO), Afrika kıyılarının Ticari ve Endüstriyel Şirketi (CICA), Fransız Sömürge Şirketi ve Afrika (Cie F.A.O.) ve Batı Afrikalıların Birleşik Karşıtları gibi büyük firmaların kurulmasıyla ortaya çıktı. Dahomey A.O.F.'nin gümrük bölgesine 1936 Nijer sözleşmesiyle[93] nihai entegrasyonu, Fransız menfaatlerinin korunmasını güçlendirmek için elinden geleni yapmıştı. Böylece sömürge yönetimi Fransız özel çıkarlarını desteklemek ve yerel burjuvazinin ekonomik temellerini baltalamak için tutarlı bir politika uygulamayı başardı.

---

[88]G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation en Afrique, le cas dahoméen*, Paris, Présence africaine, 1977, s.103.

[89]Sömürgeciliğe karşı yapılan acımasız, sistematik ve yarı-genel direniş, ilk savaşın sonuna kadar sömürge işgalinin başlangıcına işaret ediyordu. Direniş savaşlarının yanı sıra, başta ülkenin kuzeyinde olmak üzere, Büyük Savaş döneminde çok sayıda silahlı isyan vardı.

[90]Ancak Dahomey kolonisi valilerin değişken hal be hareketlerine inanan uysal bir koloni değildi: 43 yıldaki 21 vali ve özellikle de Batı Afrika Bölgesi'ndeki yerel aydınların eşsiz bir kışkırtıcılığı hakimdi. "Savaş Basını".

[91]Savaştan yararlanan yerel yönetim, Almanları ve diğer çıkarları bulunan ülkeleri tasfiye etti ve Fransız iş adamlarına koloniye yatırım yapma çağrısında bulundu.

[92]J. Lombard « Cotonou, ville africaine, Etudes Dahoméennes », n°X, 1953, p.80.

[93]Karşılaştırınız: not °63. Bu Sözleşmenin 1 Ekim 1936 tarihinde ihbar edilmesi, Fransız koruma bölgesini ayırdı.

İthalat ihracatına hükmeden sömürge şirketleri ile rolü yerel köydeki toplama ve dağıtımla sınırlı olan yerel Dahomeyliler arasında insan ticareti faaliyetlerinin dağılımı ortaya çıktı. Bununla birlikte, Dahomeyliler küçük burjuvazisinin ekonomik tabanını daha güvencesiz kılacak olan bu duruma itiraz edeceklerdir. Yani, sömürge idaresinin ve Fransız özel firmalarının birleşik eylemiyle, yerel burjuvazinin ekonomik tabanının yıkılması ilk olarak mali baskı ile başlatılmıştır. 1920'ler bu mali taarruzun başlangıcına işaret etmektedir. 1919' da küçük ticaret faaliyetlerinin artmasıyla paralel olarak sömürge yönetimi, vergi tabanını yeni vergiler, ciro vergisi ve yıldan yıla genişleyen patent ve ruhsat vermesi güçlendirdi[94] ve böylece yerli yatırımcılar üzerindeki etkilerini daha da ağırlaştırdı.

1925'teki patent rejimindeki değişiklik sömürge yönetimi tarafından organize edilen yerel işletmelerdeki son kalıntıların kalkmasına neden oldu. Bu hamleyle Fransız idaresi sömürge firmalarını korurken Dahomeyli yatırımcılarına ise 450 yerine 900'lere yani %50'lik bir artışla ikincil birleşikler için[95] yeni ihracatçıları tanıtarak sömürge idaresi yaptı[96]. Sonuç olarak batılı meslektaşlarının[97] aksine büyük siparişler alamadılar. Böylece cirolarını zayıflattılar ve vergilerin etkisini dengeleme şanslarını daha da azalttılar. Daha da kötüsü mali otorite, bazen işlerini basitçe ele geçirdiğini gören onlarla mücadele eden yerli tüccarlara karşı uzlaşamazdı.

Bu sinsi vergi taarruzuna paralel olarak büyük sömürge şirketleri kimseyle paylaşmak istemedikleri ulusal pazarda yayıldı. Tekelleri bir gerçekti: Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, sömürgeci Ticaret Evleri kıyıda çoğaldı, ardından neredeyse tümü sömürgeye çevrilen büyük firmalar bunları takip etti[98]. Yerel işletmelere güçleri ve yenilenme

[94]Ciro vergisi özellikle yerel ticaret için çok ağırdı. 1923'te vergi sistemindeki değişim, ciro vergisinde tek bir seferde 1.195.948 Frank kazandı. Dahomey'in net hesabıdır., 1923, s. 267.

[95]Bu birleşiklerin ve zengin Dahomeyli' lerin elinde tutulduğu anlamına gelir. Temel birleşikler sömürge firmaları tarafından tutulmakta ve yerel yatırımcılar bunlara erişememektedir. Aynı zamanda yeni patent rejimi Avrupalı şirketleri lehine, %70'lik bir artışla 1.200 frank yerine 4.000 franka vergilendirildiği için tüccarları etkileyecektir.

[96]Yağ tohumları söz konusu olduğunda ise yönetim çelişkili olarak olarak Dahomey' lileri vergilere tabi tuttu ve sömürge firmalarını aynı ihracat sürecine ilişkin olarak vergiden muaf hale getirdi.

[97]C.S. Anignikin, *Les origines du mouvement national en Afrique*, s.268.

[98]Batı Afrika Ticaret Şirketi (SCOA), 1925 ve 1945 yılları arasında on fabrika daha kurdu. Koloni, örneğin Dassa-Zoumè'de, sahilden 200 km'den daha fazla ve Haut Ogoué'nin (SHO) şirketi, kuzeybatıda sahilden 450 km'den daha uzakta bulunan Djougou'nınki gibi uzak tezgahlara sahipti.

kapasiteleri nedeniyle büyük zarar verdiler. Bununla birlikte yerel girişimciler bölge pazarını ele geçirmek için bu girişimi her daim kınamaktan vazgeçmediler.

Bu sömürgeci temsilcileri kınayan, utanmaz bir servet ruhu tarafından tahrik edilen, "bütün parçayı kendine dahil etmek" isteyen ve "tek kazançları"[99] için fiili bir tekel kurmak isteyen Bay José F. Santos' un durumudur. Batılı firmalar tam anlamıyla bunu yapmayı başardılar. Mali alanda yerli müteahhitlerin zorlukları herhangi bir banka kredisinden yararlanamadıkları için benzerdi ve bir tane bile elde etmeyi başarsalar bile karşılığı inanılmaz derecede pahalıydı. Vergilendirme ve doyumsuz Avrupa menfaatleri arasında yapılan yerel iş, başarısız olmaya mahkum edildi. Soylarının tükenmesi onların kaderiydi. Dahası şehirdeki işçiler, zanaatkarlar ve tüccarların küçük burjuvazisi, büyük ticari firmaların ve sömürge sanayi işletmelerinin aynı acımasız saltanatına maruz kaldı.

Siyasi düzeyde aydınların durumu çok fazla keskin değildi. Mücadelelerinde birkaç kez baskı yapıldı fakat sonunda reformist bir tutum benimsediler. Bu bağlamda sömürgeci idarenin sürekliliğinin birtakım temel hakların geri kazanılması için çaba gösterdiği kabul edildi. Bununla birlikte bulundukları yerin politik yaşamına katılma istekleri, onları tam teşekküllü siyasi katılımdan uzaklaştırmayı amaçlayan sömürge hükümetinin düşmanlığıyla karşılandı. Sömürgeci güç, çılgınca geleneksel yerli komutayı[100] koruyup bunun artan etkilerini azaltmak için çabaladı. Sömürge hükümeti tarafındaki bu sistematik kötülük, entelektüellerin ona karşı oybirliği ile düşmanca bir tavır almasına yol açtı. Böyle bir durum, hem sınıf uyanışına hem de "eğitimli olanlar" için ulusal bir farkındalığa yol açacaktır.

Dahası, kırsal kesimde, "yöneten kategorilerin dışında, nüfus sadece yeni mekânsal ve politik gerçekliği, sömürgeyi, mali, idari ve ekonomik kısıtlamaları ile algılayabilecekti"[101]. Koloninin uluslararası kapitalist sisteme entegrasyonu toplum üzerinde derin etkilere yol açtı. Parasal ekonominin getirilmesi, ücret kazanımı ve nakit olarak vergi ödenmesi zorunluluğu, yaşam koşulları üzerinde büyük

[99]Anignikin tarafından rapor edilmiştir. C.S. Anignikin, *Les origines du mouvement national en Afrique*, s.269.
[100]Bundan sonra daha fazla ayrıntıya gireceğiz.
[101]P. Kippré, « De la question nationale en Afrique noire, s.74.

dönüşümlerin başlıca faktörleriydi, fakat aynı zamanda sömürge halindeki halklar için büyük kısıtlamalar oluşturuyordu. Ayrıca, kapitalist tip sosyal ilişkilerin kurulmasının ve tüm ilişkilerin esas olarak toplum temelli olduğu toplumlarda Roma hukukuna dayanan yasal bir mülkiyet hakları anlayışının uygulanmasının sonuçları kayda değerdi.[102] Hazoumè söylediğinde haklıydı: "Sömürgeleştirmeye toplumumuzun eski yapılarının şiddetli bir şekilde yıkılması eşlik ediyor." Tüm ülkenin maddi evriminin itici gücü vardır. Yasası, egemenliği ve sömürüsüyle Avrupalıların adaletsiz saltanatının tek bir yüzü ve bir dili altında görünmesini sağlar. Dahomey toplumunun sosyo-ekonomik organizasyonu bu nedenle temelde değiştirilmiştir[103]. Para kazanma, vergi ve ücretli emekle köylüler, Batı kapitalizminin ayrılmaz bir parçası olmuşlardır. Aynı zamanda spekülatif ürünlerin (pamuk, yer fıstığı vb.) yükselişi ile birlikte ihracat yapma amacıyla üretici konumuna geldiler. "En uzaktaki bölgelerdeki Afrika köylüsü, eski sosyolojik ve ritüel dengeye tutunmuş gibi görünse bile, değer sisteminin bütününün sinsi ama derin dönüşümünü yaşadı. İster bilinsin ister bilinmesin ama yavaş yavaşta olsa herkes bunun farkındaydı. İşte bu tam olarak "değer sistemi"[104]dir. Bu baskı ise gerçeği ileride birleştirici bir faktör olacaktır. "*Topluluklar arasındaki temel sağlamlaştırıcı, aynı maruz bırakıcı olan sömürgeciye teslim olmaya devam etti*"[105]. Bu arada, insanlar isteyerek veya başka türlü sömürge yönetimi tarafından kurulan bölge sınırlarına alıştılar.

Aynı zamanda bireyselleştirme süreci eski yerli otoritelerin zayıflamasını tetiklemeye başladı ve eski yerli otoritelerin zayıflamasıyla kendini gösterdi. Sosyal sınıflarda farklılaşma süreci de meydana gelmeye başlamıştır: Kırsal kesimdeki fakir köylülere, geleneksel liderler veya sömürülen üretim sınıfına, yeni zenginlere veya toprak sahiplerine ve kitle halindeki işçilerin sömürücülere karşı çıkmasıyla çelişkiler yaşandı[106]. Kısacası sömürgecilik kuralının titizliği, Dahomey halkının maruz kaldığı

[102]Y. Lacoste, « Géographie du sous-développement », coll. Magellan, Paris, PUF, s.87.
[103]G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation en Afrique, le cas dahoméen*, s.107.
[104]C. Coquery-Vidrovitch ve O) Goerg, dir. *L'Afrique Occidentale au temps des Français. Colonisateurs et Colonisés, C.1860-1960*, La Découverte, 1992, s.29
[105]M.A.Glèlè, *Naissance d'un Etat noir, L'évolution politique et constitutionnelle du Dahomey, de la colonisation à nos jours*, , s.30.
[106]Sömürgeci baskının yol açtığı geleneksel yapıların örgütlenmesinden, yerli "varlıklı" bir sınıf ortaya çıktı; Onlar toprak kapma işini önemseyen Küçük Eyaletlerin başkanlarıydı. Her şey, özellikle yiyecek sıkıntısı bağlamında spekülasyonlarla zenginleştirilen ticaret ya da taşımacılığa girişimcilik yapan şehir sakinleriyle aynıydı. Özellikle Güney Dahomey'in kırsalında toprağın özel olarak tahsis edilme sürecine

ortak sömürünün bir ıstırap topluluğuna ait olmanın derin bir ruhsal etkisi vardı. Bu da milliyetçiliğin ortaya çıkacağı yeni dayanışmaya yol açtı. Bay Hazoumè, bu durumu güzel bir şekilde şöyle açıklıyor: "*Bu, evrimi tarihi boyunca halkımızı kendisiyle özdeşleştiren ve çeşitli etnik gruplara gerekli bir benzerliğin ve gerçek bir dayanışmanın nesnel kanıtını veren şeydir". Sonunda gerçek kaderi hakkında karar verecek olan halk bu düzeydedir. Kurtuluşumuzun güzergahı için gerekli araçları ve bu ekonomik sömürü evrenlerindeki yönelimi oluşturan unsurları bulmak zorunda kalacaktır*"[107]. Bu aidiyet duygusu yalnızca kültürel etkileşim süreciyle anlam kazanacaktır.

2.2. Kültürel Etkileşim veya Etnik Gruplar Arası Asimilasyon

Farklı kültürel grupları birleştirme süreci ekonomik entegrasyonla başladı ve özellikle kentsel bir fenomene yoğunlaştı: kültürel etkileşim. Kültürel etkileşim kavramı, tuhaf bir ekonomik evrende teknik ve modern bir dünyaya acımasızca sokulan kırsal kesimde yaşayan eski halkın karşı karşıya kaldığı birden fazla feragatin içsel bir mücadele durumunu göstermektedir. Ayrıca, farklı kültürlere sahip grupların sürekli ve doğrudan temasından ve bu temasların sonucunda meydana gelen değişikliklerden kaynaklanan fenomenleri de ifade eder. Güney Afrika'dan bir yazar ve politikacı olan Alan Stewart Paton, romanlarından birinde belirgin bir açıklama yapıyor: "*Kabilelerin göğsünden, şehirlerin içine sürekli bir siyahlık aktı. Orada, aşiret hayatının arka planını oluşturan ve halk için anlam ifade eden şeylerden ayrı olarak, atalarının geleneklerini yavaş yavaş reddettiler ve derin kökleri bulunmayan yeni alışkanlıklar edindiler ve sadece ekonomik gereklilik tarafından komuta edildiler*"[108].

Bu süreç etnik meclisin yeni ve kapsamlı bir topluma entegrasyonu ile mümkün olmuştur. "Sömürge barışı" sayesinde, çeşitli sosyo-kültürel gruplar arasındaki çelişkili ilişkiler neredeyse kayboldu. Geçmiş mücadelelerin ve entrikaların hatıraları da azalmaya başladı. Yavaş yavaş, ekonomik sorunlar siyasal olan sorunları ele

bir toprak sahibi kategorisinin ortaya çıkmasına zemin hazırladı. Bu "kırsal" burjuvazi durumunun kapitalist oyunun kurallarının hızlı bir şekilde benimsenmesine bağlı olduğunu hemen anlaşıldı. C. Coquery-Vidrovitch ve O. Goerg, *L'Afrique Occidentale au temps des Français. Colonisateurs et Colonisés, C.1860-1960*, s.30.

[107]G.L. Hazoumè, *Idéologies tribalistes et nation en Afrique, le cas dahoméen*, s.109.

[108]A.S. Paton, *Pleure, ô pays bien-aimé*, Paris, LGF - Livre de Poche, 1997, 351 s.

geçirdi. İyilik ve emek piyasasını oluşturan tüm sömürge toprakları, sosyal temaslar bölgesi ve hayatta kalma arzusu tarafından yürütülen etnik etkileşimler bölgesi haline geldi. Bir zamanlar evden uzaklaşmakta tereddüt edecek olan insanlar şehirlere, özellikle de Cotonou' ya göç etmek zorunda kaldılar. Etnik engelleri aşma olgusu olan aşiretleşme kabiliyetinden ziyade şehirlere göç etme eğilimi vardı. Göçmen gerçeği kendi başına bir olumsuzluk, aşiretleşme ise sosyal kimliğinin kaybıdır. Ayrıca işgücü piyasası, sayısı yalnızca istikrarlı bir şekilde artabilecek sosyo-kültürel gruplar arasındaki temaslar açısından kültürel bir pazardır. "*Pazar sadece mal ve hizmet alışverişinde değil aynı zamanda her iki taraftaki kültürel değerleri erişilebilir kılmaktadır*"[109]. O andan itibaren, her birinin diğerlerinin değerlerine uygun olması daha olası görülüyor. Dolayısıyla, kültürel etkileşim süreci, hayal edilen bir ulusal topluluğun inşasının yolunu açacaktır. Bununla birlikte, süreç nasıl işledi?

Kapitalist üretim tarzının sömürgeleştirilmiş toplumlar üzerindeki ağırlığını ve etkisini açıkladık. Aynı şekilde sömürgecilik meselesi tarafından tercih edilen ve kırsalda kademeli sosyal sınıfların oluşumunu teşvik eden yeni bir aristokrasinin ortaya çıkması: ""Sömürgeci baskı ile ezilmiş ve savaş sonrası nüfus patlaması tarafından yoksullaştırılmış, mülksüzleştirilen kırsal nüfus giderek artan oranda işgücü piyasalarına, kamu işlerine, demiryolu şirketlerine, limanlara ve karayollarına ve hızla genişleyen şehirlere doğru ilerliyordu. Böylece halâ yarı-kırsal, yarı-kentsel, fakat kesinlikle hızlı ilerleyen proleterleşme[110] sürecinde karmaşık bir toplumsal katman oluşturdu". Böylece, Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi, kırsal bölgelerden şehirlere göç olgusunun başlangıcına işaret ediyordu. Karasal iletişim kanallarının kurulması ve şehir merkezlerinde potansiyel ve ekonomik faaliyetlerin çoğunun yoğunlaşması bu göç hareketlerinin faktörlerini oluşturdu.

1930'larda Fransa'nın kontrolünde olan Afrika'daki tüm bölgelerden insanların hareketleri hız kazanıyordu.[111] Fransız tarihçi Cathérine Coquery-Vidrovitch'e göre,

[109]A. Zajaczkowski « Le problème de la nation en Afrique noire ». In: Revue française d'histoire d'outre-mer, tome 68, n°250-253, Année 1981. Etat et société en Afrique Noire. s. 327.
[110]C. Coquery-Vidrovitch, *L'Afrique occidentale au temps des Français, C.1860-1960*, s.30.
[111]Fransız Batı Afrika'sında bu genel bir fenomendi. 1931 ve 1936 yılları arasındaki kabaca sıfıra yakın olan nüfusun genel popülasyon artışına rağmen, Dakar (1936'da 92.000 kişi) ve Abidjan (17.500) kıyıları, nüfuslarındaki artış oranının 1931'e kıyasla %71' e ulaştığını ve Conakry'nin oranını iki katına çıkardığını (13.500) Vb… Ancak, kentsel istihdam kriz içerisindeydi. 1936'da, A.O.F' deki çalışanların

kent sağlıkla ilgili araç gereçlerdeki net bir gelişme ile desteklenen önemli bir göçmen dönüm noktasıydı[112]. O andan itibaren her şeyden önce mülklerinin kaybı nedeniyle kırsal kesimden sürülen sefil köylülerin kitlesiyle birlikte şehirlerdeki nüfus şişmişti[113]. Dahomey'de, 1936'nın başlarında, olağanüstü bir kentsel saldırı yaşanmaya başladı. Guy Landry Hazoumè' ye göre, artan nüfusun ortasında ekonomik başkent olan Cotonou, tamamen çekici bir şehir merkezi olabilecek tek Dahomey şehriydi; ancak, sömürge başkenti Porto-Novo' nun, Cotonou' dan çok uzun zaman önce oynadığı rol önemsizdi. Kısacası kıyı kentleri, özellikle Porto-Novo ve Cotonou, bu hızlı göç büyümesinden en çok etkilenen bölgelerdi[114]. Ancak, Cotonou'ya göç, sömürge işgalinde özellikle dikkat çekiciydi. 1920'de Porto-Novo' nun nüfusunun ancak altıda biri (1/6) olan nüfusu, 1945'te yarıdan fazlasına çıktı. Daha kuzeyde, Bohicon şehri de benzer bir gelişme yaşadı. Büyük kuzey metropolü olan Parakou, daha az olsa da büyük göç hareketleri yaşayacaktır.

Sömürge rejimi, nüfus artışı, kırsal göç ve hepsinden öte, bir işgücü piyasası organizasyonu ve bu faktörlerin birleşimi, kentleşmenin hızlanmasına yol açacaktır. Kentsel gelişim, buna bağlı olarak kültürleşme olgusunu tetikleyen ve hızlandıran etnik bazı yöntemler üretti[115]. İdari zorlama ve Batı modellemesinin sonucu olan sömürge şehri[116], her şeyden önce değişim hızının şekilleneceği imtiyazlı bir çember

sayısı 167.000'le veya nüfusun sadece %1'iyle sınırlıydı. Sonra hareket sadece hızlandı. Bakınız, C. Coquery-Vidrovitch, *L'Afrique occidentale au temps des Français, C.1860-1960.*

[112]Afrikalılar için o zamana kadar (1930) kentte hayatta kalmak kırsal kesime göre daha zordu. Hastalık oranları için verilen elverişli vaatler ve Afrika' nın neredeyse çeyreğinde içme suyu ya da kanalizasyon imhası için temel önlemlerin bulunmaması nedeniyle zordu. Sonuç olarak, eğilim tersine döndü: kentsel sağlık ekipmanı gelişiyor ve kırsal ölüm oranı şehirdekinden daha yüksek hale geliyordu.

[113]Örneğin Porto-Novo'nun hurma bahçelerinde, hurma ürünlerinin fiyatlarının düşmesi, (ton başına fiyat 1926'da 5.850 frank'tan 1933'te 90 frank'a geriledi) başkentte köylülerin belirli bir sosyal grup olan alt proletaryasını güçlendirmesine neden oldu.

[114]1920'de, başkent Porto-Novo, 20 bin ruhla ve Cotonou için sadece 3 bin kişiyle doluydu. Ancak 1920'den sonra Porto-Novo'nun nüfus artışı yavaşladı. Cotonou muhteşem bir evrim geçirdi. Lombard, Cotonou nüfusunun 1905 ve 1918 arasında çok yavaş bir artış yaşadığını söyledi. Öte yandan, 1918'den 1936'ya kadar, 1930'daki ekonomik krizden sonra hafif bir artış olmasına rağmen bu artış kayda değerdi.

[115]J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire,* s.74.

[116]"Sömürge Şehri", "geleneksel" Afrika şehirlerinden farklıdır. Bu "modern" şehirler, Fransız yönetimi tarafından idari amaçlarla oluşturulmuştur. Eski merkez muhafaza edildiğinde bile (Bamako, Ouagadougou), sömürge kent planlaması neredeyse hiçbir şeyi tutmuyordu. Yeni siyasi ve ekonomik merkezler, başkentler ve özellikle limanlar (Dakar, Conakry, Abidjan, Cotonou), Timbuktu, Gao, Kamran gibi uzak bir geçmişe sahip "geleneksel" şehirlerden veya Saint Louis gibi ticaret için eski şehirlerden farklı Dahomey'de bulunan Senegal, Grand-Popo veya Ouidah, durgunluk gösteren, reddedilen veya hatta ortadan kaybolanlarda bulunmaktaydı. (Nijer'deki Say gibi) Buna karşılık, dolaylı

olarak görünüyordu. Batı, bölgesel ve kırsal etki ve borçlanmaların entegrasyonunu mümkün kılmıştır. Böylece her türlü ekonomik ve kültürel kümelenmenin laboratuvarı olarak görülmüştür. Kültürel etkileşim ve çoklu dernekler sayesinde sanatlar ve popüler kültürler dış unsurlarla dolu hale gelmiştir. Geleneksel bir modele atıfta bulunmalarına rağmen, kültürel dernekler sıklıkla yeni biçimlerde ortaya çıktı. Bu çeşitli dini dernekler ve dans dernekleri temel olarak hem sosyal bütünleşme hem de moderniteye açıklık sağlama faktörleri olarak hareket etti[117].

Kentsel ortamlarda, yerlilerin "derneklerinin"[118] kaçınılmaz bir erozyonu vardı. Birçok yakınsama faktörü, ekonomik ve sosyal koşulları da dahil olmak üzere, bu kentsel toplumun kademeli olarak homojenleşmesine neden oldu ve bunun aşikar sebepleri bulunmaktaydı. Fransız sosyolog Balandier bunun nedenlerini şöyle açıklıyor: Aslında, "ırkçılık kardeşliğinin şehir hayatının getirdiği farklılaşmalara ve çatışmalara aykırı bir gruplaşmayı sağlamanın artık yeterli olmadığı kesin"[119] dedi. Örneğin, şehir hayatının çoğaldığı ve yoğunlaştığı bölgelerde bireyselleşme sürecinden kaynaklanan çatışmalar: temelde ekonomik yükümlülükler, kademeli olarak azalma eğiliminde olan geleneksel sosyo-kültürel ilişkileri içeren yükümlülüklere hükmetmektedir. Ayrıca, bireyselleşme fenomeninin söz konusu sosyal grupların kültürel değerlerinin kaybı ile kentlerde karşılaştıkları sosyo-ekonomik kısıtlamalar nedeniyle bu bireylerin aslında aşiret kardeşliği yaşamadıkları ile bağlantılı olduğu görülmektedir.

Her durumda, ortak bir çalışma içinde dayatılan ilişkiyi mümkün kılan minimum çatışmalarla birlikte yaşama ihtiyacıyla tetiklenen bir süreçte gerçekleşen genel bir standardizasyon süreci vardı. Etnik çeşitliliğe rağmen aynı durumlara katılma ihtiyacı ve ekonomik şartlar yerleşimi dengelediğinde kök salmanın vurgulandığı gerçeği gün

---

kuralı desteklediği için, İngiliz sömürgesi geleneksel şehirlere saygı gösterme eğilimindeydi (İbadan, Kano ...).

[117]C. Coquery-Vidrovitch, « The Process of Urbanization in Africa (From the Origins to the Beginning of Independence)", African Studies Review, Vol. 34, No. 1 (Apr., 1991), s.48

[118]Bununla birlikte, George Balandier gençlerin kentlere yoğun bir şekilde göç etmesinin ardından ortaya çıkabilecek tüm uyum sorunları ile birlikte "kabile" nin canlandığını gösterdi. "Kabilelerinin yerleşim alanlarından kopan yeni kent sakinleri, ilk kez yaşadıkları kentlerle ilgili ilk zorluklarla, yaşam ve şehirlerin işleyişiyle, etnik dayanışmanın refleksinde zihinsel olarak destek aldılar. Kabile ittifaklarının ebedi ve kanıtlanmış gücü, ardışık adımlarda tezahür ettiğini gördüğümüz yenilenmiş bir güç bulmuştur. Karşılaştırınız, G. Balandier, *Sociologie des Brazzavilles noires*, Paris, Armand Colin, 1955, s.22.

[119]G. Balandier, *Sociologie des Brazzavilles noires*, s.262.

yüzüne çıktı. Bu faktörler etnik özellikleri hafifletmek (veya silmek) için müdahale etti.

Son olarak, koşullarının güvencesizliği, bu işçilerin sınıfını / bilincini yaratan ya da güçlendiren çok önemli bir faktördü. İşgücü piyasasını ve aynı zamanda mamul malları kontrol etmede kesin olarak baskın olan Avrupalılar, tüm işçilerin kızgınlığının ilk kez döndüğü nihai hedef olmuştur. Bu kentsel toplumlar arasındaki düşmanlıkların kapsamını azaltmıştır. Nihayetinde kültürel etkileşim süreci, etnik köken üzerindeki bir topluma ait olma duygusunu ima eden ve böylece ulus fikrini yavaş yavaş kristalize eden etnik ve kültürlerarası standartlaştırmaları meydana getirmiştir. Yine de kültürel etkileşim süreci ile birlikte sömürgecinin ulusal entegrasyonu teşvik eden bazı kültürel faktörleri de vardı.

2.3. Entegrasyonun Diğer Sosyal Faktörleri

Afrika'daki birçok sömürgede olduğu gibi, sömürgecilik Dahomey'nın sosyal entegrasyonu kolaylaştıracak bırkaç kültürel unsuları tanıttı. Bu unsurlar kolonideki çoklu etnik gruplar için bir çimento görevi görebilirdi. Bu unsurların arasında din ve dil vardır. Dine ilişkin olarak, belirgin benzerliklerinden dolayı ulusal topluluk ile temel bir ilişkinin olduğu gösterilmiştir. Her durumda, Andrzej Zajaczkowski' nin iki toplum arasında bir paralellik oluştururken vurgulamaya çalıştığı şey budur: "Farklı ayırt edici özellikleri olan gerçek ulus, her durumda ortak dinciler topluluğu ile aynı topluluktur. Bu iki topluluğun birbirine benzemesi ve onları diğer topluluklardan ayıran özellik ise duygusal bir yaklaşımdır"[120].

Millet ve din arasında sadece benzerliğin ötesinde eski oluşumunda da tarafsız olmamasıdır. Hristiyanlığın söz konusu olduğu bir olay, sömürgeleştirilmiş Dahomey'in yeni ulusal topluluk olarak tanımlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Dahomey kıyılarında, XVII. yüzyıldan[121] beri mevcut olan Hristiyanlık, esas olarak

[120]A. Zajaczkowski, ''Le problème de la nation en Afrique noire'', s. 326. Bununla birlikte yazar, ulusal topluluk ile din adamları topluluğu arasındaki farkın kendimizi "felsefi" olarak algılanabilecek bir yön farklılığı varlığında bulduğumuzu belirtti. Ulus, mesihsel bir süsleme sırasında bile tarihsel ve zamansal bir yönelime sahipken, dinciler topluluğu ise aşkın ve tarihsel olmayan bir yönelime sahiptir.

[121]1637'de Capuchin Bretons Ouidah'ta (bugünün güneyinde - Benin) bir misyon kurdu. Ancak bu görev uzun sürmedi. İlk evrimleşme girişimlerinin başarısızlığından sonra, 1856'da yaratılan Monseigneur de Marion-Bresillac ve Afrika Misyonları Derneği (S.M.A.) sayesinde Katolikliğin bugünün Benin'inde kendisini kurabildiği için "teşekkürler". İlk Katolik misyonerleri 1861'de Ouidah'da karşılandı. Bkz., J.

Katoliklik, yeni ulusal toplulukla özdeşleşmenin yanı sıra, Afrika'nın[122] bu bölümünde Batı kültürünün yayılmasında güçlü bir etken olmuştur. Kıyıdan yavaş yavaş sömürgenin tüm toprakları boyunca dışa açılmasını sağlamıştır. Evrenselci bir mesleğe sahip tek tanrılı bir dinin olmadığı Dahomey'de, çeşitli toplumlarla ilgili yerel dinler, ayinler halklar arasındaki ilişkileri en azından sağlamlaştırıyordu. Küçük girişimleri, belirli kültürel gruplarla bağlantıları veya hatta etnik kökenlerin bir kısmı, bunlara bağlı etnik ve dini törenlerin bölgesel sınırların ötesine geçmesi; Bütün bu düşünceler geleneksel dinlerin birleştirici potansiyelini azaltma eğilimindedir. Bu gerçeklikler, ulusal konsolidasyona katkıda bulunabilecek unsurlardan uzaklaşmak yerine endojen yani dışsal dinler sunuyor gibi görünmektedir[123].

Buna karşılık Hristiyanlık, halklar ve çeşitli etnik gruplar arasındaki kardeşliği yüceltirken, daha geniş bir dayanışma yelpazesi de geliştirmiştir. Hristiyanlık, esasen aldığı ulusal üyelik biçimleri sayesinde bölgede insanları bir araya getiren unsur oldu: Sömürge kökenli din adamlarının yerli bir din adamına aktarılması, dışsal bir dilin (Latince) yabancı bir dile (Fransızca), ulusal bir dil olarak veya yerli diyalektik biçimleri olarak kabul edilmesi gibi. Ek olarak, Katolikliğin aşamalı olarak halkların temasına maruz kalmasının, onu toprakların farklı etnik kökenleriyle uzlaştırılmasıyla sonuçlandı. Ayrıca kurulan sömürge düzenini korumak ve sürdürmek için tek tanrılı dinler arasında işbirliği bulunmaktaydı. Bu farklı faktörlerin birleşimi diğer dinleri ulusal inşa için daha olumlu kılmaktadır. Bu nedenle, dışsal dinlerin yerel toplulukların entegrasyonu ve ulusal kimliğin inşası için daha elverişli hale getirmesi hakkında temel bir paradoks bulunmaktadır. Dışsal dinler ulusal projenin gerçekleştirilmesinden uzaklaşırken daha da yankı yapmaktadır.

Bu anlamda, Hristiyanlık bu birleştirici potansiyele sahip olan tek bölge değildi. İslam da -başka bir sömürgecilik biçimi tarafından tanıtılan başka bir tek tanrılı din olarak-

---

Alladayè, « Christianisation, interférences religieuses et implications politiques dans une société africaine: cas du Dahomey / Bénin (1860-1990)», thèse d'Etat, 2002. Dahomey' deki Protestan Metodist Kilisesi' ne gelince 1807'de öncü olduğu köle ticaretinin kaldırılması Büyük Britanya Metodist Kilisesi'nin İncil'i yayma misyonerlik çalışmasından kaynaklandı. Wesley'in görevi 1843'ten beri modern Benin'de başladı.

[122]Buraya tekrar döneceğiz.

[123]É. Sicard, « Essai d'analyse des éléments principaux des constructions nationales actuelles », L'Année sociologique (1940/1948-), Troisième série, Vol. 18 (1967), s. 17-71 (s.51).

bugünün Benin toprakları boyunca yayıldı.[124] Afrika'daki geleneksel sosyal yaşam biçimlerine çok kolay adapte olması nedeniyle İslam, ülkenin çeşitli yerlerinde bulunan farklı etnik gruplar arasında güçlü bir ortak payda yarattı.

Bununla birlikte bu dışsal dinlerin ulusal projeye katkısını tam olarak doğru konumlandırmak gerekir. İlk olarak, tarihsel deneyim tek tanrılığın her zaman birlik veya bütünleşme ile uyumlu olmadığını göstermektedir. "*Geçici hırslar böylece ortak ruhani inancı ve aynı tanrılara verilen ortak ibadeti boğabilir ve ezebilir*"[125]**.** Buna ikna olmak için, Arap kanlı çatışmalarının tanıklıklarını ve aynı dinin prensleri ve halkları arasında süren düşmanlıklarını uyandırmak yeterlidir. Aynı durum, Hristiyan batısının barış ve kardeşlik mesajı ile onun birçok sömürge ve neo-sömürge imha ve fetih savaşı arasındaki tarihsel tutarsızlıkla da örnek gösterilebilir. Buna karşılık endojen dinler potansiyeli birleştirmede çok gerekli değildir. Bunu tam olarak anlamak için dışsal dinlerin ilkelerini analiz etmek yeterlidir.

Yerli dinlerle ilgili olarak, Dahomey'in Tanrı hakkında sahip olduğu fikri görünürdeki çoktanrıcılığının ötesinde, Voodoo[126], insanlar ve evrenin yaratıcısı olmasıdır. Fransız sömürge yöneticisi Auguste Le Hérissé'nin kültürel dönem Adja-Fon[127] ile ilgili ilkesinin iddiası, bu durumu doğrulamaktadır: "Mahou [Tanrı] evreni yarattı; ve "Voodoo fetişlerini[128]" yarattı. S. Johnson, "[Danxomè Krallığının sakinleri] onu [Tanrı] Cennet ve Dünya'nın yaratıcısı olarak tanırlar" diye yazdı.[129] Herskovits gelince, o orta Dahomey, *Nana Buruku* dibinde yüce Tanrı dünyayı yarattı ve İkizler doğurduğunu bildirdi: *Mawu-Lisa*, artı on bir diğer tanrı vardı. Sırayla on dört çocuk ve Tanrı doğurdu[130]. Bowen, Yoruba'da olduğu gibi, yaratıcı çiftin, toprağı ve denizi yaratması için yüce Tanrı *"Olorun"* tarafından Ifè'ye gönderilen *Obatala* ve *Odudua*'yı içerdiğini iddia ediyor. Böylece Obatala, insan vücudunu oluşturur ve üretir, ancak Tanrı'nın kendi yaşamı ve ruhunu iletir ve yalnızca Tanrı'nın yaratıcısı[131] *"Eleda"*

[124]J. Pliya, *L'histoire de mon pays le Bénin*, Cotonou, Librairie N.D., 1997
[125]J. Pliya, *L'histoire de mon pays le Bénin*
[126]Voodoo, Vodun veya Vodou terimi, Benin'deki Adja-Fon kültürel alanında bulunan tüm Zenci-Afrika tanrılarını ifade eder. Yoruba temsilcisi Orisha'dır.
[127]Bu kültürel dönem esas olarak Güney Dahomey/Benin halklarıyla ilgilidir.
[128]A. Le Hérissé *L'ancien royaume du Dahomey*, Paris, Hachette, 1911, s.96.
[129]S. Johnson, in Les études dahoméennes, juin 1962, s.72.
[130]M. Herskovits *An ancient West African kingdom*, New York, 1938, tome 1, s.110.
[131]F.J. Bowen, *A grammar and dictionary of Yoruba language*, 1958 ch.XVI, in Etudes dahoméennes.

olarak adlandırılır. Başsavcı Bouche şunu vurgulamakta ısrar ediyor: "Bu büyük Orisha'nın (Obatala) güçleri ve eserleri hakkında söylenenlere rağmen, kişi kendisini yalnızca yaratıcı olan*" Eleda"*'yı Tanrı'dan ayırt etmekten vazgeçmiyor çünkü tüm ruhu ve hayatı o verir "[132]. Din adamı Peder Falcon, çeşitli tanrıların ve kozmogonilerin farklı kültürel gruplara ait olmasına rağmen, bazen bu grupların birbirlerinin üzerine gelerek zafer kazanmak istediklerini gözlemledi: "Önemli olan bu değildi, asıl mesele insanların yüce Tanrı'nın yaratıcı gücünü korumakla ilgilenmeleri gerektiğidir".[133]

Bu çeşitli takdirler Afrika'nın "çok tanrılı dinlerine" bakış açısını ortaya koydu. Daha genel olarak, Pierre Alexandre, Afrika'da, aynı dini unsurların, sıklıkla bulunduğunu belirtir: "Evrenin özgün bir düzeni, ilk yaratıklardan birinin ciddi bir arızasından rahatsız olmuştu. Bu hatanın bir kahraman tarafından kısmen de olsa onarılması öngörülmüştür.[134] Özetlemek gerekirse Afrika dinlerinde birçok "Vodoo" veya "Orisha" kültürünün parçalanmasının altında, kozmogoni ile ilgili ortak bir arka plan bulunmaktadır". Hazoumè şu sonuca varmıştır: "Bu kültürlerin ve bu dinlerin çoklu ifade biçimlerinin ve tezahürlerinin ötesinde ortak bir dil vardır. Korosu çok sesli olsa bile, aynı dünyevi ve aynı müziksel ritimlere göre aynı hızla ilerliyor".[135] Böylece, bazen çok yakın veya farklı tezahürleri ve çeşitli kökenleri ile tezahür eden bir sentezin olmaması, hiyerarşik olarak düzenlenmiş ulusun bütün tanrıları ile mitolojinin ortaya çıkmasına izin vermeyen ahenkli bir sentezin olmaması, bu dinlerin farklı eğilimlerini güçlendirmektedir. Bununla birlikte, yerli dinleri ortak ilkeleri nedeniyle, ulusal inşa bağlamında, sömürge boyunduruğu tarafından tutuldukları hareketsizlikten çıkarmaları ve bu amaçla yeniden canlandırmaları şartıyla harekete geçirmek mümkün olacaktır.

Sömürgeciler tarafından getirilen ve Dahomey gibi sömürge topraklarında belirli bir bütünleşmeyi teşvik etmesi muhtemel olan kültürel faktörlere benzer şekilde, Fransızca da bulunmaktadır. Burada, Hristiyanlık' ta olduğu gibi, diğer dış dinler bağlamında uyandırılan aynı paradoksu, Fransız dilinin yerel birliğini güçlendirmek

[132]P. Bouche, *La côte des esclaves et le Dahomey*, Paris, 1885, s.272
[133]R.P.P. Falcon, « Religion du Vodun : Cosmogonie et mythologie », Etudes dahoméennes, Institut de Recherche Appliquée du Dahomey (IRAD), n°18-19, juillet-octobre 1970, s.103
[134]R.P.P. Falcon, « Religion du Vodun : Cosmogonie et mythologie »,, p.105.
[135]G.L. Hazoumè, *Idéologies tribalistes et nation en Afrique, le cas dahoméen*, p.204.

için ulusal birliği güçlendirmede daha güçlü olduğunu görüyoruz. Bölge genelinde ortak bir dilin bulunmadığı Dahomey'de, Kuzey Afrika sömürgeleri veya protestocularının ortak bir dil olarak Arapça kullanma durumlarının aksine, Fransız dilinin benimsenmesi yerel kültürler arasında bir çizgi olarak görülüyordu. Bay Glèlè' ye göre, "Ortak ana dil ve resmi dil olacak olan Fransızca' nın öğretilmesi sömürgeye büyük bir sağlamlaştırma getirdi"[136].

Her durumda, Fransız dili tarafından Dahomey'e getirilen yeni kültür unsurları, ulusal bir özdeşliğin inşasını kolaylaştırdı. Çünkü bu unsurlar, Dahomeylilerin zihinsel yapısına çok fazla zıt gelmedi. Ayrıca, sömürgecinin dili ile farklı bölgesel veya etnik diller arasında değil, etnik hassasiyetlerden dolayı yerel diller arasında çelişkiler veya zorluklar bulunmalıdır: Sömürge öncesi veya sömürge döneminin devamı, eğer ulusal bir dil seçildiyse bu seçilen dili imtiyaz etme hissi yaratacaktır. Bütün bunlar sadece sömürge dilinin etkisini değil aynı zamanda etkisinin süresini de genişletecektir.[137] Özetle, Fransız sömürgeciliğinin din ve dil gibi kuruluş şartlarına göre kültürel katkısı, Dahomey topraklarının kurulmasından bu yana şekillendiği ve ulusal inşa için olumlu bir bütünleştirici potansiyele sahip olacağı net bir şekilde görülmektedir. İçsel diller ve dinler söz konusu olduğunda, ulusal bir dili yenilemek veya oluşturmak için yalnızca gerçek bir siyasi irade ve yeni bir bakış açısı katacaktır. Aksine bu şartlarda sömürge yönetimi Dahomey'deki ulusal kimliği engelleyen bir dizi eylemde bulunmamaktadır.

II. Ulusal Kimliği Engelleyen Sömürge Politikası

Sömürge sisteminin ikili karakterini gözden kaçırmamak gerekir. Ulusal kimliğin dönüm noktalarının kilometre taşları atılırken Fransa, aynı zamanda "böl ve yönet" siyaseti ile ulusal fikirden sapma faktörlerini yarattı veya bunların daha da şiddetlenmesine yol açtı.

1. Sömürge Sisteminin İdari Yanlışlıkları

[136]M.A. Glèlè, *Naissance d'un Etat noir, L'évolution politique et constitutionnelle du Dahomey, de la colonisation à nos jours*, s.30.

[137]Dil, ulusal kimlik için şart değil. "... Çağdaş Ulus-Devletlerin somut oluşumu ve iyi tanımlanmış baskı dili kapsamı arasında eş yapılılık yoktur". Bkz. B. Anderson, *L'imaginaire national, Réflexions sur l'origine et l'essor du nationalisme*, Paris, La Découverte, 1996, bölüm 5, Les origines de la conscience nationale, s.57-58.

1.1. Keyfi Sınırları

Benin Cumhuriyeti gibi, çoğu Afrika ülkesi Avrupalı güçlerin yarattığı sömürge bölgelerinin avatarları olarak görülmektedir. Avrupa'daki farklılıkları çözmeyi amaçlayan Berlin Konferansı (1884-1885) Afrika'nın işgali için gerekli koşulları sağladı[138]. Aceleyle üzerinde anlaşmaya varılan anlaşmalar ve kararsız çizgiler, bilinmeyen bir kıtanın belirsiz bir haritasına çekildi, Avrupa devletleri Afrika kıtasını paylaştı ve halklarının kaderini belirledi. Bu yerlerde farklı sömürgelerin kurulması, sömürgeci rakiplerin makamları arasında çeşitli müzakerelere yol açtı. Fransız Coğrafyacı Pourtier' in dediği gibi; sömürgeci bölünme bazı bölgelerde devlet bulunmasına, insan alt tabakasına, etnik gruplaşmasına, siyasi oluşumlarına rağmen, fazla düşünmeden, canlı olan alanları yırttı[139]. Başka bir deyişle, bu sömürge bölgeleri ekonomik bölgelere, sosyal gruplara ve kültürel döneme dikkat etmedi[140].

Aslında, sömürge döneminden önce şu anki Benin'in kuzeydoğu kesimi yani Borgou, şu anki Nijerya'ya kadar uzanmaktadır. Cornevin'[141] e göre gerçek bir devlet teşkil etmese de, bölge Bariba[142] halkının homojen topluluklarından oluşuyordu; farklı şefliklere sahip olan ve Prens Aristokrasisi olan Boussa; veya Parakou[143] bunlara örnek verilebilir. Bu krallıkların hanedan unsurları Boko grubuna aittir ve tüm topluluklar Mandé lehçesi, Baatonu konuşulurlardı. Sömürgeci devletlerin "Nijer için yarış" larında, Nijer'in batısındaki Borgou[144] bölgesi, Almanlar, Fransızlar ve İngilizler arasındaki en tartışmalı alandı[145]. Almanlar bu bölgeden çıkarılınca Borgou İngiltere

[138]S. E. Crowe. *The Berlin West African Conference, 1884-1885*, London, Longmans, Green& C°, 1942, 249 s.
[139]R. Pourtier, ‘’Nommer l'espace, L'émergence de l'Etat territorial en Afrique Noire’’, L'Espace Géographique, not°4, 1983, s.293. Doin, 8, place de l'Odéon, Paris-VIe.
[140]L. S. Senghor, Préface de J. R. Benoist, *La balkanisation de l'Afrique Occidentale Française*, NEA, Dakar, 1979, s. 7.
[141]R. Cornevin, *La République Populaire du Bénin, des origines à nos jours*, s.57.
[142]Baribalılar "Baatonu" olarak adlandırıldı, bunun anlamı "Adamlar" (gerçek); Çoğul Baatonu ise Baatombu'dur.
[143]Fransız tarihçi Robert Cornevin, Parakou krallığının, biraz daha güneyde Savè' den gelen bir sömürge tarafından kurulduğunu bildirdi. Bu krallığın kurucusunun kökeniyle ilgili her türlü tartışmanın ötesinde, Parakou'nun Borgou bölgesinin alanının bir parçası olduğunu ve sakinlerinin diğer kardeşlerin krallıkları Baatonu ile aynı dili konuştuğunu not etmek gerekir.
[144]Fransızlar, Nikki'nin kralının bölgenin gerçek hakimi olduğunu iddia etti. Y. De Tessieres “Un épisode du partage de l'Afrique : la mission Monteil de 1890-1892.” In: Revue française d'histoire d'outremer, tome 59, not°216, 3e trimestre 1972, s.402.
[145]Y. De Tessieres, “Un épisode du partage de l'Afrique : la mission Monteil de 1890-1892.” s.402.

ve Fransa arasında paylaştırıldı. 1898 Antlaşması ile alt nehrin tamamı İngilizlerin mülkü olurken, Fransa Dahomey'i Sudan'a ve kendi topraklarına katmaktan oldukça memnun görünüyordu[146]. Antlaşma sayesinde yalnızca Boussa Krallığı İngilizlere geri dönmekle kalmadı, aynı zamanda "yapay olarak" kendilerine, Nikki krallığının kendisine tanınan kısmını da ekledi. Böylelikle Borgou, iki farklı sömürgeci güç arasında ortak dil, kültür ve asimilatif siyasi kurumlarla homojen bir varlık olarak dört eşit parçaya ayrılarak dağıtıldı. Bu tarihte Benin halkı ile ilgili bir çalışmasında, Fransız tarihçi Robert Cornevin şu açıklamalarda bulunmuştur; "Ayrıca Bariba'nın [Parakou, Nikki, Kouandé] önemi ve Boussa'dan bir sınıf asil savaşçı Boko olan Dahomey'in Bariba grubunu düzenlemiştir. Ancak Fransızca konuşan Bariba' nın bu bileşeni bütünden ayrılamaz ve kısmen de olsa Avrupa sınırlarını göz ardı etmeliyiz "[147]. Bu analiz sınır belirleme sorununa ve Dahomey'in sömürge sınırları içerisinde ulusun oluşumuna etkisi üzerine ışık tutuyor.

Güneyde biraz daha ileride, Yoruba halkı Borgou'daki Baatombu' nun kaderine benzer bir yazgıya sahipti. Sömürge öncesi dönemde yaklaşık 6°K (Kuzeyı) ve 9°K enlemleri arasında Ogun ve Ouémé nehirleri arasında bulunan Yoruba ülkesinin batı kısmı kültürel ve tarihi bir coğrafi birim oluşturmuştur. Komşu alanları işgal eden farklı kültürel gruplar, ortak bir köken olan Ifè' nin efsanevi Devletini, ortak bir ata olan Odudua' nın ya da aynı dilin lehçeleri olan Yoruba' nın az çok konuşulmasını istedi. Ayrıca benzer siyasi, sosyal ve dini kurumlarla donatıldılar[148]. Ekonomik bağlantılar, özellikle ticaret yolları ve pazarlar bu birimleri konsolide eden ek bir unsurdu. Ancak bu kültürel veya etnik birlik, her bir grup özerkliğini dikkatlice gözettiği için siyasi bir birliğe tekabül etmedi. Sonunda, askeri kampanyalar ve XIX. yüzyıl işgallerinin savaşları sırasında, Danxomè, Porto-Novo, Abèokuta krallıkları veya Oyo İmparatorluğu gibi yakın veya uzak komşuları bu parçalanmanın bedelini ödediler.

Bu nedenle, bu toplulukların liderlerinin özellikle çeşitli anlaşmalar imzalayarak yabancı güçlerin yani Fransa ve İngiltere gibi çok güçlü komşularından güvenliklerini

[146]Y. De Tessieres, "Un épisode du partage de l'Afrique : la mission Monteil de 1890-1892." s.403.
[147]R. Cornevin, *La République Populaire du Bénin, des origines à nos jours*, s.160-161.
[148]En meşhur Yoruba krallıkları Ketu, Sabe (Savè), Itakété (Sake), Ipobè (Pobè), Idaîsa (Dassa), Ohori (Holli, Ifohin (Ifanyin) ve Imeko'dur.

korumaları yönünde teklifler aldılar[149]. Bu antlaşmalar, sömürgecilerin Yoruba Eyaletlerinin iç işlerine müdahale etmelerini sağladı. Bu koruma güçlerinin Yoruba ülkesinde, 1889 Ağustos Antlaşması ile etki alanlarını pekiştirmelerini sağlamıştır. Bu antlaşmadan sonra Dahomey-Nijerya sınırının her iki tarafındaki farklı Yoruba alt gruplarının yerinden çıkmasına ve geçmişte hiç bulunmadığı homojen bir kültürel birimde bariyer oluşturmasına neden oldu[150].

Benin'in sınırlarının tüm köşelerine yani ülkenin en şiddetli oluşumuna tanık olan ülkenin kuzeyine de benzer uygulamalar yapıldı. Ancak söz konusu dava amaçlarının ne olduğunu kanıtlamak için yeterli olacaktır. Dahası, sömürge sınırları sömürge girişimleri tarafından yaratılan farklı bölgelerdeki halkları veya milletleri böldü. Bu zorla ayrılmanın insanlar üzerindeki etkileri, tek bir coğrafi bölgeye ait olma duygusunu kaybetmelerine neden oldu. Çünkü, aynı etnik grupların üyeleri farklı sömürgeleştirici güçlerin işgali altındaki birkaç bölge arasında parçalandı. Bu nedenle, Afrika Devletlerinin çoğu kendi sınırları içinde, komşu ülkelere uzanan farklı sosyal grupları barındırmaktadır. Dolayısıyla, sömürgeci sınır tanımlamasının opaklığı aynı bölgede çok sayıda milletin veya etnik grubun varlığına yol açacaktır. Bu dengesiz durum, Afrika Devletlerinin toprak bütünlüğünü tehdit etmektedir. Çünkü ulusal projeye zarar veren kalıcı bir gerilim kaynağı meydana getirmektedir. Belli bir bölgeye ait olduğuna dair kesin bir iddiada bulunmadığı gibi, bu durum da insanları titrek bir aidiyet kimliğine maruz bırakacaktır. Hiç kuşkusuz en önemlilerinden biri çoğu komşu ülkeye yayılmış olan ve on milletten oluşan Dahomey davasıydı. Bazı ulusal ve sosyo-kültürel gruplar bile üç farklı ülkeye yayılmaktadır. Ebeveynleri sınırın diğer tarafındayken kendileri başka tarafta olarak kendinizi devletin bir parçası olarak nasıl hissedersiniz? Ancak fethedilen halkları istediği gibi bölmek için hazırlanmış sömürge tutkusu dış sınırların ötesinde parçalanmalarına neden oldu; ayrıca onları oluşturulan bölgeler içinde de ayırdı. Ancak, fethedilen halkları bölmeyi sömürgeci tutkusu sadece

[149]Fransız-İngiliz rekabetinin bölgeye aşılı olması bu düşmanlıklarından kaynaklanıyordu. Yakın veya nispeten uzak komşularının saldırılarına veya genişlemeci hedeflerine karşı koymadıkça, bölgedeki bazı gruplar iki kolonileşme gücünden birini kullanarak sorunlarına bir çözüm bulabileceklerine inanıyordu.
[150]Awori, Anago, Ifonhin, Ohori, Ketu, Sabe, Idaîsa, and Egbado for the case of Dahomey/Bénin. Bkz. E. Soumonni, « Aspects des mouvements nationalistes en pays yoruba (Bénin et Nigéria) de la conquête coloniale à l'indépendance », s. 354.

dış sınırların ötesindeki parçalanmalarına değil; bu halklar oluşturulan topraklar içerisinde de ayrılmişlar.

1.2. Irk ve Etnik köken Üzerine Sömürge Politikası

Vali William Ponty'nin 1900 tarihli genelgesini tüm A.O.F. için hatırlayalım. Sömürgeler, ordunun başlattığı ve sivil yöneticilerin izlediği doğrudan yönetim politikasını koruyarak devam ettirmiştir. Eğer bu genelge "yöneticiler ve idare arasında daha doğrudan bir temas" kurmayı amaçladıysa da bunun ötesine geçmiştir. Nüfusu işgal altında olan bölgelerde yatay olarak bölünmelerine yol açan "ırk politikasının" yararlılığına vurgu yapılmıştır. Avrupa'daki sömürgecilik fetih savaşları sırasında büyük Afrika devletlerinin krallarının klişeleşmiş bir tasviri üzerinde durduk: kendi halklarını terörize eden kana susamış liderler. Afrika krallarının bu olumsuz algısından, sömürge otoritesinin Afrika liderliğine karşı düşmanlığının bir göstergesi ortaya çıkacaktır.

Sömürge yönetimi, bütün krallıkları ve imparatorlukları geleneksel güçleri zayıflatmak için dağıtmakla görevlendirdi. Lombard'a göre, Afrika otoritesine ilişkin bu algı, bir zamanlar bağımsız olan nüfusların eski egemenliğini geri kazanmakta endişeli olan üçüncü Fransız Cumhuriyeti temsilcilerinin eşitlikçi ruhunu etkiledi.[151] Villandre' ye gelince, "XIX. yüzyılın fatihlerinin büyük hegamonilerini yok eden ... ve birçok köleyi serbest bırakarak geçmiş feodal krallıkları diriltmeye çalışan" Fransız genişlemesine sevindi.[152] Böylece, daha sonra kendi yerel liderleri tarafından idare edilecek olan bağımsız kabileler ve krallıklardan kopmuş olan Afrika'nın geniş toprak imparatorlukları dağılmış oldu. Bu uygulama aynı zamanda parçalanmış ve izole edilmiş sömürge bölgelerinde de sürdürüldü. Buna "ırk politikası" deniyordu.

1917' lerin başında başlayan "ırk politikası" etnik gruplara göre, işgal altındaki bölgeleri idari seçim bölgelerine ayırmayı amaçlayan ilkeleri yürüttü, böylece "yabancı bir ülkenin topraklarında hatta yönetilen ırklara rahmeti" ve "her kabile,

[151]J. Lombard, ''Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire'', s.86
[152]J.J.Villandre, ''Les chefferies traditionnelles en Afrique Occidentale Française (A.O.F.)'', Thèse de droit, juillet, 1950, inédit.

komşuları karşısında özerkliğini koruyacak" gibi söylemler ortaya çıktı[153]. Hem ordunun saflarında, sivil yöneticilerde ve Fransız aydınlarda, "ırk politikası" sert savunucuları meydana getirecekti. Marty için, "bir zamanlar fethedilen kabileye karşı bir kabileye taraf olmak, Afrika'daki eylemimizde her zaman başkanlık eden adalet ve liberalizm fikirlerine aykırı olurdu"[154]. Vali Ponty' nin birkaç yıl sonra yayınlanan ırk politikası üzerine yapılan bir araştırmasında tamamen kabul ettiği bu önlemlerin ideolojik yönünü vurguladı. Marty; "Yerel liderlerin tiranlığının ya da fatihlerin kana susamış deliliğinin yarattığı bu keyfi grupta, bu yapay gruplaşmalarda bazen önlem almak için gücümüz yetmedi, daha sonrasında [Ponty] tüm etnik kökenler için adaleti sağladı. Tüm halkların eşit insani değerlerini ve varoluş haklarını ilan etti".[155] Lombard, mükemmel şekilde haklı bulduğu "kabile özerkliğine saygı" uygulamasının ideolojik yönünü vurguladı ve şöyle ifade etti "Öyle görünüyor ki, bu ilk sömürgecilik döneminde, Fransız siyaseti ideolojik nedenlerle erkeklerin ve ırkların eşitliğini ...eski kabile liderlerinin veya devlet liderlerinin otoritelerin lehine imha etmek istedi[156]. Sadece sömürgelerde, insan hakları 1946'dan itibaren özellikle de İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda bariz bir şekilde tanınacaktı". Ancak Lombard bu idari uygulamanın pratik yönünü ele almak için ideolojik düşüncelerin ötesine geçiyor. Bu nedenle, sömürgeci devletlerin bu tür bir politika ile gerçek niyetini ortaya koymaktadır. Pratik açıdan, "ırk politikası" büyük ölçüde "vergi mükelleflerine en yakın seviyede bir idarenin kontrolüyle bir vergi sistemi kurma ihtiyacına" cevap vermiştir.[157] Bu nedenle bu pratik sebepler politikayı daha fazla haklı çıkardı.

Aslında, sözde eşitlik ve adalet ilkeleri adına birleşmek üzere olan devletler bile ayrılmıştı. Danxomè' nin monarşisi, oldukça iyi örneklerle mükemmel bir resmi temsil ediyordu. Sömürge savaşının ardından, Fransız makamı, XVIII. yüzyılın başlarında sınırlarını daraltmak için krallığı ortadan kaldırdı. XVIII. yüzyılda Danxomè kralları tarafından fethedilen tüm bölgeler ve nüfusları uzun süredir Danxomè'nin özneleriyle az çok başarılı bir şekilde özümseme süreci geçirmiş olanlar bile merkezlerinden koptu

[153]J. Lombard, ''Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire'', s.107.
[154] J. Lombard alıntılandı, ''Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire'', s.115
[155]P. Marty, *La politique indigène du gouverneur général Ponty en A.O.F*., Paris, Leroux, 1915, s.7.
[156] J. Lombard, ''Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire'', s.115-116.
[157]J. Lombard, ''Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire'', s.116.

ve özerkleştirildi. Son Danxomè kralı 1904'te sömürge yönetimi tarafından düşürüldükten sonra, Eski Krallık en az yeni sınırları içinde olacak kadar küçük eyaletlere bölündü ve eski kralların soyundan olanlara emanet edildi. Benzer şekilde, Danxomè' nin dağılmasından doğan telif hakları da kaldırıldı ve çoklu küçük eyaletlere bölündü. Örneğin, 1723'ten bu yana Danxomè Kralı Agadja tarafından fethedilen ve nüfusun bir dereceye kadar asimilasyon yaşadığı Allada'da, "ırk politikası" eski fatihlerin asimilasyon eylemi ile uygulanan entegrasyon çabalarını mahvetti. Sömürge yönetimi bu amaç için yaratılan hiyerarşik yapıları da bozmuştur. Daha da kötüsü, Danxomè fatih General Dodds, Allada Krallığını yeniden diriltti ve daha sonra yine birkaç küçük eyalete böldüğünde, küçük eyalet sakinleri, Danxomè krallarının soylarından gelenlere emanet edildiler. Şimdi sömürgeci devletler nihayetinde serbest bıraktıkları eski despotik hükümdarlar olarak gördüklerine ise uymayı reddettiler[158].

Mevcut Benin'in kuzeydoğusundaki Borgou davası popülasyonların etnik bir kritere göre bölünmesinin bir başka açıklayıcı örneğiydi. Bariba eyaletlerinde merkezi gücün zayıflaması, XIX. yüzyılın sonunda sömürgeci idarenin küçük eyaletlere bölünmesi uygulanabilir bir seçenek haline geldi. Aslında, bu siyasi yapıların ademi merkeziyetçiliği yeni yönetim sistemiyle örtüşmeye meyilliydi. Nitekim, Borgou' nun homojen bir topluluk olmasına rağmen bir devlet değil; bir dizi benzer siyasi yapı görünüyordu [159].

Bu krallıkların başlangıcından itibaren Nikki kralı ailesinin üyeleri dışında hiçbir şey yapmamış olan köleleri üzerinde huzursuzluk yaratma hakkına sahipti. Bir şekilde Nikki kralı eşit davrananların içerisinde birinciydi ve hiçbir şekilde kölelerine şiddet uygulamadı. Ancak bu gibi durumlarda bile sömürgeci devletler geleneksel bölünmelere saygı duymak istemedi. Eski yapıların dağıtılmasında acımasız bir politika uygulandı. Genellikle eski bir şefliğin iki veya daha fazla küçük eyalete bölündüğü ortaya çıktı. Bu da pozisyonların iptali ile ilgili çatışmalarla sonuçlandı. En

[158]J. Lombard,''Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire'', s.112-113.
[159]R. Cornevin*, La République Populaire du Bénin, des origines à nos jours*, Paris, Levraut, 1981, s.57.

yüksek güç seviyesine sahip olanlar aynı büyüklükteki bir bölgeyi yönetebilir, hatta daha düşük seviyedeki topraklardan bile az olan toprakları da yönetebilirdi[160].

"Irk politikası" nın uygulanmasıyla ilgili olarak, Borgou' nun ademi merkeziyetçi örgütü fetih savaşlarını teşvik etmemiş olsa da ve Devletlerin belirli bir homojenliğe sahip olmalarına rağmen; sosyal anayasası çok etnik gruba sahipti. Böylece sosyal örgüt, sömürgecinin kurtuluş için kendi üstlendiği görevi bulan kültürel gruplamaları göz önüne çıkardı. Bu tür gruplar, tam olarak, yönetimleri altında toplandıkları Baribas'ın ortasında kurulan pastoral Fulani[161] topluluklarından oluşuyordu.[162] Bu "tahakkümün" göreceli olarak eski karakteri, sömürge idaresinin onun uygulanabilir bölünme yasasını uygulamasını engellemedi. Bu nedenle, daha sonra kendi idari temsilcilerine sahip olan Fulani gruplarının ayrılmasını teşvik etmek için tüm Bariba toplumunu parçaladı. Bununla birlikte, ırk politikasının ötesinde sömürge toprağını belirlemek de ulus fikrine karşı gelmişti.

2. İdari politikanın Etkisi

2.1. Bölgenin Eşit Olmayan Bir Şekilde "Kalkınması"

[160]J. Lombard alıntılandı.,İdari sistemin uyguladığı her ne olursa olsun (doğrudan veya dolaylı), bu politik bağımlılığın, askeri, adli, yürütme ve yasama gibi geleneksel otoritelerin kullanabileceği tüm güçlerin kaybına yol açtığına inanmaktadır. Öte yandan, E. Soumonni, "İngiliz sömürgecinin aradığı hedefin, Fransa'daki meslektaşınınkinden çok farklı olduğu görüşünü kabul etmiyor. Ancak, sömürgeci idare tarzlarında yüzeysel olsa bile farklılıkların sınırın her iki tarafında farklı bir etki bıraktığını kabul etmemek güçtür. İngilizler büyük ölçekli geleneksel otoritelerle ilgilenirken, Fransızlar büyük şeflikleri kasten düşürdüler ve idari sistemlerini otorite alanlarının küçük eyalet şeflerinin yerine geçmeyecek şekilde örgütlediler; "sömürge yönetimi". Böylece, Savè Çemberi (Sabè), eski SABER krallığının sömürge bölünmesinden sonra geriye kalanlarla hiçbir ortak yanı yoktur. Bir başka önemli örnek, Ketu kralı Alaketu (Dahomey) ve Meko Şefi Onimeko (Nijerya)'dur. Burada da, sömürge yönetim sistemlerindeki farklılıklar, sömürge öncesi konumların tersine çevrilmesine yol açmıştır: Alaketü'nün eski toprakları ve otoritesi büyük ölçüde azalırken, Onimeko, öte yandan otoritesini kazanmış ve arttırmıştır. Ayrıca Alaketu ilk olarak bir Küçük eyalet şefi ve nihayet periyodik olarak seçilmiş bir köy şefi olmak için "Oba" (Kral) olmaktan resmen vazgeçmiş olsa da, Onimeko, " Balè " statüsünden (toprak başı) geçmiştir. Batı Nijerya'nın geleneksel liderlerinin çemberinde oturmuş bir Obadır. ". Bkz. in A.I. Asiwaju, « The Alaketu of Ketu and the Onimeko of Meko : the changing status of two Yoruba Rulers » in Crowder & Ikime (eds), *West African Chiefs, Their Changing Status under Colonial rule and Independence*, Univ.of IFE Press, 1970, s.134-135, alıntı yapan E.,Soumonni (Op.cit. « Aspect des mouvements nationalistes en pays yoruba (Bénin et Nigéria) de la conquête coloniale à l'indépendance » s.357-358.

[161]Peuls, ülkelere bağlı olarak Fulani veya Fellata olarak da adlandırılır, Batı Afrika'da ve hatta ötesinde kurulan geleneksel olarak pastoral bir halktır. Benin'de, Gine-Conakry hariç, genel nüfusla ilgili çoğunlukla azınlık oldukları bu Afrika bölgesinin diğer ülkelerinden çok daha az sayıdadır.

[162]M. Guichard, ''L'« ethnicisation » de la société peule du Borgou (Bénin)''. In: Cahiers d'études africaines. Vol. 30., note:117, 1990. s. 17-44.

Dahomey kolonisinin "kalkınması" coğrafi bölgelerinde ve daha özel olarak kuzey ve güney bölgeleri arasında eşitsizlikler meydana getirdi. Bu iki bölge, coğrafi konumlarından ve stratejik önemlerinden ötürü sömürge idaresinin bu bölgelere verdiği önem nedeniyle, altyapı ve ekonomik gelişmelerindeki[163] önemli dengesizliklerle anılmaya başlanmıştır. Aslında, bu dengesizlikler sömürge işgalinin sonuçlarıdır.

Daha önce belirtildiği gibi, sömürgeleştirmeden önce, bu iki bölge sadece idari değil aynı zamanda pratik olarak iki ayrı varlık olduğu için, herhangi bir sosyal veya ekonomik etkileşime pek sahip olduğu söylenemezdi. Aslında sömürge işgalinin başlangıcında, Avrupalıların kendilerini iki coğrafyaya farklı bir önem vermek için hızlı davrandılar: Dahomey'i, "Gerçek Dahomey", yani Abomey enleminin ötesine geçmediğini düşünüyorlardı. Bazıları keşif kampanyalarını Savalou' ya (Benin'in merkezi) itecek olsa da, hiç kimse bunun ötesine geçmiş gibi görünmüyordu. Çeşitli siyasi, askeri ve ekonomik nedenlerle, koloninin güney bölgesi temas bölgesi olarak görev yaptı ve sömürgeciler oraya yerleşmeye başladıkça bu bölge ön plana çıktı. Ayrıca, Avrupa'ya verdiği kolay iletişim nedeniyle Avrupalı yerleşimcilerin bölgeyle sınırlı olduğu da söylenebilirdi. Ne de olsa, bölge Atlantik Okyanusu ile sınırlandırılırken, deniz yolları Avrupa metropolleri ile diğer büyük geçitler ve limanlar arasında iletişim kurmanın tek güvenli yolunu temsil ediyordu. Kısacası, sömürgeci devletler güneyde, Avrupa sanayileri için ihtiyaç duyulan hammaddelerin büyük kısmını bulabilirdi.

Aslında, sömürgeci ekonomik kalkınma için temellerin oluşturulması, mono kültürün belirleyici zorunluluğunu dikkate almıştır. Bu bağlamda Dahomey metropolünün genel stratejisinde, temel olarak Avrupa pazarına, daha çok güneyde ve bir ölçüde ülkenin merkezinde üretilenleri Avrupa pazarına sunacaktı. Bu arada, kuzeyde bulunan yeraltı zenginlikleri, Fransız emperyalizmine madencilik faaliyeti getirmedi. Sonuç olarak, sadece güney ve orta bölgelerin palmiye ağaçları, kutupların ticaretinde bulunan merkez odaları veya merkezlerinin toplanmasını tetikleyen çekici kutuplarda rol oynadı. Bu nedenle, bölgelerdeki doğal peyzaj alanlarında bulunan hurma

[163]Burada "gelişme" kavramı Fransız işgalcileri tarafından sömürgeye sunulan yeni ekonomik mallar, özellikle bu durumda kullanılan materyaller olarak görülüyor.

ürünlerinin, fabrikaların ve alışveriş merkezlerinin ürünlerinin drenajına yönelik karayolları ve demiryolları ile bağlandıkça daha hızlı bir şekilde bu ağı değişmiştir. Dahası, güney ve merkez kuzeye göre demografik bir avantaja sahipti; bu, işçilikle ilgili bazı ekonomik sonuçlara yol açmış olabilir. Kısaca, ülkenin belirli bir bölgesi için herhangi bir hayırseverlik veya tercihten uzak olan Fransız sömürge idaresinin güneyde ve Dahomey'in merkezinde yerleşmek için her türlü nedeni vardı.

Böylece, koloninin güneyinde sömürgeci işletmeler için geniş çapta ticari borsalara tanık olunmuştur. Dahomey'deki Fransız ticari faaliyetleri açısından, 1841'de Whydah (Ouidah) 'da ilk kurulan Régis Brothers vardı.[164] Kısa süre sonra, Béraud Daumas ve Lartigue House, 1866'da onlara katıldı. Ardından Cyprien Fabre ve bazıları bunlara eklendi. Bununla birlikte, Dahomey'de gelişen Fransız ticareti, 1929'daki ekonomik kriz nedeniyle kısa sürede durmuştur. Bu krizin etkileri, sömürgecilerin yararına olan çoğu sömürgeci devlet[165] tarafından "modernist" fikirlerin benimsenmesini hızlandırdı. Fransız Devletinin müdahalesiyle uyumlu bir politika oluşturmak gerekiyordu. Amacı, maliyetli işler için gerekli olan kamu sermayesi akışını garanti altına almaktı ancak bundan sonra karlı faaliyetler oluşturmak ve Dahomey'i modern ekonomiye açmak vazgeçilmez bir hale gelmişti. İlk defa, sömürgeciliğin eski biçimini kınayan[166] uzmanların görüşleri hükümet düzeyinde dikkate alındı.

Fransız hükümetinin uzmanı raporunda, Edmond Giscard d'Estaing derhal yenilenen bir ticaret ekonomisi bağlamında kredilerin yeniden yapılandırılmasını istedi. “Yerel ürünlerin çıkışını kolaylaştırmak ve aynı zamanda gerekirse Avrupa mallarının[167]

[164]1832'den itibaren Victor ve Louis Régis gemileri kıyıya uğramıştı. Régis House, özellikle depolar olmak üzere ticari ve fabrika evleri kurarak kıyıda üstün bir önem kazanmıştır.
[165]Bunlar sahadaki Müdürler, Genel Valiler ve Bölüm yetkilileridir. Bu fikirlerin, 1920'lerin başında Albert Sarraut sömürgelerin bakanı olduğu zamanında ortaya çıktığını hatırlayalım. İkincisi, yetkililerin yeniden kontrol altına alma konusundaki ilgilerini yeniden belirleyen kolonilerin geliştirilmesi için yerleşim yerleri planı yaptı. Bu plan uygulamaya geçmedi.
[166]Krizin etkileriyle karşı karşıya kalan sömürge hükümeti ilk kez liberal ekonomi uzmanlarını getirdi. 1931-1932 yılları arasında finans müfettişi Edmond Giscard d'Estaing'in resmi makamıyla birlikte dikkate alındı. Hem bankacılık sistemi, kredinin dağılması, hem de Fransız sömürüsünün geçmişe ait ve birincil karakterine odaklanan sert ve modernist bir rapor hazırladı.
[167]E. Giscard d'Estaing. Batı Afrika’daki görevi, 1931-1932, Paris, 8 Nisan 1932, Fransa Milli Arşivleri (ANF), Denizaşırı kısım (S.O.M.), İlişki Politikaları, 539. s.59. Bu raporu (1934 İmparatorluk Konferansının istekleri ile teyit edildi), halkın ön cephesi (1936-1938) tarafından yapılan ve devreleri kuran veya yeniden düzenleyen bir dizi reform izledi. Bu rapor sömürge kredisi, Caisse veya yerel toprakların kredileri, tarım kredileri, idareli toplumları içermektedir.

girişlerini finanse etmek için çalıştı. Kısacası bankacılık reformu, eski yağmalanan ekonominin kapitalizme entegre ticaretle ikame edilmesini mümkün kılacaktır. Bu amaçla, rapor sömürge sistemine bir alternatif sundu. Her iki sömürge programı, yalnızca uzun vadeli bir ekonomi politikası biçimindeyse de, genel bir politika hedefi ile ilerliyordu. Bu durumda, metropol en azından yakın gelecekte derhal kitlesel ve koşulsuz olarak yatırım yapmalıdır. Alternatif olarak, yalnızca ekonomik olarak üretken önlemlerin alınacağı varsayılsa da kriterler kesinlikle ekonomiktir. Bu durumda, verimli kıyı bölgeleri veya demiryolu ağı tarafından kullanılabilecek alanlar etrafında "bölgesel ekonomik ağırlık merkezi" nin kurulmasını savundu. "Bu, tahliye edilecek bölgelerin en kolay şekilde erişilebilir ve en iyi yerleştirilmiş alanlarının seçilmesi ve tüm ekonomik araçların etkinliğini maksimum seviyeye getirildiği az sayıdaki nokta üzerinde yoğunlaşması" anlamına gelmektedir[168].

Sömürge yönetimi, kesinlikle ekonomik sömürüye dayanan ikinci formülü seçti. Giscard d'Estaing tarafından savunulan "bölgesel ekonomik ağırlık merkezi" fikri, "gelişme kutupları" teorisine yol açtı. Böylece, ilk kez sömürge imparatorluğunun ekonomik karlılığı kavramı açık bir şekilde şekillendi. Sonuç olarak, çiftçilik teorisi ve kapitalizmin "kartopu" etkisi ortaya çıktı. Kalkınmanın yanı sıra, "ülkenin geri kalanı özerk yaşamına devam edecek, kendi kültürlerini ve değişimlerini geliştirecek ve daha da ekonomik ilerleme seviyelerine tırmanacaktır ..."[169]. Bu nedenle, bu teorilerden ekonomik araçların ve sosyo-ekonomik altyapıların iç bölgedeki diğer bölgelere zamanında ulaşmasından önce Dahomey'de yoğunlaştığı görülmektedir. Fransız sömürge yönetiminin bu eşitsiz yerleştirmesi, ülkenin iki bölgesi arasındaki gerçek eşitsizliklerin kaynağıdır. Bu eşitsizlikler, ulusal entegrasyon çabalarını sarsmaktadır. Onların sonuçları, sömürgecilik dönemlerinden bu yana ulusal birliği ve bölgenin uyumlu gelişimini baltalamaktadır. Bu durum Dossou-Gouchola tarafından iyi bir şekilde özetlenmiştir: "Eski muhalefetlerin etkisini azalttığı sırada kolonilerin mevcudiyeti, gelişme kutuplarının yaratılmasıyla yenilerini yönlendirdi. Bu,

[168]C. Coquery-Vidrovitch, « Colonisation ou impérialisme: la politique africaine de la France entre les deux guerres », In Le Mouvement social: bulletin trimestriel de l'Institut français d'histoire sociale, gallica.bnf.fr/ Bibliothèque nationale de France, s.60.
[169]C. Coquery-Vidrovitch, « Colonisation ou impérialisme: la politique africaine de la France entre les deux guerres », s.60

altyapının çoğunun, sömürgeciliğin bağlantı noktası olan kıyı bölgelerine kurulmasını sağlıyor. Vali'nin Porto-Novo'daki varlığı ve Cotonou'daki iskele, güney bölgesindeki ekonomik ve entelektüel faaliyetleri yoğunlaştırıyor. Koloninin ihracatının yarısından fazlasını sağlayan Ouémé bölgesi (Porto-Novo dairesinin merkezi ile) karayolu, demiryolu ve nehir yollarının nispeten geliştiğini gördü"[170]. Öte yandan, demiryolu 1936'da kuzeydeki Parakou'ya kadar ulaşmıştı. Ancak, amaç ülkenin sadece bir kısmına fayda sağlayan "kalkınma" politikasını desteklememekti. Aslında, tartışılan ekonomik ilerleme araçları, yalnızca sistemik sömürgeci devletlerin sömürüsünün gelişimini sürdürme, güçlendirme ve sürdürme perspektifinde tasarlandı. Olası herhangi bir maddi ilerleme, sömürge yönetiminin kasıtlı bir çabasından daha azıyla gerçekleşti[171]. Daha önce de belirtildiği gibi, örneğin, büyükşehir yönetimi kesinlikle koloninin ekonomik sömürüsünü devam ettirmeyi seçti. Üstelik güneyden Dahomey'in kuzeyine kadar, ekonomik üretim tekniklerinin ve işlemlerinin durumu genel olarak aynı düzeydedir. Örneğin, uygulama araçları, kültür tarzı, ürünlerin korunması ve toprak gübreleme teknikleri olsun hepsi aynı ilkel karaktere sahipti. İklimsel varyasyonlar bu nedenle farklılığın tek ana nedeniydi[172]. Sonuç olarak, sınırlı ekonomik büyüme ve tarihsel eşitsiz gelişme bölgesel dengesizliğin devam etmesine katkıda bulunmuştur.

Bu ekonomik körelmenin diğer bir nedeni, ticaret yollarının sadece dış pazarlara yönelmesi nedeniyle ülke içerisinde bulunan bölgelerdeki zayıf ticarettir[173]. Bu bölgesel ekonomik eşitsizlik başka şekillerde de ortaya çıkabilir. Buchman Ruanda ve Burundi'deki Tutsi ve Hutu vakalarında bu çok iyi gözlemlenmektedir. "Sosyal sınıflardaki tabakalaşma, varlık faktörlerinin etnik bölünmelerle eşitsiz bir şekilde dağılmasının bir sonucu olarak çakıştığı zaman olduğu gibi, sınıf çatışmaları da etnik çatışma ile özdeşleşmesi nedeniyle yeni bir siyasi oluşuma giriyor"[174] dedi. Güneydeki yerli burjuvazi sayısının kuzeyden çok daha fazla olduğu Dahomey'de görülmektedir.

---

[170]B. Dossou-Gouchola, « Considération sur les révolutions ». In Intégration et culture, N°3-4, 1992, s. 25, Iroko A. Félix, *Le président Mathieu Kérékou, un homme hors du commun*, Les nouvelles Editions du Bénin, Cotonou, 2001, 314s.

[171]G.L. Hazoumè.), *Idéologie tribaliste et nation en Afrique, le cas dahoméen*, s.79

[172]G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation en Afrique, le cas dahoméen*, s.74-75.

[173]Lacoste (Y), *Géographie du sous-développement*, PUF, 1965, 284 s.

[174]J. Buchman, « Le problème des structures politiques en Afrique noire », Etudes congolaises, oct-nov 1961, s.1-31.

Bu nedenle, bölgelerle ve/veya etnik gruplarla ve sosyal sınıflarla muhalefet arasında belirli düzeyde çatışma bulunmaktadır. Kısacası, güney ve göreceli olarak merkezi bölgelerin bu ayrıcalıklı ekonomik durumundan, sömürgecilerin yararına olan toplumsal kalkınmayı derinleştiren ve güvensizliği arttıran bölgeler arasında bir eşitsizlik ve dengesizlik ortaya çıkmaktadır.

2.2. Sosyo-Kültürel Gruplara Karşı Çıkmak

Sömürgeciler tarafından Dahomey'e tanıtılan yeni maddi mallarda meydana gelen bölgesel dengesizliği araştırdık. Daha spesifik olarak, ekonomik altyapının güney ve ülkenin merkezinde nasıl yoğunlaştığını açıkladık. Dolayısıyla, farklı bölgelerin farklı etnik grupları farklılaştırdığı düşünüldüğünde, bu tür bölgesel eşitsizliklerden ortaya çıkan sorunlar çok basit olarak düşünülebilir. Bu ekonomik altyapılara, sömürgecinin getirdiği toplumsal değişimlerin etkilerini eklemek gerekecektir. Sömürge ticareti, Hristiyan misyonerlerin misyonerlik faaliyetleri ve okuldaki ilk girişimler - hepsi güney bölgelerinde gerçekleşmiştir[175].

Güvenlik nedenleriyle, diğer şeylerin yanı sıra bu faaliyetler, 1897'de bölgenin sömürge ordusu tarafından "pasifleştirilmesini" takiben sadece kuzeyde gelişmişti. Bu çabalar, sömürge imparatorluğunun güney tarafından kademeli olarak kurulmasından dolayı, Dahomey'in kuzeyinde Fransız fatihlerinin bölgeyi korumasından yararlandı. Dahası, sömürge eğitimine ve yeni yaşam biçimine erişim, Batı kültürü için aday seçimi ile ilgili olarak elitist göründü. Bu eğitim kurumlarından çıkan ve bu yeni yaşam tarzlarında daha becerikli olanlar "evrimleşmiş" olarak kabul edildi[176].

Hristiyan misyonerler bu alanda sömürgecilerin dilini konuşmaları için de önemli bir rol oynadılar ve hepsinden önemlisi aynı evreni ve aynı kültürel değerleri talep ettiler.

[175]Dahomey'in (Benin) yabancılarla ilk temasları deniz kıyılarında gerçekleştirildi. Bu nedenle, köle ticaretinin tümü Petit Popo, Ouidah, Jakin, Porto-Novo ve Lagos limanlarında ve Benin sahilinin içerisindeydi. Burası sömürgecilerin yerleştiği yerdir. Güney'in ve Merkezin (ticari malları) krallıkları (Abomey, Porto-Novo'nun Krallıkları), yakında Avrupalı pazarlamacılarla birçok "diplomatik" ilişki başlattılar.

[176]Medeniyeti gelişmiş olanlarla ilgili olarak, R Bastide tarafından tarif edildiği şekilde zorla kültürel etkileşim yapılması halklara psikolojik baskı uygulama yollarından biridir. Bastide: Kolonize grubun kimliği, baskın gruba kıyasla farklı şekilde açıklanmaktadır. Baskın grup ideal bir grup olarak gösterilirken aslında dezavantajlıdır. Teklif edilen kimliğe uymak için gösterilen her çaba takdir edilmektedir. R. Bastide tarafından alıntılandı, A. Mucchielli, *L'identité*, Paris, PUF, QSJ, 9. Edition, 2013, s.112.

Böylece, okul girişimleri ve diğer aktiviteler varlıklarının en belirgin olduğu bölgeleri hızlı bir şekilde destekledi. Bununla birlikte, sömürgeciler ve misyonerler ilk olarak kıyı sosyo-kültürel gruplarıyla temas halinde olduklarından, bazı modern tüketim alışkanlıkları burada diğer bölgelerden daha hızlı sağlandı. Dahası, sömürgecinin eğitimini ve kültürünü ülkenin geri kalanına yaymak için eğildiği kıyıların bu "evrimleşmesi" neydi. Böylece, çoğu güneyli olan, Batı kültürüne yeni açılan bu sömürge projelerini sömürge idaresine aktarmasına yardımcı olmuştur[177]. Bu nedenle, Mbembé' nin ifade ettiği gibi: "kimliğin yeniden tanımlanması, artık [etnik] alt grupların, büyük bir birikim merkezi haline gelen Atlantik Okyanusu'ndaki pozisyonları ve yeni malların dağıtılması için önemli bir nokta haline gelmiş durumdadır. Avrupalı güçlerin ticaret yoluyla getirdiği bir başka özellik daha var: Avrupa yıkımının yol açtığı "moderniteye" erişim (giyim, mallar, Hristiyanlık, okullaşma, yol vb.)[178].

Dahası sömürgecilik uzun zamandır süren rekabetlere ve geleneksel düşmanlıklarına rağmen, onları uzlaştırmak için sömürge projesi yoluyla başarılı olmuş gibi, kendini egemen halklarına benimsetmeye çalışmaktadır. Yine de, "böl ve parçala" yöntemine sadık kalarak, kendisini halklar arasında elverişli barışçı olarak sunmaya çalışmıştı. Aynı zamanda, etnik grupların her birine, en iyi koruyucusu ve savaşçı komşularından nefret ve düşmanlığa karşı özgürlüklerinin en iyi garantörü olduğunu beyan eder. Bu nedenle bu emperyalizmde Fransız emperyalizminin birinin erdemlerini ve diğerinin hatalarını göstermede ısrarcı olması bir sosyo-kültürel grubun diğerine karşı oynadığını ortaya çıkarmaktadır. Aslında, sömürgeci sistemin kurulmasının amacı sömürgeciliği bölmek ve gerçek bir hiyerarşi anlayışıyla toplumun yapısal olarak yenilenmesini teşvik etmek olan bir dizi girişime eşlik etti. Bu amaca yönelik

[177]"Beyaz Babalar" ve Protestan papazların öğretileri, düşünce tarzına ve sömürge kültürel değerlerine doğal ve gerekli nitelikte aşılandı. Güneyde sömürge yönetiminin yardımcıları olarak çok sayıda Dahomeylinin eğitimine izin verildi. Bu sömürgeciliğin yardımcıları bazen alaycı ve açgözlü temsilciler gibi davranıyordu. Kuzey halkının gözünde, üstünlüklerinin işaretlerini ve beyaz fatihlerin üstün uygarlığına olan kraliyet erişimini gösterdiler. Bu, kuzey topluluklar arasında aşağılık ve hayal kırıklığı kompleksleri yaratmakta ve güçlendirmektedir. Jean Pliya, konuyla ilgili şunları yazdı: idare memurlarının, özellikle de yardımcıların ya da Güneyli Dahomeylilerin muhafızlarının koruyuculuğu, aşırı derecede ağırdı çünkü Baribas (Kuzey'in önemli etnik grubu), zaferi vardı. Böylece, sömürgecilik onlara hem Fransız hem de Afrika olmak üzere çifte yabancı hakimiyet altında hissettirildi. Alıntılandı: Hazoumè (G.L.), *Idéologie tribaliste et nation en Afrique, le cas dahoméen*, S.80.

[178]A. Mbembé « Pouvoir des morts et langage des vivants » in J. F. Bayart, *Le politique par le bas en Afrique ; contribution à une problématique à la démocratie*, Paris, Karthala, 1992, p. 208.

yaklaşımlardan biri Dahomey'de bir ırk envanterinin oluşturulmasıydı. İnsanları ırk, kabile, etnik köken olarak kategorileştirme ve farklı gruplar halinde birleştirmenin bu yolu, sömürgecilerin görüşleri ve amaçlarına uyuyordu.

Onlara insanlıklarını ve ulus olarak saygınlıklarını birleştirmek yerine sömürgeciler, bir tür marjinal ve geri kalmış topluluğa ait olduklarına inandırmak için sömürgeleştirdi. Bunu yaparak, sömürgeleştirilmiş insanlar arasındaki bölünmenin yoğunlaşmasını hızlandırdılar. Bu, kültürel farklılıklara odaklanan ve herhangi bir olgusal gerçeği göz önünde bulundurmak için en ufak bir çaba göstermeden kültür gruplarını dondurmaya çalışan basmakalıp inanışların geliştirilmesiyle daha da güçlendirildi[179]. Bu sinsi uygulama, birbirlerini yargılamak ve değerlendirmek ve onların amaçlarına hizmet ettiği için sömürgeleştirildi. Frantz Fanon tarafından teorik olarak ortaya atılan "ırkçı suçluluk dağılımı" kavramı tam anlamıyla önem kazanıyor[180]. Hazoumè, Dahomey bağlamında bununla ilgili bir ispat yaptı. Bu yazara göre, Dahomey'de suçluluğun ırksal dağılımı kavramı aşağıdaki gibi tezahür etti. Kuzey sömürgecisi (Dendi, Bariba, Somba, vb.) için, Beyaz sömürgeciler şunları söyledi: "eğer fakirseniz ve halkınız arasında sadece "eğitimli" olanları sayıyorsanız, bunun nedeni "Dahomeyliler"in sömürülmesidir. Güneyden gelen tüccarlar Güney'in seçilmiş temsilcileri olarak oradaki bütün okulları ve kolejleri kurdular. Sadece bölgelerinde bulunan çocuklara ve ırklarına burs verdiler". Beyaz sömürgeci Güney Dahomey'e (Fon, Goun, Yoruba, vb.) şöyle demişti: Zekanız, kültürünüz, iş becerileriniz ve vahşi Somba' lılar ile karşılaştırıldığında uygulama biçimleriniz Kuzey'deki çıplak ve cahil insanlardan çok daha üstün olduğunuzu gösteriyor"[181].

Bununla birlikte bu eşitsizliklerin nedenleri de dini faktör ile bağlantılıdır. Dini misyonerlerin varlığı da halklar arasında bir sürtüşmeye yol açtı. Hem Vaftiz hem de İslamlaşma yoluyla, onların aldatıcı büyük "putperest" kitlesine ve "inanmayanlara"

[179]F. A. Iroko: « Regard extérieur et saisie interne des ethnies et des ethnonymes en République Populaire du Bénin » in J. P. Chrétien ve G. Prunier dir, *Les ethnies ont une histoire*, Paris, Karthala-ACCT, 1989, s. 213-222. Sömürge yönetimi daha sonra çeşitli sosyal tabakalar arasındaki tüm meydan okuma duygularını ve hor görme duygularını özenle geliştirdi.

[180]O, "Beyaz", tüm iddialarla başa çıkamadığı için kendi sorumluluğunu üstlendiğini söyledi. Ben bu süreci şöyle adlandırıyorum: "Suçluluğun ırksal dağılımı". F. Fanon, *Peau noire, masque blanc*, Parsi, Seuil, 1952, s.112.

[181]G.L. Hazoumè, .), *Idéologie tribaliste et nation en Afrique, le cas dahoméen*, s.28-29.

karşı çıktılar. Bu nedenle, dışarıdan gelen dışsal dinler çoğunlukla kendilerini gösterdiği kültürel gruplar içerisinde bir iç parçalanma biçimi vardı.

Dahası Hristiyanlığın, özellikle Katolikliğin etkisi güneyden kuzeye doğru uzanır. Buna kıyasla İslamın etkisi ise güney bölgelerde daha az kuzeyde ise daha fazladır. Dini haritanın coğrafi dağılımı, her dinin Dahomey'e girdiği yöndeki yollardan kaynaklanmaktadır[182]. Ancak bu hareketler halklar arasında parçalanmaya neden olmaktadır. Bazı sosyal grupların, Güneydeki ve genel olarak Merkezdeki gibi İslam dininin yayılmasından kaçtıkları görülürken diğerleri ise Dendis veya küresel olarak Kuzey'den gelenler büyük ölçüde İslamlaştırıldı. Bu parçalanma, nüfus içinde gerçek farklılık, ayrışma ve bazen de düşmanlık gibi sorunları tetikledi. Yani, çoğu zaman düşmanca ve rekabetçi bir ortamdan bölgeleri ve Dahomey'in Müslüman ve Hristiyan nüfus grupları arasında önemli bölünmelere neden oldu[183]. Bu farklılıkların ve düşmanlıkların propagandacıları halkların dışındadır ve Hristiyanlık durumu ise sömürgeciliğin genel tarihsel akımının bir parçasıdır.

Dahası tarihsel koşullar nedeniyle, birbirleriyle temas halinde olan farklı sosyo-kültürel grupların üyeleri, birbirleriyle temas halinde olduklarında, genellikle uygun ve çoğunlukla hayali klişelere çevirmeye çalıştıkları belli bir "kişiliği" algılamaya çalışırlar. Yani, en azından - Dahomey halklarının geçmişteki ilişkilerinin vurgulanmasına- dayanmaktadır. Sömürgeci devletlerin muhalefet ve etnik çelişki politikasını da oluşturduğu söylenebilir. Kuzeyin nüfusu ile Güney'in nüfusu arasındaki çelişkiler esasen sömürgeci iktidar tarafından yapılan basmakalıp düşüncelere dayanmakla birlikte, bütün ülke halkları içindeki muhaliflerin sömürgecilikten önceki dönemde kökleri bulunmaktadır. Halklar arasındaki çeşitli sömürgecilik öncesi savaşların[184] travmaları ve bunların devamı, etnik gruplar arası ve

[182]İslam, dini yaymak için karavanların ve Afrika savanlarının kuzey yolunu izlerken, Avrupalı misyonerler ülkeye deniz yoluyla geldiler. Jean Pliya ayrıca "İslam Güney Nijer'den Dahomey'de (Abèokuta, İbadan, İlorin) ve kuzeyde Kano ve Sokoto Hausa taraflarında tanıtıldı" diye yazdı. Hazoumè tarafından alıntılandı, a.g.e, s. 78.

[183]Yine de, Hıristiyan misyonerlerin, bütün bir bölge ya da etnik grubun çok büyük bir kısmını değiştirmeyi ve dönüştürmeyi başardıkları söylenemez. Aynı şey İslam'la da görülmeye devam ediyor. Geleneksel dinlerin etkisi, senkretizm veya dini dualite yoluyla bölgeler ve sosyal gruplar arasında her zaman çok güçlü kalmıştır. Dışsal dinler, Dahomey-Beninese halklarının bağlılığını tekelleştirmede pek başarılı olamadılar.

[184]Tarihçi C.S Anignikin, iki tür ön-sömürge savaşını, fetih ve hegemonyaya dayalı kaygıları ve köle ticareti ile ilgili olanları birbirinden ayırır. Bu ayrım savaşçıların, özellikle kampanyalar sırasında

kültürlerarası ilişkileri aşağı yukarı derinden etkilemiş ve bu sosyal grupların birbirlerinden aldıkları imajı belirlemiştir. Bu nedenle, Benin'in kuzeyinde, Atakora ve Wassangari-Baatombu'nun Betammaribe'si, her biri diğerinin sahip olduğu olumsuz imajı yansıtmakta ve birbirlerini sürekli olarak hor görmeleri hakim durumdadır. Bu karşılıklı küçümseme, Wassangari aristokrasisinin Betammaribe'ye getirdiği, onları hizmet dışı bir duruma indirgemek için sürdüğü uzun ve periyodik yıkım savaşlarının bir sonucudur. Güneyde, Fon ve Nago grupları arasındaki bölünmeler, kaynaklarını yüzyıllar boyunca Danxomè krallığının üzerindeki Yoruba İmparatorluğu ve Oyo İmparatorluğu'nun (şimdi Nijerya'da) hakimiyetinden aldı. Köleleri yakalamak için yapılan savaşlar, Danxomè krallığının, Oyo' nun Yoro krallıklarının haleflerini yok etmek için yarattığı acımasızlık ile birlikte düşmanlarının nefretine dönüştü. En açıklayıcı örnek, Kétou ve Danxomè krallıkları arasındaki karşıtlıktır.

Bu analizler ışığında, sömürge yönetiminin önceden var olan bölünme faktörlerinden Dahomey halklarının muhalefetini düzenlediği görülüyor. Bununla birlikte varlığı esas olarak, sosyo-kültürel gruplar arasındaki ilişkilere, homojen bir ulus inşa etmeyi daha da zorlaştıran yeni ayrımcılık ve dışlama faktörlerini meydana getirmiştir.

Özetlemek gerekirse, "öyle görünüyor ki, sömürgeleştirmenin kendisi, sömürülenler arasındaki ulusal fikrin kristalleşmesini desteklemiyor. Sömürge sistemi ulusal entegrasyon için zemin hazırlarsa temel görev, sömürgeci zeminden ulusun düzenlenmesi için gerekli olan materyelleri ele geçirmek ve kolonileştirme için bu unsurların kullanılması olacaktır"[185].

üstünlüğü olanların gösterdiği niyet ve tavırlardaki gerekçelerini ortaya koymaktadır. Fetih ve hegemonya savaşları, düşmanı ve ülkelerini yok etmeyi daha az amaçlamıştır. Amaç, onlara boyun eğdirmek için savaştan çıkarmaktır. Köle ticareti ile bağlantılı olanlar, sakinlerini kölelere indirgemek için ülkeyi tahrip etmeyi açıkça hedefliyorlardı. İlk durumda, kültürlerarası ilişkiler radikal bir kopuş ile sonuçlanmadı, çünkü her biri diğerine ilişkin klişelerin zamanla özellikle de mağlup dernekleri sayesinde gelişebileceğini söyledi. C. S. Anignikin « Les relations interculturelles et interethniques au Bénin: les racines historiques des oppositions ethniques et régionalistes » in IDHPA-DQ et UNESCO, *La discrimination raciale*, Cotonou, Flamboyant, 1997, s. 151.

[185]C.S. Anignikin, *Les origines du mouvement nationale en Afrique*, s.41.

İKİNCİ BÖLÜM :

ULUSA AİT OLAN BİLİNCİN ORTAYA ÇIKIŞI

Birinci Dünya Savaşı'nın başında, Fransız sömürgeciliği, Dahomey kolonisinin farklı halkları üzerindeki egemenliğini çoktan kurmuştu. Ancak, aynı bölgede yaşamak zorunda kalan bu farklı sosyal-kültürel gruplar bağımsızlıklarından istifade etmemişti. Sömürge dönemi boyunca, geleneksel liderler ve halklar şiddetle yabancı işgallere karşı direndiler. Bu direnç çeşitli biçimlerde kendini gösterdi. Bu durum direysel isyancı eylemlerden toplu ayaklanmalara kadar uzanmaktadır. Kuşkusuz, bu eylemlerin sömürge toprakları boyunca koordine edildiğini tespit etmek kolay değildir. Ancak, daha fazla bilgilenen ve olayların farkına varan isyancıların, komşu bölgelerin ayaklanmalarından ve bu ayaklanmaların nedenlerinden haberdar oldukları açıktır. Farklı biçimlerine ve yerlerine rağmen, bu dirençler ortak bir düşmana karşı bir ve aynı amaca karşı yöneldi: Fransız sömürgeciliği. Genelleştirilmiş karakteriyle, bu direnişler bir tür milliyetçilik biçimini benimsemektedir.

1920' lerden itibaren ilk Dahomey alimleri sömürge okullarından çıktılar. Onlara "evrimleşmiş" dendi. Aydınların ortaya çıkışı, ulusal hareketin yeniden örgütlenmesine katkıda bulundu. Yeni hareket ilk başta kaynaklarının bir kısmını geleneksel makamların direnişinden aldı. Ama kesinlikle moderndi. Modern protesto silahları kullandığı için; demokratik talepleri ifade etmek için gazetelere yöneldi. Yavaş yavaş, aydınlar kendi kültürel gruplarının ötesine geçen yeni bir topluluğa ait olma fikrine uyanıyorlardı. Bu da tanımlamaya başladıkları milletti. Bununla birlikte, Dahomey'de tüm Fransızca konuşulan Afrika'da olduğu gibi, politikacıların yanı sıra

entelektüellerin düzeyinde de, ulus mekânsal ve antropolojik boyutlarda bulanık görünüyordu. Ayrıca, "milliyetçilik", "milliyetçi" veya "ulusal" ifadeleri ve bunların türevleri sömürgeciliği bir egemenlik süreci olarak kınamak amacıyla kullanılıyordu.

Aydınlar sömürge sistemine, ülkelerinin çıkarlarını savunmak için karşı çıktılar. Bu milliyetçiliğin en büyük özelliği, 1930'larda göründüğü gibi, milliyetçi bir seçeneğin onaylanmamasıdır. Sömürgecilik dönemlerini yumuşatmayı, bağımsızlık için kesin bir arzu olarak göstermektense bu daha fazla hedef alındı. Ülkelerinin çıkarlarını sömürge kurumları çerçevesinde doğrulamak amaçlandı. Basının kademeli olarak radikalleşmesi, özellikle 1927 ve 1934 arasında, sömürge gücünü sarsan yoğun ve güçlü bir kampanyayla gözlemlendi. Sonuç olarak, Dahomey'deki (Benin) milliyetçilik temelde sosyal ve ekonomikti. Henüz var olmayan bir ulusun tanınmasından daha azı olmasına rağmen, Afrika varlığının, kolonileşmenin yarattığı eşitsizlikler, ekonomik yönler, kültürlerin saygısı ve oluşan akreditasyona karşıydı[186]. Bu nedenle sömürgeci varlık içerisinde kendisini barındıran bir tür reformist milliyetçilik; birçok sınır tanıyan asimilatif bir milliyetçiliktir.

Bu farklı mücadeleler, "evrimleşenlerin" ulusal bilincini güçlendirdi. Bu bilinç, nüfuslara nispeten ulaşmıştır. Fransa'nın İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru sömürgeler üzerinde getirdiği reformlar sırasında özellikle tezahür etti. Fransa Dördüncü Cumhuriyetinin farklı kurumlarında seçimler etrafında yapılan seferberlikler, Dahomey'in aydınları düzeyinde bir siyasi eylem birliği ile sonuçlandı. Ancak kişisel hırsların sabırsızlığıyla karşı karşıya kalan bu birlik kısa zamanda parçalandı. Aynı zamanda kişisel hırsların ortaya çıkmasına neden olan siyasi rekabet, siyasi sınıfın çökmesine neden oldu. Bu da siyasi bölgeselliğin ulusal birliğin zararına olduğunun doğrulanmasına yol açtı.

I. Milliyetçiliğin Uyanışı

1. Ulusal Hareketin Faktörleri

1.1. Sömürgeciliğe Karşı Muhalefetin Kalıcılığı

[186]J.-Y. Calvez, « Racines sociales et économiques des nationalismes du Tiers Monde », In: *Revue française de science politique*, 15ᵉ année, n°3, 1965. ss. 446-465.

Sömürge istilasına karşı çeşitli direnişler başarısız oldu. Fransız sömürgeci gücü, idare tarafından merkezi bir koloni haline getirilerek fethedilen bölgelerin yeniden düzenlenmesine devam etti. Bununla birlikte, Fransız askeri işgalı, halklar için sömürgeci iktidarın fiili olarak tanınması anlamına gelmiyordu. Sömürgeci kısıtlamalarla karşı karşıya kalan bu yerli halk, geleneklerini korumak ve özgürlüklerini doğrulama arzularını göstermek için geleneksel otoritelerin etrafında seferber oldu. Bu boyun eğme reddetmesi çeşitli eylem biçimleriyle sonuçlanmıştır. Bu eylemler izole edilmiş bireysel eylemlerden veya kolektif olarak yapılandırılmış popüler eylemlere kadar değişiklik gösterebilir. Koloninin belirli bir döneminde veya bölgesinde sınırlı olmamakla birlikte, bu hem barışçıl hem de şiddet içeren sömürge sisteminin temsilcilerine karşı genel ve kalıcı bir nitelik taşıyordu.

Sömürge düzeninin sorgulanması başlangıçta sömürgeci temsilcilerine, yerel şeflere ve yardımcılara yöneldi[187]. Zarar gördükleri suiistimallerin verdiği heyecanla, özellikle de genç nüfus Küçük eyalet şeflerini suçladı. O zamandaki habere göre, bu insanlar sömürgeci idarecilerin elçilerine saldırmakta tereddüt etmediler[188]. Athieme ve Bopa Küçük eyalet şeflerinin aleyhine bir vaka bildirildi[189]. İdarenin "yerli liderlerin kötüye kullanımı" na karşı aldığı önlemler, kitlelerin öfkesini yatıştırmaya yetmedi. Aksine, 1931'den 1933'e kadar olan süre, küresel ekonomik krizin neden olduğu finansal zorluklar nedeniyle şiddet eylemlerinde bir artış görüldü[190]. Hoşnutsuzluklar, tehditler ve cinayetler gibi birçok şiddet eylemi meydana geldi[191].

[187]Geleneksel liderler sömürge yönetimi ile halklar arasında bir arayüz görevi görüyorlardı. Onlar yetersizdi ve popülasyonlar üzerinde mükemmel baskı ve baskı aracı olarak kullanıldı. Aslında, onlar sömürge egemenliğinin gerektirdiği kısıtlayıcı önlemleri uygulamaktan sorumluydu: çeşitli işler (taşıma, bina yollarında zorla çalıştırma ve çeşitli altyapılar ...), vergi toplama, askeri ve diğer sömürge gerekliliklerini yerine getirme.

[188]Mono Çemberinde, Houégnogbé' deki nüfus bir polis memurunu taciz etti. Bakınız A.O.F. 200Mi 834, Yıllık Politika Raporu-Dahomey 15 Ekim 1909. Sô-Tchanhoué köyünde olduğu gibi, Ekim 1914'te insanlar vergi tahsildarlarına saldırarak vergi olarak ödedikleri parayı geri almaya çalıştılar. Bir ay önce Tori köyünde, dört gence toplantı yapan iki elçi, tüfeklerle vuruldu. A.O.F. 200Mi 1647, Genel Politika Raporu - Dahomey 1908. 1904'teki Abomey Çemberinin raporu zaten farklı Küçük eyaletler ve halklar arasındaki derin bir anlaşmazlıktan bahsetti. XX.yüzyılın ilk yirmi yılındaki sömürgeci ilişkiler, nüfusların gerçek bir başkaldırısını gösterdi.

[189]Archives Nationales Section Outre-Mer (ANSOM), Affaires Politiques, carton 574, dossier 7, Rapport du 1er-6-1929

[190]Idem.

[191]Athiéme Küçük eyalatindeki Ouedeme'de (Mono Çemberi) isyancı bir adam Küçük eyalet şefi olan bir komisyon üyesini öldürdü. Archives Nationales Section Outre-Mer (ANSOM), Affaires Politiques, carton 574, dossier 7, Rapport du 1er-6-1929'a bakınız. Aynı dönemde, yabancı varlığın ebedi bir üssü

Daha sonra, nadir olmasına rağmen, sömürgeleştirilen şiddetin doğrudan Avrupa sömürge temsilcilerine yönelik olduğu ortaya çıktı. Bu davanın bir örneğidir ve en az olmamakla birlikte yeterli görülmektedir. Şubat 1905'te Sakété isyanı yankılandı[192]. Bu Fransa'da, hem yönetim içerisinde hem de genel olarak sömürgede güçlü duygular uyandırdı. 25 Şubat 1905 tarihinde, eski ölü krallarının anısına sevindirici olan bu günde, Sakété sakinleri, Fransız yönetici Bay Cait'in tam-tam seanslarını beklenen süreden önce durdurmalarını tedbir kararı takdir etmediler. Bu olay, halkın "Beyazları öldürmeye" karar vermesi için yeterliydi. Yabancı güçlere karşı geleneksel meşruiyeti savunmak için ertesi gün gümrük idaresine ateş açarak saldırıyı başlattılar. İsyancılar, yöneticinin evine gittiler. Orada asilerle daire gardiyanları[193] arasında canlı bir ateş değişimi vardı. Kuşatılmış yerleşimciler hayatlarını kaçmaya borçluydular. Yaralılar, evlerini Porto-Novo'ya geri dönmek için tahliye ettiler.[194] Eğitimin etkisiyle isyan diğer köylere (Agonsa, Zimon ve Déguè) yayıldı.

Sakete isyanları diğerleri arasında, Dahomey kolonisi boyunca bir dizi daha büyük ve daha yapılandırılmış bir isyanın başlangıcına işaret ediyordu. Büyük Savaş sırasında, Yukarı Dahomey, sömürge düzenini sarsan bir dizi kriz yaşadı. Bölgenin "pasifleşmesini" başardığına inanılırken, sömürge yönetimi ciddi zorluklarla karşı karşıya kaldı. Bu ayaklanmaların temel nedenleri sömürgeci durumdan kaynaklanıyor: sömürgeci işgal ve halklara dayatılan talepler. Bu durum, 1914'ten itibaren savaş için askeri işe alımların güçlendirilmesiyle daha da ağırlaştırılmıştır. Böylece, 1915'ten bu yana, Atakora'da, kuzeybatıda, popülasyonlar, aşırı veya az şiddet içeren olaylar tarafından kuşatılmayı reddettiler[195]. Ancak sömürgeciliğe en büyük muhalefet Kaba'

olan Hollidjè'de, Holli'nin 1'ini öldürdüğü ve sömürge yardımcılarının saflarında yaralanan 4 kişinin yaşadığı bildirildi. Bkz. A.N.S.O.M., Affaires politiques 574/7, Rapport politique annuel 1933.

[192]D. K. M. Vidégla ve A. F. Iroko ''Nouveau regard sur la révolte de Sakété en 1905''. In: Cahiers d'études africaines, Persée, vol. 24, n°93, 1984. ss. 51-70.

[193]Sömürge temsilcilerinin güvenliğini sağlamaktan sorumlu Afrika askerleridir.

[194]Nöbetçi yakalanan sömürge idaresi, komşu bir köy olan Dèkin-Afio nüfusunun katledilmesiyle 17 Kasım 1913'te intikamını aldı. Halk geç vergi ödemesinden dolayı suçlu görülmüştü. Bu köye yapılan askeri seferde 30 ölü erkek, kadın ve çocuk ve 1800 kişilik büyük bir köyün yağmalanması ve yakılması sonucu tahrip olmuştu. Sömürgelerin niyeti, gelecekteki isyanları önlemek için bir örnek oluşturmaktı. *France d'Outre-Mer* n° du 5 mars 1914.

[195]Asilleri valiyle görüşmeye zorlamak için Gouandé'deki yönetici Pieussergues'ye karşı bir ayaklanma oldu. Aynı reddedilme tutumu, Djougou Çemberinde, özellikle Sèmèrè'de, 1915-1916 yılları arasında, toplumlar ve komutan Houchard arasında çatışmalara neden olan askeri askere alma nedenleriyle gözlendi.

nın eseriydi[196]. Kaba'nın etkisi kuzeybatıdaki neredeyse bütün Atakora bölgesine egemen oldu. O, beyaz adamı ülkelerinden kovmak olan halkların isteklerine net bir bakış açısı vererek başarılı oldu. Toplumun her seviyesinde beyaz adamın nefretini ve onu ilgilendiren her şeyin horluğunu nasıl geliştireceğini biliyordu[197].

Kaba, 1916'dan itibaren ordusunu bazı arkadaşların ve diğer köylülerin yardımıyla örgütledi. O zaman, hazırlıklarıyla isyancılar gerilla faaliyetlerine başladılar: hayati işlevlerin felsefesi (piyasalar, idari prosedürler); sömürge yönetimine elverişli "yabancıların" mahallelerinin saldırı ve ateşi; İdare ve ortakları tarafından tutulan merkezlere tehdit, vb... Şevklendirici bir etki ile isyan genelleştirildi. 1916'nın sonunda, Kaba ve takipçileri neredeyse bütün Atakora çevresini kontrol ettiler. Ancak 1917'nin başında, sömürgecinin tepkisi tehdide uygun oldu.[198] Fransız birliklerinin dikkatli bir şekilde hazırlanmasının ardından, komutan Renard komutasındaki sömürge ordusu 1 Mart 1917'de saldırı düzenledi. Teker teker, şiddetli direnişlerine rağmen isyancıların güçlendirilmiş pozisyonlarını kaldırdı. Kaba, 7 Nisan 1917'de Data-Uri mağaralarındaki son tutuklama töreninde öldürüldü. Bu, neredeyse bir yıl süren isyanı sona erdirdi. Başarısızlığına rağmen, Atakora ayaklanması, sömürge sisteminin reddedilmesinin başarılı bir örneği olmaya devam ediyor. Diğer ayaklanmalarda olduğu gibi, bu bölge halklarının özgürlük ve özerklik arzusunu açıkça dile getirdi.

Kaba isyanıyla eş zamanlı olarak, koloninin kuzey-doğusundaki Borgou'da bir başka ayaklanma gerçekleşti. Bu Ekim 1916'dan itibaren başlayan isyanın yöneticisi Bio Guera'dır[199]. İsyancıların en büyük başarısı, Borgou yönetiminin genelinin felç olmasıydı. İsyanın doruğunda, direniş savaşçıları tüm Çember'i kontrol ediyordu.

[196]Kaba ve isyanı hakkında daha fazla bilgi için bakınız. T. Grätz « La rébellion de Kaba (1916-1917) dans l'imaginaire politique au Bénin », *Cahiers d'études africaines* [En ligne], 160 | 2000, mis en ligne le 06 décembre 2004, consulté le 12 décembre 2013. Or H. d'Almeida-Topor: 1995; R. Cornevin:1981 ; P. Mercier: 1968 ; L. Garcia: 1970 ; E. Tiando: 1987.

[197]M.I. Kouandété, *Kaba, un aspect de l'insurrection nationale au Dahomey*, Cotonou, s.44

[198]1917'nin başlarında, Afrika'daki diğer Fransız kolonilerinden gelen takviyeler sayesinde, sömürge birliklerinin sayısı daha önce 200 kişiye karşı 700'den fazla adamdı. Sömürge birliklerinin komutanlığının yeniden düzenlenmesi de vardı. Genelkurmay Başkanı A.O.F.'un Komutanı Kaptan Fox Dahomey'e gönderildi. Amaç, Kaba isyanını bastırarak bir örnek oluşturmaktı.

[199]D. M. Debourou, *La guerre coloniale au nord du Dahomey : Bio Guéra, entre mythe et réalité : le sens de son combat pour la liberté (1915-1917)*, Paris, L'Harmattan, 2013, 109s.

Kasım ayının sonuna doğru sömürge ordusu kendisini örgütledi[200]. 17 Aralık'ta Baobra Savaşı'nda isyanın sonu geldi. Yukarı Dahomey gibi, Aşağı Dahomey de güçlü ayaklanmalar yaşadı.

Güneydoğudaki Holli ülkesi, düşmanlıklarını başlatan ilk ülke oldu. Fransız işgaline karşı ilk Holli savaşı Ocak 1914'te, yerli bir Houlouya'nın Kaptan Angellini tarafından öldürülmesinin ardından gerçekleşti.[201] Holli' liler, zarar ve can kaybına neden olan büyük bir saldırı başlattı. Olay yerinden çıkmaya çalışan Vali Noufflard'ı taşıyan trene saldırdılar.[202] Komutan Maroix'in önerdiği müzakere sayesinde bu savaşın sonucunu biliyordu. Bu müzakere 1 Mayıs 1914'te başladı. Kral Otoutou-bi-Odjo ve bazı önemli kişilerin tanınmasıyla sonuçlandı. Ancak Holli, birkaç ay süren tazminattan sonra suçlamaya geri döndü. Gerçekte, bu yenilenen şiddetin asıl nedeni, Büyük Savaş bağlamında askerlik koşullarıyla karşılaşan nüfusun tükenmesi gibi görünüyor. Yine de, Kaptan Van tarafından idare, 10 Şubat 1916'da isyanın sonuna geldi[203].

Dahası, Güney-Batı'daki Sahou halklarının ayaklanma nedenleri önceki durumlardan pek de farklı değildi. Sahouè, 14 Temmuz 1918'deki Fransız Devrimi gününden sömürgeci yönetime karşı isyan etmek için faydalandı. İki gün önce, Grand Popo'daki yönetim rezervinden beş yüz kilogram barut ele geçirdiler. Sahouè'nin ötesinde, isyan ayrıca Dogbo ve Adja'yı harekete geçirdi. Beş uzun ay boyunca isyancılar bölgeyi ateşe verdi, sömürgeci askerlerini kaçışa ya da en iyi şekilde kendilerini savunmaya zorladılar. Ancak 26 Kasım'da, sömürge karşı saldırısı korkunçtu. Fransız birlikleri isyancıları sistematik köy yangınları ve ağır toplarla yenmişti.

İsyanların bastırılmasıyla birlikte, nüfus pasif bir direnişe geçti. Bu sömürge yönetiminin reddedilme şekli, Hollililer arasında "kırılan vaatlerin" taktiği ile ortaya çıktı[204]. Köy şefleri sömürgecinin taleplerini dikkate aldılar, ancak bu talepleri yerine

[200]Yönetim, Komutan Renard komutasındaki 450 kişi, iki şirket ve bir topçu bölümünü seferber etti.
[201]Kaptan Angellini güçlü yöntemin destekçisiydi. Hollis halkının hala ödemeyi reddettiği vergi borçlarını tahsil etmek için yapılan bir tur sırasında bir kişinin ölümüne neden oldu. C.S. Anignikin, ''Identités ethniques et intégrations nationales'', s.145
[202]*La France d'Outre-Mer*, n° du 5 mars 1914.
[203]Bazı savaş lordları, Mohilo ve Ikanlou, tutuklandı ve diğerleri komşu Nijerya'ya kaçtı. Şef Otoutou-bi-Odjo ve beş önemli kişi tutuklandı ve Moritanya'da gözaltına alındı.
[204]İşbirliği açısından bu, Holli'nin bağımsızlık arzusunu Fransız hegemonik iddialarıyla bağdaştırmaya çalışan muğlak bir tutumdur. 1915'te raporlarda liderlerinin işe alım operasyonlarında yönetime yardım etmedeki isteksizliğinden bahsedildi.

getirmek için hareket etmediler. Sömürgeci güçle doğrudan silahlı bir çatışmadan kaçınmak dışında. Her yerde, şeflerin tutumu aynı nitelikteydi. Lombard[205], kuzey batıda, Kouandé alt bölümünde, pek çok şefin vergi tahsilatına katılmak yerine hapishaneyi bile tercih edeceğini bildirdi. Nikki'deyken, kuzeydoğuda, Nikki kralı Orou-Koundé sömürgeci gücü görmezden geldi. Egemenliğini halkı üzerinde her zamanki gibi kullanmaya devam etti[206].

Sô ve Ouémé'nin alt vadisinde, güneydoğudaki yerel şefler kaçınma tekniğini seçti. Sömürge yönetimi ile herhangi bir temas yasaktır[207]. Ayrıca, pasif muhalefet idari gerekliliklerinden kaçmasıyla da dikkat çekiciydi. Sömürgeci ekonomik araçların[208] projelerinde emek için talep edilen nüfus, çalışmayı reddetmelerine karşı çıktı. Endişeli hissetmeyen işçiler, meydanları terk etmekten çekinmediler[209]. Bazı insanlar köylerini terk ettiler ve sınırdan Alman Togo kolonisine veya İngiliz Nijerya'ya geçtiler. Sömürgeci otoriteyi tanıma ya da reddetmeye dayanan pasif muhalefet gibi diğer sömürgecilik reddetme biçimleri de mevcut olabilir. Ya da özellikle kırsal alanlarda yerli kültürleri korumak için "beyaz" kültürüne direnç göstererek kültürel asimilasyonun reddedilmesi.

Nihayetinde, ülkenin bir ucundan diğerine, tüm halklar sömürge otoritesinden değişen derecelerde kaçmaya çalıştılar[210]. Ayaklanmaların başarısızlığına rağmen, ulusal hareketin kökleşmesindeki ağırlıkları önemliydi. Kanıt olarak bu halk ayaklanmaları, etnik bir grubun coğrafi kapsamını veya başlangıçta söz konusu olan sosyo-politik

[205]Lombard (J.), « Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire » In: L'Homme et la société, N. 12, 1969. Sociologie et tiers-monde, s.101

[206]Bazı köylere yapılan vergi uygulamaları sömürge vergisiyle eş zamanlı olarak vergilendirmeye devam etmeye istekli olduğunu gösterdi. 1902'de tutuklandı. Her akşam 400 ila 500 adam Fransız otoritesine düşmanca gösterilere katılıyordu. Bu ilişki kralın ölümüyle sona erdi. Yönetime göre, kral kendini hapishanesinde asmış. AOF 200Mi, 1624, Rapport politique d'ensemble, Colonie du Dahomey 1902.

[207]Şefler ve insanlar, tur yönetmenleriyle tanışmayı reddetti. Hatta bazıları gezilebilir akarsularda ağaç gövdeleri kurarak köylerine erişimi engellediler. Erişilebilir köyler herhangi bir işbirliğini reddetti. Amaçları nüfus sayımı işlemlerinde başarısız olmaktı.

[208]İletişim yollarının yaratılmasıydı: Yerli halkın performansının gerçek zorla çalıştırma şeklini aldığı yol ve demiryolu işleri.

[209]AOF, 200Mi 1665, Rapport politique d'ensemble, Dahomey 1912

[210]Garcia (L.), ''Les mouvements de résistance au Dahomey'', p.147. Toplamda, 1900 ve 1920 arasında yani yirmi yıl içinde sömürge gücünün on beş isyanı bastırması gerekti, bunlardan on tanesi 1913 ve 1920 arasındaydı. Bunların arasında, beşi altı aydan fazla sürdü ve büyük baskı araçlarının seferber edilmesine neden oldu. Bu isyanlar koloninin on beş dairesinden sekizine sıçradı. Bkz. C.S. Anignikin ''Identités ethniques et intégrations nationales'' s.170.

oluşumları çok aştı. Bu eylem birliği, özellikle özgürlüğü ve bağımsızlığı amaçlayan farklı sosyo-kültürel grupların arzu topluluğunu yansıtır. Kuşkusuz, ulusal ayaklanma açısından bu ayaklanmaların koordinasyonunu kanıtlamak zordur. Bununla birlikte, çoklu ifadelerin ve gerçekliklerinin coğrafi çeşitliliğinin ötesinde, bu ayaklanmaların ortak bir düşmana, Fransız sömürgeciliğine yönelik olduğu açıktır. Ve aynı sebeplerden dolayı… Dahası, halklar diğer bölgelerdeki sömürge genişlemesinin giderek daha fazla farkına vardıklarından, bir hareketin diğerine esin kaynağı olduğu söylenemez. Batılılaşmış yerel aydınların ortaya çıkışı, ulusal harekete modern bir anlam verdi.

1.2. Milliyetçi Seçkinlerin Ortaya Çıkışı

Fransız işgalinden bu yana sömürge topraklarında yerli bir burjuvazi sınıfı ortaya çıktı. Fransız Batı Afrika'da (A.O.F) sosyal seçkinler üzerine yapılan bir çalışmada, Bay Jean Louis Seurin[211], "yeni güçler" olarak adlandırdığı bu yeni burjuvaların iki kaynağını vurguladı. Ekonomik kalkınmanın bir yandan "siyah burjuvazi" ve sendika grubunun kurulmasına izin verdiğini gösterdi. Öte yandan okul, en eski ve en temsili çekirdeği oluşturan idari ve entelektüel seçkinlerin burjuvazisini doğurdu. Onlara "Afrika sömürge seçkinleri" dedi.

Afrika sömürge seçkinlerinin ortaya çıkışı, sömürgeci sistemin idari ve ticari ihtiyaçları için sömürgeleştirilmiş öğeler kategorisi oluşturma isteğine cevap verdi. Bu amaçla, Koloniler Bakanı A. Sarraut, "Yerlilere talimat vermek kesinlikle bizim görevimizdir [...]. Ancak bu temel görev, ayrıca en bariz ekonomik, idari, askeri ve politik çıkarlarımızla [...]. İlk bakışta kitlesel eğitimin ekonomik faydasını dikkate almak önemlidir[212]". Bu nedenle, sömürgeleştirilenlerin talimatı, Fransız şirketlerinin artan talebinin gerektirdiği teknik elit, teknik temsilci geliştirmek ve yerli çalışanların sömürge bütçeleri için daha düşük maliyetli olması için üretkenliklerini arttırmayı

[211]J.L. Seurin, « Elites sociales et partis politiques d'A.O.F. » Annales africaines. – Dakar, 1958, ss.123-157.
[212]A. Sarraut *La Mise en valeur des colonies françaises*, Paris, Payot, 1923, s. 95

amaçladı[213]. Sömürge okulu bu seçkinlerin imtiyazlı üretim yeriydi. Kolonilerde Batı kültürünün oluşumunu ve gelişmesini destekledi ve hızlandırdı.

Dahomey'de misyonerler okulda önemli bir rol oynadılar[214]. Ek olarak, eğitim taahhüdü on dokuzuncu yüzyılda Amerika' da köle ticaretinin baskılanmasından sonra eski kölelerin ülkeye geri dönmesiyle kışkırtıldı. Bu özgürleştiriciler ustalarıyla temas halinde eğitim almış ve Batı yaşam biçimini benimsemiştir[215]. Daha sonra, sömürge yönetimi hem sömürgelerin içindeki hem de federasyon seviyesindeki okulları çoğalttı (A.O.F.). Bu yaklaşım, Fransız sömürgeciliğinin asimilasyonist politikasının ayrılmaz bir parçasıydı. Okullaşmanın uzatılması, lise yapımı, entelektüel seçkinlerin önemini artıracaktır[216]. Kolonilerin ilköğretim okullarından ayrılan bazı öğrenciler, çalışmalarına Yüksekokullarda, Meslek Okullarında veya Federal Normal Okullarda devam edebilirler.[217] Okulun ilerlemesi sayesinde Dahomey'de modern bir elit sınıf ortaya çıktı[218]. Onlara "evrimleşmiş" veya "Akawé" deniliyordu, yani Beyaz adamın kağıdını okuyabilenlerdi. Bu sömürge okullarında eğitilen bu kadroların saflarında,

[213]Fransız tarihçi Catherine Coquery-Vidrovitch bu görüşü paylaşıyor. Sömürgeci gerçeğin dünya pazarının ayrılmaz bir parçası olduğunu, sömürgeciliğin ekonomik bir gerçek olduğunu belirtti. Böylece, eğitimin tanıtımının aynı ruh içinde ilerlediğini ve hayırsever olmadığını belirtti. C. Coquery-Vidrovitch, « Colonisation ou impérialisme : la politique africaine de la France entre les deux guerres », s.52

[214]Fransız tarihçi Robert Cornevin, Peder Borghero'nun 1861'de Ouidah'a yerleştiğini bildirmiştir. Diğer misyonerler Laffite, Cloud ve Courdioux'un yardımıyla Ouidah Kalesi'nin binalarında bir okul açmıştır. 1874 yılında, Peder Pierre Bouche, Agoué'de bir görev istasyonu kurdu. Bu, Dahomey'in bu bölgesinde bir okul hareketinin başlangıcıydı. . Cornevin (R), *La république populaire du Bénin*, ss.298-299

[215]Bu serbest bırakılan köleler, Dahomey'deki yerel seçkinlerin ilk tabakasıydı. 1918'den itibaren sömürge okulundan mezun olan unsurlar ise daha sonra eklenecektir.

[216]Yönetimde en çok bulunan işler (eğitim, sağlık vb.). Bunlar genellikle sömürge idaresine yardımcı olmak için eğitilmiş orta kadrolardır. Sömürgeler, özellikle idare içinde sadece yardımcıları istediler. Üst düzey yöneticiler Metropolis'ten (Fransa) geldi. Bkz. J. Lombard, *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique*, s.207.

[217]Bu kuruluşlar sayısız idi. Bunlardan bazılarından bahsediyoruz: 1918'de yaratılan Dakar'lı Ecole Normale William Ponty, 1918'de Dakar'da yaratılan Afrika Tıp ve Eczacılık Fakültesi, 1918'de Dakar'da yaratılan Afrika Tıp ve Eczacılık Fakültesi, 1934'de Normal Okul Sudan'da (şimdi Mali) açılan Ecole Normale Frederic-Assomption. Rufisque Kızlar Okulu, 1938 yılında Senegal'de kuruldu. Hepsinden önemlisi, Normal Okul William Ponty özel bir rol oynadı. Roger de Benoist'e göre, 1918-1945 yılları arasında, Fransız Batı Afrika'nın (AOF) evrimi için eylemi belirleyici olan neredeyse tüm Afrika Afrika yüksek idari personeli (Afrika doktorları, hemşireleri, eczacıları, öğretmenleri, Genel Yönetim yetkilileri), bu okuldan geçti. J.R. de Benoist *La balkanisation de l'Afrique Occidentale Française*, Dakar, NEA, 1979, s.76.

[218]Dahomey' in çalışma arzusu ve Batı kültürünü mümkün olduğunca özümseme isteği, olumlu faktörlerdi. Okulun bu nispeten hızlı ve önemli gelişimi, Fransız filozof Emmanuel Mounier'in Dahomey'in "Siyah Afrika'nın Latin Mahallesi ..." olduğunu söylemesine neden oldu.

sömürgeci tahakkümün protesto hareketinin seçkin animatörlerini ortaya çıkaracak[219]. Bunlar ülkede özgürlük ve eşitlik mücadelesinin temel taşını oluşturdular[220].

Yavaş yavaş, Dahomey seçkinleri içinde ulus fikri ortaya çıktı. Aslında, bu yeni sosyal grup tanımladığı yeni bir topluluğun doğuşunu gerçekleştirdi: Dahomey ülkesi. Ulus, "en başından beri, tüm etnik kökenlerin harmanlandığı bir pota" olarak algılanıyordu[221]. Modernite ile bağlantılı bu yeni ulusal gerçeğe sosyal bir hareket eşlik etti. "Evrimleşmişler", Fransız asimilasyon politikasına şiddetle inanıyordu. "Beyaz" olmanın yollarını edinme isteklerini iki katına çıkardılar. Modernite için gösterdikleri çaba ve kendilerini yeni toplumla özdeşleştirme arzularında, ilk nesil aydınlarının unsurları soyadlarını Latinleştirmeye yönlendirildi. Bu bakımdan, Beninli tarihçi Sylvain Anignikin iki aşamayı birbirinden ayırıyor. İlk olarak, 1830'larda, sahillerden şehirlerdeki Ouidah, Agoué, Grand-Popo, Porto-Novo'daki önemli toplulukların, Amerika'dan serbest bırakılan kölelerin dönüş hareketinin ardından oluşumu ile ilgilidir. Sonuç olarak, Aşağı Dahomey'de, da Silva, Almeida, do Rego, Conceicao, Paraïso vb. gibi Latince ses isimlerinin bir yaygınlığı vardı. İkinci durum, Latin-sesli bir isim elde etmek için soyadı grafiklerini değiştirme isteği ile dikkat çekmiştir. Amaç, zamanın gerçekliğine bağlı kalmaktır. Bu, "Ouenoun" adının "Quenum" a dönüştürülmesi durumuydu. İlk olarak, O ile Q değiştirilerek; "Quenoun" olur. Daha sonra, Quenoum'u veren "oun" bitimini "oum" ile kademeli olarak değiştirerek; sonra "um" ile nihayet "Quenum" a ulaşmak için çabalanır. Onlar "Quenum"[222] adının yerel geleneğe bağlı olan "Ouenoun" dan daha modern olduğu düşünüyorlardı.

Bir başka modernite biçimi ve gelişmekte olan millete ait olma, Hristiyanlığa dönüşümdü. Sömürgeler boyunca, özellikle kentsel alanlarda, Hristiyanlık önemli ölçüde ilerledi. Dönüşümler çoğunlukla en az geleneksel topluma entegre olan genç öğrenciler arasında toplandı. Aslında, iktidar ve kültürün sembolü olan "Beyaz"

[219]Triaca (B.), *Itinéraires du Bénin, Histoire, Art, Culture,* Milan, Editions Stefanoni, 1997, p.40.
[220]Sömürgecilik izlemeye devam ettiği için değil, tarım otoriteleri, büyük tüccarlar, yerli sanayiciler ve hatta liberal meslekler nispeten nadir kalıyordu. B. Anderson, *L'imaginaire national*, Paris, La Découverte, 1996, s.122
[221]C.S. Anigninkin ''Identités ethniques et intégrations nationales'', ss.38-39.
[222]Yerli isimlerin Latinceleştirilmiş örnekleri. Soyadlarıyla aynıydı Chadaré (bu, "Ocha Daré" Yoruba adından gelmektedir); Diogo'nun ("Idi Ogo" adı Yoruba adıyla türetilmiştir), Akindes (Kökleri "Akuba" adı: "Akindele" olan) Bkz. S.C. Anignikin, « identités ethniques et intégration nationale : Essai de synthèse historique », s.49.

dünyasına yönelik bir tanıtım ideolojisine en ulaşılabilir kişilerdi. Yeni elitler bu nedenle büyük ölçüde Hristiyan demek olan "Kirios" dan oluşuyordu. Bu Hristiyan grubu, azınlık karakterine rağmen aynı zamanda yeni bir seçkin ve yeni topluluğun bir üyesiydi.

Bununla birlikte, bu yeni sosyolojik gerçekliğin ödeneği sınırlıydı. Büyük halk kitlesi bu ulus fikrinin daha az farkındaydı. Sömürge yönetimi tarafından herhangi bir siyasi işlevden men edilmesinin yeni sosyolojik gerçekliğinden haberleri yoktu. Dahası, yeni güçlerle aşamalı olarak ilişkilendirilen "övünen" seçkinler, toplumların büyük çoğunluğundan, okullaşma, yaşam tarzı ve sosyal prestij ile ayırt edildi. Ek olarak, sömürge bağlamında, kendilerine verilen rol, "barbar" ve "cahil" kardeşleri için öğretilen saygısızlıktı. Kısacası, edinilen yeni yaşam alışkanlıkları, seçkinlerin köylü kitleleriyle geleneksel şefler arasındaki teması güçleştirdi[223]. Bu durum, "evrimleşenler" ile halklar arasındaki politik bütünleşmenin etkisini zayıflatır.

Aksi takdirde, Fransız sosyolog Sicard,[224] Siyah Afrika'da öz tanımlamanın yalnızca ulus düzeyinde değil, hepsinden önemlisi başka bir topluluk düzeyinde göründüğünü gözlemledi: ulusun sosyal kategorisinin ötesine geçen "ırk" topluluğu. Ulusal ve bireysel aidiyetin bilinçli görünümü, sömürge döneminde reddedilen bir insanlık biçimine aittir. Bu insanlık biçimi sosyo-etnik ve sosyo-kültürel olgulardan esinlenmiştir: "*Négritude"* hareketi ve getirdiği gurur.

Négritude (Siyahlık) hareketi 1930'ların sonunda doğdu. *Négritude*, Siyah insanlara özgü medeniyet değerleri kümesi olarak tanımlanmaktadır. Seçkin kurucularından biri olan Aimé Césaire'a göre, siyah adamın sorunlarını kendisinin ve gerçek durumunun farkındalığına dayalı olarak ifade etmeyi amaçlayan bir eleştiri ve literatür teorisi çerçevesidir. Bu yeniden bağlantı kurmayla ilgili olarak gelenekleri ile onları güncellemek olduğunu söyledi. Aynı zamanda hikayedeki siyah adamı restore etmekle de ilgilidir[225]. Böylece, *Négritude* siyah adam için yeni bir durum yaratmaya çalıştı.

[223]J. Suret-Canale, « Un pionnier méconnu du mouvement démocratique et national en Afrique », Etudes dahoméennes, Institut de Recherche Appliquée du Dahomey (I.R.A.D.), Nouvelle série, n°3, décembre 1964, s.7

[224]E. Sicard « Essai d'analyse des éléments principaux des constructions nationales actuelles », Année sociologique (1940/1948-), Troisième série, Vol. 18 (1967), ss. 17-71.

[225]26 Şubat 1987'de ABD'de Miami'deki Siyah Diaspora Halkları Birinci Konferansında yapılan konuşma.

Tarih, günlük tarih ve siyah insanın modern tarihi üzerinde çok kesin bir etkiye sahiptir.

Négritude bu nedenle, "bu son yüzyıllarda meydana gelen dünya kültür sistemine karşı bir tür isyandı". Bu sistem, katı bir hiyerarşiye yol açan önyargılarla tanımlanmıştır. Başka bir deyişle, "Négritude, Avrupa indirgemeciliğine karşı bir isyan oldu"[226]. Bu küresel kültürel gurur ve yarattığı ırkçı farkındalık, Afrika devletlerine ait olma ulusal bilincinin yükselişini destekledi. Sömürgecilik altında saplantılı olan bu duygular yeniden ortaya çıkıyor ve bir kültürün tohumlarını ve birlikte yaşama arzusunu yayıyor.

Sonuçta, o zamanlar Dahomey'in yeni jeopolitik gerçekliğinin, Ulus kavramını tatmin etmemiş olmasına itiraz edilebilir. Bununla birlikte, "evrimleşmişlerin" davranışlarından ortaya çıkan, özellikle 1930'larda sömürgeciliğe karşı olan muhalifleri, basit kardeşlik duygusunun çok ötesine gider. Vatanı bulan yerli toprağın sevgisini gösterdiler. Kardeşçe duyguların yanı sıra, bu aydınların arasında bir ülkeye ait olmanın gururu Dahomey'i buluyoruz. Bu gerçek, Dahomey basınının sözlüğünde "Dahomey" gibi belirli ifadelerin sıkça kullanılmasıyla (tekil olarak) yaygın olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, ulusun kriterleri henüz tam olarak yerinde olmamasına rağmen, ulus fikrinin aydınlar düzeyinde, yani bir topluluk oluşturma bilincinde bir görünümü vardı.

1.3. Seçkinlerin İstekleri ve Bunun Siyasi Zorlukları

Sömürgeci gücün kalıcılığını fark eden "evrimleşmişler" sömürgeci idarenin ayrıcalıklı işbirlikçileri olmaları için fırsatlar yaratmaya çalıştılar. Dahomey seçkinlerinin ilk istekleri, sömürgede liderliğin fethiydi. Durumları böyle bir beklentiyi olumlu hale getirdi. Sömürge okullarından mezun olmuşlar ve "beyaz adamın" ruhunu ve görgülerini benimsemişlerdir. Sonuç olarak, onlar sömürgecinin değerli temsilcileri, sömürgeci kurumlar ve halklar veya sömürgecilik sözcüsü arasında fiili bir aracı olarak önceden yapılandırılmışlardı. Sözcü bile olsa, nüfus üzerindeki üstünlüğünün farkında olan seçkinler, "hala ilerleme yolunda medeniyette

[226] Avrupa indirgemeciliği, Afrika kültürünün Avrupa yorumuyla, bu durumda, Avrupa standartlarıyla; diğer kültürlerin bu derin cehaleti, klişelere ve önyargılara yol açar.

çok az törpülenmiş olan" sömürgeleştirilmiş kitleyi yönetmeyi amaçladılar.[227] Bu tutku, *La Voix du Dahomey* gazetesinin sütunlarında açıkça dile getirildi: "*İstediğimiz şey, Fransız medeniyetinin iyi ilkelerinin, bu uzun süredir hazırlanan entelektüel ve profesyonel seçkinler aracılığıyla, vatandaşlarımızın zihniyetine akıllıca ve makul bir şekilde uyarlanmasıdır*"[228].

Bu amaçla, temel argümanları yetkinliklerine dayanıyordu: halkların bilgisi ve "ülkelerinin" onurları, en azından popülasyonlarla ilgili olarak izlenecek en iyi politikayı önermelerini sağladı. Büyük Savaş sonrası durum kendi yönüne doğru gidiyor gibiydi[229]. Nitekim, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından sömürgecilik teorisyenleri tarafından geliştirilen "İşbirliği"[230] ilkesi, bölge yönetimine katılım ihtimaline olan inancını pekiştirmiştir. Daha da iyisi, bu ilkeleri karıştırarak, kendilerini gerçekleştirmeyi de hakları dahilinde görüyorlardı. Onlara göre, "bu işbirliği politikasını elde etmek için, yerli seçkinlerin yardımına itiraz etmemek önemlidir ..."[231].

Böylece, "evrimleşenler" sömürge yönetimi tarafından oluşturulan danışma organlarının görevlerini araştırmaya çabaladılar. Aslında, 1920'den itibaren bazı danışma meclisleri sömürgelerde kurulmuştu: Çevrelerdeki Tanınmışlar Konseyi, sömürgenin İdare Konseyi ve Fransız Batı Afrika Hükümeti Konseyi (A.O.F)[232]. Daire

[227]*La Voix du Dahomey*, n°9 du 15/12/27. Gerçek hırsları, "ikinci beyaz adamın" yerini, sömürgecilerin arasında ilkini işgal etmekti.
[228] *La Voix du Dahomey*, n°32 of may 1929
[229] *La Voix du Dahomey*, n°1 du 15/8/27
[230]"İşbirliği", İngiliz Dolaylı Kuralı'nın Fransız eşdeğeri olarak tanımlandı. Teoride, Birliğin amacı, Afrika'yı kurumları ve geleneksel otorite rakamları bakımından "evrimleştirmek" idi. Bu yöntemlerle, sömürgeleştirilmiş halklar Fransız sömürge çabasıyla ilişkilendirilecektir. Bakın, M. François, « Assimilés ou patriotes africains? Naissance du nationalisme culturel en Afrique française (1853-1931) ». In: Cahiers d'études africaines. Vol. 35 N°138-139, 1995, s.334. Ayrıca, R.F. Betts, "Assimilation and Association in French Colonial Theory 1890-1914" New-York Columbia University Press, 1961.
[231]*La Voix du Dahomey*, n ° 21 du 15/7/28. Seçkinlerin sömürge yönetimi tarafından kurulan geleneksel liderlere karşı oldukları belirtiliyor.
[232]Daireler düzeylerine, önemli temsil üyeleri yerleşti. Daire komutanının teklifi üzerine vali bunları atadı. Komutan, yetkileri tamamen danışma niteliğindeki Konseye başkanlık eder. Bu özellikle vergiler, bölgesel değişiklikler ve çeşitli avantajlar ile ilgilidir. Tanınmışlar Konseyi, Daire Komutanı'nın projeleri için bir kayıt ve onay odası gibiydi. İdare Koloni Konseyi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur: Vali: Başkan; Hükümet Genel Sekreteri: Koloniler Yüksek Konseyi Kolonisinin delegesi; davacı ; askeri komutan; iki Ticaret ve Tarım Odası delegesi; üç yerli asil. AB Genel Kuruluna gelince, dört üyeden oluşan bir danışma organıydı: Genel Vali, Genel Sekreter, federasyonu oluşturan sömürgelerin Valileri, hizmet başkanları ve nüfusun çıkarlarını temsil eden Avrupa ve Afrika delegeleri. Rolü, yıllık oturumu boyunca, her koloninin bütçelerini ve genel bütçeyi benimsemektir.

Konseyi, yerel seçkinlerden oluşur. İdare Meclisinin delegeleri nüfusları sömürge bölgesi düzeyinde temsil ediyordu.[233] Siyasi işlere başlamaları gerekiyordu. Federal düzeyde, Dahomey, halkların çıkarlarını temsil etmek üzere Dakar'daki A.O.F Hükümeti Konseyi'ne delegeler atadı.

Bununla birlikte, sömürge gücü aynı şeyleri duymadı. "Evrimleşenlerin" ortaya çıkışı ve artan etkisi konusunda endişeliydi. Bu yüzden onları benimsemeye ya da dengelerini kırmaya çalıştı. Sadece bu iddiayı reddetmekle kalmayıp, aynı zamanda farklı bir sosyal sınıf olarak konumlarını zayıflatmak için çabaladı. İdare, seçkinlerin sömürgeleştirilmiş nüfusun temsilcisi olarak herhangi bir tanıtımına karşı çıktı[234]. Aslında, yerel seçkinlerden daha iyi, geleneksel şeflik, İdare tarafından tercih edildi. Sömürgeciye çok pahalıya mal olmak zorunda kalmayan ve nüfusları denetlemek ve koloninin düzgün bir şekilde sömürülmesi için gerekli kamu güvenliğini sağlamak için yetkilerini devam ettirmek isteyen şefleri yerinde tutmak daha karlıydı. İdarenin tutumuna cevaben, "evrimleşen" geleneksel liderleri hedef alarak sömürgeci yöntemlere saldırmak için demokrasi, özgürlük ve eşitlik ideallerini çağrıştırdı. Sömürgecilik düzenini sallama düşüncelerinin tek yolu olan kendi baş şefliğini baltalamayı ilk hedef olarak belirlediler[235].

Aksi takdirde, evrimleşen iddiaları siyasi katılımlarda geri durmadı. Evrimleşenler aynı zamanda sosyaldirler. Aslında sınıf pozisyonları, sömürgeleştirilmiş toplumun diğer kategorilerine karşı çıktılar. Fakat onların istekleri, onları bağlantı kurmak istedikleri Avrupa sömürgeci burjuvazisine yaklaştırdı. Bununla birlikte, sömürge bağlamında var olan olgunun (ve hakkın) ayrılması, yerel burjuvazinin Avrupa burjuvazisine eşit olmasını engelledi. Fransız tarihçi Jean Suret-Canale, başlangıçta uyandırılan ve yapay olarak Batı kültürünün bir vektörü olarak hizmet etmek için yaratılan bu Dahomey yetkilileri katmanının hayal kırıklığını dile getirdi. "Onları

[233]1945'ten itibaren ilk modern siyasi feodalizmi oluşturacaklar.

[234]Bazen Genel Hükümetin direktiflerine karşı çıkmadıklarını söyleyenlere kadar gitti. Albay Müfettişi Du Plessix, 1929'da bunu gözlemleyebildi. Bkz. A.N.S.O.M., Siyasi İşler, Kutu 3063, Denetim Raporu No. 29. Kanıt olarak vali Fourn, sömürgeci idare tarafından kurulan geleneksel şefleri, soyluları düzenleyen kararnamenin uygulanması çerçevesinde sürdürme isteğini gösterdi. AOF.200MI, 1705, Rapports politiques annuels-Dahomey, 1924.

[235]Keyfi, yasadışı gözaltı, uygunsuz tahsilat ve vergilerin kötüye kullanılması ile suçlanan liderlere karşı çok sayıda dava açıldı. Seçkinler ayrıca, şefliği savunan Daire komutanlarına da saldırdı.

okulda cumhuriyetçi özgürlük, eşitlik, demokrasi ilkeleri olarak yüceltiyorlardı; kölelerin kurtarılması, "kana susamış kralların" tiranlıklarının yıkılması adına sömürgeci eylemlerini haklı çıkardılar. Şimdi, okul onlara "Fransız Afrikalılar" olma hırsı ile kışkırttıktan sonra, "sömürgeler" vahşice onlara, mezun olduklarından bağımsız olarak, yalnızca "yerli" olduklarını ve bir veya iki kuşakta olmadıklarını hatırlattılar ve bin yıllık bir kültürün varisi seviyesine ulaşmak onlar için kesinlikle iddia edilemez değildir[236].

Aslında, asimilasyon politikasına rağmen, bu "asimile" "indigénat"[237] rejimin altında kaldı. "Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik" sloganıyla devam eden sömürge gücünün en kötü suistimallerine maruz kalmaya devam ettiler. Ardından, Dahomey'in seçkinleri, sömürge yönetiminin onları sınırlandırmayı amaçladığı teknik, kültürel, sosyal aşağılıklığın gerçek durumuna karşı isyan etmeye başladı. Madagaskar'daki gibi, idarenin onları geleneksel yargı alanlarından ve indigénat kodundan çıkarmaları için bir medya kampanyası başlattılar[238]. Yerli adalete karşı evrimleşenlerin iki önemli şikayeti ortaya çıkmıştır. *La Voix du Dahomey'de,* "Orada işlenen muazzam adaletsizliklerden dolayı özellikle sinirleniyoruz" okunabilir[239]. *Le courier du Golf du Benin* gazetesi, "Bu mahkemelerde (yerli), neredeyse hiçbir zaman bir beraat yoktur.[240] Yerli her zaman hatalıdır." Evrim düzeyleriyle uyumlu olmadığı ve aşağılayıcı içeriği[241] kınadıkları bir adaletin istisnai doğasının ötesinde, "evrimleşen", "çağ dışı"

[236] J. Suret-Canale « Un pionnier méconnu du mouvement démocratique et national en Afrique », Etudes dahoméennes, Institut de recherche appliquée du Dahomey (I.R.A.D.), Nouvelle série, n°3, décembre 1964, s.7

[237]Prensip olarak, "indigénat" rejimi, yalnızca sömürgeleştirilen toplulukların işlediği suçları bastırmak için "ortak kuralların dışında" bulunan baskıcı bir "özel" adaletin tasarlanmasından ibarettir. Bu suçlar Fransız yasalarında ne öngörülmekte ne de baskı altına alınmaktadır. Bunun hakkında okuyunuz: I. Merle, « De la « légalisation » de la violence en contexte colonial. Le régime de l'indigénat en question », Politix. Revue des sciences sociales du politique, 2004, n°66, ss. 137-162.

[238]B.C. Codo, « La presse dahoméenne face aux aspirations des évolués », La Voix du Dahomey (1927-1957), Thèse de Doctorat 3è cycle, Université Paris VII, 1978, s.119. Batı kültürünün eğitimli elitlerinin yerlilerin kütlesinden sıyrılma isteği, en azından Fransızca konuşan tüm Afrika sömürgelerinde seçkinleri meşgul etti. Belçika Kongo'da (şu anda Demokratik Kongo Cumhuriyeti), Dahomey'inkine benzer bir durum gözlendi. Bu bağlamda okunmalı: A. Bita Lihun Nzundu, *Missions catholiques et protestantes face au colonialisme et aux aspirations du peuple autochtone à l'autonomie et à l'Indépendance politique au Congo Belge, Effort de synthèse (1908-1960),* Gregorian Biblical BookShop, 2013 - 796 s.

[239]*La Voix du Dahomey*, n°13 du 15/2/28.

[240]*Le courrier du Golfe du Bénin*, n°68-69 du 15 sept et 1er octobre 1934

[241]Yerli adalet, "evrimleşmiş" ifadesiyle gerçek bir "çubuk rejimi" oluşturdu. Aynı zamanda sömürge idaresinin elindeki korkunç bir silahtı. Fransız hukukundan beklediği savunmaların yerel seçkinlerini mahrum bırakmanın etkili bir süreciydi. Bkz: *La Voix du Dahomey*, n°13 du 15/2/28.

özelliğini de sorguladı. Yerli adalet seçkinlerin üzerine, alışılagelmiş şefleri, tanınmış isimleri ve dervişleri ve idarenin diğer yardımcılarını koymakla suçlandı. "Bu aptalları evrimleşmiş insanların üstünde tutan gerici bir politika" olarak nitelendirilen basındır[242]. Aynı şekilde, *La Voix du Dahomey* gazetesi "adaletin yerli olamayacağını veya başka bir şey olamayacağını, ancak adının ne olması gerektiğini gösterdiğini söyler: adalet"[243].

Sonuçta, seçkinlerin karşılaştığı zorluklar, çıkarlarının Avrupa sömürgeci burjuvazininkilerle örtüşmediğini fark etmesini sağladı. Hayal kırıklığına uğramışlar, oluşturdukları belirli bir sosyal sınıf bilincini, ulusu ve kendi çıkarlarını en iyi temsil eden kişiyi doğruladılar. Sonuç olarak, sömürgeci sisteme karşı çıkma girişimleriyle seçkinlerin milliyetçi olma duygusu güçlendi. Seçkinler kendi aralarında bir araya gelen ve ortak bir strateji uygulayan çıkar dayanışması kurdu[244]. Hakların tanınması girişimlerinden sömürgeci düzenin mücadelesine kadar, "evrimleşen" ulusal bir kimliğe bürünmek için tarihsel bir bilinç yarattı.

2. Sömürge Protestosunun Kristalleşmesi

2.1. Demokratik Hareketin Doğuşu

Birinci Dünya Savaşı öncesi ve esnasında, sömürge protestolarının kaynağı çok popüler oldu. Savaştan sonra, isyan hareketlerinin başarısızlığı ve sömürgeciliğin özel şartları yerel aktörlerin stratejisini değiştirmesine neden oldu. Gerçekten de, halk isyanlarının bastırılması, sömürgeci düzene karşı olan isyanları köreltti. Çoğunlukla, "evrimleşenler" sömürge gücünün meşruiyetini ve dayanıklılığını tanıdı. Onların mücadelesi artık yasal bir temele dayanmaktaydı. Siyasi ifadesi demokrasi mücadelesi olan ideolojik bir seçimdir. Bu mücadele Fransa'daki demokratik mücadele deneyimlerinden ilham alan eylemlerle ortaya çıktı: buna demokratik hareket dendi. Bu hareket asimilasyonist bir perspektif ve "evrimleşmişler" tarafından konumlandırıldı. "*Önceki dönemin silahlı isyanları Fransız varlığının radikal tasfiyesine yönelik olsa da, Birinci Dünya Savaşı sonrasında demokratik hareketle*

[242]*Le courrier du Golfe du Bénin*, n° de juillet 1934
[243]*La Voix du Dahomey*, n° 60 de novembre 1931.
[244]G. Balandier, « Problématique des classes sociales en Afrique noire ». Les classes sociales dans le monde d'aujourd'hui, Cahiers internationaux de sociologie, vol. 38, 12e année, janvier-juin 1965, ss. 131-142

kendini gösteren protesto, buna karşı çıkma eğilimindeydi. Dahomey' deki demokratik hareketin öncüleri, sömürgeci idarecilerin suistimallerinden ziyade Fransız egemenliği için savaşıyorlardı[245]". Ancak bu, ulusal hareketin hiçbir ulusal içerikten yoksun olduğu anlamına gelmez. Zira demokrasi mücadelesi kendi içinde "evrimleşmiş" eylemlerinin yakın zamanda ortaya koyduğu ulusal bir içeriğe büründü.

Demokratik hareketin mantığını takiben, "bu nedenle, birileri savaşacak olan sömürgecilerin politikasının temelindedir"[246]. "Evrimleşmişler", eylemlerinin kendi ilkelerine uygunluğunu talep ederek sömürgeciliğin aktörlerine sözü götürmeye çalıştılar. İçsel statünün kaldırılmasını, Fransız vatandaşlığının verilmesini, siyasi özgürlükleri vb. talep ettiler. Cumhuriyetçi ilkeler adına, soyluların desteklediği ilk politik aktivistlerin kampanya yapacakları açıklandı. Sömürgeci boyunduruğunu ortadan kaldırmak için 1789 Fransız Devrimi'nin ideallerini hatırlattılar.

Bu hareketin bayrak taşıyıcısı tartışmasız Louis Hunkanrin' di. 1906 yılında sömürge okulundan mezun olan bu öğretmen, sömürge sisteminin baskıcı ve keyfi niteliğine çok çabuk ikna oldu. Kişisel tecrübesiyle özgürlük ve adalet için savaşmaya karar verdi[247]. 1911-1912 yılları arasında iki kez hapis cezasına çarptırıldı ve cezasının bir bölümünü Dakar Senegal'de geçirdi. Fransa tarafından oluşturulan dört tam işlevli topluluğun modern bir siyasi yaşam sürdüğü Senegalli tecrübesiyle dikkat çekiyordu.[248] Ülkesi Dahomey için siyasi ajitasyon konusundaki tecrübesini somutlaştırmaya karar verdi.

1914'te Dahomey'e döndükten sonra, siyasi faaliyetlerde bir dinamik yarattı. Protestosuna örgütsel bir temel vermek için Dahomey'de İnsan Hakları ve Vatandaşlar Birliği'nin ilk bölümünün gerçekleştirilmesine yardım etti. Ayrıca, "Kuzey Afrika

[245]C.S. Anignikin, *Les origines du mouvement nationale en Afrique : le cas du Bénin*, s. 165
[246]J. Suret-Canale « Un pionnier méconnu du mouvement démocratique et national en Afrique », s.8
[247]1910'da görevinden alındı. Anignikin'e göre, bu görevden alınma nedenleri öğretmenin Ouidah'ın Métis kızlarını yönetmeni Bay Rolland'a davet etmeyi reddetmesiydi. Bkz. C.S. Anignikin « Les élites africaines et l'indépendance: le cas des « évolués » du (Bénin) ». In: Outre-mers, tome 97, n°368-369, 2e semestre 2010. Cinquante ans d'indépendances africaines, ss. 21-35.
[248]Bunlar Saint-Louis ve Gorée, 10 Ağustos 1872 tarihli kararname ile Komünlere kuruldu. 12 Haziran 1880 tarihli kararnameyle Rufisque. Sonra Dakar, 17 Haziran 1887 tarihli bir kararname ile. Sömürge hukuku sömürgecilik yerlileri için mahrum kalırken, 29 Eylül 1916 tarihli Diagne kanunu bu dört Komünün sakinlerine tam bir Fransız vatandaşlığı verdi.

Müslüman Komitesi" nin yerel bölümünün etkinliklerine katıldı[249]. Bu kuruluşlar açıkça politik bir yönelimi doğruladı. Çoğunlukla geleneksel ileri gelen kişileri harekete geçirdiler ve İdarenin kurtarmayı başaramadığı "evrimleşmiş" olanların bazılarını harekete geçirdiler. Ama her şeyden önce, Hunkanrin siyasi huzursuzluk içinde basının önemini anladı. Kendini tam anlamıyla ifade edemedi, propagandası için Fransız gazetelerini kullandı[250]. Ancak, Büyük Savaşın patlak vermesi, siyasi ajitasyonun aktörlerini gizlice[251] bastırarak faaliyetlerinin yoğunluğunu kaybetti. Aynı zamanda sömürge yönetimine karşı geniş ve güçlü bir basın kampanyası gelişti. 1915'ten itibaren yönetim, ilkel özelliklerine rağmen kapsamının önemli olduğu isimsiz mektuplar ve bildiriler ile boğuldu. Bu isimsiz mektuplar ve bildiriler, Daire komutanlarına ve onların işbirlikçilerine, Küçük eyaletlerin şeflerine karşı suç duyurusunda bulunmak için oldukça çok sayıdaydı[252]. İçerikleri belirli bir farkındalığa tanıklık etti. Kolonileşmiş seçkinler, idealleri ve tüm sömürgeleştirilmiş nüfusun üstündekileri kazanmak için mücadele etmenin gerekli olduğunu düşünüyordu. Yazılı medya, bu amaç için kullanılan en güçlü silahtı. Sömürgeci harekete karşı "gazeteci gerilla" dan bahsettiği kadar kuvvetli bir basın hareketi vardı. Bu gerilla savaşı, ulusal çıkarlara hizmet eden bir "savaş basını" tarafından yönetildi. Fakat Dahomey basını nasıl doğdu?

Sömürge durumu, en temel olanı bile olsa, sömürgeleştirilmiş nüfusla herhangi bir demokratik özgürlüğün kullanılmasını imkansız kılmıştır. Bu özellikle basın

[249]Vali Noufflard, bu örgütlerin kurulduğu tarihle ilgili olarak 20 Mayıs 1914'te, "insan hakları ve vatandaşların liglerinin bir kısmının Porto-Novo'da henüz kendisini oluşturduğunu bildirdi. Bkz. AOF 200Mi 834, telgraf Dahomey Valisi'nden Genel Vali'ye, muhtemelen aynı zamanda "Fransız-Müslüman Komitesi" bölümünün oluşturulmasıydı. "

[250]Eure-et-Loir milletvekili Maurice Violette, Raoul Briketi'nin "Eclaireur Africain'i" ya da eski Vali Yardımcısı J. Lemaire'nin "France d'Outre-Mer" i "Annesses Dessialia Colonesses" General, makalelerini yayınlamak için makalelerini ona açtı.

[251]Önce kuvvetle kınadıkları asker almaktan kaçmak istediler. Eğitimli genç insanlar genellikle operasyonların başlamasından bu yana "Tirailleurs" 'a katılmayı reddetti. "Tirailleurs", Fransız Ordusu'ndaki bir sömürge piyade birliğiydi, ilk önce Senegal, Fransız Batı Afrika ve ardından Batı, Orta ve Doğu Afrika'da: Fransız sömürge imparatorluğunun başlıca Sahra altı bölgelerinde toplandılar. Bkz. H. d'Almeida-Topor, *Histoire économique du Dahomey (Bénin) (1890-1920)*, s.208. Bu genç insanlar savaş için zorunlu kılınmaya karşı çıktılar. Fransa'nın kolonilerde paralı asker olarak topladığı askerleri tanımladılar. Bkz. C. Antier, « Le recrutement dans l'empire colonial français, 1914-1918 », Guerres mondiales et conflits contemporains 2008/2 (n° 230), ss. 23-36.

[252]1916' da, Yönetici Léonce Combes, yalnızca 17'sinin yetkili makam tarafından kurulduğu kabul edilen 22 şikayet topladı. . A.N.S.O.M., Affaires politiques, carton 3044, Rapport 29 d'inspection Picanon, 2 mars 1917.

özgürlüğü ile ilgili olarak, idarenin suistimallerine karşı en ufak bir kızgınlığın "indigénat" kodu altında bir suç olarak algılandığı durumdu. Bu amaçla, Dahomey'de basın özgürlüğü savunmasının tarihi pratikte "evrimleşmiş" sömürgeciliğe karşı olan muhalefetin tarihini yansıtıyor. 1917 gibi erken bir tarihte, Louis Hunkanrin tarafından yayınlanan gizli bir basının ortaya çıktığı gözlendi. İsimsiz mektupların ve broşürlerin deneyimi, bir gazete olan *Le Récadère de Béhanzin'in* oluşturulmasına neden oldu[253]. Bu gazete, sömürgeciliğin suistimallerini kınama çabalarının sistematikleştirilmesinde "evrimleşmişlerin" büyük bir katkısıydı. Hunkanrin'i 1920'den 1922'ye kadar *Le Guide du Dahomey* gazetesine yönlendiren Dorothée Lima gibi diğerleri izledi. 1921'de Hunkanrin Dahomey'in dışında Paris'teyken, *Le Messager du Dahomey*'den bir gazete daha ortaya çıkardı.

1923'ten itibaren yasal basın komitelerinin gelişmesi görülmekteydi. Böyle bir evrim, o dönemde kolonide görev yapan Fransız Cumhuriyeti savcısı sayesinde mümkün oldu. O zamana kadar, bir Afrika basınının herhangi bir yasal varlığı, Fransız vatandaşlığı yöneticisine tabi tutuldu ve bu da imkansızdı. Ancak 1923'te Savcı, Fransız "konularının" sorumlu yönetimi altında, yani sorumlu sömürgecilerin sorumluluğu altında bir gazetenin yayınlanmasına izin verdi. İdare'ye karşı yeni gazeteleri bile destekledi. Böylece, 1923 ve 1935 yılları arasında *Le Phare du Dahomey*, Le Courrier du Golf du Bénin, La Voix du Dahomey, L'étoile du *Dahomey*, La Presse Porto-novienne, vb. gibi çeşitli gazeteler ortaya çıktı. *La Voix du Dahomey* gazetesine karşı yönetim, basın özgürlüğünü genişletti ve sömürgeci iktidar üzerindeki "evrimleşmiş" olanların en parlak zaferini kutladı.[254] Yönetim, basının varlığını kabul etmek için istifa etmek zorunda kaldı.

Basın özgürlüğünün savunulması Dahomey'li seçkinleri için hayatta kalma meselesi yapacak kadar önemliydi. Aslında, tam olarak öyleydi. Bu durum, idarenin siyasi özlemlerini reddetmesiyle karşı karşıya kalmasıyla basının eylemleri için tek özgürlük

[253]*Le Récadère de Behanzin*, Şubat 1916 - Haziran 1917 arasında Porto-Novo'da çıkan ilk yazılı el yazması gazete idi. Sayfaları Behanzin, Kaba'yı kutladı. Bu iki kişi ulusal kahraman olarak ayarlandı. Gazete ayrıca, sömürgeci baskılara karşı direnişin tüm ölülerini de yok etti.

[254]*La Voix du Dahomey'in* büyük davası 29 Ocak - 9 Nisan 1936 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Sömürge idaresinin basını düşürmesine izin verilen bu dava sömürge kurumuna karşı gerçek bir duruşmaya dönüştü.

alanı kalmasıyla açıklandı. Üstelik, halk kitleleri adına konuşmakta olan hırslarına, yönetimin onları inkar etmekte ısrar ettiği bir role karşılık geldi. Benzer şekilde, basın seçkinlerin kendisini farklı bir sosyal grup olarak tanımlayabilecekleri tek varlıktı. "Evrimleşenler" ülkelerini basına bile tanıttılar. *Le Courrier du Golfe du Benin* basını "ülkenin ışığı olduğunu yazdı"[255]. "Siyasi faaliyetin sterilizasyonu"[256] na dayanan sömürgeci bir durum karşısında, basının ikame rolü böyle bir tanımlamayı haklı çıkardı. Bu nedenle, basın yoluyla sömürge karşıtı mücadelenin yapıldığı görülmektedir. Bu amaçla basın özgürlüğü mücadelesi özel destek aldı. Bu sorun, bir basın özgürlüğü tehdidi altında göründüğünde, seçkinlerin enerjisini ve birliğini bir araya getirdi. O andan itibaren basın sömürge baskısına karşı mücadelede belirleyici bir rol oynadı.

Dahomey seçkinleri basına "ülkelerinin" çıkarlarını korumak için baskı grubunun statüsünü ve rolünü atadılar. Bu anlamda, onun sıfatı "savaş basını" olmayı hak ediyor. Bu nedenle, basın tarafından Dahomey seçkinleri ülkelerinin bağımsızlığını nispeten erken talep ettiler[257]. Kanıt olarak, *Le Récadère de Béhanzin'in* editörlüğü iki ana prensibe dayanıyordu: vatanseverlik ve herhangi bir boyun eğmenin reddi. El yazısıyla yazılan bu gazetenin destekleyicileri, Behanzin ve Kaba gibi yabancı işgallere karşı mücadelenin kahramanlarını kutladı. Bunu yaparken bağımsız olmayı seçtiler. Dahomey seçkinleri tarafından basılan ilk gazete olan *Le Guide du Dahomey* bu idealde başarısız olmadı. "Dahomey' i Dahomey' lilere" sloganına dikkat çekti.[258] *Le Messager du Dahomey*'e gelince, içeriği kesinlikle milliyetçiydi. Gazete, bağımsızlık talebini açıkça dile getirdi. Dahası, 15 Temmuz 1921 editörlüğünde de okunabilir: "*İngiltere ya da Fransa ya da İtalya ya da Belçika neden buradasınız? Bizden ayrılmalarını emrediyoruz. Beyaz adam için iyi olan şey nedir? Siyah adam için: demokrasi ve özgürlük*". Seçkinlerin bu bağımsızcı pozisyonu iki mahkumiyetle açıklandı: Birincisi, Fransa'nın Dahomey ile olan ilişkisinde, Birinci Dünya Savaşı'ndaki serbest bırakılmasına katılmak için tanıma getirmesi gerekiyordu. Bu

[255]*Le Courrier du Golfe du Bénin*, n°62 du 15/7/34
[256]G. Balandier, « Les mythes politiques de la colonisation et décolonisation en Afrique », Cahiers internationaux de sociologie'', vol. 33, juillet-décembre, Paris, PUF, 1962, ss. 85-96.
[257]Karşılaştırma için, Senegal'de militan basının da bağımsızlık istediği belirtilmelidir. Özellikle İngiliz kolonileri de. Bağımsızlık talebi pan-Afrika çerçevesinde görüldü.
[258]*Le Guide du Dahomey*, n°2 du 18 décembre 1920.

fikir, Dahomey'in Fransa'nın yanında Birinci Dünya Savaşı'na katılmasıyla, Fransa'nın getirdiği özgürlüğün karşılığı olarak övgüde bulduğu bir başka şeyin altını çiziyor[259]. İkinci mahkumiyet ise Fransızların Dahomey'deki varlığının geçici olduğu ve Amerika'daki Avrupa sömürgelerindeki gibi bağımsızlıkla sona ereceği yönündedir. Her durumda, 1920'lerin başlarında sömürge gücünün protestocuları gerçekten ülkelerinin bağımsızlığını talep ettiler. Fakat hayal kırıklığına uğramakta gecikmediler.

2.2. Kentsel Alanlarda Protesto Hareketleri

Anti-emperyalist mücadelenin yeni yöntemleri kentsel alanları milliyetçi talebin öncüsü haline getirdi. Bu özellikle yeni savaş silahlarının artık şehirlerde çoğunlukla bulunmakta olduğunu gösterir. Ayrıca, şehir sakinleri en fazla sömürgecilikle doğrudan temas halindeydi ve bundan çok fazla acı çekti. Böylece, ortaya çıkan demokratik hareket güçlü halk gösterileri lehine oldu. Bazen bu gösterilere şiddet uygulandı. Koloninin başkenti Porto-Novo'da, bu protesto hareketlerinin ilk işaretleri, 1923'teki "Porto-Novo olayları" olarak bilinen olaylarla gözlemlenmiştir. Porto-Novo olayları geleneksel makamların ortasında kök saldı[260]. Bu olaylar, sömürge idaresinin bu eski Fransız korumasının yerli seçkinlerinin taleplerini yerine getirememesinden kaynaklandı. Bu yetersizlik bulgusu ile karşı karşıya kalan bu önemli isimler, sorunlarının dikkate alındığından emin olmak için doğrudan Paris'teki Sömürge Ofisi'ne başvurmaya karar verdiler[261]. Dahomey kolonisinin Koloniler Üst Konseyi' nin temsilcisi tarafından Porto-Novo' ya yapılan bir ziyaretten yararlananlar, Bay Henry Michel, saygınlar ve yönetime karşı şikayette bulunanlar, üst düzey otorite tarafından farkedilme fırsatını yakaladılar. 11 Şubat 1923'te Koloni temsilcisi ile

[259]C.S. Anignikin, « Les élites africaines et l'indépendance », s.65. "Evrimleşmiş" hala yanılsamalarını sömürge okulunda aldıkları fikirlerden uzak tuttu. Bu yanılsamalar, insan haklarının anavatanı olan Fransa'nın medeniyet getirmek ve Dahomey halklarını krallarının zulmünden kurtarmak için geldiği gerçeğine atıfta bulundu.

[260]Burada, Porto-Novo krallığının 1883'te kralı Toffa I tarafından Fransız himayesine alındığı hatırlatılmalıdır. İkincisinin ölümüyle 1908'de, koruyucu birim Dahomey ve Bağımlılıklar kolonisine dahil edildi. Porto-Novo'nun geleneksel makamları, sömürge taleplerindeki sürekli artıştan dolayı şaşkına dönmektedir. Daha sonra, ülkeyi ve sakinlerini yönetecek olan himaye elementlerine saygı göstermemekle idareyi suçladılar.

[261]1908'de ölümünden kısa bir süre önce istifa eden King Toffa buydu. Bu arada Toffa I'in halefi Prens Sognigbe, 1912 de dahil olmak üzere "adalet bağırarak" bu yönteme daha sistematik olarak başvurdu. Bkz. Anignikin (C.S.), « Les élites africaines et l'indépendance », s. 221

görüşmeleri sırasında sivil toplumun[262] farklı kesimlerinin temsilcileri kendisine şikayetlerini gönderdi. Bu yaklaşım, Bay Michel' in ayrılmasından birkaç gün sonra "asil" saygınları bastırmaya karar veren yerel sömürge idaresini memnun etmedi. Ama bu liderler ve halklar arasındaki suç ortaklığına güvensizlik sonucu meydana geldi.

Sömürge idaresinin polis soruşturması zamanının resiflerine tepki göstermesi yaklaşık bir hafta sürdü. Geleneksel liderlere yönelik baskının mutlak doğası, halk kitleleri düzeyinde tasarlanan hoşnutsuzluğu patlak verdi. Bu ölümcül bir isyan halinde dejenere oldu. Gerçeklere göre, idare ile bir toplantının ayrıntılarını düzenlemek için bir araya gelirken dikkat çeken kişiler, Daire muhafızları tarafından belediye binasına götürülmekten hoşnut kaldı. Haber nüfusa ulaştığında, Daire ofisini kuşatmak için büyük bir ordu oluşturdular. 17, 18 ve 19 Şubat tarihleri şiddetin tam anlamıyla patlamasıydı. Kitleler tutuklanan soyluların çoğunun hapsedildiğini duyduklarında eylemlerini sertleştirdiler. Sokağın kontrolünü ele geçirdiler. Sömürgeci temsilciler ve onların işbirlikçileri üzerinde güvensizlik hüküm sürdürdüler. İsyanın üçüncü gününde, yönetimin uyguladığı vergiyi azaltmak için halk piyasaları boykot etti. Bu bir başarıydı. Bir toz tren gibi, sloganlar geleneksel kurumlardan köylere ulaştı. Böylece, hareket kırsal alanlara yayıldı. Kitlelerin hoşnutsuzluğu, burada ve orada, yönetim temsilcilerine karşı şiddet içeren eylemlerle güçlendi. Ayrıca, vergi ödemeyi ya da sömürge taleplerini yerine getirmenin reddedilmesi ile kendini gösterdi. Sonuç olarak, sömürge idaresine Porto Novo' nun kraliyet otoritesi adına meydan okundu.

Cotonou' da, bu oldukça farklı bir neden olmasına rağmen her zaman kitleleri harekete geçiren sömürge durumuyla ilgilidir. Burada iddialar daha politikti. Nitekim, çalışma koşulları, satın alma gücünün[263] bozulması ve vergilerin ağırlığı, giderek artan bir akıl

[262]Büyük Savaş arifesinde, Dahomey'de "Fransız-Müslüman Komitesi" ve "İnsan Hakları Birliği" nin yerel bölümleri oluşturuldu. Bu yapılar, sömürgecilik aşırılıklarına karşı ilk demokratik talep potalarıydı. Asillerin kaygılarını bir dereceye kadar cevaplandırmayı mümkün hale getirdiler. Ancak, sonuçlar beklentilerini karşılamadı. Bu kayda değer kişiler, popülasyonların desteğiyle şikayetlerini daha yükseğe çıkarmayı seçtiler. Bu nedenle, bu kurumların temsilcileri koloninin temsilcisi ile konuştu.

[263]Düşük maaş: geçim maliyeti yüksekken 10 saatlik çalışma için 2,5 F.. Ayrıca, işçiler sözleşmesiz çalıştı ve günlük olarak ödemeler yapılıyordu. İşçileri 1927'ye kadar koruyan bir yasa yoktur. Bu tarihte, asgari ücret ayarlandı. Bütün bunlara, özellikle büyük aileleri cezalandıran vergi iadesine vergi ağırlığını eklemeliyiz.

farkındalığı sayesinde şehir işçilerinin rekabetçiliğini belirlemiştir[264]. Bu kavga, 5 Ağustos 1929'da Cotonou Rıhtımı liman işçileri ve "Orta Dahomey" demiryolu işçileri tarafından ortaya kondu. "Evrimleşenlerin" sempatisinden ve özellikle de basının desteğinden yararlandılar. *La voix du Dahomey* komitesi "grevcileri çok fazla suçlayamayız" dedi. Grevin ölçeği ve işçilerin belirlenmesi, yönetimi taleplerin esasını tanımaya zorladı[265]. Maaşlar %20 arttırıldı. Bu işçilerin grevi, diğer idarecileri, özellikle de idareye misilleme yapmaktan daha çok korkanları karakterize eden taviz verme tutumundan farklıydı. Bu sömürgeci ve sömürge arasındaki ilişkide yeni bir unsur ortaya koydu. Bunun nedeni, taleplerin ücret artış taleplerinin ötesine gitmesidir: bundan böyle, Avrupalı işçiler ile Dahomey işçileri arasında eşit ücret talep ettiler.

1930'lardan itibaren kademe kademe işçi mücadelelerinin politik içeriği sömürgeci iktidarın işe alma ve maaş verme yönündeki suiistimalleri ve ayrımcılığı nedeniyle daha kesin bir hal aldı. Nitekim, *Le Guide du Dahomey* gazetesinin yaratılması nedeniyle siyasi hayat Cotonou'da daha aktif hale geldi. Faaliyetleri, idarenin eylemlerine daha fazla duyarlı hale gelen bir kamuoyu oluşturmuştu. Ancak, başka bir sosyo-politik bağlam bu uyanışı haklı çıkardı. Sendikaların yaratılması ve çoğalması, işçi hareketine yeni bir boyut katarak örgütlenmeyi mümkün kıldı. Sonuç olarak, 1936'daki Dakar grevinden etkilenen Dahomey, zaten gerilmiş bir sosyal ortam nedeniyle birkaç grev daha yaşadı[266]. Geri kalan kısım kadınlar da değildi.

Kadınların ekonomik faaliyetlerdeki konumu (kumaş ticareti, piyasa animasyonu) nedeniyle, mali baskılara ve diğer özel sömürge taleplerine daha fazla maruz kaldılar. 1930'daki ekonomik krizin ardından, mali baskı ve sömürgeci firmaların yerli tüccarlar üzerindeki sıkıntıları ile karakterize edilen kişi başına düşen vergi, yeni bir tür kitlesel gösteriye yol açtı. Bunun bir öncül olduğunu ayrıca eklemek gerekecek. Porto Novo'da

[264]1920'ler Dahomey'de öznel faktörlerle ilgili zayıf iddialarla nitelendiriliyor: misilleme korkusu ve istihdam kaybı. Öte yandan, Dahomeyli işçilerinin farkındalığı özellikle sınırlıydı. İşçiler düzeyinde, bu durum çoğunun yakın zamanlardaki köylü kökenleri, onlar ve literatürler arasındaki bağlantının olmaması ve nihayet özgürlük ve sendika örgütlerinin yokluğu ile açıklanmaktadır. Bu yıllar boyunca, Dahomey Senegal'in aksine birkaç grev hareketi biliyordu. Satın alma gücü önemli ölçüde kötüleşti.

[265]Koloninin hizmetleri "karmaşasız fırtına" dan bahsetti. Grev yaygındı; "Merkez Dahomey" ağının tamamı etkilendi. Bkz. *La Voix du Dahomey*, n ° 36 of September 1929.

[266]Sömürge yönetiminin Halk Cephesi tarafından sömürülen sosyal yasaları yürürlüğe koyma konusundaki isteksizliği veya reddedilmesi sosyal bir isyana neden oldu. Schneider ve Cie işçilerinin grevi vardı. Koloni, özellikle Mart 1937'de diğer grevlerden geçti; 1938 Şubat ve Mart aylarında da kışkırtıldı.

1923 isyanları sırasında sömürge idaresine uygulanan piyasaların boykotu, başarısını kadınların cesaretine borçluydu. Ancak bu durumda, kadınların kendilerini göstermesi disiplin cezasına[267] maruz kalmayacakları hukuki hükümlerden faydalandılar. Yönetimi cesurlaştırmaya karar vererek yaklaşımlarında daha ileri gittiler. Muhtemelen olayın özelliği de budur.

İdari kısıtlamalarla karşı karşıya kalan Mono Circle'lı kadınlar, vergiyi gevşetmek için idareyi getirmeye karar verdiler. Bu nedenle, Şubat 1932'de, yönetimin dikkatsizliğinden kaynaklanan çeşitli başarısız girişimlerden sonra, Dairenin ofislerinde gerçek yürüyüşler düzenlediler. Grand Popo' dan yaklaşık 15.000 kadın ve ayrıca Athiemere ve Ouidah da idarenin çalışmasını zorladı. Taleplerinin özü, vergiden saf ve basit bir muafiyetti. Bu kadınların süreci, idareyi bu verginin iptal edilmediği takdirde daha az ağır şartlarda taksitler halinde ödenmesi gerektiğine karar vermeye zorladı[268]. Öte yandan, kadın hareketinin daha da şiddetlendiği Ouidah'ta idare kadınlara yönelik bazı hapis cezaları verdi ve bu da eylemlerinin ara verilmeden devam etmesine yol açtı. Yine de, ne kadar mütevazı olursa olsun, Mono kadın yürüyüşünün yararı tüm koloni boyunca kadar genişletildi ve bu aynı zamanda cinsiyet istisnasız gerçekleştirildi.

Aksi takdirde, sömürgeci iktidarın kendilerine yönelik temelde olumsuz tutumu, yavaş yavaş "evrimleşmiş olanları" popüler kitlelerin savunucusu olmaya yönlendirmiştir. 1930'larda "evrimleşmişler" kitlelerin yakınlaşmasını sağlayan halk protestosunu dikkate aldı. Ancak, halklar sömürgeci yönetime karşı direnişlerinde siyasi bir destek kuvveti olarak algılanıyorlardı. Böylece, ülkenin birçok yerinde ve bu durumda güney Dahomey'de halklar, yönetimden memnuniyetsizliklerini ifade etmek için bu "evrimleşmiş olanlara" gittikçe daha fazla dönüşmekten tereddüt etmediler.

Aynı şekilde, bu düşünce "evrimleşenlerin" 1929 işçilerinin grevine ve basının onlara verdiği desteğe gösterdiği sempati ile de ortaya çıktı. Ayrıca, kadınların yönetimin kötüye kullanımlarına karşı gerçekleştirdiği yürüyüşler, *La Voix du Dahomey'in*

[267]15 Kasım 1924 tarihli kararname. Uygulamada, gösterilerin niteliği baskıyı engelledi. İdarenin itiraf etmesi gerekiyordu.

[268]Vergi şimdi iki taksitle ve Küçük eyalet şeflerinden geçmeden doğrudan Dairelerin finansal hizmetlerine ödendi. Vergi tahsilatı konusundaki gayretleri, nüfus için giderek daha az sürdürülebilir hale geliyor.

Hazırlama Komitesi'nin bazı üyeleri tarafından yükseltilmiş gibiydi. Eğer biri gerçek sorumluluklarından şüphe edilebiliyorsa, seçkinlerin bu hareketlere yabancı olmadığı kesindir. Nüfusun "evrimleşmiş" olduğuna bu şekilde cevap verilmesi, sömürgecilik karşıtı mücadelenin lideri rolünün meşruiyetini reddetti. Daha iyi bir şey istemediler. Seçkinler bu durumdan yararlanmak için tereddüt etmedi. Sömürgeci idare tarafından fark edilme teşebbüslerinde manevra payı olarak kullandılar[269]. Bu, seçkinleri ve kitleleri aynı işlevsel sosyo-politik topluluk içinde birleştirerek ayıran boşluğu kademeli olarak kapatmayı amaçlayan siyasi bir bütünleşmedir. J. Colman ve Rotberg'e göre, siyasi bütünleşme, ulusal bütünleşmenin iki temel şartından biridir[270]. Bu dayanışma halk protestosunun birliğini temel aldı ve "evrimleşmiş" in yönetime karşı muhalefetini meşrulaştırdı. Ulus fikrinin kristalleşmesine tanıklık etti.

Genel olarak, seçkinleri halka yaklaştırmak suretiyle demokratik hareketin güçlenmesi, farklı sosyo-kültürel grupların kademeli olarak ulusal topluma entegrasyonunu sağladı. Ama demokratik hareket kendi doğuştan zayıflığını taşıyordu.

2.3. Dahomey Milliyetçiliğinin Sınırları

Savaşlar arasındaki dönemde, Dahomeyli seçkinlerin hareketi göreceli radikalizmini yitirdi. 1789 Fransız Devrimi'nin kabul görmüş fikirleri tarafından sarhoş edilen milliyetçiliğin öncüleri, ülkelerinde geçici olarak Fransa'nın varlığına ve uygarlık misyonuna inandılar. Bu kavrayışla 1920'lerin ortasında demokratik harekete yol açan yeniden dengelemenin gerçekleştirildiği anlaşıldı.[271] Bu bakımdan, "evrimleşen" siyasal ifadesi demokrasi mücadelesi olan açıkça bir ideolojik seçim yaptı. Sömürgeci sistemin bu demokratik ideali taktiksel bir kural değil, bir ilke ya da sınıfsal tutumdu[272]. Seçkinler, sömürgeci ile halk kitleleri arasında, ülkesinin çıkarları için

[269]Codo (B.C.), « La presse dahoméenne face aux aspirations des évolués », La Voix du Dahomey (1927-1957), Thèse de Doctorat 3è cycle, Université Paris VII, 1978, p.191

[270]Birinci şart, I. Bölüm'de tartıştığımız bölgesel entegrasyondur. Bkz. Lombard (J.) « Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire » In: L'Homme et la société, N. 12, 1969. Sociologie et tiers-monde. P.70

[271]Anignikin (S.C.), Les indépendances africaines, cinquante ans après : Nouveaux regards sur le processus de décolonisation en Afrique noire, p.63. Louis Hunkanrin kendisi, Dakar deneyimi sayesinde, dört komün siyasi yaşam yoluyla, Fransız Devrimi'nin kabul edilen fikirleri ile uzlaştı.

[272]Bununla birlikte, Dahomey'in seçkinlerinin başka bir bakış açısı düşünmesi mümkündü. Kanıt olarak, 1927 Şubat'ında yapılan Brüksel kongresinden bu yana dünyadaki demokratların mücadelesi şimdi

mücadele ettiğini iddia ettiği sırada bir arayüz rolü oynamayı amaçladı. Bu tutum, "evrimleşmiş" muhalefetin milliyetçi karakterini tam anlamıyla bulanıklaştırdı. Çünkü sömürge bağlamında demokrasiye bağlanma Fransa'ya bağlamaya geri döndü. Daha da iyisi, gazetelerinde "evrimleşen" tarafından belirtildiği gibi "Dahomey'in genel çıkarlarının savunulması", Fransız çıkarlarına zarar vermeden elde edilememiştir. Dolayısıyla, belirsiz konumları protesto hareketi içinde bir çelişki taşımaktadır. Aynı zamanda işbirliği ile sömürgeciliğe direniş arasındaki çizgiyi bulanıklaştırır.

Bir yandan, seçkinlerin tutumu kendilerine duyulan güven eksikliğini haklı çıkardı. Nitekim, onlarca yıldır sömürgeci idare, ülkelerinin işlerini idare etmek için doğuştan gelen yeteneksizlikleri konusunda kafa yordu. "Evrimleşenler", radikal bir milliyetçiliğin onaylanmasının, farkındalık seviyelerinin üstlenemeyeceği sorumluluklara yol açacağına inanmaya başladı. Bu nedenle, yavaş evrelerle, önce özerklikten sonra bağımsızlıktan, ancak her zaman Fransa'nın gölgesinde geçen temkinli bir kurtuluş öngörüyorlardı[273]. Bazıları bu reformist milliyetçiliği "özümseyen milliyetçilik" olarak nitelendirdi.[274] Aynı mantıkta, yönetim işbirliği sunarak seçkinlerin toparlanmasına karar verdi. Basını "kırabilmiş" olmayan İdare, basın içinde kendi için uygun olan bir akımı uyandırmaya çalıştı. 1934 gibi erken bir tarihte, yönetici Léo Antoine bu amaç için Dahomey'e gönderildi. Öncelikli görevi sızma, ardından basın gruplarının dağıtılması oldu. Bu nedenle, baskı ya da iyileşme ile devam etti. Basının bir parçası ile kurduğu irtibat, basının uyumunun kırılmasına yardımcı oldu. Aynı zamanda, Dahomey burjuvazisinin birliği de bozulacaktı[275].

---

emperyalizm karşıtı ve ulusal bağımsızlığa dayanıyordu. Afrika düzeyinde, Senegalli Lamine Senghor ve Sudanlılar (şimdi Mali) liderliğindeki Kara Irk Savunma Birliği (L.D.R.N.) Tiémoko Garan Kouyaté, Brüksel Manifestosu ile sömürgeleri tanıma görevini üstlendi. Ve Dahomey'liler bu yeni fikirlerden kopmadı. Bu nedenle, milliyetçi seçeneğin "evrimleşmişler" tarafından onaylanmaması kasıtlı bir seçimden kaynaklandı. Bkz. Archives Nationale de la République Populaire du Bénin (ANRPB), DS/R-Presse.

[273]G.de Bosschère, *Perspective de la décolonisation*. *Les deux versants de l'histoire,* Tome2, Paris, Albin Michel, 400s. Ayrıca, S.C. Anignikin, « Les intellectuels africains et l'indépendance », s.48

[274]İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan olaylar, esas olarak Fransız egemenliğindeki tüm Afrika seçkinlerinin bu özümseme anlayışını ve milliyetçilik anlayışını paylaştığını ortaya koydu. Kanıt, Pan-Afrika Bamako Kongresinin Ekim 1946'da Afrika Demokratik Seferberlik Partisi'ni (R.D.A) kurduğu bağımsızlık konusunu ele almadığı yönündedir. Kendisini "eşit hak ve görevlere dayanan bir Fransız birliği çerçevesinde siyasi, ekonomik ve sosyal kurtuluş mücadelesi" ile sınırlandırdı. Bkz. B. Codo, « La presse dahoméenne face aux aspirations des évolués », p.310

[275]Bu eğilim *Le Phare du Dahomey* gazetesinde düzenlendi. Ayrıca *La Suprême Sagesse*, *Le Coeur du Dahomey* ve *La Tribune Sociale du Dahomey* gibi gazeteleri içerir.

Bununla birlikte, diğer taraftan, *La Voix du Dahomey* gibi bazı gazeteler muhalefetin akımını canlandırmaya devam etti[276]. L.I. Pinto kalemi altında, gazetede "asimilatör milliyetçiliği" ile ilgili bir dizi makale yayınladı. Ancak bu itiraz edilen akım savunmada sona eriyor. Malesef etkisi, işbirlikçi akımın yararının azaltılmasıyla devam etti. İdarenin "evrimleşmiş" sınıftaki eyleminin nispeten hızlı etkinliği, her şeyden önce elit burjuvazinin bazı üyelerinin işbirliği yapmasıyla açıklandı. Sonuç olarak, basınla idare arasındaki işbirliğini savunan ılımlı bir eğilim ortaya çıktı. Ardından, idarenin yerine getirdiği misilleme ve gizlenme politikası ile bütün bunlar, ılımlı kanadı[277] güçlendirirken, muhaliflerin radikal eğilimini zayıflatmaya, aktörlerini izole etmeye yardımcı oldu. Ayrıca, 1935'ten Dahomey'i ziyaret eden yüksek sömürge makamlarının yerel basına ilgisi, işbirliğine özel bir damga verdi[278]. Fransa'daki Halk Cephesi hükümetinin 1936'da ortaya çıkışı, direnişçi basına, yönetimin baskıcı önlemleri ve işbirlikçi basının sert bir eleştiri kampanyasıyla sona erdi. Protesto hareketi üzerindeki bu baskılar, Fransa'da iktidara "Hak" getirilmesiyle arttı.

Öte yandan, sömürgeci Fransa'nın gerçek duygularıyla ilgili "evrimleşmişler" yanılsaması hala hayattaydı. Çoğu, Fransız varlığını bir tahakküm gerçeği olarak algılayamadı. Birçoğu serbest bırakılmayı hedeflediğine ikna edildi. ''Fransa, zihinlerinde kötü sömürge unsurları ile temsil edilmesi dışında iyidir''[279]. Bu fikir, ilk nesil "evrimleşenlerin" çoğu tarafından paylaşıldı ve onların hayal gücüne sömürgeci istismarlara karşı öfkesinde bile çalıştılar. *Le Courrier du Dahomey*'de "Tüm iyi Fransızların bizimle birlikte Bay De Coppet' in hükümet yöntemlerinin yalnızca şiddetten, yalanlardan ve iftiradan ilham almasının, Fransa'nın adı için kusurlu ve

[276]*Le Courrier du Golfe du Bénin*, *Idéal et Réalité* ve *La Presse Porto-Novienne*.

[277]Protestoların ılımlı eğilimi, sözde "genişletilmiş el" politikası (ANRPB, DS / R-Presse) altında gelişiyor. Bu amaçla, işbirlikçi gazetecileri yönetici Léo Antoine'nın etrafında bir araya getirerek "Cuma Günleri Konferansı" kuruldu. Ayrıca, sömürge hükümeti kendi gazetesi olan "Le Trait d'Union" u yarattı.

[278]Bu misyon sırasıyla 1935'te Genel Vali, Halk Cephesi Parlamento Komisyonu ve 1937'de Sömürgeler Bakanı Marius Moutet tarafından gerçekleştirildi. Bkz. AOF. Mi. 1784, Yıllık Politika Raporu Dahomey, 1937.

[279]Metropolis'e seyahat edebilen bazıları, kendi deneyimlerinden Fransa'nın bir özgürlük ve insan hakları ülkesi olduğunu kanıtlayabilir. Bu nedenle, yerel yönetimle olan sıkıntılarına rağmen, L. Hunkanrin yardım edemedi ancak Fransa'ya güvendi. Bu bağlamda, "Fransa özgür, haklı ve adaletli bir ülke, çocuklarını öldüren ve suikast yapan kötü bir anne değil. Anlaşılmasında bana yardım et" dedi. Cf. Hunkanrin'in 5 Ekim 1915 tarihli Cotonou Cumhuriyet Savcısı'na yazdığı mektup. AOF 200Mi836. Onun gibi, "Le Récadère de Béhanzin" direniş savaşçıları, Fransız Devrimi'nin ilanında yer alan Fransa'nın cömert duygularına olan inancını açıkladılar.

önyargılı olduğunu anlayacağına dair derin bir inancımız var" yazıldı[280]. "Evrimleşenlerin" bilincinin ve bunun ortaya attığı teorik yetersizliklerin bu yönü, sömürgecinin uyguladığı ideolojik koşullanmanın sonuçlarıdır. Fransa'ya yapılan bu bağlantıdan, sonuç ülkenin gerçek sorunlarının terk edilmesiydi. Bu durum, Fransa'nın savunması için sömürge gücünün etrafında, Dahomeyli seçkinlerinin genel eğilimini harekete geçiren İkinci Dünya Savaşı'nın patlamasıyla ağırlaştı. Dahomey' lilerin "evrimleşenler" i, halklara karşı savaş çabalarının gerektirdiği popüler olmayan önlemlerin uygulanmasına aktif olarak katıldı. Böylece seçkinler ile halk kitleleri arasında derin bir ayrılma yaşandı. Sonuç olarak, 1930'larda oluşan birleşik cephe, yaşanan kısıtlamalar sayesinde patladı. Bu patlama, ulusal hareketin zaten kırılgan olan temellerini baltaladı.

Ek olarak, "evrimleşenlerin" farkındalık biçimi de sınıfsal bir pozisyon içeriyordu. Ulusal kimliği onaylama süreci boyunca, sınıf refleksi, seçkinlerin küçük burjuvazisi seviyesindeki en belirleyici unsurdu[281]. Nitekim, 1936'da atılan adımların yanı sıra, "evrimleşenleri" işbirliğinin ilkesine kademeli olarak getirecek sömürge gücünün, İkinci Dünya Savaşı sırasında ve savaştan hemen sonra sömürgecinin uyguladığı çeşitli girişimler, seçkinlerle sömürge yönetimini uzlaştırmıştır[282]. Savaş sonrasında gerçekleşen reformları dikkate aldıkları gerçekti. Dahomeyli seçkinlere, bölgelerinin içsel özerkliği çerçevesinde verilen bu yeni ayrıcalıklar, onları Fransız katında daha da güçlendirdi. Bu yüzden, bu reformlar, "evrimleşmişlerin" sömürgeci iktidara olan muhalefet ilkesini bulanıklaştırdı.

Her durumda, "evrimleşenlerin" Fransa'ya bağlanması, ulusal bilincin kabul edilmesini kalıcı olarak tehlikeye attı. Bağımsızlığı reddedecek kadar ileri gitti. Bu yüzden, Dahomey'de parti liderlerinin çoğu, sömürgeciliğin yanlısıydı. 1947'deki çoğulculuklarına rağmen, Dahomey siyasi partileri ilke olarak hiçbir muhalefet sunmadılar. Kendi programlarının uyumu, sömürge devleti tarafından kendilerine verilen iktidar parselinin iyi idare edilmesini amaçlamaktadır. Demokratik Dahomey Birliği (U.D.D.) lideri Ahomandégbe, özellikleri "*yer fıstığı tarafından garanti edilen*

[280]*Le Courrier du Dahomey* n°45 du 15 septembre 1933
[281]C.S. Anignikin, in C. Coquery-Vidrovitch, *L'Afrique occidentale au temps des Français*, s.405
[282]Buna tekrar döneceğiz.

bir para birimini yenmek, iç çamaşırlı askerlerden oluşan bir orduya sahip olmak, iskelet diplomasisi ve muhtemelen geri dönüşümsüz bir ekonomi olması için bağımsızlık kazandı"[283]

Buna ek olarak, 4 Aralık 1958'de, Hükümet Konseyi başkanı Dahomey Cumhuriyeti'nin ilanı sırasında, Sourou Migan Apithy, Fransız varlığı konusundaki anılarını anlattı. "Geçmişimizin büyüklüğüyle tam olarak yeniden bağlantı kuracağımız şu anda, her şeyden önce, hükümetim ve bir bütün olarak ülkem için Fransa'ya burada sürdürmeye devam ettiği uygarlık çalışmaları için sonsuz bir minnet ve dostluk şahitliği verilmesini istiyorum"[284]. Karşılaştırmalı olarak, diğer Fransızca konuşan kolonilerde de eğilim aynıydı. Lamine Guèye (Senegal) ve Fily-Dabo Sissoko (Sudan, şu anki Mali) gibi seçkinler bağımsızlık fikrini bile kınadılar[285].

Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen aynı olaylar bağımsızlığa yönelik daha radikal bir eğilim ortaya koydu. Kanıt olarak, Paris'in 15 Eylül 1946 manifestosu bu yöndeki ilk belirgin tezahürdü.[286] 1950'lerde Fransa'daki Siyah Afrika Öğrencileri Federasyonu (F.E.A.N.F.), siyah Afrika'nın kurtuluşu ve birliği talebi açısından bağımsızlık sorununu ortaya koydu[287]. En çok temsilcisi Afrika Bağımsızlık Partisi (P.R.A) olan bu hareketin büyükleri tarafından oluşturulan siyasi partiler bağımsızlık iddiasındaydı[288]. Durum ne olursa olsun, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi,

[283]*Daho-Matin*, n° du 4 déc. 1959, s.6.
[284]Bölge Meclisine verilen konuşma 4 Aralık 1958; 28 Eylül 1958 tarihli referandumun oylamasından sonra Fransız Topluluğuna entegrasyon lehinde. Archives Nationales d'Outre-Mer, Aix-en. Provence,http://www.cvce.eu/obj/discours_du_president_apithy_devant_l_assemblee_territoriale_du_dahomey_4_decembre_1958-fr-180469c5-3359-4636-87f9-4024e2ce339c.html
[285]P. Kippré, « De la question nationale en Afrique noire », Afrika Zamani, N° 11 & 12, 2003–2004, s.47
[286]Dördüncü Cumhuriyetin anayasa reformunun bir parçası olarak, Afrikalı siyasi liderler halklarının gelecekleriyle ilgili arzularını dile getirdiler. 15 Eylül 1946'da, Fransa Ulusal Meclisi binasında yedi numarada buluştular. Görüşmeleri "Paris Manifestosu" adlı bir belgede bulunuyor. Manifesto, kendi kaderini tayin hakkının sorgulanmasını kınadı. Paris Manifestosu, Afrika siyasi liderlerinin bağımsızlığının ilk tezahürüdür.
[287]Bu mücadeleye Batı Afrika Öğrenci Genel Birliği (U.G.E.A.O.) ve Siyah Afrika İşçileri Genel Birliği (U.G.T.A.N) de katıldı. Fransız Topluluğundaki 28 Eylül 1958 referandumundaki 'HAYIR' kampanyasında işbirliği yaptılar.
[288]Bir grup aydın Eylül 1957'de Senegal'deki Thiès'te Afrika Bağımsızlık Partisi'ni (PRA) yarattı. 1958'deki Cotonou (Benin) Kongresi'nde bağımsızlık gerekiyordu. Ancak bu pozisyon temel olarak Afrika Bağımsızlık Partisi'nden (P.A.I) genç milliyetçiler, F.E.A.N.F. ve U.G.T.A.N. üyeleri tarafından desteklenmiştir. Bu yeni nesil milliyetçiler derhal bağımsızlık talep etme kararı aldı. Bkz. C.S. Anignikin, *Les indépendances africaines : cinquante ans après,* Cotonou, Christon, 2013, ss.30-31

Dahomey milliyetçiliği için yeni umutlar yarattı ve ulusal hayali daha önemli bir şekilde tahsis etmesine izin verdi.

II. Ulusal Bilinç: Yaşama Gücü ve Kriz Arasında

1. Siyasi Eylemin Birliği Veya Ulusal Uyumun Zaferi

1.1. Sömürge Reformları Veya Dahomey'de Batılı Demokratik Kurumların Devreye Girmesi

Fransız ordusunun Haziran 1940'ta Alman ordusuna karşı yenilgisi, Fransa[289] hükümetinin zayıflamasına ve sömürgeci imparatorluğunun kontrol altına alınamamasına neden oldu[290]. Fransa İmparatorluğunu korumak istedi. Bu nedenle etkisini teyit etmeye çalışacaktır. Böylece, 18 Haziran 1940 tarihinde General Charles de Gaulle tarafından Londra'da yapılan temyizin ardından oluşturulan Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesi (C.F.L.N.), imparatorluğun durumu hakkında sorular sordu. Savaşın sonunda Fransız sömürge imparatorluğunun geleceğine yönelik uluslararası bir örgütlenmenin müdahalesini önlemek için, C.F.L.N. Koloniler Komiseri, René Pleven savaş sonrası hazırlanmasında öncülük etti. 30 Ocak - 8 Şubat 1944 tarihleri

[289]Fransa, egemenliğini ve ulusal bölgesinin yarısını kaybetti. Çok sayıda güç ve hükümet kutupları ortaya çıktı. Bir yandan, Vichy'deki Mareşal Pétain liderliğindeki yasal hükümet, bir yandan da kendisi parçalanmış olan direniş tamamen yaralandı. Londra'dan oluşan General de Gaule'nin fiili gücünün yanı sıra, Jean Moulin'in yetkisi altında da iç direniş var. Ayrıca, ABD'de General Giraud ve Amiral Darlan'ın emrinde, Afrika'da, Amerikan hareketinde bir başka güç kutup daha düzenlendi.

[290]Asya'da, Kamboçya, Laos, Malezya, Myanmar, Singapur, Tayland ve Vietnam'ı kapsayan coğrafi bölge Japonya tarafından işgal edildi. Kuzey Afrika, Amerikan etkisi altına düştü. Ayrıca, Afrika'nın bu bölümünde, Cezayir'de ve Tunus'ta milliyetçi özlemler gelişiyordu. Madagaskar ise İngiltere tarafından işgal edildi. Bütün bu durumlar Fransız otoritesini zayıflattı.

arasında Fransız Ekvator Afrika'nın (A.E.F.) başkenti ve Serbest Fransa'nın başkenti Brazzaville' in katılım gösterdiği "Fransız Afrika Konferansı[291] "düzenlendi[292].

Açılış konuşmasında General de Gaulle, kolonileri "yeni zamanlara giden yolda" kullanma gereğini belirtti.[293] Bu evrim rüzgarı Fransa ile Afrika kolonileri arasındaki ilişkilerin yeniden değerlendirildiğini açıkladı. Konferansın son metni "Sömürgeler büyük idari ve ekonomik özgürlüğe sahiptir" şeklinde idi. "Kolonileşmiş halkların bu özgürlüğü kendi başlarına tecrübe etmelerini, sorumluluklarının kademeli olarak oluşturulmasını ve yükseltilmelerini istiyoruz, böylece ülkelerinin kamu işlerinin yönetimi ile de ilişkili olacaktır." Bununla birlikte, Brazzaville konferansı "İmparatorluğun Fransız bloğu dışındaki herhangi bir evrim olasılığını" reddetti. "O, "özyönetim" in uzun vadesinde bile, herhangi bir umudu reddetti."[294] Bununla birlikte, sosyal, ekonomik, idari ve politik konularla ilgili olarak bir dizi teklif sundu. Dahomey gazetesi haklı olarak şöyle yazdı: "Brazzaville'de bulunmadık, sadece bizle ilgili değildi (...). Ancak, lehimize yapılan değerli çabayı kabul ediyoruz"[295].

Sömürülenlere konferans yapılması demokratik özgürlükler verdi. İşlere geniş bir açıklık kazandırılmış ve yerli ve Avrupalılar arasında "eşit yeterlilik için eşit ücret" ilkesi tanınmıştır. Ancak, yönetim pozisyonları her zaman Fransız vatandaşları için ayrılmıştır. Sosyal düzeyde, zorla çalıştırmanın sona ermesinin, eğitimin, gelişimin, evlilik özgürlüğünün, kadın özgürlüğünü ilerletmek için söylendiği ve bir sosyal yardım sisteminin oluşturulması en önemli önerileri oluşturdu. Oysa ekonomik alanda teklifler sömürgelerin sanayileşmesi ile ilgiliydi. İdari alanda, ademi merkeziyetçilik

[291]Bu, konferansın açılış konuşması sırasında söylenen General Gaulle' nin ifadesidir. Konferansın ruhunu yansıtıyor. Bu, Afrika'da Afrikalılar hakkında ve Afrikalılar olmadan Fransızlar tarafından yapılan bir konferanstır. General Gaulle ve René Pleven çevresinde, Fransız Afrika topraklarının idari temsilcilerini bir araya getirdi. Katılımcılarına 21 sömürge valisi, 9 Danışma Kurulu üyesi, Cezayir Genel Hükümeti ve Tunus ve Fas Genel Konutları tarafından gönderilen altı gözlemci dahil edildi. Sahra'nın güneyindeki hiçbir Afrika parçası yer almadı.

[292]18 Haziran 1940'ta Londra'da temyiz edilmesinin ardından General Charles de Gaulle Fransa dışında bir direniş rejimi kurdu. Bu hükümete Özgür Fransa adı verildi. Başkenti Kongo'da Brazzaville'di (1940-1943).

[293]R. M. Lemesle, *La conférence de Brazzaville de 1944 : Contexte et Repères, Cinquantenaire des prémices de la décolonisation*, Paris, C.H.E.A.M., 1994, 131s.

[294]Konferansın son raporu. Dolayısıyla, Brazzaville konferansı, bazı yazarlar tarafından iddia edildiği gibi Sahra altı Afrika'da bir dekolonizasyon aşaması değildir. "Aslında, 1944'ün başlarında Fransız ruhu için, sömürgecilik hala düşünülemezdi ve ideal olan her zaman bir Fransız Afrikalı' nın bir gün Fransız olması için kaldı" dedi. X. Yacono, *Les étapes de la décolonisation française*, Paris, PUF, 1971.

[295]*La voix du Dahomey*, n°139, juillet 1945

de dahil olmak üzere çeşitli yeniden yapılandırma önlemleri açıklandı. Bununla birlikte, sömürgeci liderlerin yetkileri için bir sınır göz önünde bulundurulmadı; Aksine, onların uzatılması önerildi[296]. Sonunda, siyasi düzeyde, duyuları hala belirsiz olsa da, federasyon fikirleri ve sömürgelerin siyasi kişiliği ortaya çıktı. Bölgelerin yerel özgürlüğüne saygı duyarak, Fransız imparatorluğunun kırılmaz siyasi birliğini doğrulaması ve güvence altına alması gereken federal bir meclis olan yeni bir organizmanın kurulmasını savundu.

Brazzaville konferansının kapsamı çeşitli yönleriyle takdir edildi. Camille Lefebvre için, "Brazzaville konferansı … İmparatorluğun sakinlerine somut bir önlem alınmadan ekonomik, sosyal ve politik ilerleme vaat ediyor"[297]. Sylvain Anignikin, bu konferansın, sömürge gücünün doğası üzerine "evrimleşmiş" yanılsamalarını güçlendirdiğini ve sömürgeci gücün girişimlerinin ardından Dahomey milliyetçiliğini düzelttiğini düşünüyordu[298]. Maurice Glèlè'ye gelince, "yazarlarının kapsamını ölçmediği büyük bir devrimdi."

Ona göre, "temel, sömürgelerin yerlileri için geri dönüşü olmayan bir şekilde kabul edildi: kutsal ve yeniden yazılabilir insan hakları[299]". Ancak bu olabilir, konferans önerilerinin uygulanmasının başlangıcını görmek başka bir yıl daha aldı.

İkinci Dünya Savaşı' nın ardından, sömürge dünyasının diğer kısımlarında ortaya çıkan olayların hareketlenmesiyle Fransız hükümeti, sömürge imparatorluğunda çeşitli reformları başlattı. Fransa'nın edinmek istediği yeni kurumlar çerçevesinde 1945'te Dördüncü Cumhuriyet Kurucu Meclisine Kara Afrika temsilcilerinin gönderilmesine karar verildi. Afrika'da sömürgeleştirilenler, özellikle Guadeloupean Gaston de Monnerville liderliğindeki Komisyonda ve anayasa reformlarında yer almıştı[300]. Bu

[296] S.C. Anignikin, « Histoire de la décolonisation de l'Afrique noire française au crible de la critique poste moderne » In *Les indépendances africaines 50 ans après*, Cotonou, Christon, 2013, s.155
[297]C. Lefebvre « Combattants, travailleurs, prisonniers : Les Africains dans la guerre », Paris, Gallimard, série Folio Histoire, vol. 244 « La Guerre monde, 1 », no 244, ss ,2015 . 527-564
[298]S.C. Anignikin, « Les facteurs historiques de la décolonisation au Dahomey 1936-1956 », In Ageron (C.R.), Op.cit, s.127
[299]M.A. Glèlè, *Naissance d'un Etat noir*, p. 70
[300]Afrika liderleri iki Kurucu Meclis'e katıldı. Mayıs 1945'te yapılan ilk, kolonize halklara en uygun reformları getirdi. Sömürgecilerin baskısı altında reddedildi. İkincisi, Ekim 1946'nınki, sınırlandırılmasına ve sömürgeleştirilmesinin yaygın olarak reddedilmesine rağmen oy kullanıp kabul edildi. Anayasa taslağı, koloniler lehine olan önerilerden muaftı. Sömürülenlerin temsilcileri oylarını büyük oranda reddetmekten yana kullandı. Charles-Roger Agéron'un, ikinci kurucunun sömürgeci ve

reformlar altında, Afrikalı siyasetçilerin eylemleriyle önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Savaş öncesi duruma kıyasla, kazanılan önemli faydalar açısından büyük bir zaferdi[301]. Sömürgecilerin lehine olan yasalar oylandı. Bu, 11 Nisan 1946 tarihli Loi Houphouet-Boigny olarak bilinen 46-645 sayılı Kanun'un durumu, Anayasa Meclisi tarafından oybirliğiyle kabul edildi. Bu yasa zorla çalıştırmayı ortadan kaldırıyor. Afrikalı seçilen yetkililer, aynı zamanda "sömürgecilere" yönelik olarak tasarlanan bu baskıcı "indigénat" rejiminin kaldırılmasını da aldı. Benzer şekilde, Dördüncü Cumhuriyet'in Fransız Anayasası, 1 Haziran 1946'dan itibaren tüm Denizaşırı Toprakları (T.O.M.) siyasi bir federasyona, Fransız Birliğine dahil etti. Bu entegrasyon daha önce 7 Mayıs 1946 tarihli Lamine Gueye Kanunu ile gerçekleştirildi. Bu yasa tüm denizaşırı Fransız yerlilerine Fransız vatandaşlarının statüsünü verdi[302].

Ayrıca siyasi düzeyde demokratik özgürlükler tanındı. Her koloni düzeyinde Genel Konsey adı verilen müzakere meclisinin kurulmasıyla gerçekleştirildi; daha sonra 1952'den itibaren Bölge Meclisi'nin kurulmasıyla devam etti[303]. Bu meclis, Dakar'daki büyük A.O.F. Konseyine beş temsilci, iki senatör ve Paris'teki Fransız Birliğinde iki danışman gönderir. Ayrıca iki kurul için tek bir seçim organının kurumu bulunmaktaydı. Bu seçim organı Dahomey' e (ve Togo) bir milletvekili (1946), daha sonra 1951'de Fransız parlamentosuna iki milletvekili seçmek için izin verdi. Bu son reformla birlikte, sömürge iktidarı "seçim prensibi ile her vatandaşın iktidarı ve rolü hakkında bir başka kavrayış getirdi; çünkü burada, her sömürgeleştirilen Avrupa'nın kurduğu ulusun yeni bir oluşum sürecine " ve "bireysel vatandaş" işleminin merkezine girer[304].

---

sömürülenler arasındaki ayrılmayı kutsadığını yazdığı doğrudur. . Bkz. C.R. Ageron et M. Miche, *L'Afrique noire Française. L'heure des Indépendances*, Paris, CNRS Editions, 2015, s.353.

[301]Bu zafer, 1945'te Birleşmiş Milletler'in doğuşundan bu yana esen özgürlük ve demokrasi rüzgarı bağlamında geldi. Sömürgeleşmiş halklar için kendi kaderini tayin etme hakkı demekti.

[302]27 Ekim 1946 tarihli Anayasanın 80. maddesi bu özgürlüğü onaylamıştır. "Denizaşırı bölgelerin vatandaşları ve aynı zamanda metropolün Fransız vatandaşları" statüsündedir. Ancak bu anayasa, yasa koyucunun "yurtdışındaki vatandaşların vatandaşlık haklarını kullanma şartlarını" belirlemesini sağlamıştır. Lampue et Luchaire (F.), « Droit d'Outre-Mer », Paris, Collection Thémis, 1959, s.111

[303]Seçilen Genel Konsey, koloninin bütçesi ve koloninin tüm iç hayatı yani özetle koloninin doğru işleyişi hakkında görüşmüştür.

[304]Kippré (P.), « De la question nationale en Afrique noire », s. 76.

Öte yandan, Fransız İmparatorluğu'nun diğer bölgelerindeki mücadelelerin kapsamı sömürgeleştirilenlerin taleplerini vurguluyordu[305]. Bununla birlikte, düşünceler bölünmüştür: geleneksel siyasetçiler daha fazla reform talep ederken, daha yakın olmayan genç insanlar ise bağımsızlık talep etmiştir. Bu son grup, sendikacılardan ve 1950'lerin başından beri aktif olan öğrenci hareketlerinden oluşuyordu. Bu taleplere cevap olarak, sömürge iktidarı 23 Haziran 1956'daki Gaston Defferre yasasını kabul etti. Bu yasa, bölgelerin iç özerkliğini oluşturdu. İlkeleri, diğerleri arasında, genel oy hakkının genelleştirilmesi, idari ademi merkeziyetçilik, seçilen meclislerin yetkinliğinin genişlemesiydi[306]. Ancak, bu yasadaki reformların memnuniyetsizliği sömürgeciyi daha cesur girişimlerde bulunmaya zorladı.

1 Haziran 1958'den itibaren General de Gaulle anayasa reformu yasasını çıkardı. Yeni Anayasa, Fransa ile denizaşırı bölgeleri Fransız Topluluğu[307] arasında yeni bir karşılıklı bağımlılık alanı yarattı. Bu amaçla, bölgeler 28 Eylül 1958'de referanduma sunuldu. "EVET" veya "HAYIR" oylarını kullanarak, Topluluk üyeliğine karar verip vermemeleri gerekti. Gine (Conakry)[308] hariç, diğer tüm bölgeler Topluluk için lehte oy kullandı. "EVET", General Gaulle' un tehdit edici kampanyasından etkilenen bölgelerde büyük ölçüde hakim oldu[309]. Ancak, De Gaulle'nin referandumdaki zaferi yarıya düştü. Bir ömür boyu sürecek olan Topluluk, bağımsızlık sağlamak için Mali Federasyonu'nun baskısı ve ısrarı altında patladı[310]. Bunu diğer bölgeler takip etti.

[305]Bu tam da 7 Mayıs 1954'te Kamboçya, Laos, Malezya, Myanmar, Singapur, Tayland ve Vietnam'ı kapsayan coğrafi bölge Dien Bien Phu'daki Fransız yenilgisidir; Cezayir'deki kurtuluş savaşının yoğunlaştırılması; Kamerun'da silahlı mücadelenin patlaması. Fransız sömürgeciliği savaşının ağırlığı, "Fransa Afrika'yı korumak istiyorsa Kamboçya, Laos, Malezya, Myanmar, Singapur, Tayland ve Vietnam'ı kapsayan coğrafi bölgeden vazgeçmenin" daha iyi olduğu sonucuna varmıştı. Bkz. C.R. Agéron ve M. Miche, *L'Afrique noire Française. L'heure des Indépendances*, s.112

[306]Yerel bir derleme oluşturuldu. Bu bir tartışma gücüne sahiptir. Benzer şekilde, bir yürütme organı olan Yönetim Kurulu kurulmuştur. Sourou Migan Apithy'nin Dahomey tarafından bilinen üç hükümet konseyine önderlik ettiği belirtilmelidir.

[307]Bu anayasa reformunun Fransa ile kolonileri arasındaki ilişkileri federal bir topluluk (Fransız Topluluğu) çerçevesinde yeniden düzenlemesi amaçlandı. Bu reform, sömürgeleştirilmiş topraklara içişlerinin yönetimi çerçevesinde yarı egemenlik sağlar. Ancak bu bölgeler ve Fransa arasında ortak bir yeterlilik sağlar (diplomasi, savunma, para birimi ...).

[308]Gineli lider Ahmed Sekou Toure, saygınlıkta zenginlik içinde esarete gitmeyi tercih ettiğini söyledi. Böylece, 2 Ekim 1958'de ülkesinin bağımsızlığına karar verdi. Fransa ile olan bütün bağlarını kopardı.

[309]General Gaulle referandum kampanyasını şantajlara dayanarak düzenledi: "EVET" oy verirseniz Fransa sizinle birlikte kalır ve sorunlarınızı çözmenize yardımcı olur. "HAYIR" oyu verirseniz, Fransa ayrılır ve sorunlarınızla yalnız başına kalmakla karşılaşırsınız.

[310]Mali Federasyonu, Senegal Cumhuriyeti, Sudan (bugünkü Mali), Yukarı Volta (şimdiki Burkina-Faso) ve Dahomey'den (günümüz Benin) oluşan siyasi bir gruptur. Yaratma fikri, 29 ve 30 Aralık 1958'de Bamako konferansında yayınlandı. 14 Ocak 1959'da kuruldu.

Fakat elde edilen bağımsızlık Fransa ile kopmayı getirmedi. Sonunda, bu çeşitli kurumsal reformlar, sömürgeleştirilmiş halklar arasındaki siyasi eylem birliği anlarıydı. Bunun ulus inşası üzerinde önemli bir etkisi oldu.

1.2. Seçimler Etrafında Seferberlikler

Dahomey'deki ulusal hareketin tarihi bir yandan ulusal entelektüel burjuvazinin unsurları arasında diğer yandan ise bu entelektüeller ve popüler tabakalar arasındaki birkaç ortak eylem anıyla dikkat çekmiştir. Bu anlar, ülkenin hayatta kalma güçleri arasındaki uyumun tezahürü olan olaylardı. Ulus fikrinin kökenine vesile oldular. Bu anlamda, politik birliğin ilk eyleminin 1920'lerin ortasından "evrimleşenler" tarafından yürütülen demokratik hareket olduğunu hatırlayalım. Böyle bir eylem, sömürgeci idare ile ilgili ortak bir hayal kırıklığı olan ortak bir ideal üzerine kurulmuştur. Bu hayal kırıklığı, sömürgeleştirilenlere karşı baskılayıcı önlemler ile güçlendirildi. "Evrimleşenler" mücadelesinin yer aldığı basın kampanyası, 1927-1934 yılları arasındaki kahramanlık dönemini biliyordu. Bu dönemde özellikle güçlüydü. Kolonileşmiş toplumun tüm üyeleri arasında birleşik eylem anıydı. Kendisini entelektüel küçük burjuvazinin içindeki belirli bir sendika ile ve ortaya çıkan ulusun bütün katmanlarının ölçeğinde yayılmasıyla ortaya koydu.

Millet fikrine ilişkin en etkileyici olan ikinci birlik eylemi, “La Voix du Dahomey” gazetesinin organizasyonu ile ortaya çıktı. Bu örgütün deneyimi, kendi başına bir siyasi eylem alanı yaratma konusunda "evrimleşmiş" olanların bir irade gösterisiydi.[311] Tamamen özgürlüğün yokluğu ile işaretlenen sömürge bağlamında, girişimleri gizli bir karakter gerektiriyordu. Gazetenin editörleri yasal hükümleri aşmanın yollarını buldular. Kendilerini resmi rolü basın organının yayınlanması olan sivil toplum örgütü kurdular. Joseph Firmin Santos tarafından başlatılan organizasyon, gazetenin Yönetim Kurulu etrafında yapılandırılmıştır[312]. 1930 gibi erken bir zamanda, bu Komite bir Merkez Komite' ye dönüştürüldü. Getirilen yenilik, ülke içinde yerel komitelerin

[311]Başlangıçta, La Voix du Dahomey'in teşkilatının girişimi, Pan-Afrika Birliği çerçevesinde yapıldı. Amerikan W.E.B. Bois'in öncülüğünde düzenlenen Pan-Afrika kongreleri, Dahomey'de büyük ilgi gördü ve birçok sempatizan kazandı.
[312]Yayınlanacak makalelere, yapılacak anketlere ve grubun finansmanını kontrol etmeye karar veren komite buydu.

oluşturulması ve kurulmasıydı[313]. Böylece, "La Voix du Dahomey" organizasyonu, iki dünya savaşı arasındaki dönemde kendisini "evrimleşenlerin" en temsilci organı olarak sundu. Seçkinler üzerindeki etkisi şüphesizdi. Artan kitlesi, gazeteyi Dahomey milletinin sözcüsü olarak dayattı[314].

Daha da iyisi, Merkez Komitesinin hareketi "evrimleşenler" ile sınırlı değildi. Şubat 1932' de, Mono ve Ouidah çemberindeki kadınların mali baskıya karşı gerçekleştirdiği yürüyüş, Komite üyeleri tarafından istendi[315]. En azından bu sömürge yönetiminin önerdiği şeydi. Aslında, "La Voix du Dahomey" in organizasyonunda, irtibat ve belgelerin taşınması işi genel olarak kadınlar tarafından üstlenildi. Protesto yapan tüccarların gösterilerinde örgütlenmelerine yardımcı olmaları da muhtemeldir[316].

Ancak, Afrika temsilcilerinin Fransa'daki Kurucu ve Ulusal Meclislerine atanması sırasında, Dahomey' deki ulusal uyumu daha net olarak göreceklerdir. Bu uyum, 1945 ve 1946 seçimleri etrafında gerçekleşen seferberlikler sayesinde sağlandı. Yukarıda, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'da yapılan yeni kurumsal reformlar çerçevesinde, her koloninin Paris'teki Kurucu Meclis'e seçilmiş temsilcileri göndermesi gerektiğini söyledik. Bu amaçla, Kurucu Meclis'de Sömürge Temsilciliği Araştırma Komisyonu, Monnerville Komisyonu kurulmuştur. Dahomey, bu komisyonun bir üyesi olan Sourou Migan Apithy, görüşlerini ve önerilerini almak için vatandaşları ile iletişime geçti. Buna karşılık, Komisyonun çalışmaları hakkında kendilerine rapor vereceklerdi. Bu girişime cevap olarak, "evrimleşenler" "Bilge Adamlar Komitesi" oluşturmak için farklılıklarını ve çatışmalarını kırdı. Bu Komite, tüm basın kuruluşlarını Augustin Azango tarafından yönetilen bir çalışma ve öneri komisyonuna dahil edildi.

Fransa'nın 21 Ağustos, 13 ve 21 Eylül 1945 tarihli emirleri uyarınca, bir seçim bölgesinde kurulan Dahomey ve Togo iki milletvekili seçecekti. Her seçim kurulu için bir milletvekili. Nitekim, bu seçimler için iki seçim kurulu kuruldu[317]. İlki, tüm Fransız

[313]Codo (B.C.), « La presse dahoméenne face aux aspirations des évolués », s. 113 ve s. 119.
[314]Müfettiş Dubois'nın raporuna göre, üyelik kartlarının yerleştirme durumu 1932'de 616 ya da gelişen personelin %25'inden daha fazlaydı. Cf. Archives Nationale de la République Populaire du Bénin (A.N.R.P.B.), Service police, Rapport N°353 du 15 septembre 1934.
[315]2.2. 'ye bakınız. Kentsel alanlarda protesto hareketleri
[316]Anignikin (C.S.), *Les origines du mouvement national en Afrique ; Le cas du Bénin*, s.317
[317]Avrupalılar ve asimile edilmişler, yani vatandaşlaşmış Afrikalılar ve Fransız vatandaşları.

vatandaşlarını ilgilendiriyordu. İkincisi vatandaş olmayanları, yani sömürgeleştirilmiş insanları ya da Fransızları bir araya getirdi[318]. Aynı şekilde, bu seçimler için dömürülen halk kampı ve sömürgecilerin kampı olmak üzere iki kamp kuruldu. Sömürge düzeyinde, Dahomey'in "Bilgeler Komitesi", Fransız Vatandaşların ilk kuruluna rahip Peder Francis Aupiais'[319]in adaylığını yükseltti ve asimile edildi. Buna karşılık, R.F. Aupiais, vatandaş olmayan ikinci kurul için Sourou-Migan Apithy'[320]nin adaylığını önerdi. Bu seçim, diğer şeylerin yanı sıra, Gaston Monnerville Komisyonu'ndaki ikincisinin etkinliğinden kaynaklanıyor[321]. Her halükarda, 17 Eylül 1945'te, bu amaç için kurulan Dahomey-Togo Seçim Örgütleri Merkez Komitesi Yürütme Kurulu oybirliği ile kabul edildi. Karşı kampta, sömürge idaresinin yanında, biri de kendini organize etti. Bay Jean-Louis Bourjac ilk kurulu temsil ederken Casimir Th. d'Almeida ikinci kurula aday oldu.

Seçim sonuçları için çok fazla bahis yapıldı. İlk olarak, bu ilk seçimler yeni bir dönemin başlangıcı, Fransa'dan "evrimleşmiş" olanlara kademeli olarak bilgi aktarımı olarak görülüyordu. Ardından, Afrika seçkinlerinin bundan sonra ülkelerinin işlerinin yönetimine katılmalarına izin verdiler. Aynı zamanda -Dahomey nüfusuna da- sömürge yönetiminden intikam almak için özel bir şans teklif ettiler. Sonuç olarak, bu seçimlerden doğan milliyetçilik, "evrimleşmişlerin" konumunu güçlendirmeye yardımcı oldu. Aynı zamanda ve ters yönde, "sömürgeci koalisyon", sömürgeci sistemin liberalleşme girişimlerini engellemek için savaşanların ardında mücadele

[318]Fransızlar, sömürgeleştirilen nüfusun çoğunluğundan oluşuyor, yerliler ise “yerli” olarak adlandırılıyor. İkinci kurul seçmenlerini eski sömürge askeri üyelerinden, namuslu bir ayrımın sahiplerinden, topluluk liderlerinden, memurlardan, emeklilerden ve İlköğretim Sertifikası'nın (C.E.P.E.) sahiplerinden alacaktı.

[319]R.F. Aupiais, Dahomey'de (1903-1945) görev yapan Lyonlu bir misyonerdi. Dahomey seçkinleri ile birlikte büyük bir etkiye sahiptir. Bir öğretmen olarak, zamanın entelektüellerinin çoğunu eğitti. O sırada, eski bir Fransız siyasi partisi olan ve Hristiyan Demokrat ve merkezci olarak sınıflandırılan Mouvement Républicain Populaire (M.R.P.) 'nin bir üyesiydi. Georges Bidault bu partiyi 26 Kasım 1944'te kurdu.

[320]Apithy aynı zamanda Peder Aupiais'in ve ondan sonraki veliahtının bir öğrencisidir.

[321]Apithy, politik yükselişini özellikle vaftiz babası olan R.F. Aupiais’in öğrencisi ve korunan kişi olduğu için ona borçludur. Kendi topraklarını temsil etme yeteneğini sorgulayan bazı Daho-Togolu öğrencilerinin sıkıntısıyla karşılaştığında, R.F. Aupiais'in havasıyla bunları aşıyordu. Benzer şekilde, geçerli olan eylem birlikteliğinin aciliyeti nedeniyle seçim komitesi sonunda onu kabul etti.

ediyordu[322]. Çıkarlarını güvence altına almak için Kurucu Meclis'te Dahomey'i temsil etmeye çalıştı.

Bu seçimlerin mücadelesi seçkinleri güçlü bir siyasi eylem birliği haline getirdi. "Sömürgeci koalisyon" un, sömürgecilik karşıtı mücadelenin başarılarına el koymasını engellemek için her türlü çabanın sarfedilmesi gerekiyordu. "Ulusal" adayların, Aupiais ve Apithy'nin arkasında, sömürge idaresinin adaylarına, Bourjac ve d'Almeida'ya karşı bir blok yapıldı. Bu nedenle halk, sömürge düzenini tahrip eden bir milliyetçilik tarafından beslenen ilerici liderlerinin arkasında yürüdü. Bununla birlikte, bu liderlerin hepsi reformisttir, çünkü Fransa'ya derinden bağlılar. Ancak, gelişen hareketin yankı gazeteleri, özellikle *"La Voix du Dahomey"* ve *"Le Phare du Dahomey"* ile tüm Dahomey'de yayıldı.

Bununla birlikte, Dahomey'de henüz bir siyasi parti yoktu, partinin rolü daha sonra basın toplumlarına geri döndü. Seçimleri yönetecek kurumların kurulması 1920-1936 yılları arasında ilk milliyetçi hareketler tarafından kurulan yapılarla kolaylaştırıldı. Anayasa reformları bağlamında önerilerde bulunduktan sonra, Bilgeler Komitesi, Daho-Togo'nun Seçim Örgütleri Merkez Komitesine dönüştü.[323] Bu şemsiye kuruluş, yerel adaylar etrafında ulusal seferberliği harekete geçirdi. Merkez Komitesi Seçim Komiteleri Başkanlığı'nı kurdu. Bu Başkanlık sırayla, İcra Kurulu'nu kurmuş, grubun daimi canlandırma organı[324]. Son olarak, Yürütme Komitesi, Dairelerin idari düzeyinde Bölgesel Komiteler kurmuştur[325]. Bu, iktidarın fethi için "evrimleşmiş" seçim makinesinin nasıl yapılandırıldığıdır. Merkez Komitesi, her bir üye ve yöneticisine belirli bir yer atamıştır. Buna karşılık, üyeler gerekli olan fedakarlıkları memnuniyetle ve coşkuyla kabul etmişlerdir. Toplantılar, aidatlar, tüm hareketler iyi

[322]Fransız İmparatorluğu Komitesinin girişimi üzerine, birkaç genel sömürgecilik devleti sömürge sisteminin liberalleşme reformlarına karşı onaylanmadıklarını ifade etmek için bir araya geldi. 1942'de oluşturulan bu Komite üç örgütün birleşmesinin sonucudur: Fransız sömürge birliği (1893); Fransız Sömürge Enstitüsü (1893) ve Çinhindi(kamboçya, Laos, Malezya, Myanmar, Singapur, Tayland Ve Vietnam'ı kapsayan coğrafi bölge)Komitesi (1924).

[323]Bu komite Azango, Eustache Assogba, Augustin Nicoue, Casimir d'Almeida, Pierre Johnson, Ambroise Dossou-Yovo, Victorien Feliho, R.F. Bertho ve MM. Patterson, Paul Hazoumè, Emile Derlin Zinsou 'dan oluşuyordu.

[324]İcra Komitesi ise, Azango (Başkan), Eustache Assogba, E.D. Zinsou, G. Varango, J. Santos, Paul Hazoumè, A. Nicoué' dan oluşuyordu.

[325]Merkez ve Kuzey'in bölgesel komitelerinin eylem merkezleri vardı. Bunlar: Bohicon, Abomey, Covè-Zagnanado, Dassa-Zoumè, Savalou, Djougou, Kandi, Natitingou, Nikki, Parakou' dan oluşmaktaydı.

niyete dikkat çekti ve bir amaca katkıda bulundu: ortak nedenin zaferi. Ayrıca, seçim kampanyası, kurtulma mücadelesinin takibi altına alındı.

Seçim kampanyaları muhteşem bir coşku ve eşsiz bir vatanseverlik ateşi içinde yapıldı. Eylemin gerçekleşmesinde gazeteler kamuoyunu harekete geçirdi. Ülkeye Seçim Komitesi kuruluşları tarafından yatırım yapıldı. Ağları, bölgenin tümüne yayıldığında büyük oranda genişledi. Şehirlerden kampanyalara, göze çarpan ve uyanık temsilcilere kadar coşkulu insanların hepsi ülkeyi engelsiz hale getirdiler. Kuzeyden Güneye, tüm Dahomey popülasyonlarını hiç bir zaman böyle şevkli görmedik, birliği ilk defa bu kadar çok hissettik ve yaşadık. Bazıları ulusal birliğin sağlandığını belirtti. Oysa sömürge yönetimi tarafından teşvik edilen ve idari şeflik tarafından desteklenen muhalefet bu birliği belirsizleştirdi. Ancak, çoğu Dahomeyli, etnik kökene veya bölgeye bakmaksızın, Seçim Komitelerine seçildi. "La Voix du Dahomey" sütunlarında okunabileceği gibi güçlü bir ulusal uyum vardı. Yerel adaylara halka sunulan gazetede, "... ülkesinin yararına ve yarışın geleceği söz konusu olduğunda, Dahomey şans eseri ya da fanteziyle yönlendirilmiyor; bunun sebebi ülkenin kalbidir. O yansıtır, o meditasyon yapar, ve gerçeklerin tam bilgisi ile huzur içinde karar verir. Bunun nedeni, Dahomey ülkesini, binlerce yıldır atalarının yaşadığı ve acı çektiği, gelecek yüzyıllarda torunlarımızın oğullarının kaderimizi oluşturmaya devam edeceği toprağı sevmesi gerektiği için sevmesidir...[326]! ". "Dahomey" ifadesi, tekil biçimdedir. Israrlı olarak tekrarlanması tek başına o anın hissini yansıtıyordu. Seçimlerin 21 Ekim 1945'te gerçekleştirdiği bu birliktelik veya en azından ulusal uyumun bu adanmışlık ve yüceltme atmosferinde bulunmasıdır.

Özellikle hareketli ve olaylı seçim kampanyalarının ortasında, radikal değişim umuduyla, popüler adayları temsil eden "elit-Katolik din adamları" koalisyonu seçildi. Sourou Migan Apithy doğrudan seçildi, ancak R.P. Aupiais mutlak çoğunluk elde edemedi. İlk kurul seçmenlerinin önünde ikinci bir tur için yarışması gerekiyordu. Sonunda seçildi. Literatürde, çok savaştığı için Kurucu Meclis'te oturma zarafeti yoktu. Seçilmesinden yaklaşık üç ay sonra, 14 Aralık gecesi vefat etti.[327] R.F.

[326]*La voix du Dahomey*, n°41, septembre 1945.

[327]Peder Aupiais'in acımasızCA ortadan kalkmasının getrdiği koşullar, Dahomey' lilerin, milletvekillerinin, Dahomey'in hızlı bir şekilde serbest bırakılmasına yardımcı olacak ilerici bir kişi istemeyen sömürgecilerin kurbanı olduğuna inanmalarına neden oldu. Aslında, Peder Aupiais, tüm

Aupiais'in ölümü, 10 Şubat 1946'da tekrar seçim yapılmasına neden oldu. Tek aday olan R.P. Jacques Bertho doğal olarak ilk kurulda seçildi.

Bir sonraki seçimlerde, Haziran 1946'daki ikinci Kurucu Meclis'te, R.P. Bertho ve Apithy kendi kurullarında yeniden seçildi. Üniter atmosfer zayıflamadı. Seçkinler, temsilcilerine sonuna kadar destek vermek için halkla bir araya geldiklerinde farklılıklarını törpüleyerek bahsin üstesinden gelirler. Kutsal bir ulusal sendikada zafer kazandılar. Sonunda, 1945 ve 1946'da, Seçim Komiteleri sömürge yönetimi üzerinde zafer kazandı. Ülkenin çocukları etrafındaki siyasi birlik, milliyetçi özlemlerle siyasi bir parti yaratılmasına yol açtı.

1.3. Ulusal Bir Parti Oluşturulması: U.P.D.

Dahomey'de siyasi parti oluşturma süreci, bazı Batı Avrupa ülkelerinde uygulanan yöntemleri seçti; seçim komitelerinden siyasi partilere[328]. 1946'daki İkinci Kurucu Meclis'te yapılan seçimlerin ardından, Dahomey'de henüz organize bir siyasi parti yoktu. Yerel adayların zaferi, esas olarak Seçim Komitelerinin varlığına bırakılacaktı. Bu seçimler sırasında, iki eğilim belirgin bir şekilde gözlemlenmiştir. Dahomey halkları içindeki iki antagonistik kampta kendilerini gösterdiler. Bir yandan, sömürgeci kampın destekçileri, adayları Jean-Louis Bourjac ve Casimir d'Almeida'ya destekleyenler, sırasıyla birinci ve ikinci seçim kurulunda destekleneceklerdir. Bu kamp, çeşitli seçimlerde başarılı ve başarısız tecrübeler yaşadı, destekçileri dağıldı. Öte yandan, halkın çoğunluğunun desteklediği "Bilgilendirme Komitesi" ve avatarlarından oluşan gruptur. İnsanları sürekli bir seferberlik durumunda tutmak ve enerjileri yönlendirmek için Merkez Komitesi, Seçim Komitelerini yapılandırılmış bir siyasi partiye dönüştürme fikrini aldı[329]. Böylece, basının örgütlü hareketinden seçimlerin düzenlenmesi için Merkez Komite' ye, Bilgeler Komitesi aracılığıyla, iyi tanımlanmış bir programa sahip ilk Dahomey siyasi partisinin oluşturulması sağlandı.

Dahomey' lileri din ve bölgeden ayırmadan nasıl toplayacağını biliyordu. Ancak seçilince, rakiplerine uzandı, talihsiz rakipleri bu heyete ulaştı. La voix du Dahomey, n ° 154 août 15, 1946.

[328]England, France, Italy, etc. S. Berstein, « Les partis politiques : la fin d'un cycle historique », Esprit, n°8 Août/septembre 2013, ss.28-39

[329] M.A.Glèlè, *Naissance d'un Etat noir*, s.89

Seçimlerdeki muhteşem zaferleriyle cesaretlendirilen "evrimleşen" eylem birlikteliklerini sağlamlaştırdı. Böylece, 1945 yılının sonuna doğru, bir siyasi parti oluşturma fikri doğdu. 1946 Haziran'ında Seçim Komitelerinin İlerici Dahomey Birliği (U.P.D.) adlı bir bütünleşik siyasi organizasyona dönüştürülmesiyle yoluna girdi ve şekillendi. Ancak, partinin yapılandırıldığını görmek için ertesi bir yıla kadar beklemek zorunda.

Böylece, 5, 6 ve 7 Nisan, 1947'de U.P.D.' nin kurucu kongresi olan Cotonou Palladium'da gerçekleşti. Seçim Komitelerinin partinin yerel kesimleri olacak kırk iki (42) bölümünün tamamı temsil edildi. Gerçekten de, bu ilk siyasi kongre devamsız olanları dışlamadı. Parti, üyelerinin birliğini bile ölmüş olanlara kadar genişletti. Kanıt olarak, bu kongrede dikkat çeken olaylardan biri Ölülere Adanmış Anıt' a düzenlenen kapanış geçit töreni idi. Taraftarlar, vatansever bağın yalnızca yaşayan oğullar arasında değil, aynı zamanda ölenlerle de taçlandırılması gerektiğini düşündüler. Bu yüzden, tüm Dahomeyliler adına tüm ölülere yemin ettiler. Bu, yaşayanlar arasında ölülerin varlığına inanan insanların psikolojisinin akıllıca sömürülmesidir. Memoriam' da ölülere verilen yemin böylece merhumlarla bir anlaşma imzalamış oldu. Bu antlaşma ile, yaşayanlar arasında yaşamaya devam eden ölüler arasında bir komün oluşturuldu. Bu nedenle, kitlelerin ihanet etme ihtimalinin olmadığı kutsal bir kurum oluştu.

Bulunduğu konuma göre, BM polisi' nin görevi "kitlelerin daimi siyasi liderliğini sağlamak ve seçilen yetkililerin faaliyetleri üzerinde kontrol " yapmaktı. Kendisini kitlesel bir parti olarak tanıttı. Etnik köken, cinsiyet, bölge veya din ayrımı yapmadan tüm Dahomey halkını bir araya getiren tek partidir. Bu amaçla, halkın desteğini aldı. Propaganda organları, başlıca editörü Emile Derlin Zinsou ve Augustin Nicoué'nin yönettiği "Le Phare du Dahomey" olan "Le progressiste" gazeteleridir. Bu nedenle, ulusal birliğin sembolü olan U.P.D.' nin, ilk Kurucu Meclis çerçevesinde edinilen hakların savunulması için mücadele etmesi ve ikincisinde de yeni reformların fethi için kazanmış olması popüler tabanındandır.

12 Haziran 1946'daki İkinci Kurucu Meclis seçimlerinden önce, yeni ve daha liberal önlemler alındı. Bunlar arasında seçmenlerin uzantısı da var. Özellikle Fransız vatandaşlığını denizaşırı ülkelerinin tüm yerlilerine veren 7 Mayıs 1946 tarihli Lamine

Gueye Kanunu var. Bu nedenle, 1946'daki Fransız Anayasası lehine, U.P.D.' nin liberal kurumları ve daha fazla hareket serbestliği vardı. Partiye sömürge idaresine meydan okumak için kullanılabilecek araçlar, önceki siyasi hareketlerinkinden çok daha ayrıntılıydı. Sonuç olarak, mücadelesi daha etkili oldu. Parti, içlerinde tek destek ve sığınağı gören insanları topladı. Dahası, sömürgeci burjuvazi ile karşı karşıya kalan sendika, "gelişmiş" düzeyde mükemmel görünüyor. Parti liderlerinin amacı, Dahomey milliyetçiliğinin amaçlarına ulaşmaktı, temel prensibi ülkenin özgünlüğüne ve saygısının tanınmasına dayanan "kimlik eşitliği" idi.

Bununla birlikte, U.P.D.' nin yaratılması ulusal hareketi fiilen radikalleştirmedi. Aksine, 1945 ve 1946 seçim zaferleri ve çeşitli reformların getirdiği avantajlar nihayet Fransa ile elitleri bağdaştırdı. Pratik olarak, Dahomey protestocuları herhangi bir milliyetçi seçenekten vazgeçti. "Kimlik eşitliği" ilkesi ile çevrilen idealleri, "ülkemizde, kendi ülkemizde bulunan Fransızlarla aynı hak ve özgürlüklerin tadını çıkarma" arzusuna geri döndü. Nihayetinde, U.P.D.' nin siyasi programı uzun vadede, esas olarak sömürge yönetiminin becerilerini, ortaya çıkmakta olan yerel aydın sınıfına aktarmaktı. Seçimde kurulan parti, 1936'dan bu yana gözlemlenen fenomeni göstermek için yavaş değildi. Bu fenomen, sömürgeci iktidar tarafından "evrimleşmiş" olan imtiyazların çekişmelerini etkisiz hale getirmeye ve milliyetçiliğini köreltmeye yardım etmesinden ibarettir[330]. Seçim olayları ulusal hayali güçlendirdiyse, oyuncuların birliği maalesef uzun sürmedi. Kişisel emellerin serbest bırakılmasına direnemedi. Bir liderin ruhunu keşfeden herkesin ilk olmak istediği hırs, parti içinde süregelen uyuşukluk içinde kayboldu ve aynı zamanda anlaşmazlığı kışkırttı. Bu dönem, derin bir ulusal kimlik krizine dikkat çekti.

2. Ulusal Uyumun Erozyonu

2.1. Hırsların ve Siyasi Rekabetin Yükselmesi

Seçkinler arasındaki nüfuz mücadelesi nedeniyle ulusal kimlik krizinin ilk belirtileri 1930'ların ortalarına kadar uzanıyor. Basının zayıflaması ve sömürgeci iktidarın çekişmesinin ölçülmesiyle karakterize edilen ulusal hareketin yavaşlaması dönemiydi.

[330]C.S. Anignikin ve al. « Le Dahomey », in C.Coquery-Vidrovitch, *L'Afrique Occidentale au temps des Français,* 403s.

Basının kahramanlık döneminden farklı olarak, 1927'den 1934'e ve 1935'te İkinci Dünya Savaşı'nın arifesine kadar başlayanlar kriz dönemi olarak kabul edildi. Bu gerçeği iki ana sebep açıkladı. Birincisi, seçkinlerin sınıfıyla bağlantılı olarak, birlikteliğinin o anki hisselerle karşı karşıya kaldığı zorluklarla ilgilidir. Bu bölünme için tetikleyici, koloninin idari konseyine delegenin seçimi oldu. 1920'den bu yana, sömürgeci bölge düzeyinde nüfusları temsil etmekle görevli idari konsey de dahil olmak üzere sömürgelerde bazı danışma meclisleri oluşturulduğunu onaylamıştık.

Birinci Dünya Savaşı sonrası fikirlerden esinlenen asimilasyon politikası bağlamında, sömürge iktidarı, 30 Mart 1925 tarihli bir kararname ile idari konseyi yeniden düzenledi. Yerel aydınları entegre etmek zorunda kaldı. Fransa'nın ülkelerinin yönetiminde seçkinleri dahil etme isteği olarak algılanan bu reform, "evrimleşmişler" düzeyinde çok başarılı oldu. Delegelerin Konseye atanmasıyla ilgili özellikle keskin rekabet konusundaki emsalsiz hırsları serbest bıraktı. Bu durum, direnmeyen “evrimleşmişler” arasında sürtünmeye yol açmıştır. Kavga, rakip çıkarları savunmak için edinilen çok sayıdaki gazete başlığı ile ortaya çıktı. Seçkin sınıfın sömürgeci iktidar tarafından yapılan tavizler karşısında bu bölünmesi, Dahomey milliyetçiliğini evrimi boyunca nitelendiriyordu. Böylece, bireysel hırsların doğrulanması, sömürge yönetiminin uyumlarını zayıflatmak için kullandıkları seçkinler arasında bir boşluk yarattı. Aslında, sömürge yönetimi Dahomey'deki sömürge direnişinin hızı konusunda derinden endişe duyuyordu. Bu nedenle endişeleri doğrultusunda hareket etmek için bir fırsat buldular. İşbirliği teklifiyle veya baskı tehdidiyle hayata geçirdiği basın toparlanma planı sonunda seçkinlerin bloklarını patlattı.

Delegelerin idari konseye seçilmeleri sırasında, İkinci Dünya Savaşı sonrasında yapılan sömürge reformları, "gelişmiş" düzeydeki nüfuz mücadelesi için özellikle kuvvetli bir durumdu. Bahis, sömürgecinin onlara verdiği iktidardaki kârdı. Ne yazık ki, iki seçim sırasında Kurucu Meclislerde gözlemlenen birlik artık mevcut değildi. Serbest bırakılanlar kişisel tutkularına direnmedi. Kahramanların her biri ön planda olmak istedi. Böylece, ulusal birliğin sembolü olan U.P.D.' nin parçalanmasıyla felç oldu. Partinin seçim başarıları ve ortaya çıkan genel sevinçten sonra, coşkuya bir çentik atıldı. Nitekim, seçim vaatlerini görmekte sabırsız olan seçkinler, seçtikleri görevlilerin sınırlarını keşfetmekte çabuk davrandılar. "Evrimleşenler", Fransız

Meclisi'nde kararların Bay Sourou Apithy'ye bağlı olmadığını anlamıştı. Aynı zamanda, daha sonra parlamento yargılamasında devamsızlığı nedeniyle görevini yerine getirme konusunda çok ciddi olmayacaktır. Daha da kötüsü, vatandaşlarına beklendiği gibi bir hesap verme niyetinde değildi. Ayrıca, sömürgeci yönetimi ile geliştirdiği zümre, kötüye kullanımları sıklıkla savunduğunu söylemiştir. Tutumları seçkinlerin umutlarına ve onu terfi ettiren insanlara ihanet olarak görülür. Seçkinler, onu ulusal davaya çirkin bir hain olarak sundu.

Her durumda, U.P.D. liderlerinin tutumu ile karşı karşıya kalındı. Apithy' nin aşırılıklarını ve kuralları uygulamak için cezalandırmamalarını kapsayan, parti içinde bir dizi muhalif vardı[331]. Ulusal hareketin en güçlü kişilikleri arasında yer alan Paul Hazoumè, U.P.D.' nin kurucu üyesi ve muhalif tarafı açan Cotonou bölümünün başkanıydı. 1945'ten bu yana istifa etmiş durumdaydı. Buna rağmen, emsallerinin uzun girişimlerinden sonra kararını yeniden değerlendirdi. Yine de, Apithy 'nin Dahomey'in çıkarlarını savunmada yetersiz kaldığına ikna oldu[332]. Ancak, diğer fikir ayrılıklarının takibi de yavaş değildi.

Öte yandan, Dahomey elitleri arasındaki mücadeleleri ve kavgaları daha canlı hale getiren bir diğer sebep de "siyasi yerelcilik" olarak adlandırılan şeydi. Gerçekten de, çağdaş tarihi boyunca, Dahomey, A.O.F. içerisinde bağımsızlığa yönelik bir eğilim ile karakterize edilen bir özgünlük geliştirmiştir[333]. Bu özgünlük Dahomey siyasi

[331]Başlangıçta, parti Yönlendirme Komitesi Apithy' yi korumaya çalıştı. Bu tutum bazı "evrimleşmişlerin" partiye karşı sert bir duruş almasına neden oldu. Emile Poisson en kin dolu olanlardan biriydi. U.P.D. muhafazakar partisine, doktrinsiz ve hiçbir şekilde ilerici ismine cevap vermeyen vergileri verdi. Parti kurallarını uygulamak için liderlere uygulanan yeterli kararları alamaması nedeniyle yeniden suçladı.

[332]Dördüncü Fransız Cumhuriyeti'nin ilk yasama meclisinin seçimleri sırasında, E. Poisson veya E.D. Zinsou'nun adaylığını Apithy'nin yerine koymaya karar verdi. Boşuna. Bay Apithy, Meclis'teki siyasi istikrarsızlığı nedeniyle yeniden suçlandı. Gerçekte, Fransız Parlamentosu'nda seçilen Apithy, birbirinden çok farklı taraflar ve siyasi gruplar arasında bir uçtan diğerine geçti: Sosyalist Enternasyonal Fransız Bölümü (S.F.I.O.), Cumhuriyet için Demokratlar Birliği (U.D.R.) , Afrika Demokratik Birliği (R.D.A.), Yurtdışı Bağımsızlar (I.O.M.), vb. Ayrıca, partiye olan ilgisizliği ile de suçlandı.

[333]Dahomey'in özgünlüğünü "evrimleşenler" e göre çeşitli nedenler açıklar. Coğrafi durum: Ülke, İngiliz Nijeryası ile Togo arasında yer alan ve kendisinin bir Fransız kolonisi değil, vesayet altındaki bir ülke olduğu için onurlandırılan A.O.F.' nin en eksantrik merkeziydi. Entelektüel yönü: Dahomey, nispeten büyük ve çok takdir edilen bir elit sayesinde ayrıcalıklı hissetti. Gerçekten de, diğer tüm koloniler yetkinlikleri ve mesleki vicdanları ile tanınan Dahomeylileri kadrolarında topladılar. Son olarak, ekonomik düzeyde: İkinci Dünya Savaşı'ndan önce, Dahomey kolonisi, A.O.F bütçesine en fazla katkıda bulunanlar arasındaydı ve seçkinlerin, bu da seçkinlerin Dahomey' in diğer koloniler için bir nakit olduğunu söylemesine neden oluyor. Bu gözlemler ışığında, Dahomey seçkinleri, ülkelerinin diğer A.O.F. bölgelerinden ayrı olarak tanınmasını ve tedavi edilmesini istedi. Bu nedenle niyetleri,

partilerinin Afrika Demokratik Birliği (R.D.A.) veya Afrika Konvansiyonu (C.A.) gibi Afrika federal siyasi hareketlerinin isteksizliği ile ortaya çıktı.[334] Böylece siyasi yerelcilik, Dahomey'in siyasi oluşumlarını bölgenin dar çerçevesi içinde hapsetti. Bu, seçkinlerin içinde ve daha sonra nüfus içinde ulusal rekabetin yıkıcı olduğu iç rekabetlerin yükselişini teşvik etti. Çeşitli muhaliflerin ardından U.P.D. çöküşe geçti ve birkaç siyasi partiye ayrıldı. Bu ayrılmanın nedenleri çeşitlidir.

Birincisi, halk kitlelerinin bağlılığına rağmen, parti doktrinden yoksundu ve Seçim Komitelerindeki seçkinlerin baskınlığıyla dikkat çekti. Ardından, kişilerarası kavgaların sonucu olan iç çelişkilerle zayıfladı. Son olarak, liderlerin çözümlerini tehlikeye atma eğilimi ile karakterize ettikleri gönül rahatlığı partiyi zayıflattı. "İyi uygulanmış bir doktrin olsa da, bir program ve titiz bir disiplin, partiyi doğru zamanda temizlemeye, homojenliğini korumak ve dolayısıyla Dahomeylilerin büyük çoğunluğunun kutsal birliğini sağlamak için yardımcı olabilirdi. Bunu doğru zamanda yapmadığı için U.P.D. sarsıldı. Bu nedenle kabile ve bölgeselci çok partili sistem uygulandı[335]."

UPD' nin bulunduğu konumdan ayrılmasının koşulları, sonucu olduğu ulusal birlik sürecini analiz etmeyi sağlar. Aslında, bu Dahomey birliği "evrimleşenler" ve ardından kitleler Dahomey milletinin dışındaki bir temele dayanıyordu. Baskıcı olan sömürgeci ortak düşmandı ve genel öfkenin ilk patlaması ona karşıydı. Ancak, iktidarın çıkarları ve istekleri yerel seçkinler düzeyinde göründüğünde, düşmanın temsili yeniden ortaya çıktı. "Düşman" şimdi "kardeş", siyasi rakip, hasım ve rekabet edendi. Böylece, seçkinler kendilerini sömürge yönetiminin manipülatif bakışları altında hırpaladı. Benzer şekilde, bu ulusal birimin baş memuru da aynı derecede dışardaydı. Peder Aupiais, Dahomey aydınları arasındaki birliğin temel taşıydı. Gözlemlenen ulusal uyum onun kişiliği sayesinde mümkün olmuştur. Ulusal birliğin inşası gerçekten onun

---

Dahomey'in kaynaklarının yalnızca kendisine ayrılmasıydı. Ayrıca, A.O.F.' nin başkenti Dakar ile olan ilişkilerinde belirli bir eylem özerkliğini korumak istediler. Hırsları, Dakar ile uğraşmaktan ziyade doğrudan Paris ile uğraşmaktı.

[334]Bu hareketlere katıldıklarında, etkileri marjinal kaldı. Bu, 1956'da R.D.A.' nın bölgesel bölümü olan J. T. Ahomandégbé' nin Dahomey Demokratik Birliği'nin (U.D.D.) durumuydu. Benzer şekilde, Afrika Yeniden Toplanma Partisi (P.R.A.) Dahomey'de çok az coşku yaşadı. Ayrıca, amacı dört devlet bloğunda bağımsızlığa katılım olan Mali Federasyonu, Senegal, Sudan (şimdi Mali), Yukarı Volta (şimdi Burkina Faso) ve Dahomey (Benin) Dahomey'in özerklik düşünceleri tarafından sabote edildi…

[335]M.A. Glèlè, *Naissance d'un Etat noir*, s.97

etrafında ve onun yetkisi altındaydı. Elitlerin yalnızca onları temsil etmeleri için oybirliğiyle talep edilmesinin yanı sıra, "evrimleşenlerin" ve aday Apithy'nin etrafındaki toplulukların birliğinin sağlanmasının etkisine teşekkür ederiz[336]. 15 Aralık 1945'te ölümünün, Dahomey' in politik ve entelektüel sınıfının tamamı tarafından pişman olmasının nedeni budur. "Varlığı, 1945'ten sonra tarihini belirleyen steril bölümleri Dahomey'den almaktan kaçınırdı[337]". Sonuçta, U.P.D.' nin üniter projesinin başarısızlığı, yeni ortaya çıkan Dahomey siyasi sınıfının parçalanmasına neden oldu.

2.2. Siyasi Parçalanma

Seçim seferberliklerinin sonucunda oybirliği ile ilan edilen ulusal birlik başarısız oldu. Ömrü sadece bir saman alevi kadar sürdü. Bunun nedeni, bir yandan, sömürgeciliğin bir araya geldiği Katolik Kilisesi'nin, onu taşıyan ulusal harekete ideolojik olarak egemen olmasıdır. Öte yandan, Dahomey milliyetçiliği yapısal olarak savaşması gereken sömürge gücüyle bağlantılıydı. Sembolize edilen tek parti olan U.P.D., liderleri arasındaki nüfuz etme mücadelesi ve kişisel hırsların sabırsızlığı yüzünden zayıfladı. Yerinden çıkması, sömürgeci iktidarın kışkırttığı ve sömürdüğü bölgesel özelliklerle karakterize edilen şüpheli bir çok partililiğe yol açtı. Ancak, bu parçalanmanın asıl faktörleri temel olarak "evrimleşmişlerin" rekabetçi siyasi hedefleriydi. Her biri, 1946-1956 yılları arasında Fransa tarafından kurulan çeşitli kurumlar aracılığıyla ülkenin işlerinin yönetimine katılmak isteyenlerin sayısı çok fazlaydı. Fransız kurumlarının başına geçmek için yapılan farklı seçimlerdeki yarışlar, U.P.D.' nin etrafındaki birliği harap eden tartışmalar yarattı. Aynı mantıkta, 1956' daki Gaston Defferre Çerçeve Yasası'nın reformlarını da eklemeliyiz. Bu reformlarla ilgili riskler seçkinler arasındaki rekabetleri canlandırdı. Parçalanma ve "evrimleşenler" arasındaki muhalefetin sistematikleşmesine yol açtılar. Bu muhalifler arasında

[336]Paris'ten Dahomey ve Togo öğrencileri gelecekteki milletvekillerinin isimlerinden haberdar olduklarında, Bay Apithy'nin adaylığını reddettiler. Onu ülkeyi geçerli bir şekilde temsil etmekte değersiz buluyorlardı. Bunun yerine A.O.F. ve Fransa'da tanınmış bir Dahomey avukatı olan Ignacio Pinto'yu tercih ettiler. Teklifi reddetti. Öğrenciler daha sonra önerisini reddeden Emile Derlin Zinsou hakkındaki tercihlerini bildirdiler. Gerçekte, R.F. Aupiais seçimine karşı çıkmak zordu. Dahası, silahlarını keskinleştiren sömürge yönetimine karşı seçimleri kaybetmemek için bu kartı oynamak gerekli değildi.

[337] M.A. Glèlè, *Naissance d'un Etat noir*, ss.79-80

yaşananlar Dahomey siyasi manzarasının parçalanmasına yol açtı. Bu dağılmanın inişleri ve çıkışlar nelerdi?

1946'dan itibaren Dahomey, Afrika'daki diğer Fransız sömürgeleri gibi, 1946-1956 yılları arasında Fransa Cumhuriyeti tarafından kurulan yeni kurumlar düzeyinde temsil edilecekti. Bu kurumlar Ulusal Meclis (Paris), Cumhuriyet Konseyi (Paris), Fransız Birliği Meclisi (Paris), Büyük Konsey (Dakar), Genel Konsey'dir (Porto-Novo). İlk yasama seçimleri için, Kasım 1946'da Emile Poisson, Dahomey' i Ulusal Meclis' te temsil etmek istedi. Fakat Dahomey sadece bir milletvekili seçecekti[338]. Kendini daha yetkin kılan Poisson, kendisini hala Dahomey'de seçilen lider olan S. M. Apithy' nin karşısına koymak istedi. Bu tür bir adaylığın ulusal uyum için sunduğu tehlike öngörülerek, 6 Kasım'da U. P. D. ' nin kriz toplantısı yapıldı. Kesin kararlarla sonuçlandı: E. Poisson, Apithy' nin yararına adaylığını geri çekmeyi kabul etti. Paris'teki Cumhuriyet Konseyi görevine kendini saklamak zorunda kaldı. Şimdi, parti tarafından gerçekleştirilen uzlaşmanın yanı sıra, E. Poisson'ın tutkuları burada son bulmadı. Cumhurbaşkanı, 15 Aralık 1946'da yapılması planlanan Genel Kurul'un (Porto-Novo) seçimlerine de başvurmak istedi. Ancak parti komitesi, Paris'te Cumhuriyet Konseyinin görevine verilen sözünü hatırlatarak itiraz etti. Ancak, sorun şu ki Genel seçimlerde ayakta durmaktan zaten faydalanmış olan S.M. Apithy, bir kez daha Büyük Konsey (Dakar) 'a koşmak için kabul edildi. Öyleyse, E. Poisson U.P.D' nin yarı-dengeli politikasını kınayarak haksızlığa uğradı. Apithy için kabul edilen pozisyonların birikiminin de kendisi için kabul edilmesi gerektiğini tahmin ederek mağduru olduğu muamele eşitsizliğine dikkat çekti. Bu bütünleşmenin yol açtığı çatışma, Porto-Novo' daki Parti Komitesi tarafından, E. Poisson lehine oy kullanmaya karar veren bir çözüme kavuştu.

Bununla birlikte, U.P.D. henüz bütünlüğünü tehdit eden iç çelişkilerden kaçamadı. Hiçbir şey çözülmedi gibi görünüyordu, çünkü diğer olaylar uyumsuzluk ateşini uyandırdı. Porto-Novo'nun Justin T.' yi reddetmesi Ahomandegbe' nin adaylığı parti

[338]1945-1946 tarihli Kurucu Meclislere yapılan iki seçim sırasında, Dahomey ve Togo tek bir seçim bölgesi oluşturdular ve Seçim Koleji başına bir temsilci oranında iki temsilci seçmek zorunda kaldılar. Seçmenlerin evrimi ve seçim kurulunun birleşmesi gibi reformların ardından, iki sömürge şimdi iki ayrı seçim bölgesi oluşturdu. Böylece ayrıldılar ve her biri Haziran 1946'da Fransa Ulusal Meclisine bir milletvekili seçmek zorunda kaldılar.

muhalefetini tetikledi. Nitekim, J.T. Ahomandégbé Porto-Novo'da tıp doktoru olarak birkaç yıldır pratik yapıyordu. U.P.D.' nin Porto-Novo bölümünün Genel Konseyi tarafından Genel Kurul' a adaylığını koydu. Ancak adaylığı, Porto-Novo' daki ve banliyödeki çoğunluk etnik grubu olan "Goun" olmadığı gerekçesiyle muhalefetle bir araya geldi. Memleketi Abomey'e gitmesi onun için netleştirilmişti.[339] Bu durum siyasette Dahomey'de uygulandığı gibi yeni bir unsur ortaya koydu: Dahomey politikasının değişmezi olacak etnik ve bölgesel yönler. Buna karşılık, J.T. Ahomandégbé partiden istifa etti. O. E. Poisson' da onu takip ederek istifa etti. İki muhalif 1947'de yeni bir parti kurdu: Afrika Halk Bloğu (B.P.A.). Siyasal bölgeselcilik karşıtlarına tepki olarak doğmuş olan B.P.A., Dahomey'deki siyasi uygulamada bir değişiklik yapmak istedi[340]. Parti, Genel Kurul seçimlerinde U.P.D.' den farklı bir liste sundu. Ve 30 sandalyenin 6'sını kazandı. Çekişmeye rağmen, U.P.D. çoğunluğu sağladı; listesindekiler 21 sandalye kazandı. Ama bu onun kuğu şarkısıydı. Aynı zamanda onun sonuydu.

Gerçekten de, muhalif hareket durmadı. Seçilmiş Apithy'nin yetersizliği nedeniyle 1945'te Paul Hazoumè'nin başarısız istifasını hatırlıyoruz. Apithy'nin sömürge çevreleriyle olan yakınlığı ve onlarla tanışması nedeniyle, performansından memnun olmayan U.P.D. partisi Yönlendirme Komitesi, sonunda onu başka bir adayla değiştirmeye karar verdi. 1951 seçimlerinde, ciddi bir uyarı olarak, Emile Derlin Zinsou, Apithy'nin yerini aldı. İkincisi, U.P.D.' nin listesinde ikinci sırada yer aldı. Aslında çoğu lider bir süredir partiyi reforme etme gereği duymuştu. Verimsiz seçilen yetkilileri değiştirme ve onları en dinamik olanlarla değiştirme aciliyetini hissediyorlardı. Ancak, siyasi hesaplamalar ve uzlaşma eğilimleri onların bunları

[339]Muhalifler Apithy ve arkadaşlarının, Porto-Novo yerlilerinin U.P.D. Yerel tarafından aday gösterilen adaylar arasında temsil edildiklerinden şikayet ettiklerini iddia ettiler. İkincisi, yatırım yapılan "yabancıların", Genel Kurul'daki Porto-Novo bölgesinin çıkarlarını anlayamadığı ve geçerli olarak savunamayacağı kanaatindeydi. Fon etnik grubundan J.T. Ahomandégbé, Dahomey Merkezinde Abomey'dendir. Bununla birlikte, aynı zamanda, Porto-Novo bölgesinden iki öğretmen, Kuzey'de zorlanmadan başvuruyorlardı. Bunlar Bay M. Oké ve Ahouamènou. Ancak 1952'de başvuruları yabancı olarak reddedildi; Apithy ve takipçilerinin yarattığı emsal bahane olarak kullanılmıştır.

[340]Bir yenileme partisi olarak, "Afrikalı Popüler Bloğu" (B.P.A.), elbette, Afrika kitlelerinin eğitimini, haklarını öğretilerini, nasıl kullanacaklarını, görevlerini öğretmelerini sağlamayı amaçladı. İçlerinde insan onurunu geliştirmek; kendilerini göstermelerine, kişiliğinin, olasılıklarının bilincinde olmalarına, kendilerini özgür adam yapmalarına, örgütleyebilecek ve yaratabilecek oğullarına, ilerleyebilecek oğullarının yönlendirmelerine yardımcı olmaktı. Parti durumuna bkz. Alıntılandı J-R. de Benoist *Afrique occidentale française de 1944 à 1960*,1982, s.537

gerçekleştirmelerini engelledi. Karar verdiklerinde ise çok geç oldu. Bunu zamanında yapmamak, partiyi canlandırması beklenen reformları daha da kırdı.

Görevden alınmasına cevaben, sömürge yönetimi tarafından desteklenen Apithy, parti komitesinin kararını reddetti. Sömürgeci listesindeki Fransız Birliği seçimleri için koşturdu. Dahası, önceki seçimlerde Merkez Komiteleri ve U.P.D. partisinin oluşturduğu Apithy efsanesi gerçek oldu. Dahomey' deki seçim sürecinin başlamasından bu yana, tek adaydı. Bu nedenle, toplulukların kitlesel olarak oy kullanması onun lehine oldu. Seçimleri bu şekilde kazandı[341]. Seçimdeki başarısıyla cesaretlendirdi, U.P.D.' nin kendisine verdiği babadan miras kalan seçimi sayesinde kendi partisi olan Dahomey Cumhuriyet Partisi'ni (P.R.D.) kurdu. Böylece, S.M. Apithy' nin ayrılmasıyla, U.P.D.'nin içinde bulunan ikinci muhalif elde edildi.

Ancak U.P.D.' deki 1951 seçimlerinin kışkırttığı çatışma Apithy' nin ayrılışıyla sınırlı değildi. Bir anda ortaya çıkan partisini tehdit ederek kesinlikle daha ciddi olan başka bir gerilimle süreç uzamıştı. Bu son kriz sadece U.P.D.' nin ortadan kalkmasına değil, aynı zamanda ulusal birlik krizine de neden oldu. Aslında, 21 Mayıs 1951 tarihli Yasa, Fransa Ulusal Meclisi'nde Dahomey' e iki sandalye verdi. Kuzey Bölgesi'nin yerlileri olan Dahomeyliler, koltuklardan birinin kendilerine ayrılmasını talep etme fırsatı buldu; 1945'ten beri Dahomey'i temsil eden Apithy' nin Güneyli olduğunu ima etti. Ancak U.P.D. Yönetim Kurulu işlerin bu şekilde işlediğini görmedi. Kuzeyden "evrimleşmiş" iddiasını pek dikkate almadı. Kuzey bölgedeki insanlar ayrılmaya karar verdi. Sömürge yönetimi[342] tarafından bastırıldığında, Kuzey' in bölgesel bir biriminin bulunduğunun farkına vardılar. Etno-bölgesel birlik duygusu temelinde yeniden bir araya geldiler. Bir kez daha, U.P.D. olayların nasıl önüne geçileceğini bilmiyordu. Parti gerçekleştiğinde ise artık çok geçti. Kuzey'in politik uyanışı, 1951'de Kuzey Etnik Grubu (G.E.N.) olarak politik bir hareketin oluşumuna yol açtı. Lideri Natitingou'da öğretmenlik yapan Bay Hubert Coutoucou Maga idi[343]. Burada açık olan

[341]Halk, partide yaşanan gerilimlerin dışında kaldı. U.P.D. liderleri, 1945 seçimlerinden bu yana Apithy' yi bir kaide üzerine getirdiler. Daha sonra, parti düzeyindeki düşüşünü motive edebilecek nedenleri insanlara ifade etmeleri zor olacaktı.
[342]Koloni Müfettişi Bay Moretti; ve Yönetici Peperty, Kuzey Dahomey'deki Proconsul.
[343]Natitingou, Dahomey'in (Benin) kuzey batısındaki bir şehirdir. Bugün bu bölgenin en önemli kentsel merkezidir.

hareketin etno-coğrafi referansıdır. Bu sınıf, bir kez daha Dahomey'in siyasal alanındaki etnik ve bölgesel yönleri ortaya koydu.

9-10 Ocak 1953'te Parakou[344]' da düzenlenen ilk kongresinde G.E.N. , Dahomey Demokratik Hareketine (M.D.D.) döndü. Bir siyasi partiden daha azı olan bu siyasi hareket, Güney'de, ülkenin kurumlarının tüm kilit pozisyonlarını tutarak paylaşmadan hüküm süren P.R.D.' ye karşı bir cephe olarak görünmektedir. Gaston Defferre yasasıyla getirilen yeni reformlar çerçevesinde, 1956'da, P.R.D.' nin siyasi iktidarı paylaşması için yapılandırılmış bir partinin saygınlığına karşı çıkmak gerekliydi. Böylece, M.D.D. seçim hareketi olmaktan çıktı. Doktrini kullanarak kendini yeniden düzenledi. 1957'de Dahomey Demokratik Ralli (R.D.D.) oldu; Kuzeyin tüm aydınlarını H.C. Maga çevresinde bir araya getiren gerçek bir siyasi partidir. Ayrıca, bu kriz döngüsünden, büyük siyasi etkisi olmayan küçük politik oluşumlar ortaya çıktı.

Çok sayıda parti olmasına rağmen, sömürge idaresinin suiistimalleri, seçilen P.R.D. temsilcileriyle uyum içinde hareket etmeye devam etti. Aslında, Apithy ve partisi, sömürgeci iktidarın desteğiyle güney seçmenleri komuta ediyorlardı. Bu suistimalleri kınamak için, bir grup elit, ülkenin siyasi yaşamına canlanma getirebilecek bir siyasi hareket kurmak için toplanır. Bu amaçla, 15 Haziran 1955'te oluşturulan "Aziza[345]" gazetesi aracılığıyla destekledikleri basın kampanyası, onların harekete geçmelerini ve bir hareket oluşturmalarını sağladı. Çok hızlı bir şekilde, bu hareket bir siyasi parti olan Dahomey Demokratik Birliği'ne (U.D.D.[346]) dönüştü. Yeni parti tüm enerjileri topladı, bölgelerin çoğuna yayıldı ve Apithy' nin P.R.D.' si ve Maga' nın R.D.D.' si ile

[344]Parakou, Kuzey Dahomey'in (Benin) en önemli şehridir. Kuzeydoğuda bulunan, bölgenin başkenti olarak kabul edilir.

[345]"Aziza", Abomey'de yayınlanan siyasi ve mizahi bir gazetedir. Yaratılıştaki yönetmeni ise Antoine D. Guézo idi. Bu basın organına atanan amaç ve hedefler ilk sayısında listelenmiştir: "Bu [gazete], Dahomey'imizi tereyağı yemeği haline getiren bu beylerin hiçbirine hizmet etme niyetinde değildir. Fikirler verecek, eylem programları önerecek, tavsiyelerde bulunacak, rehberlik edecek, tartışmaları ve yapıcı eleştirileri kışkırtmaktan mutluluk duyacaktır. Belli ki, bazı zamanlar kötü muamele vakaları için İdare'ye, belirli aldatma vakaları için herhangi bir seviyedeki seçilmiş yetkililere, toplumun çıkarlarını aşacak olan tüm vatandaşlara yönelik yazılar paylaşacaktır. Aziza, No. 1, 1 yıl, 15 Haziran 1955.

[346]U.D.D.'nin kurucu üyeleri, ilk toplantısını evinde organize eden MM. Houêssou, Nicoué Augustin, Gaston Martin, Théophile de Campos, Bruno Mégnassan ... ve partinin lideri olacak olan Justin Ahomandégbé.

birlikte ülkedeki üçüncü siyasi güç oldu. Özellikle sömürge yanlısı politika ile savaşmaya karar veren P.R.D.' nin büyük bir rakibi olarak kendisini ortaya koydu.[347]

Sonunda, U.P.D.' nin ana canlandırıcılarının kalkışları - ilk önce 1946'da E. Poisson ve J.T. Ahomandégbé, sonra 1951'de Apithy ve daha sonra bilinen seçim başarıları; Ek olarak, G.E.N.' in doğuşu H.C. Maga' nın R.D.D.' sinin sonunda oldu ve nihayetinde art arda yapılan genel seçimlerde U.P.D.' nin başarısızlığı birlik partisinin yok oluşuna yol açtı. Taşıdığı ulusal proje ise bir hatıradan fazlası değildi[348]. Küllerinden doğarak ülkenin siyasi meşruiyeti için savaşan yeni partiler ortaya çıktı. Ancak bu siyasi partiler ilke olarak hiçbir muhalefet sunmadı; sömürgeci otorite tarafından kendilerine verilen iktidar parsellerinin iyi idare edilmesini amaçlayan programlarının uyumu ile karakterize edilirler. Bu amaçla, siyasi entrikalar ve seçim manevraları ile birbirlerini zayıflatmaya çalıştılar. Varlıklarının temel nedenini, sömürge karşıtı mücadeleyi terk ederek, seçim derneklerinden daha az siyasi parti olarak davrandılar. Daha da kötüsü, bir bütün olarak siyasi sınıf sömürgecinin temel değerlerine bağlılığını onayladı[349]. Böylece, bu siyasi evrimin başlattığı siyasal çok partili dönem, aynı zamanda bölünmüşlükler ve çevre ittifaklarıydı. Siyasi partiler etnik ve bölgesel mantığa göre yapılandırılmıştır.

2.3. Bölgeselcilik ya da Kuzey-Güney Sorununun Doğrulanması

U.P.D. üyeleri ile onların eserleri arasındaki nüfuz mücadelesi, ulusal bütünlüğe ciddi zararlar vermiştir. 1945 ve 1946' daki farklı seçimler sırasında gözlemlenen kutsal sendika ve aşiretçilik, "evrimleşmiş" düzeyindeki siyasal bölgeselcilikten sonra geldi. 1956 Yasası'nın getirdiği reformlarda icra gücünün kullanılması umuduyla siyasal rekabetler yeniden canlandı. Rekabetler, halk kitlelerinin 1946'da verilen genel oy hakkı nedeniyle siyasi yaşamdaki artan rolüyle güçlendirildi; bunun sonucu, seçim

[347]2 Ocak 1952 seçimlerine sunduğu liste, Adandé-Ahomandégbé, Maga ve Apithy listelerine karşı başarılı olmasa bile, Apithy'nin partisi, P.R.D., daha önce hiç bilmediği ciddi bir muhalefet le karşılaşmış olduğu inkar edilemez. P.R.D. başarısını Sömürge İdaresi koalisyonuna borçluydu.

[348]U.P.D.' nin çağdaşları, bu dönemi hatırlarken hissettikleri duyguya eşlik ediyorlar. Sendikalarının altın çağı, Dahomey'in oğullarının oybirliği ve ülkelerinin geleceğine olan inançları için hatıraları sıklıkla iki katına çıkarıldı. Bu zamanın birçok Dahomey' lisi için siyaset U.P.D. ile başladı ve bitti.

[349]C.S. Anignikin ve al. Le Dahomey (Bénin) in Coquery-Vidrovitch (C.), *L'Afrique autant des Français*, s.404

organının genişlemesi oldu[350]. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin siyasal liderleri tarafından sergilenen siyasi idealler kişisel başarı olarak sayıldı. Etnik dayanışmaların ve yerel ayrıcalıkların siyasal manipülasyonu bu idealin gerçekleştirilmesi için strateji ve teknik olarak kabul edildi. O andan itibaren, halk kitlelerinin siyasal sorular üzerindeki hassasiyeti, kabile ve bölgeselci eğilimlere göre yapıldı. Gerçekten de, U.P.D.' nin çöküşü sırasında, Dahomey'deki siyasi yapılandırma, Kuzey'in büyük bir harekete sahip olduğu, yani Bay Maga'nın yönettiği G.E.N. idi. Güney'de Apithy' nin P.R.D.' si, özellikle Porto-Novo ve banliyölerinde seçim savaşı düzenledi. B.P.A., Ouidah ve Abomey' deki savını kurarken, Cotonou seçmenlerini U.P.D. ile paylaştı. Ancak U.P.D.' nin ölümü ve Dahomeyan Demokrat Birliği'nin (U.D.D.) doğuşu ile etnik ve bölge mantığına dayanan istikrarlı bir üç parti sistemi kurdu. Bu üç parti, ülkenin politik meşruiyetini paylaştı. Kuzey'i koruyan Maga'nın R.D.D.' si, Güneybatıda Apithy' nin P.R.D.' si ve Merkezin bir kısmı ile Ahomandegbe' nin U.D.D.' si esas olarak Abomey ve çevresinin merkez bölgesini koruyor. Siyasi alanda şekillenen bu üçbaşlılık Dahomey'in 1956'daki politikasının kalıcı bir gerçeği haline geldi. Gerçek nedenler nelerdir?

Porto Novo' da, 1947' de, bölgeye özgü olmadığı bahanesiyle Ahomandégbé' nin adaylığına muhalefet yapıldığını hatırlayalım. Bu nedenle, Dahomey'deki ilk politik bölgeselleşmenin tezahürü oldu. Bu tutum Porto-Novo nüfusunda, doğum yerine bağlılık duygusu ve çıkarlarının savunulması duygusunu uyandırdı[351]. Ancak, Dahomey siyasi sınıfındaki gerçek kırılma noktası, Fransa Meclisi' ndeki ikinci yasama seçimleri sırasında 1951'de meydana geldi. U.P.D.' nin yürütme ofisinin Apithy' yi listeye[352] ikinci sıraya sokarak "uyarma" kararı ve kuzey liderlerin kaygılarını dikkate almayı reddetme kararı başlıca nedenlerdi. Kuzey adayının seçilmesi, U.P.D.' den H.C. Maga ve S.M. Apithy'.nin partinin sonunu getirmesine neden oldu. Aynı etkiyle ülkenin siyasi bölünmesini de kutladı. Nitekim, bu seçimler

[350]Örneğin, 1956'da 384.463 olan seçim organı, 1957'de 672.438'e yükseldi.
[351]Böyle bir tutum, soyluların desteğinden yararlandı. Herkes prestijin tadını çıkarmayı ümit ederek rol oynamak istedi. Soyluların ikna ettiği popülasyonlar, bu kötü niyetli hırs yükselişini izledi. Bu önemli isimler Cotonou ve Porto-Novo arasındaki rekabeti ortaya koyuyor.
[352]S.M. Apithy'nin savunucularına göre, U.P.D.' nin bu kararı Porto-Novo'ya yönelikti. Bunun "Goun" etnik grubuna karşı bir muhalefet olduğunu iddia ettiler. Bununla birlikte, Bay Apithy'ye karşı en zorlu rakip Paul Hazoumè, Porto-Novo'nun saygınlarının bir yerlisidir. Bu sadece kabile gerçeğinin politik amaç için manipülasyonuydu.

ilk kez, Kuzey ve Güney'i, Dahomey'in siyasi evrimini karakterize edecek şekilde yüz yüze seçti.

U.P.D.' deki muhaliflerden doğan hareketler ve siyasi partiler, yani Kuzey Afrika'daki Etnik Grubu (G.E.N.) ve Apithy' nin Dahomey Cumhuriyetçi Partisi (P.R.D.) kendilerini etnik temellere dayandırdılar. Gerçekten de, Kuzey'in yerlileri, Güney'in Kuzey'i elinde tuttuğu düşük konumun bir işareti olarak U.P.D. Merkez Komitesi tarafından kendi olumsuzluklarını yerine getirmeyi reddetmelerini haklı çıkardılar. Böylece, G.E.N.' in yaratılması, daha sonra 1957'de yapılan Dahomey Demokratik Ralli (R.D.D.), kuzey bölgesinin Güney'e karşı siyasi uyanışına dikkat çekiyordu[353]. Fikir, Kuzey'in geri kalmışlığını telafi etmenin ve kendisini Güneyliler' in hakimiyetinden kurtarmanın tek yolunun, Kuzey oğullarından birinin bölgeyi temsil etmesi olduğu düşüncesiydi. Bununla birlikte, Kuzey etnik olarak homojen bir bölge değildir. O, Baribas, Dendis, Somba ve diğerlerine kadar çeşitli insanlardan oluşulrudu. Yine de, tüm bu etnik grupların kaderini yönetecek olan ''harika oğlu'' Hubert Coutoucou Maga[354]idi. Böylece entelektüellerin ve ardından Kuzey halklarının bir araya gelmesi onun etrafında oldu. O andan itibaren, Maga Kuzey'in birliğinin simgesi haline geldi. Onun adı parti olan R.D.D. ile karıştı; kuzey bölgesinde bile.

Kuzey' in etnik çeşitliliğine ve içsel farklılıklara ya da yarattığı nüfuz mücadelelerine rağmen, Kuzey' in liderleri, Güney' in adayları karşısında her zaman Maga'da bir araya geldi. Büyük seçmenler veya seçkinler, her zaman Kuzey'in birleşik cephesinin Güney'e karşı politik dengesini koymayı başarırlar. Maga, seçmenlerinin çoğunluğunu, zamanın Dahomey nüfusunun yaklaşık üçte biri olan kuzey nüfustan topladı. Ancak partisi R.D.D., coğrafi kuzeyin ötesine geçerken, kökeninde temsil ettiğini iddia etmediği diğer etnik grupları da kapsıyor. Siyasi müttefikleri sayesinde

[353]Sömürge yönetimi, Güney'i iki bölge arasındaki ekonomik ve sosyal eşitsizliklerden sorumlu hale getirerek kuzeydeki huzursuzluktan istifade etti. Bu eşitsizlikler, Güney'in Kuzey'deki sömürgeciliğinin işareti olarak bile yorumlandı.

[354]Daha önce Müfettiş Moretti ve Komutan Peperthy' nin G.E.N.' in yaratılmasına ilham verdiğini söylemiştik. Sonuncusu H. Maga'yı lider yaptı. R.F. Aupiais'in S.M. Apithy'ye yaptığı gibi. Aslında, Maga, Natitingou şehrinde bir öğretmendi. Kuzey bölgesinde izleyici kitlesi yoktu. Etkisi vaftiz babası olarak görev yaptığı birkaç genç modern kadro ile sınırlıydı. 1951 seçimlerinin arifesinde UPD'deki sürtünme, aşiretçilik ve bölgeselcilik kartını oynayan sömürge idaresinin desteği sayesinde onu ortaya çıkaran olaydı.

Savalou[355] bölgesinde önemli seçim desteği buldu. Böylece, bu oylar tarafından desteklenen, esasen Kuzey'den olan Maga, 1951'den bu yana katıldığı bütün seçimleri kazandı.

Kendisine birleşik bir siyasi kader yaratan Kuzey'den farklı olarak, Güney birkaç lider ve siyasi parti arasında dağıldı. Üstelik, asla monolitik bir blok olarak görünmedi. Bununla birlikte, politik uygulamalarda bölgeselci veya etnikçi referans eksikliği yoktu. Kanıt olarak, Dahomey Cumhuriyetçi Partisi (P.R.D.) Porto-Novo ve çevresinin bir partisi olarak düşünülmüştür[356]. Bölgeselciliği ve kabileciliği birleştiren parti, esas olarak Goun ve Djedje etnik gruplarına güveniyordu. Bununla birlikte, Ouémènou, Yorubas, Avrankou Holli, daha sonra Allada Aïzo ve Abomey-Calavi, Toffins gibi diğer etnik grupların seçmenlerini topladı. Partinin kendisine gelince, neredeyse hiç politik bir parti değildi. Dinamizmi seçimlerle bağlantılı olan bir seçim derneği gibiydi[357]. Esasen bu saygın ve tanınınmış lider Apithy' nin kişiliğine dayanıyor. Seçmenler tarafından kurulan Apithy efsanesi, etnik ve/veya kabile temsilcilerini P.R.D.' ye aktarılmasına katkıda bulundu[358].

Dahomey Demokratik Birliği (U.D.D), U.P.D.' ye muhalif olmak ve özellikle de Apithy' nin P.R.D.' sini destekleyen sömürgecilik olaylarını kınamak amacıyla yaratıldı. Ancak kendisi de ayrılıkçı kavgalara karşı bağışıklık kazanmış değildi. Anlaşmazlık sebebi, Félix Houphouët Boigny başkanlığındaki Pan-Afrika partisi ve

[355]Savalou bölgesi, bölgedeki bazı kadroların inandığı gibi Kuzey ile Güney arasında bir bağlantı olan tampon bölge olarak sunulmaktadır. Maga-Savalou ittifakı iki ana sebepten kaynaklandı. Bunlardan ilki, onu Savalou ve kraliyet topluluğunun bazı seçkinlerine bağlayan çocukluk arkadaşlığıydı. Bu mantık ittifakı Savalou aydınlarının ülkenin siyasi yaşamının animasyonunda yer almasına izin verdi. Diğer sebep ise, Savalou şehri çevresindeki Yoruba halklarıyla ilgilidir. Kendilerini Kuzey'in nüfusuna Güney'inkinden daha yakın gördüler. Bu nedenle, bu bölgenin kendisini Maga'ya bağlamakta hiç tereddütü yoktu.

[356]Tardits soruşturmasına göre, 1951'de PRD'nin statüsünü onaylamak için toplanan ilk meclis, 55 üyeden, Porto-Novo "kralı" nın en yüksek saygınlarını içeren 49 Goun ve Yoruba'yı içeriyordu. Bkz. C. Tardits, *Porto-Novo, Les nouvelles générations africaines entre leur tradition et l'Occident*, Paris, Mouton, 1958, 128 s.

[357]1951'de oluşturulan PRD'ye yalnızca altı yıl sonra statü verilebilirdi. Aynı yıl, 1957'de, amacı eylem planının ve parti sloganlarının yayılması olan bir propaganda organı "Position Africaine" adlı gazetesini kuruyordu.

[358]İki Kurucu Meclis'e seçildikten sonra Dahomey'in Fransız Ulusal Meclisine iki kez vekalet ettiği için, Apithy'ye İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bölgede gerçekleşen reformların yararı hakkında bilgi verdi. Onları, beyaz insanın adaletsizliği ve suiistimallerine teslim eden Dahomeylilerin babası ve yardımcısı olarak kabul edildi.

Afrika Demokratik Birliği (R.D.A.) ile ilgili mesele olmuştur[359]. Gerçek şu ki, bu yeni parti büyük bir partinin siyasi kalkanını arıyordu. Ancak bu politika, Dahomey' deki parti üslerinin ilk önce güçlü bir şekilde kurulması gerektiğini iddia eden bazı üyelerin görüşünde değildi; sonra siyasi birliği sağlamak ve Kuzey-Güney muhalefetini yok etmek için Maga'nın M.D.D.' si ile birleştirilmesi gerektiği görüşünü savunuyorlardı. Ancak, bu üyeler arasında önceden bir fikir birliği olmadan, U.D.D.' nin Yürütme Kurulu, 4 Mayıs 1956'da yayınlanan ve R.D.A.'nın bir ifadesidir. Bu, parti içinde iki eğilime neden oldu: U.D.D.-R.D.A. ve U.D.D. Ancak U.D.D. kanadı gelişmedi. J.T. Ahomandégbé, kişisel olarak dayatmasıyla U.D.D.-R.D.A Genel Sekreteri seçildi. Partiye verdiği ivme, Apithy ve Maga ile birlikte Dahomey'de üçüncü lider olarak kendini kanıtlamasına olanak sağladı. Ancak, bu liderlerin aksine, U.D.D.-R.D.A. milliyetçi bir yetenek geliştirdi, birlikte bölge genelinde büyük bir seçmen kitlesini bir araya getirdi.

Güçlü bir örgütsel yapıya[360] sahip olan , U.D.D. tüm ulusal bölgeyi çaprazladı. Bu ona birçok Dahomeylinin hayranlığını kazanmasını sağladı. P.R.D. Merkez'de dururken R.D.D. Kuzeyde kamp kurarken, U.D.D. aşiret ve bölgesel çerçevenin ötesine geçen ve Dahomey'in her tarafına yayılan tek parti idi[361]. 1961'de dağılıncaya kadar milliyetçi ideolojisine sadık kaldı. Yine de, partinin Güney'deki büyük şehirlerde temel fikirleri bulunmaktaydı: Cotonou, Ouidah ve Abomey. Kozmopolit bir şehir olan Cotonou'da, destekçileri *Mina, Adja, Nagot* ve diğerleri kadar çeşitliydi. Sürekli bir ikna ve uzlaşma eyleminin ardından, hemen hemen tüm nüfus ve Abomey prenslerini toparlamayı başardı. Profesör Glèlè, lider Ahomandegbé'nin birleştirici olmak istemesine rağmen, kendi bölgesinde tartışmasız bir seçim savunması yapmayı tercih ettiğini belirtti. Önce Abomey' de, sonra ülkenin merkezinde bunu gerçekleştirdi. Abomeyli bir yerlinin başka bir parti içinde militan olması onun için kabul

[359]Önemli bir siyasi giriş yapmış olan R.D.A. lideri Félix Houphouët Boigny, Paris'te eşit derecede istisnai bir kariyer vaat ediyor gibi görünüyor. Bu, U.D.D. komitesinin bir kısmının bu lider ve bu büyük Afrika partisinin ardına sığınması gerekçesini doğruladı. Diğer bir hırs da Dahomey'deki siyasi faaliyetlerinden kaynaklanacak sömürge baskılarına karşı korumaktır. Sonunda, ideoloji ve inançtan ziyade çıkarların uyumu ile ilgilidir.

[360]Yönlendirme Komitesi her iki haftada bir Cotonou'da, alt bölümlerde veya alt imtiyazlarda, sloganları köyler ve ilçe semtleri seviyesindeki alt kademelere ileten bir Alt Komite vardı.

[361]2 Nisan 1959'daki yasama seçimlerinde, U.D.D. adayları bölge genelinde tanınan tek parti oldu. Ulusal izleyici kitlesi, seçim başarılarının gösterdiği gibi tartışılmaz: Kuzey'de kullanılan oyların %35'i onundu; ilk defa olmuştur.

edilemezdi[362]. Bu eğilim, o andaki şartlara çok uygun görünüyordu. Dahası, L. Hazoumè, U.D.D.' nin eleştiride etkili olduğunu, ancak siyasi çalışmalarda diğer siyasi oluşumlar kadar bölgesel olduğunu onayladı[363]. Her durumda, Ahomandégbé ismi Apithy gibi U.D.D.' ye P.R.D.' ye veya Maga'nın R.D.D.' sinde olduğu gibi çağrışım yaptı.

Yine de, ulusal birlik parçalandı. Kuzey ve Güney, Dahomey'de sürekli bir politika belirleyicisi olan nesnel bir politik gerçeklik haline geldi. İki bölge, kendilerini siyasi alanda indirgenemez bir düşmanlık içinde gösterdi. Bu fenomenin seçim demagojisi tarafından daha da şiddetlenmesi, her yerde merkezileşme eğilimlerini ulus kurma sürecine yöneltti. Buna rağmen, liderler şartlara ve ihtiyaçlara bağlı olarak zaman zaman işbirliği yaptılar. Bu durum açıkça tutarsız bir liderlik ortaya koydu. Liderler demokrasinin evrensel ilkelerini söylerken, bölgeselciliği bir siyasi yeniden örgütlenme biçimi olarak kabul ettiler. Her biri ilk önce kendi bölgesinde bir seçim şöhreti yaratmaya çalıştı. Bu bölgeselcilik, hala monarşiye, şefliğe ve etnik gruplara bağlı olan halkların zihniyeti tarafından da desteklendi. Bu liderler, halkın gözünde bu sosyolojik gerçeklerin önemini kavramışlardı. Öte yandan, bunu kabul etmeden, liderler kendilerini bir hanedanın veya belirli bir etnik grubun liderleri olarak tanıttılar.[364] Bay A. Glèlè, kabile ve bölgeselcilikle dikkat çeken tarafların hasta organizasyonunu kısaca özetlemektedir. "Liderler değişik derecelerde feodal ya da küçük eyalet şefleri; partilerin Genelkurmayları bir Seçkinler Konseyi' ni temsil ediyor; [popüler] kitleler Baş ve soyluları takip ediyor"[365] dedi. O kadar politik bağlam içerisinde Dahomey bağımsızlık kazandı.

[362]M.A. Glèlè, *Naissance d'un Etat noir,* s.143
[363]G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation* en Afrique, s.203
[364]Apithy ve Ahomandegbe kraliyet üstünlüklerini haklı çıkarabilirler. Annesinin soylu kökenlerinden biri, Porto-Novo krallığında Bakan Migan'ın kızı. Diğeri, Danxome krallığının prensi. Maga'ya gelince, kraliyet soyundan gelemez. Bununla birlikte, politik pozisyonunda Kuzey'in antik krallıklarını onurlandırdığı açıktır. Bu temsil, Robert Cornevin'in, Dahomey'deki siyasi yaşamın, kutupları Abomey, Porto-Novo ve Nikki olan üç krallığın mirasına hükmettiğini fark ettiğinde söylediklerine de uymaktadır. Cornevin (R.), *La République Populaire du Bénin, Des origines à nos jours,* s.508
[365]M.A Glèlè, *Naissance d'un Etat noir,* s.105

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM :

BAĞIMSIZ DEVLET VE ULUS KURMA SÜRECİ

Sömürgecilik döneminde sömürgeci güçler, Afrika'daki farklı sosyo-kültürel gruplara dayattığı yeni bölgeler oluşturdu. Böylece, çeşitli milletlerden olan insanlar aynı bölgede yaşamaya zorlandı. Bu arada, sömürgeleştiren Devletler kendileriyle ilgili bütün kararları da veriyorlardı. Yeni Afrika ülkeleri bağımsızlığa katılımlarıyla birlikte tarihi insiyatifi ele geçirdi. 1950' lerin sonları ve 1960'ların başlarından bu yana, sömürgecilikten kalan topraklarda sosyo-kültürel grupları korumak için gönüllü bir post-sömürge devletler politikası oluşmuştur. Popülasyonun ulus kurma sürecinin aktörleri olarak bütünleşmesi, devlete uygun olması ve temel gelişimlerini sürdürülmesini gerektiriyordu. Bu anlamda, Batılı güçlerin çizdiği sınır önemli bir rol oynadı. Yeni devletlerin bütün çabaları, sömürgeden devralınan sınırların birleştirilmesiyle başladı. Ardından uluslararası sahnede egemen aktörler olarak tanınmaları: Birleşmiş Milletlere (B.M.) bağlanması ile gerçekleşti. Bu nedenle, yeni devletler hem içerideki liderler tarafından hem de dışarıdaki diğer ülkeler tarafından tanınmalarıyla getirilen bir çerçeve olarak görünmektedir.

Afrika Devletlerinin liderleri her bölgede tüm toplulukların entegrasyon politikasını uygulamaya geçirdi. Eski sömürgecilerin politikalarından farklı olarak ulusal belirteçleri ve sembolleri benimsemişlerdir. Yeni doğan ulusları ortaya çıkarmak için bayrak, milli marş ve hatta yeni isimler seçildi. Benzer şekilde bu liderler, bölgedeki tüm topluluklar için ortak olan kültürel bir mirası sahneleyerek ulusal bilincin ortaya

çıkışını teşvik etme isteklerini dile getirdi. Dahomey'de, kamu kurumları ulusal tarihin kahramanları olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda gerçek bir kolektif hafıza oluşturma girişimi başlatıldı. Bu hafıza, ülkenin tüm kültürlerinin iletişim alanları olarak kabul edilmektedir. Öte yandan, 1950'lerden bu yana ulusal birlik terimiyle dikkat çeken siyasal söylem pekiştirildi ve hatta bu kurumsallaştı. Bu konuşma bile birleştirici bir politik stratejiye ilham verdi. Ayrıca, Fransa'da 1792'deki "Fête de la Fédération" gibi "ulusal bayramlar" ilan edildi. Bu bayramların festival şeklinde halka açık yerlerde yıllık olarak kutlanması genellikle bağımsızlık ilanının yıldönümü ile aynı zamana denk geldi. Sonuçta millet, yeni devletin tüm kültürlerinin ve vatandaşlarının birleşmesinin bir sonucu olarak görülüyordu. Afrika Devletleri, Avrupa Ulus-Devlet anlayışına katılmaya çalışıyordu. Bunu yaparken, sömürgeci mirasını kendi ruhunda ve projesinde kendi hesaplarıyla ele geçirmişlerdir".[366] Bu süreç, Afrika'nın XX. yüzyılda yeni kimlikleri onaylamasıyla ortaya çıktı. Bu sömürge öncesi dönemi ve sömürge sonrası dönemdeki devletin ilk on yıllarının başlarında yapıldı.

Ancak, kimlik oluşturma sürecinde bazı çarpıklıklar meydana geldi. Elde edilen başarılar darbecilerin gözünde her zaman tatmin edici olmamıştır. Darbelerin Dahomey'deki tekrarı, kısa süre sonra ulus oluşturma çabalarının sürdürülebilirliğini desteklemeyen kurumsal istikrarsızlığa yol açtı. Ulusal kimliğin oluşturulmasında farklı faktörler arasına ekonominin az gelişiyor olması eklenebilir. Aslında, nüfuslar arasındaki entegrasyon derecesi aynı zamanda büyük ölçüde ekonomik entegrasyon düzeyine de bağlıdır. Ekonomik pazar ayrıca kültürel grupların karşılıklı entegrasyonunu sağlayan kültürel bir pazardır. Mal ve hizmet alışverişi yoluyla, başkalarının değerlerini benimsemek daha kolaydır. Bununla birlikte, Afrika ülkelerindeki ulusal hayalciler "eski" ulusların tasavvur ettiği kaynaklardan yoksundu: Tarih. Ancak, sosyo-kültürel grupların tarihçelerinin çeşitliliğinin veya muhalefetinin ötesinde bir ulusal bellek geliştirilebilirdi.

I. Ulusal Bağlılık Örgütü

1. Devlet, Ulusal Kimliğin Kurucusu

[366] P. Kippré, « De la question nationale en Afrique noire », Afrika Zamani, Nos. 11 & 12, 2003–2004, s.71

Sömürge dönemi boyunca, yeni kolektif kimlik kademeli olarak onaylandı. Bununla birlikte, ulusal bilinç, gerçek devlet iktidarının yokluğu, sömürgeleştirilen vatandaşlığın olmaması nedeniyle dağıldı. Bölgelerin geliştiği federal çevre, ülkenin bölgesel ölçekte ele alınmasına izin vermedi. Ancak, 1956[367]'daki Defferre Yasası, Fransız Batı Afrika federal kurumuna son verdi (A.O.F.). Her bölgenin politik kişiliğini tahsis etti[368]. Daha sonra, Beşinci Cumhuriyetin kurduğu Fransız Topluluğu, 1958'den itibaren, bu bölgeleri yarı-egemen özerk cumhuriyetlere dönüştürdü. Bu süreden önce Afrika egemen sınıfları, ulusu bireysel bölgeler düzeyinde neredeyse hiç düşünmemişti.

4 Aralık 1958'de Dahomey'de Cumhuriyet ilan edildi. Bu nedenle, Dahomey Devleti, 1 Ağustos 1960'ta ulusal egemenliği kazanmadan önce resmen doğmuş oldu. Dolayısıyla bağımsızlıkla birlikte, sömürgeleştirmeden miras kalan devlet alanı ulus inşası için imtiyazlı bir pota haline geldi. Eski Fildişili Cumhurbaşkanı Félix Houphouët-Boigny'in 1960'da yaptığı açıklamada, durumu şu şekilde özetlenlenmişti: "sömürge bize bir devlet bıraktı, ancak inşa etmemiz gereken bir ulus olarak değil"[369].

Aslında Afrikalı aktörler tarafından üstlenilen ulusal kurtuluş mücadeleleri, enerjilerini yeni uluslar bulmak için harekete geçirmeyi ve varlıklarını duyurmamayı amaçladı. Bağımsızlık dehası, milletin sömürge varlığının engellediği nesnel unsurlarını aydınlatmasına neden oldu. Bu unsurlar, ulusal projenin gerçekleştirilmesi için seferber edildi.

Afrika'da her yerde olduğundan daha fazla Devlet ulusun kurucusu olarak görülmektedir. Devlet ise ulusunu güçlendirmek için kendine güvenmektedir. Öte yandan, ulusal ilke meşru bir devlet örgütü biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Devlet ile millet arasında karşılıklı olarak birbirlerini destekleyen alternatif bir oyun bulunmaktadır. Devletin tamamlayıcı oyunu, ulusla aynı anda inşa edilmesiyle ortaya çıktı. Devletin ulus inşası üzerindeki hareketi, devletin yan yana olan bireyler ve sosyo-kültürel gruplar üzerindeki çifte perspektif olarak etkileşimi kendini

[367]Öncü olan Fransa Dışişleri Bakanı Gaston Defferre'nin adından 23 Haziran 1956 tarihli ve 56-619 sayılı Kanun, Fransa'nın sömürge imparatorluğunun topraklarının açılması üzerine reformlar yaptı.
[368] P. Kippré, « De la question nationale en Afrique noire »,, p.74.
[369]P. Kippré, « De la question nationale en Afrique noire »,, s.75.

göstermektedir: Yeni doğmakta olan bir ulusun inşası aynı zamanda ulusun milletlerden ya da etnik gruplardan katılaştırılmasını gerektirir.[370] "Devlet, destek olarak bir sistem, bir dizi kurum, bir tahakküm, yönetim ve yönetim aracı olarak, ulus inşasının tarihsel sürecinin gerçekleştirildiği bağlayıcı bir güçtür. Devlet doğar doğmaz onunla sosyal temeli ve millet arasında herhangi bir karışıklık olasılığı olmadan aslında yakın bir birlik vardır''[371].

Bağımsızlıkta Afrika ülkeleri istisnasız olarak çeşitli Avrupa sömürgeci güçleri tarafından ele geçirildiği gibi bulundukları bölgelere bağlılıklarını ilan ettiler. Sömürgeden devralınan sınırların bu somutluğu ilkesi devletler tarafından kurulan çeşitli hükümetler-arası örgütler tarafından kurulmuştur. Bu, şartı 25 Mayıs 1963'te Etiyopya'nın Addis Ababa kentinde imzalanan Afrika Birliği Örgütü'nün (A.B.Ö) durumuydu. Bu ilk Pan-Afrika örgütüdür. Amaçlarından biri Afrika'daki sömürgeciliği her biçimde "ortadan kaldırmak"tır[372]. "Tüzükteki şart; Afrika devlet başkanlarının[373], devletlerin toprak bütünlüğünün yanı sıra, kazanılan bağımsızlığı ve egemenliği korumak, güçlendirmek ve devletlerin tümünde neo-sömürgeciliğe karşı mücadele edeceğini [bunun kesin olarak çözüldüğünü] doğruladı. ''Afrika liderleri böylece devletlerin egemen bir varoluşuna olan isteklerini ilan ettiler. Sınırların dokunulmazlığı ilkesi tüzükte bir kereden fazla belirtilmiştir''[374]. Millet ideolojisinde sömürge tarihinin biriktirdiği kimlik kırılmalarının sonucunu gören Afrika siyasetinin aktörleri bu ilkeyi yakından takip etmektedir. Sömürgeci sınırlar konusundaki yarı fikir birliği, O.A.U tarafından değişmez bir şekilde azalmıştır, yeni Afrika liderleri arasındaki güç hesaplamalarının ötesinde Afrika liderlerinin ne kadar gerçekçi olabileceğinin altını çizilmiştir. Sinir bozucu yaratma acısı üzerine, sömürge güçleri tarafından çizilen bölgesel çerçeveler içinde yeni bir kimlik kurmak akıllıca olacaktır.

[370]E. Sicard, « Essai d'analyse des éléments principaux des constructions nationales actuelles », s.66.
[371]B. Traoré, « De la genèse de la Nation et de l'Etat en Afrique noire », Présence Africaine 1983/3 (N° 127-128), s.154
[372]Afrika Birliği Örgütü Şartı'nın (O.A.U.) Madde 2, paragraf 1 (d).
[373]O.A.U.'nun Şartı, Giriş, paragraf 5.
[374]İlk olarak, O.A.U.'nun hedeflerinin 2. maddesi paragraf. 1 (c) kuruluşun Afrika Devletlerinin yararına, "egemenliklerini, toprak bütünlüklerini ve bağımsızlıklarını savunmaları" önerildi. Sonra madde 3, paragraf 3, O.A.U.'nun ilkesini oluşturur. "Her bir Devletin ve bağımsız bir varlık olmasının devredilemez hakkının egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı". Birey, Afrika Devlet Başkanları tarafından, kendi Devletlerinin sınırlarının dokunulmazlığı ilkesine ve bu sınırlar tarafından oluşturulan Devletin sınırları içindeki egemenliklerinin tam olarak tadını çıkarma arzusu ilkesine bağlanan bedeli anlamaktadır.

Millet birleşmiş bir şekilde davranacaktır. Bu, bazı şeylerin sırasına göre atanan kimliği ve aynı zamanda daha iyi yarın vaat edip birleştiren mükemmel bir sentez olarak yeni birliği sembolize etmektedir.[375] Bu nedenle "hayal edilen topluluk"[376] gömülü bir geçmişin yetim ettiği Afrika toplumlarında en hareketli mitlerden biri haline gelmektedir[377]. Ancak bu geçmişin yeniden etkinleşmesi, artık kolektif ütopya perspektifinin bir parçası haline gelmiştir. Bu nedenle sınırların belirlediği çizgilere göre, bu devletlerin bölgelerini ve milletlerini örgütledikleri görülmektedir. Böylece, keyfi bir şekilde bölgeleri kesip başlangıçta sömürgeci gücün kullanılmasında bir kolaylık sağlayıp hizmet etmeyi amaçlayan emperyalist rekabetin bir sonucu olarak ait olunan yerler haline geldi. Bu bölgesel alanlardan birinde doğmak ya da evlat edinmenin basit gerçeği, kendisine bağlı olan ve ülke adıyla kristalize edilen hayal gücünün ele geçirilmesini sağlamıştır. Dahomey adlı eski Fransız sömürge bölgesinde doğmuş olan herhangi bir kişi kendini Beninli olarak tanımlıyor. Kendini bir dizi Benin vatandaşı olupTogolu ve Nijeryalı vatandaşlardan farklı olarak görüyor

Dahomey'de, başka yerlerde olduğu gibi, liderler modern bir yönetim biçimi olarak Devlet aracılığıyla yeni bir kolektif bilinç oluşturmaya çalıştılar. Egemen Dahomey devleti vatandaşların kalitesini tüm sakinlerine benimsetmiştir. Böylece, fiili çok ırklı devlet, belirli kimliklerin resmi bir siyasi temizliğini gerçekleştirir. Etnik çeşitlilik açısından zengin bir "ulusal" kültür olduğunu iddia edilmektedir. Dolayısıyla devletin sistemi, kendisini bir dil, sembol veya hafıza topluluğu aracılığıyla farklı bir şekilde ayıran etnik grupların aksinedir. Bundan böyle, sadece Dahomeyliler var; etnik köken vatandaşın yararına reddedilmiştir. “Devlet metni etnik bağlamda üst üste binmiştir; onu yeniden şekillendiriyor ve bölgesel kimlik tespiti ile ulusun ortaya çıkma dinamikleri üzerinde çalışan zihinsel bir alan yaratıyor”[378]. Avrupa kültürü bu kolonilere ihraç ettiği modeli geliştirmiştir. Aslında, devletin rolü, “ulus-inşa

[375]D. Bourmaud, « Aux sources de l'autoritarisme en Afrique : des idéologies et des hommes », Revue internationale de politique comparée 2006/4 (Vol. 13), ss.629-630

[376]This expression is from Benedict Anderson, B.Anderson*, L’imaginaire national, Réflexions sur l’origine et l’essor du nationalisme*, Paris, La Découverte, 1996, 212 s.

[377]Bazı Afrikalılar bu geçmişi rehabilite etmeye çalıştı. Bu, yazar ve Senegal'in eski başkanı olan Léopold Sédar Senghor'un arkadaşları Aimé Césaire ve Léon Gontran Damas ile birlikte ve buna alternatif olarak, eski Zaire Mobutu Başkanı’nın "Orijinallik" doktriniyle. Daha fazla bilgi için geri döneceğiz.

[378]R. Pourtier, ‘’Nommer l'espace, L'émergence de l'Etat territorial en Afrique Noire’’, s.303

politikası" olarak adlandırılan yolla uygulandı. Devlet, ulusu eylemiyle ilişkilendirmeye ve bunun yaratılmasına katkıda bulunmaya veya en azından varlığının farkındalığına katkıda bulunmaya çabaladı.

"Ulus-inşa politikası" genellikle sömürgeci politikayı uzatan liberal model altında, arazi politikalarının hazırlanmasından ibaretti. Esas olarak "ulusal" alandaki veya ekonomik politikalar çerçevesinde kişilerin ve malların dolaşım özgürlüğünü garanti altına alma çabasıyla kendini göstermiştir. Bu milliyetçi politikanın sonuçları doğrultusunda halklar arasında iç içe geçişte artış olmuştur. Bu iç içe geçme, etnik gruplar arası evlilikler veya yerlilerin bir bölgeden diğerine yerleşmesiyle ortaya çıktı. Kamu hizmetinin işlerini büyük ölçüde şişirme riskiyle karşı karşıya kalınsa bile idare tarafından vatandaşların daha da yakınlaştırılması amacıyla genişletilmesi amaçlanmıştır.[379] Aynı şekilde, bir devletin yüksek işlevi olan mevkilerine atama için "etnik dengeleme" politikasına başvurulmuştur. Bölgesel eşitsizliklerle mücadele adına, ulusal alanın gelişmesini dengelemek için de büyük çaba harcanmıştır.

Bununla birlikte bu homojenleşme ve duyarsızlaşma etnik çeşitliliği içeren akıllıca düzenlenmiş politik uygulamalara engel teşkil etmemektedir. Devletin gerçekliği, son zamanlarda ithal edilen bir dış modele indirgenmesi zor olan toplumsal gerçekliği maskeleyemedi. Bayart' ın belirttiği gibi, kurumsal ağaç etnik gerçekliğin ormanını gizleyemedi[380]. Ek olarak, devlet ve/veya ulusla özdeşleşme süreci "diğerlerine" karşı olarak gelişti; yani millete yabancı sayılan herkes, "vatandaş olmayanlar" dır[381]. "Diğerleri" tam anlamıyla diğer Afrika ülkelerinin veya dünyanın geri kalanında bulunan vatandaşlarıdır. Bu nedenle Devlet ülkeyi, sınırlarını ve milliyetçi söylemleri sertleştirerek ülkesine ve sözlerine bağlılık ile zorlanmaktadır."

İdari düzeyde, idari personelin "Afrikalılaştırılması" çeşitli alanda faaliyet gösteren sektörlerde hızlı ve düzensiz bir şekilde gerçekleşmiştir. 1960 Temmuz' unda, Sosyalist Devrim Partisi (PRS-Benin) Dahomey halkına, siyasi partilere, sendikalara ve tüm çalışanlara ciddi bir çağrı yaptı. Ülkenin kalkınması ve ulus inşası için acil idari önlem alınması çağrısında bulundu. Açık olarak, tüm kadroların bütüncül bir şekilde

[379]1964 yılında, personel maliyetleri Dahomey'in bütçesinin% 64'ünü oluşturuyordu.
[380] J.F.Bayart, *L'Etat en Afrique*, Paris, Fayard, 1989, 439 s.
[381]P. Kippré, « De la question nationale en Afrique noire », s.77

Afrikalılaştırılmasının her zamankinden daha çok gerekli olduğunu söyledi. Başka bir deyişle, "İdari ve devlet gücümüzün kilit konumları, vicdani Dahomey kadrolarının[382] etkin kontrolü altında olmalıdır." Bu amaçla, her düzeyde yöneticilerin eğitimi esastır[383]. Eğitim merkezlerinin[384] ve finansal araçların eksikliğinin üstesinden gelmek için Dahomey devleti diğerleri gibi eski metropolün yani Fransa'nın teknik yardımına başvurdu. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Federal Almanya, Hollanda ve hatta Doğu ülkeleri gibi diğer Batılı ülkelerden de yardım talep edildi. UNESCO ve Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) gibi uluslararası kuruluşlar da katkıda bulunmuştur. Daha da iyisi, yöneticilerin "Afrikalaştırılması" na, amacı, ülkenin bilgisini geliştirmek ve böylece Afrika birliğini ve dayanışmayı teşvik etmek olan okul programlarının uyarlanmasıyla da yapıldı[385].

Dahası, 1963 yılında Dahomey ve Nijer[386] Cumhuriyeti arasında olduğu gibi sınırlar konusundaki tartışmalar, komşu devletlerle, devrimci dönemde olduğu gibi, Benin ve Togo arasındaki ideolojik çatışmalar, ulusal duyguyu güçlendiriyor[387]. Bu nedenle, eylemlerin ve konuşmaların etkisi, sınırlı bir ufka sahip olan köylülerin bile Devleti iddia ettiğini ve o devletin de Dahomey olduğunu bilmesini sağlıyor. O andan itibaren, her Dahomey vatandaşı onu Devlete bağlayan idari ve politik bağlantıların farkındadır. Etnik veya bölgesel kökeni ne olursa olsun, Devlete bir bağlılık borçludur. Hem devlet hem de gerçek düzeyde olan bu devletçilik süreci, sonunda sadece Devlete değil, aynı zamanda ulusal bir topluluğa ait olma duygusu uyandırdığı için Ulus-Devletin bir taşıyıcısıdır. Devlet, renkleri ve ismiyle, vicdanlara nüfuz eder. Zihinde oluşan

[382]Glèlè, *Naissance d'un Etat noir*., s.401

[383]Sömürge, Afrikalıları görevlerini reddettikleri için kınadı ve onları bu görevlere göre eğitti. Ancak, eğitim seviyelerinde koloniler arasında bir eşitsizlik bulunmaktaydı. Senegal ile birlikte Dahomey, diğer koloniler üzerinde bir miktar ilerleme kaydetti. Sömürge yönetimi bile diğer kolonilerin yararına Dahomey kadrolarını toplamak için yarışmalar düzenledi. Böylece bağımsızlık sonrasında, Dahomey'in göreceli olarak yüksek kadroları vardı; tabi bu her zaman yeterli değildi. Bonzon (S.), « Les Dahoméens en Afrique de l'Ouest », Revue française de science politique, Année 1967, 17-4, pp. 718-726.

[384]Sömürgecilik döneminde, Afrika'daki Fransız topraklarında, 1950'lerin sonunda Dakar'da yalnızca bir yüksek öğretim merkezi kuruldu. Bu, 1959'da açılan Dakar Üniversitesi (bugün Cheikh-Anta-Diop Üniversitesi) ile ilgilidir. İngiliz sömürgelerine gelince, birkaç nadir yüksek öğrenim merkezi vardı.

[385]H. d'Almeida-Topor, Op.Cit., p.241

[386]International Court of Justice (C.I.J.), « Différend frontalier » (Bénin / Niger), Mémoire de la République du Bénin. Livre I, 27 août 2003, 199p. Bkz. C. Lefebvre, « Histoire des frontières du Niger », Matériaux pour l'Histoire de notre Temps • n° 73 / janvier-mars

[387]Detaylara daha sonra geri döneceğiz.

“engellerin” uzayda yazılı olan tüm fiziksel özelliklerden daha önemli olduğunu söyler[388].

Nihayetinde, sömürgecilik sırasında doğan ve bağımsızlık mücadeleleriyle sağlamlaştırılan güç ilişkileri, "bölgenin ideolojileri, bunlarla ilişkili, sömürge sonrası ekonomik ve kurumsal uygulama ile sınır konusunun ifade edilmesi" gibi kolektif kimlik mekanizmalarına, çoğu insanın sahip olmadığı anlamları vermişlerdir[389]. Devletin ulus inşasında rolü, ortak bir mirasın oluşmasıyla devam etmiştir.

2. Kimlik Mühendisliği veya Kollektif Belleğin Keşfi

“Uluslar, günlük gerçeklikte somutlaştırıldığı uygulamalarını, sembollerini, törenlerini, avantaj ve dezavantajlarını örgütlemezlerse sürdürülemezler[390].” Anne-Marie Thiesse[391] ulusal kimliklerin yaratılması konusundaki çalışmasında Avrupa ülkelerinin XIX.yüzyıl boyunca kendi ulusal kimlik araçlarını ve işaretlerini oluştururken nelerle karşılaştıklarını gösterdi. Fransa'dan yayılan bu model eski sömürgeleri tarafından benimsenecekti. Dahomey' de ortak bir miras yaratma süreci, yani ulusal kimlik belirleyicilerinin benimsenmesi, bazı nüanslarla, Avrupa yörüngesini aldı. Bu süreç, sömürge işgalinin ilk on yılı içerisinde başladı.

Avrupalılar gibi, sömürge okulundan olan ilk aydınlar yeni doğan milletler için ortak atalar uydurmaya çalıştılar. Böylece Birinci Dünya Savaşının ardından 1920’de ulusal demokratik hareketin ortaya çıkışından itibaren meydana gelen modern zamanların direnenleri, emperyalizm mücadelesine, doğrudan krallar çizgisinde ve Fransız emperyalizmine direnen geleneksel liderler olarak yazdılar. Bu anlamda ilk hareket gazetesi olan ulusal hareketin spikeri “Récadère de Béhanzin” olarak adlandırılmıştır[392]. Gazete, ilk yayınından itibaren direniş tarihinin bir başka büyük

[388]J. Gottmann, *La Politique des Etats et leur géographie*, Paris, Armand Colin,1952, s.304
[389]R. Pourtier « Nommer l'espace. [Émergence de l'État territorial en Afrique noire] », s.303
[390]D.Schnapper, « Mémoire et identité au temps de la construction européenne », ss.9-10
[391]A.M Thiesse, *La création des identités nationales: Europe XVIIIe-XXe siècle*, Éditions du Seuil, 1999, 385 s.
[392]Danxomè kralı (1890-1894) Béhanzin, şu anki Benin'de Fransız emperyalizmine en büyük direnç olarak kabul ediliyor. Teslim edilmeden önce, 1894'de Martinik'e, ardından 10 Aralık 1906'da öldüğü Cezayir'e sınır dışı edilmek üzere teslim edilmeden önce Fransız sömürge ordusuna karşı iki savaş yaptı.

figürü olan Kaba[393]'ya övgüde bulundu. İlk Dahomey gazetesinin editörleri, bu büyük savaşçıları ve siyasi miraslarını talep ettiler. Ayrıca, diğer sömürge direniş aktörleri kahramanlığın zirvesine getirildi. Bunlar Bio Guerra, Saka Yerima, vb. Bunların ötesinde, "Récadère de Béhanzin" liderliğindeki basın kampanyası, bu büyük adamlar aracılığıyla kolonileşmeye direniş esnasında tüm hayatını kaybedenleri törenlerle andı. Böylece, Dahomeyli entelektüeller, geleneksel şefler tarafından tezahür ettirilen sömürgeleştirmeye boyun eğilmenin reddedilmesi ile modern mücadele tarzları arasında tarihi bir bağlantı kurdu. Ülke tarihine ve ortak hafızasına Kaba, Bio-Guerra ve özellikle Béhanzin'i ulusal kahramanlar olarak kesin olarak belirlediler[394].

Tarih figürlerinin idealleşmesi, ulusal hayal gücünde önemli bir objektif rol oynadı. Bu rol, Fransız Akademisyen Renan tarafından bir ulusun subjektif-kolektif temelleri arasında "atalarının ibadetinin meşru olduğunu, ataların bizim kim olduğumuzu yazdığını vurguladı. Bu bizim için ulusal bir fikir inşa ettiğimiz sosyal sermayedir"[395]. Bu milli kahramanlar fikri, bağımsızlık mücadeleleri dönemini geçti ve bağımsız devlette kristalleşti. Günümüzde bile, Benin, Béhanzin, Bio Guera veya Kaba'nın toprakları olarak adlandırılması yaygındır.

Ancak geçmişin ihtişamı yeterli değildi. Günümüzde ortak bir irade gerekliydi. Bu nedenle, ortak atalar yarattıktan sonra Ulusal Dahomey Devleti, ulusun kendisini simgeleyen sembollerini benimsedi. Bu işaretler bayrak, milli marş, arma ve mühürdür.[396] Aynı zamanda temsil ettiği kişilerin amblemi ve onuruna işaret eden bayrak millete verilen saygıyı ifade ediyordu. Ortaya çıkan ulusun sembolü olan Dahomey'in bayrağı şöyle tarif edilir: "Saptan başlayarak yüksekliği boyunca yeşil bir

[393]T.Grätz, « La rébellion de Kaba (1916-1917) dans l'imaginaire politique au Bénin », Cahiers d'études africaines [En ligne], 160 | 2000, posted online on December 06, 2004, accessed on December 12, 2013.URL: http:// etudesafricaines.revues.org/44

[394]Ulusal kahramanlara dönüşen bu özgürlük savaşçıları herkesin görüşüne göre kahraman değildi. Bu yüzden, Beninli tarihçi Felix Abiola Iroko merak etti: "... uzun zamandır, panikli komşularına kötü muamele eden ya da onlara direnerek ortadan kaldıran bu karakterlerin çoğunun kahraman olduklarını sormak gerçekten doğru değil mi?" A.F. Iroko, *Le Préident Mathieu Kérékou*, , Les Nouvelles Editions du Bénin, Cotonou, 2001, s.159.

[395]E. Renan, Qu'est-ce que la nation ?, Conférence tenue à la Sorbonne, le 11 mars 1882, Paris, Calmann Lévy, 1882, pp. NP-30.

[396]63-332 sayılı PR Kararı / Dahomey Arması'nı oluşturan Adalet ve Mevzuat Bakanlığı (M.J.L.). Porto-Novo, 18 Temmuz 1963, 15 Ağustos 1963 tarihli Resmi Gazete, s.530. "Benin Armaları" başlıklı kararnamenin 1. maddesi, birinci fıkrasında, ulusal armanın ayrıntılı bir açıklamasını verir. Paragraf 2'ye gelince, Kum karakterinde görünen ülkenin sloganını ilan eder: "Kardeşlik - Adalet-İş".

bant vardır ve uzunluklarının beşte ikisinde aynı yükseklikte iki yatay bant bulunmakta ve üst kısım sarı alt kısım ise kırmızıdır[397]. "Bu nedenle ulusal renkler yeşil, kırmızı ve sarıdır. Renklerinin her birinin, milli marşta söylenen özel bir anlamı vardır. Dahomey'in milli marşı "Yeni Şafak"[398] olarak adlandırılır. "Ülkenin oluşması için savaşan ataların cesaretinin onuruna bir şiirdir[399]. Birliğe, cesarete ve çalışmaya olan bu yüceltme marşı, her şeyden önce, daha iyi bir gelecek umuduyla ulus inşası için oluşturulmuş bir marştır. Bunu söyleyerek, vatandaş ortak ulusun kaderinde diğer tüm vatandaşlarla dayanışmasını gösterir.

Bir başka ulusal sembol olan ve çoğu zaman bağımsızlık yıl dönümü olarak kutlanan Ağustos ayına denk gelen "Ulusal Gün" kutlamasıdır[400]. Her Ağustos ayının ilk günü ulusal birliğin şenlikli anına işaret ediyor, tıpkı 1792 ya da Fransa'da 14 Temmuz'da kutlanana "Federasyon Günü" gibi[401]. Böylelikle sömürge sonrası Devlet, kendi özünde ve amacında "birleşmiş millet" olma projesinde sömürgeci mirası kendi başına ele almaktadır. Bu olayların amacı, millet fikrini kolektif ritimde somutlaştırmaktır. Bu üç önemli ulus, diğerleri arasında bayrak, ilahi ve ulusal bayramdır, kutsal davranışlar ve duygular gerektirir. Biri, ulusal renklerin bağdaştırıldığında veya milli marşın söylendiği zaman sessizliğe saygı duyarak, saygıya işaret etmektedir. Bu alıntılar bir bütün olarak topluluk duygusunun korunmasını, kolektife ait olma hissinin korunmasını ve "tekilliğe ve milli değerlerin ihtişamına olan inancı" amaçlamıştır.[402] Ancak Dahomey'de, ulusal bir dil eksikliği vardır. Ortak dil ve resmi bir dil haline gelen Fransızca, ülkenin çeşitli bölgelerinin eğitimli seçkinleri arasındaki birlik dilinin yerini almaktadır. Etkisi de okullaşma ilerledikçe büyümeye devam edecektir.

---

[397]26 Kasım 1960 Dahomey Cumhuriyeti Anayasası, Birinci Başlık: Devlet ve Egemenlik. Madde 1, paragraf 1

[398]Dahomey'in milli marşında aşağıdaki dizeleri duyabiliyoruz:
"Yeşilde yenileme umudunu göreceksiniz,
Kızıl atalarınızın cesaretini uyandıracak,
Sarı, en zengin hazinelerin işaretidir. "

[399]Monsignor Honorat Agboton'a göre, milli marşın sözleri, Dahomey öğretmenleri ile işbirliğinde kesin olarak kabul edildikten sonra, Rahip Abbot Gilbert Dagnon tarafından yazılmış ve bestelenerek müziğe yerleştirilmiştir: Jean Pliya ve Marcellin Gaba. Bhz. M.H. Agboton: 1964.

[400]Bu ulusal bayram, devrim döneminde (1972-1989) tarihi değiştirdi

[401]Bu, 14 Temmuz'daki askeri geçit töreni gibi ve Fransa'daki "Arc de Triomphe" altında alevin sürdüğü bir noktadır.

[402]D.Schnapper, ''Mémoire et identité au temps de la construction européenne, ss. 9-10, in D. Schnapper et al. *Identité et Mémoire*, Paris, Collection Penser l'Europe, 2007

Aynı mantıkta, Devletin yeni liderleri modern tarihi sömürge öncesi bir geçmişe ve belirli bir hafızaya bağlamaya çabaladı. Bu yerler ülkenin bütün otantik kültürlerinin toplandığı yerler olarak görülmektedir. Devletin bunu yapmaktaki amacı, bölgedeki tüm topluluklar için ortak olan kültürel mirasın benimsenmesi yoluyla ulusal bilincin ortaya çıkmasını teşvik etmektir. Bu aşamada, millet tüm kültürlerin ve ülkenin bütün vatandaşlarının birleşmesinin bir sonucu olarak algılanmaktadır. Uygulamada, okullara, sokaklara, askeri kamplara tanınmış kişilerin onuruna isimleri verilmiştir. Anıtlar ortak hafızayı uyanık tutmak için inşa edilmiştir. Bu nedenle İçişleri ve Güvenlik Bakanlığı kararnamesinde ilk madde şöyledir: "Bundan sonra belirlenen askeri kamplar, aşağıdaki isimleri alır[403]: -Porto-Novo' daki jandarma teşkilatı: Kamp Biyo Guerra; - Cotonou Askeri Kampı: "Onur ve Anavatan" sloganı olan Ghézo Kampı, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın aynısıydı. 15 Nisan 1961[404] tarihli kararnamenin 1. maddesine göre devlet okulları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir: - Lise Victor-Ballot, Lycée Béhanzin oldu. -Modern Genç Kızlar Koleji, Toffa I; - Normal Öğretmen Okulu, Normal Okul Félicien Nadjo' ya dönüştürüldü; --Collèges Technique adını Félicien Mamandou Coulibaly Technical College olarak değiştirdi. - Abomey Normal Okulu, Houffon Normal Okulu'na dönüştürüldü; - Parakou Normal Okulu şimdi Lise Mathieu Bouké olarak değiştirildi.

Kolonileşmeden önce Dahomey' in kuzeyindeki eski siyasi kurumların, Güney'in eski krallıkları ile neredeyse hiçbir ortak yönü olmadığını hatırlıyoruz. Güney' de kurulan bir askeri kampın Kuzey' e karşı dirençli bir anti-sömürgeye tahsis edilmesi gerçeği, bağımsız Devletin vicdanlarda yalnızca ortak bir hafıza değil, aynı zamanda bütünleşik bir ulus fikrini oluşturma isteğini de kanıtladı. Aynı şey okulların isimlerinde de geçerli. "Junior Girls College Toffa I" ve "Ecole Normale Félicien Nadjo" gibi okulların yerel çocukların anısına bir övgü olduğu söylenebilir[405]. Bununla birlikte, Porto-Novo' da bulunan Dahomey'in en seçkin Lisesini isimlendirmek için "Lise Béhanzin" ortak bir kimlik oluşturma arzusunun bir göstergesidir. Çünkü biri

[403]446 P.R / MI sayılı Kararname, Dahomey'deki bazı askeri kampları düzeltti. Porto-Novo, August 8, 1961. Official Journal of Dahomey of August 15, 1961, p.560. National Archives of Benin (A.N.B.).
[404]P.R./M.E.N.C 229 sayılı kararname, Bazı devlet okulları için yeni isim, Porto-Novo, July 31, 1961. Official Journal of August 15, 1961, p.570, National Archives of Benin (A.N.B.)
[405]Kral Toffa I ve entelektüel Félicien Nadjo, Ajatchè'nin eski krallığıdır (Porto-Novo).

kolonileşmeden önce ve hatta daha ötesinde, Porto-Novo krallığı ile Béhanzin' in kral olduğu Danxomè Krallığı arasında var olan çatışma ilişkilerini bilir. Nitekim, bu okulun marşı bunu ispat etmektedir[406]. Daha da iyisi, bu okul kurumlarının ülkenin her kesiminden öğrenci alması ve yavaş yavaş bir ulusal eğitim sistemini teşvik etmeyi amaçlayan eğitim politikaları benimsemesiydi[407]. Amaç ülkenin bilgisini geliştirmek ve böylece ulusal birlik ve Afrika dayanışmasını teşvik etmekti[408].

Ayrıca, 12 Temmuz 1960 tarihli ve 60-26 sayılı Kanunu değiştiren 62-14 sayılı Kanun, Dahomey Ulusal Emrini oluşturmuştur[409]. Bu emir, vatandaşların kişisel haklarının Millete hizmetlerinden dolayı ödüllendirilmesinden sorumludur. Aynı zamanda, ulus karşısında kahramanca bir davranış sergileyen vatandaşlarını da memnun eder[410]. Bu üniter eğilim tüm Devlet kurumlarına aktarılmıştır.

3. Ulusal Birliğin Kurumsallaşması veya "Birlik Zorlama[411]"

Sömürgecilerin hakimiyetine karşı yürüttükleri çeşitli mücadelelerle, Dahomey aydınları, giderek ulus bilincini oluşturdular. Hayal ettikleri ulusal topluluk, Dahomey

[406]Lise Béhanzin, "La Béhanzinoise" methiyesine sahiptir; bu da lisenin felsefesini açıkça ifade eder:
Béhanzin, bütün oğullar bir arada
Nihayet bir Kralı onurlandırmakta özgürler
Kim onlara yolu gösterdi.
Lise öğrencileri, bu adı yazılı olan güzel lisemizin binasında "Birliğimizi" yaratın.

[407]İçsel Afrika gerçeklerine dayanan eğitim politikası, sömürge döneminde "asimilasyon politikasının" yerini alan "örgütlenme politikası"nın bir parçası olarak başlatılmıştı. "Dernek politikası" nın amacı, Afrika'yı kurumları ve geleneksel otorite figürleri açısından "geliştirmek" olacaktır. Uygulamada, 1920'lerde, sömürge okulları kıtanın coğrafyası ve tarihine önem veren "Afrikalılaştırılmış" programlar yaptı ve Afrikalı öğrencilere anlaşılır biçimde bilgi sunmaya çalıştı. Mouth: 1975; Sabatier: 1985, quoted by M. François, '' Assimilés ou patriotes africains? Naissance du nationalisme culturel en Afrique française (1853-1931)''. In: Cahiers d'études africaines. Vol. 35 N°138-139,1995, s.334. Bu durumda, öğretiler özellikle Dahomey Eyaleti bilgisine yöneliktir.

[408]H. d'Topor-Almeida), *L'Afrique du XXe siècle à nos jours*, Paris, Armand Colin, 4è éd., 2013, s.241

[409]Bu yasa 26 Şubat 1962'de Porto-Novo'da Başkan Hubert C. Maga tarafından yayınlandı. Dahomey Ulusal Emri Konseyi'ni sürdüren 131 Nolu / CH Başkanlık Kararı ile onaylandı. 1 Kasım 1964 tarihli Resmi Gazete, s.710. A.N.B. Ulusal düzen şunları içerir: Şövalye, Memur, Komutan, Büyük Memur ve Büyük Haç. Kanunun 22. Bölümü, Emrin ambleminin açıklamasını sunar.

[410]62-14 sayılı Kanun'un 9. ve 11. Maddeleri 13. Maddeye göre, "her yıl 1 Ağustos - 4 Aralık tarihlerinde aday gösterme ve terfi ilkeleri yapılır". 1 Ağustos Ulusal Gün, ülkenin bağımsızlık tarihi; 4 Aralık (1958) ise Dahomey Cumhuriyeti'nin ilanını ve ilk hükümet kurulmasına dikkat çeker.

[411]Bu ifade, Beninli sosyolog Bako-Arifari' den geliyor. "Siyasi kurumlarla ulusal birliğin istikrarı arasında her zaman kurulan ve sonuç olarak sivil siyasetçiler tarafından siyasi ittifaklar oluşturmak ve tek partileri kurmaya çalışmak için kurulan bağlantıyı birleştirilmesini ifade ediyorum. Askeriyenin yanı sıra, ulusal siyasi sahnedeki müdahalelerini haklı göstermeleri için "dedi. N. Bako-Arifari, « Démocratie et logiques du terroir au Bénin » in *Politique Africaine*, le Bénin, n°59, Octobre 1995, Paris, Karthala, s.19.

adlı yeni jeopolitik varlığın sınırları ile sınırlanan farklı kültürel alanları bir araya getirdi. Daha sonra bu ulusal hayali "1950' lerden kalma" siyasal konuşmaları boyunca "ulusal birlik" temasının yaygınlığıyla güçlendirmeye devam ettiler. 4 Aralık 1958 tarihli Dahomey Cumhuriyeti'nin ilanı, birlik yeminlerini resmi olarak ifade etme fırsatı verdi. Bu arzu, hayata geçirilen yeni kurumlara da yansımıştır. Gerçekten de, Dahomey'in ilk anayasası, başlangıçtan itibaren, yeni Devletin misyonunu ilan etti: "Dahomey Cumhuriyeti, bir toplumdaki bütün çocuklarının kardeşlik birliğini iş yoluyla adalet düzenine ulaşmak için mümkün olan her şeyi ırk veya etnik ayrımcılık olmadan yapmayı teklif ediyor"[412].

"Benzer şekilde, Dahomey Devleti, bölünmez, laik, demokratik ve sosyal bir Cumhuriyet Devleti olarak da tanımlanır. …[413]. Eski Amerika Birleşik Devletler Başkanı Abraham Lincoln[414] tarafından verilen demokrasi tanımına göre, "halk ve halk için halkın hükümeti" ilkesidir. Tekil olarak "insanlar" temasını kullanarak, kurucu ülkenin çeşitli etnik gruplardan ve diğer birincil bağlantılardan oluşan sosyolojik gerçekliğini resmen silmeye çalıştı[415]. Daha da iyisi, "tüm vatandaşlara (...) hakların eşitliği, menşei, ırk veya din ayrımı olmaksızın"[416] güvence altına alan Cumhuriyet, ulusal birliği, bireylere verilen tek vatandaşlık temelinde üstlenir.

Bağımsızlık dönemi "üniter zorlama" stratejisinin uygulandığı görüldü. Birinci anayasa tarafından savunulan cumhuriyetçi değerleri, Dahomey'in yaşadığı farklı anayasal konuların toplamı tarafından üstlenildi[417]. İkincisi, erişimlerini bile güçlendirdi. Bu nedenle, 26 Kasım 1960 tarihli Anayasa, 28 Şubat 1959 tarihli Anayasa'nın 2. maddesinin hükümlerine ek olarak, herhangi bir ırkçı veya etnik propaganda için, ırk ayrımcılığının herhangi bir tezahürü yasa ile cezalandırılır[418]. 8. madde, cumhurbaşkanının şahsiyeti aracılığıyla ulusal birliği güçlendirirken,

[412]Dahomey Cumhuriyeti Anayasası metninin başlangıcı, 28 Şubat 1959'da paragraf 3'te kabul edildi.
[413]28 Şubat 1959 tarihli Anayasanın I. Maddesi.
[414]28 Şubat 1959 tarihli Anayasanın paragraf 4.
[415]"Birincisi" anlamında, sübjektif ilişkiler, aile, klan, kabile, etnik köken vb.
[416]28 Şubat 1959 tarihli Anayasanın, Madde 2.
[417]26 Kasım 1960 Anayasası; girişinin, ulusal birliğin ötesinde, "Afrika birliğinin nedenine" bağlı olduğunu ve "onu başarmak için her türlü çabayı gösterme" taahhüdünü ilan eden 11 Ocak 1964 Anayasası; 31 Mart 1968 Anayasası. 26 Ağustos 1977 tarihli Temel Yasa ve 11 Şubat 1990 tarihli Anayasa.
[418]26 Kasım 1960 tarihli Anayasa, Madde 6, paragraf. 2.

"Cumhuriyetin Cumhurbaşkanı (...) ulusal birliği bünyesinde barındırmaktadır"[419]. Ardışık askeri rejimler bile bu üniter düzeni sorgulamamıştır[420]. Ulusal birliğe yapılan atıf liderlerin motivasyonu haline geldi. Yeni ve daha kapsamlı bir ulusal dayanışma lehine geleneksel dayanışmaların sona ermesi umutlarda kaldı.

Siyasi uygulamalarda, ulusal birliğin aciliyeti açıkçası endişe vericidir. Siyasi partiler ve hareketler, programlarında bölgeselcilik ve aşiretçilikle mücadele için önemli bir yer ayırdı. Bu bağlamda Dahomey Demokrat Partisi (R.D.D.) Başkanı Hubert Maga, partisinin konferansında "bölgeselcilik ne pahasına olursa olsun kaldırılması gereken bir veba olduğunu" ilan etti[421]. Bağımsızlık sonrası asıl amaç ulusal birliğin yüceltilmesi, tek partilerin kurulması olacaktı. Gerçekten de tek parti, tüm etnik kökenlerin ahenkli toplayıcısı, bölgesel çelişkilerin üstesinden gelmenin eşsiz ve harika bir yolu olarak sunuldu. Kahramanlarına göre, ulusal birlik adına hiçbir şey kurumsal yapıyı sallama ya da barışı ve siyasi istikrarı bozma eğiliminde olmamalıdır[422]. Ancak, itici güçler için tek parti seçeneği, zorlu ve muhalefet isteklerini boğacak ve bir polis devletine yol açabilecektir. Parti, katılmak isteyenlere, tereddüt edenlere ve reddedenlere karşı gerçek bir ahlaki sorgulama yapacaktır[423].

Aslında, Dahomey'deki tüm sosyo-politik tabakaların tek parti sistemi ya da baskın olan bir parti istediği görülüyordu. Koşullar çok olumluydu. Nitekim yakın gelecekte elde edilecek ideal olan ulusal birlik, Sahra altı Afrika'da moda oldu ve birçok aktörün bu hedefe ulaşmak için kullanıldığı araç Tek Parti idi.[424] 1960 yılında Agence France

[419]Idem, ibidem.
[420]Kanıt olarak, General Christophe Soglo'nun ilk askeri rejiminin Anayasası'nın yerini alan ve Cumhuriyet'in temel kurallarını belirleyen 1 Eylül 1966 tarih ve 40 / PR sayılı Karar, 2: "Dahomey Cumhuriyeti tek ve bölünmez, laik, demokratik ve sosyaldir ". "Köken, ırk, cinsiyet veya din ayrımı yapmadan" tüm vatandaşlara yasadan önce temel özgürlükleri (Madde 3) ve eşitliği garanti eder (Madde 9). Aynı şekilde, bu Cumhurbaşkanlığı Emri de Başkan'ı ulusal birliğin somutlaşmış hali olarak kurar (Madde 11). 10. maddesi, vatandaşa ulusal çalışmayı taahhüt eder: "Ulusun savunulması ve toprak bütünlüğü, her Dahomey vatandaşı için kutsal bir görevdir". Ayrıca, 26 Nisan 1968 tarihli Dahomey Cumhuriyeti Anayasası Hakkında 20 / PR sayılı Kanun, 26 Aralık 1969 tarihli Askeri Tüzüğü 69-53. Dahomey'in ekonomik ve sosyal ilerlemesi için vazgeçilmez bir şart olarak, herhangi bir ayrım gözetmeksizin, yasa önünde vatandaşlara ve eşitlik garantisine sahip olan tüm hakları tanırlar.
[421]G.L. Hazoumè *Idéologie tribaliste et natione en Afrique*, s.142.
[422]G.L. Hazoumè *Idéologie tribaliste et natione en Afrique* s.156
[423]G.L. Hazoumè *Idéologie tribaliste et natione en Afrique*, s.153
[424] D.O.Allochémin, « Les Coups d'Etats au Dahomey (1963-1972) », Mémoire de Maîtrise en Histoire, Département d'Histoire et d'Archéologie, Faculté des Lettres et Sciences Humaines (FLASH), Université d'Abomey-Calavi (U.A.C.), 2002-2003, S.16

Presse (AFP) ile yapılan röportajda, Demokratik Dahomey Birliği (U.D.D.) partisinin lideri J.T. Ahomandégbé, "Yalnızca ülkeyi geçerli bir şekilde temsil eden çoğunluk partisi, geçtiğimiz şartlarda, nüfusun çoğunluğunun kabul edeceği kararları alabilir" demiştir[425]. Ek olarak, 19, 20 ve 21 Ağustos 1960 tarihlerinde Parakou'da düzenlenen öğrenci organizasyonu beşinci kongresinde, "Dahomey Öğrencileri Genel Birliği (UGEED)" "yalnızca ülke içindeki Birliğin bağımsız Dahomey'in etkili bir şekilde tanıtımına katkıda bulunacağını" belirterek, ulusal birliğe bir çağrı yaptı. Tek partinin tehlikelerini kabul ederken, aynı zamanda U.G.E.E.D. "mevcut siyasi-sosyal bağlamda kendisini gerekli bir kötülük olarak sunduğunu doğrulamaktadır"[426].

Her halükarda 1960 ile 1969 arasında Dahomey tek partili sistemin üç katını yaşadı. İlk tek parti olan Dahomey Birlik Partisi (P.D.U.), Kasım 1960'da kuruldu. H. C. Maga; Dahomey Milliyetçi Partisi (PND), Ulusal Kurtuluş Hareketi (M.L.N.)[427] ve diğer küçük siyasi partiler[428] de bulunmaktaydı. Propaganda organı "Ulus" gazetesi olan P.D.U., merkezci bir Demokrat parti olan Ulusal Parti olmak istedi. Bu amaçla, tüm militanları Partinin kararlarıyla ilişkilendirmeye çalıştı. Bölgeselciliğin her türlü biçimiyle mücadele etmeyi, Dahomey'in tüm oğullarının toplanmasına ve Afrika birliğinin Dahomey'in bağımsızlığının güçlendirilmesine çalışmayı hedeflemiştir[429].

Tek bir parti olarak, P.D.U. milletin en üstün otoritesi oldu. Ülke genelinde yayıldı ve az ya da çok etkili bir denetim sistemi haline geldi. Milletle bile karıştı. Devlet Sekreteri Albert Tévoédjrè, Parti gazetesininin haftalık sütunda şunları yazdı: "Partiye sadakat, Ulusa sadakat ile eş anlamlıdır, şimdi, içeride veya dışarıda olsun, herhangi

[425]*Daho-Matin*, resmi olmayan U.D.D. Gazetesi; « L'U.D.D.-R.D.A. contre le Tripartisme et le Bipartisme », n°911 du 15 octobre 1960.
[426]M. A. Glèlè, Naissance d'un Etat noir. s.196
[427]Dahomey Milliyetçi Partisi (P.N.D.), P.R.D.'nin birleşmesinden doğdu. Apithy ve Dahomey İlerici Partisi (P.P.D.) Mart 1958'de Emile Derlin Zinsou tarafından kuruldu. Ulusal Kurtuluş Hareketi'ne (M.L.N.) gelince, bu mütevazı siyasi parti, kesin bir etkisi olmadan, Albert Tévoédjrè ve Jean Pliya'yı da içeren genç Katolik ruhsal eğilimi olan akademisyenler tarafından yönetildi.
[428]Ulusal olarak kendisini isteyen ancak UD.D. Justin T. Ahomandegbe. H. Maga, 1960 Temmuz'ında verdiği destek sayesinde Cumhuriyet Cumhurbaşkanı seçildi. Ulusal inşayı geciktirme eğiliminde olan yıkıcı ve gizli faaliyetlerle bulunmakla suçlandı. Böylece, U.D.D. 1961 yılında Başkan Maga hükümeti tarafından tasfiye edildi ve günlük gayri resmi sözcülüğü Daho-Matin yasaklandı.
[429]Madde 2, Dahomean Birlik Partisi'nin (P.D.U.) statüsünün 1 inci kurucusu olan 13 Kasım 1960'ta Anayasa Kongresi'nde kabul edildi. iktidardaki partiydi; cumhurbaşkanı aynı zamanda cumhurbaşkanı olan Hubert Maga idi.

bir vatandaşa herhangi bir sorumluluk vermenin ilk kriteridir"[430]. Tarafların kullanabileceği güçlü devlet kaynaklarından, sendika birliği sağlandı: Dahomey İşçileri Sendikası (U.G.T.D.) Şubat 1961'de kuruldu. Sendika, kamu makamlarıyla işbirliğine hazır olduğunu açıkladı[431]. Ancak, yetkililer siyasi pozisyonları dağıtırken kendi kurallarına nasıl saygı duyulacağını bilmiyorlardı. Mülakatlarda, beceriler dikkate alınmamıştır. Benzer şekilde, siyasi ve bölgesel bağlantı ölçütleri yeniden ortaya çıktı. Sonuç olarak, Parti, Kuzey-Güney sorununun arka plan olarak tekrarlanmasıyla bir dizi gerileme başladı. Üyelerin istifaları, milletvekillerinin memnuniyetsizliği ve ordudaki sıkıntılar vardı. Bu faktörlerin birleşmesi kaçınılmaz olarak 28 Ekim 1963 devrimine yol açtı.

Ayaklanmadan sonra, Dahomey Silahlı Kuvvetleri (F.A.D.) Genelkurmay Başkanlığı Albay Christophe Soglo liderliğindeki bir hükümet kuruldu. Ulusal birlik ve cumhuriyet kurumlarının istikrarı adına iktidara sahip olduğunu iddia etti. Bu açıdan yeni rejim bütün siyasi partileri ve hareketleri çözmektedir. Hükümet başkanı, geleneksel bir siyasi lider olan H. Maga, S. Apithy ve J. Ahomandégbé'yi, Ulusal Birlik Partisi oluşturmak için farklılıklarını susturma taahhüdünü onaylamaya davet etti.[432] Böylece yeni bir tek parti kuruldu bu parti Dahomey Demokrat Partisi' (P.D.D.) dir. Kurucu Kongresi 16, 17 ve 18 Aralık 1963 tarihlerinde Cotonou'da gerçekleşti. Bununla birlikte, iki kişilik Apithy-Ahomandegbe manifestosu imzalandı. Lider H. Maga çıkarıldı. Kongreye katılma isteği kabul edilmedi[433]. Benzer şekilde, eski tek parti P.D.U'da etkili olan eylemciler, yeni partinin yönetim organlarından çıkarıldı. Bununla birlikte, "P.D.D., tüm Dahomeylileri geçmiş siyasi ilişkilerinden ayrılmadan bir araya getirecek olan Büyük Ulusal Parti olarak düşünülmüştür.

---

[430]"Aube Nouvelle" eyalet gazetesi, not: 57 du samedi 16 décembre 1961. Rubrique : « Où en sommes-nous?

[431] O andan itibaren, hükümetin önünde yalnızca bir sendika vardı, ancak Parti devletin belirleyici gücü oldu, tüm kurumlarda her yerde varlığını sürdürdü. Ayrıca, devlet kurumlarına yapılan tüm yatırımlar (heyetler, bakanlıklar, Yüksek Mahkeme başkanlıkları), İşlem Kurallarının VI. Bölümüne uygun olarak Taraflarca yapılır (Arts, 59 - 69).

[432]Liderlerin bu taahhüdü şuydu: "Biz, imzalı Hubert Maga, Sourou-Migan Apithy, Justin Ahomandegbe, tüm Dahomey çocuklarının Ulus'u coşkuyla inşa etmesi için aynı temelde olmalarına izin vermek için şartlar getirdik. Birlik ve ulusal birlik, en kısa sürede büyük bir ulusal parti yaratma özgürlüğüne karar verdi ve 13 Kasım 1963 tarih ve 12 sayılı Geçici Hükümet Yönetmeliği ile onaylandı.

[433]Bu sefer Başkan H. Maga ve onun taraftarları J. Ahomandégbé ve 1961 yılında ilk tek parti, P.D.U., çerçevesinde U.D.D. onun partisi olarak başarısız oldu.

P.D.D., kendisini çoğunluk olarak tanımladı ve "yasal, makul ve yapıcı bir siyasi muhalefet" şeklinde onayladı. Evriminde önce liberal bir aşama, daha sonra Devlette öncülüğünü güçlendirme ve kabul edilme aşaması yaşadı. Partinin liderleri, ulus inşasının günlük talepleri için, tek partinin kendisini bir diğerine dayatması gerektiğini söyledi. Ulusal birlik olgularında, P.D.D. önceki kuşakların uyguladığı aynı yöntemleri tekrarladı. Devlet kurumlarına hükmediyordu, kendisini sivil toplum örgütlerine, özellikle de liderlerin bekle ve gör tutumlarını yeniden kuran entelektüellere dayattı. Bununla birlikte, ortaya çıkan siyasi koşullar göz önüne alındığında çok başarılı sayılmazdı. Tabandaki çoklu ihtilaflarla ve en üstteki ihtilaflarla hareket eden P.D.D, "alnında ölüm haçı"[434] ile doğdu. "Rejim, Kasım 1965'te ordudan istifaya zorlanmadan önce kendi telaşına yenik düştü. Böylece, tek partinin ikinci deneyimi sona erdi.

1965 ve 1968 arasında iki askeri darbe daha oldu[435]. Son darbenin ardından ordunun devlet gücünü ele geçiren genç kadroları bulunmaktaydı. Tek partili rejimin üçüncü dalgasının oluşması onların hükümeti altında meydana geldi. Nitekim, darbeci hükümet beş yıllığına tek bir ulusal parti kurarak 31 Mart 1968'de referandumdan geçti. Hedefleri "nefret, kısır kardeş katli mücadelelerine, şiddet eylemlerine ve çok partili katılımcıların vandalizmine son vermek amacıyla, ulusal birliği ve tüm vatandaşların bir ulusal tüzük ve eylem programı etrafında birleşmesini teşvik etmekti."[436] Bir dönem sonra ordu, iktidarı sivillere devretti ve tek bir parti olan Dahomey'in Yenilenmesi Birliği (U.R.D.) kuruldu. İyi niyet beyanlarına rağmen, kaderi atalarınınkinden farklı değildi. Aynı nedenler aynı etkileri meydana getirdi. Bu parti, Aralık 1969'da yeni bir darbenin ardından kurulan sivil rejimin çöküşüyle ortadan kayboldu.

Sonunda, tek partinin savunduğu ulusal birlik coşkuya neden oldu. Ancak bu çok fazla gerçekle uyuşmayan bir düşünceydi. Bu düşüncenin somut hale getirilmesi oldukça sancılı oldu. Sendikalar ve gençlik derneklerinin devlete tabi kılınması, kültürel ve günah çıkarma ile ilgili derneklerin kontrolü ve halkı sömüren bir ilgi oligarşisinin

[434]Bu ifade Fransız Akademisyen Henry de Montherlant'tan. H. Montherlant, Les Carnes (1934-1944).
[435]Daha fazla bilgi için geri döneceğiz.
[436]31 Mart 1968 tarihli Anayasanın 103. maddesi.

ortaya çıkmasıyla sınırlıydı. Bütün insanları birleştirmesi gereken tek partiler bazı vatandaşları iktidardaki konumlardan dışladılar; Bir etnik grubun veya bölgenin başkaları tarafından dışlanması olarak etkilerini gösterdi. Dahası, gerçek hayatları çalışanlarının seviyesi ile sınırlıydı. İnsanları ulusal birlik projesine entegre etmede gerçekten başarılı olamadılar. Aksine, liderlerin eylemleri halklar arasında ulusal olmaktan ziyade daha oldukça bölgesel bir duygunun oluşmasına katkıda bulunmuştur.

II. Ulus inşa Etmenin Önündeki Engeller

1. Kurumsal İstikrarsızlık

Ulusal birliğin tanıtımında beklenen gelişme sağlanamamıştır. Devletin yürüttüğü çabaların, siyasi aktörler düzeyinde ve özellikle de nüfuslar arasında daha fazla entegrasyon sağlaması gerekiyordu. Aksine, siyasi yaşam ulusal uyumu daha da zedeleyen kurumsal istikrarsızlıkla göz önüne geldi. İyi bir sebepten ötürü, siyasal partilerin içerisinde yaşanan güçlükler ve sömürgecilik döneminde siyasi aktörler arasındaki iktidar mücadelesinin kişisel çıkar çatışmaları sömürgecilik döneminde bağımsız olmaktan çıktı. Bu zorlukların en önemlisi, ülkenin siyasi meşruiyetini paylaşan üç liderin her biri tarafından temsil edilen aşiret milliyetçiliği idi. Ülkenin meşruiyetinin paylaşılması mantığında, 1947'den itibaren, S.M. Apithy, esas olarak ülkenin güneydoğusunu kontrol etti; J. Ahomandégbé Merkez, Abomey ve bölgelerinin seçmenlerini tekelleştirdi ve Güneybatı'yı Apithy ile paylaştı; H. Maga ise Kuzey'e imtiyazsız hakim oldu. Bu politik sosyoloji, ülkenin koşullara göre müttefikleri ve rakipleri olan üç bölgesel blokta bölünmesini sağlamıştır[437]. Uygulamada, siyasi liderlerin ve destekçilerinin güçlerinin aynı bölgeden hatta aynı etnik gruptan yükselmesini teşvik etmekteydi. Sonunda, her bölge hiç kimsenin çıkarlarını kendi oğullarından daha iyi savunamayacağı fikrine geldi.

Böylece kurulan siyasal bölgeselcilik, bağımsızlığının ilk on yılı içerisinde Dahomey'i karakterize eden bir siyasi istikrarsızlık çağına doğru götürmektedir. Sonuç belirgindi: Beş askeri darbe ve on cumhurbaşkanı ve bunlardan sadece birisi cumhuriyetin başında başarılı oldu. Siyasi istikrarsızlık o kadar ironikti ki, "Afrika'nın hasta çocuğu"

[437]D. O. Allochémè, « Les Coups d'Etat au Dahomey (1963-1972) », s.16

olarak adlandırıldı. Sivil liderler arasında yaşanan siyasi kargaşa bağlamında, "kendisini özel, hiyerarşik bir grup olarak kabul eden ordu, sivil toplumun tüm bölümlerinin üstünde olduğunu iddia etti ve böylece siyasi istikrarsızlığın tehdit ettiği düzeni geri getirdi"[438]. Bu, ordunun siyasi sahnede tekrarlanan müdahalelerini haklı kılan şeydi. Ulusal birlik adına ve cumhuriyetçi kurumların istikrarına müdahale ediyormuş gibi yaptılar. Daha önceki deneyimler iyi niyetlerini kanıtladı. Gerçekten de her askeri darbe siyasi gücün sivil bir hükümete geri kazandırıldığı bir değişim dönemi meydana getirdi. Böylece siyasi iyileşme çalışmaları tamamlandı, ordu kışla yolunun nasıl bulunacağını biliyordu[439]. Tüm sivil vatandaşlar bu tür girişime izin vermiş gibiydi. En azından bu ilk darbenin arifesinde gözlendi. Bir entelektüel tarafından imzalanan broşür, orduyu "gerçekten demokratik ve dürüst" bir rejim kurmaya çağırdı. Bu siyasi krizlerin tezahürleri neydi?

Ordunun Dahomey'deki siyasi alana ilk müdahalesi 28 Ekim 1963 Pazar günü gerçekleşti. İlk önce iktidardaki parti, P.D.U.[440] ve ardından rejim ile rakip parti arasında siyasi bir çatışma yaşandı. Bununla birlikte siyasi kriz, Cumhuriyet kurumlarında bile tüm toplumsal tabakalar düzeyinde geri dönmüştür. İçerden bakan biri açısından, Partinin heterojen karakterinin güçlü çatışmalara neden olması muhtemeldir. Gerçekten de iktidardaki parti, çeşitli siyasi nifaklar, indirgenemez kişilikler, güçlü seçim potansiyeli olan bireyler, politik gücü paylaşan Büyük Seçmenlerden oluşuyordu. Bu eski siyasi varlıkların P.D.U.' da hayatta kalabilmesi, üyeleri arasındaki rekabetlerin ve düşmanlıkların devam etmesi, karşılıklı güvensizlik, partinin savunduğu birlik ideolojisine aykırı olan etkenlerden bazılarıydı. Bu çelişkiler istenen dengenin kurulmasını sürekli zorladı. Bu etki ve siyasi rekabet mücadeleleri Kuzey-Güney bölgeselci sorununu yeniden ortaya çıktı. Güney bölgeleri mağdur ve sinirli hissediyordu. Devletin kritik konumlarının kuzey yerlilerinin elinde

[438]H. d'Almeida-Topor, *L'Afrique, du 20è siècle à nos jours*, s.241

[439]Ordunun yaklaşık yirmi yıl boyunca gücünü elinde tuttuğu 1972 darbesi hariç. Daha fazla bilgi için geri döneceğiz.

[440]Sadece bağımsızlık arifesinde, 26 Temmuz 1960'ta H. Maga'nın cumhurbaşkanı seçildiğini hatırlıyoruz. Liderliği altında Kasım 1960'ta ülkenin tek yönetimi için ilk parti olan Dahomey Birlik Partisi(P.D.U.) kuruldu.

yoğunlaşmasını kınadılar.[441] Kuzeydeki düzenlenen bu mutlak güç getirmeye çalışan parti kongresinde, 1963 Ağustos' unda Cumhurbaşkanı H. Maga'nın parti başkanlığına seçilmesi ve yakın müttefiki olan Chabi Mama'nın İdari Sekreteri olarak atanmasıyla daha da şiddetlendi. Her ikisi de kuzeydendi. Bu durum, rejimin daha da güçsüzleşmesine katkıda bulunan büyük memnuniyetsizlikler meydana getirdi.

P.D.U. rejimin diğer düşmanı olan muhalefet partisi, Dahomey Demokratik Birliği (U.D.D.) idi. İlk tek parti olan P.D.U.'nun yeniden toplanması sırasında bu parti geride bırakıldı, daha sonra hükümet tarafından yapılan işlemle tamamen parçalandı. Parti uzun süre zayıfladı, muhalefet rejimin talihsizlikleri sayesinde ise giderek güçlendi. İktidar partisini zayıflatmak için mücadele etti. Ayrıca, hükümetle Ulusal Meclis arasında bir çatışma çıktı. Hükümeti keyfi eylemler yapmakla suçladı ve yasama ayrıcalıklarını ele geçirmekten ibaret olan bu saygısızlığını kınadı. Kendisini sinirli ve ezilmiş olarak gören Ulusal Meclis, hükümeti mahkemeye verme fırsatını kaçırmadı. Bu siyasi ve kurumsal krizler, Devlet Başkanı'nın bakanlık pozisyonlarının sayısını artırması nedeniyle sosyal krize yol açtı.

Bununla birlikte, iki yıl boyunca memurların maaşlarının %10' u oranında stopaj vergisine tabi tutulmuştur. İşçi sınıfının yoğun protestolarıyla karşılaşan bu siyasi eylem, tabiri caizse devenin sırtını kıran su damlasıydı. Dahomey İşçileri Sendikası (U.G.T.D.), hükümete işçilerin lehine verdiği sözleri hatırlattı. Daha kötüsü, rejimin ortaya çıkardığı bu rahatsızlıklar orduya ulaştı. Sonuçta, yozlaşmayı asla terk etmeyen hükümet yıkılmasını istemek için herkesin bir nedeni vardı. Silahlı Kuvvetler Genelkurmay Başkanı Albay Christophe Soglo'nun ele geçirme gücüne müdahale etmesi yeterliydi. Eylemi "ulusal bir yenileme eylemi" olarak değerlendirdi. Tek kaygısının Cumhuriyet'i kurtarmak, birliği ve ulusal uyumu korumak olduğunu belirtti. Başardı mı?

Kuşkusuz, ordunun müdahalesi ulusun dağılmasını engelledi. Geçici bir kükümet kuruldu. Yeni bir anayasa hazırlandı ve 5 Ocak 1964'te referanduma sunuldu[442].

[441]Bunların hepsi Kuzey'in yerlilerine atfedilen Devlet ve Devlet Başkanı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ekonomik İşler Bakanlığı, Ticaret ve Turizm Bakanlığı, parti Genel Sekreterliği'nin pozisyonlarıdır.

[442]Bu anayasa halk tarafından yüksek bir oranda kabul edildi: Oyların% 99,80'i, yani 966,292 Evet; sadece 1300 oy hayır olarak sayıldı.

Kuzey-Güney dengesinin yeniden düzenlenmesi gerekiyordu. Böylece, yeni bir tek parti rejimi Demokrat Dahomey Partisi (P.D.D.) kuruldu. Sayın Apity Devlet Başkanı ve Başkan Yardımcısı veya Hükümet Başkanı Bay Ahomandegbe başkanlık etti[443]. Bu arada, eski Cumhurbaşkanı M. Maga ev hapsine alındı. Bununla birlikte, ülkeyi Devlet kurumları karşısında ön plana çıkaran tek bir Parti ile ülke yönetmenin karmaşıklığından kaynaklanan zorluklar, kurumsal bir çatışmaya yol açtı: Devlet başkanına Ulusal Meclis, hükümet ve Parti karşı çıktı. Beklendiği gibi, bu iki lider arasındaki işbirliği kurulması zordu. Aralarında anlaşmazlığın devamı bağlamında birkaç eksi puan daha biriktirilmiş oldu[444]. Cumhurbaşkanı ile Parti, Millet Meclisi ve Hükümet arasındaki nihai kopuş, sert bir savaşla sonuçlandı. Bir tarafta, hükümet başkanı Bay Ahomandégbé, Devlet kurumlarında (Ulusal Meclis, Hükümet ve Parti) büyük çoğunluğa sahipti. Diğer taraftan, devlet başkanı Apithy'nin veya kendilerini Ahomandegbe hükümetinin kurbanları olarak görenlerin destekçileri vardı. Bunlar, eski cumhurbaşkanı H. Maga'nın destekçileri, pozisyon ihtiyacı olan politikacılar ve devlet işlerinde yer almaya istekli aydınlardan ibaretti. Dahası, özellikle Porto Novo ve liderleri Apithy'yi inatla destekleyen bölgelerde bu taraftaydı.

Kuzey-Güney bölgesel dengenin çıkarları çerçevesinde kurulan Anayasa, Güney bölgesinde uygulanması esnasında bir başka dengesizlik yarattı. İronik olarak, iktidar partisinin çıkmazını kırmak için bulduğu çözüm nihayetinde onu parçaladı. Bu, ülkede hüküm süren kanlı mücadeleleri artırarak ulusal birliği tehdit eden bir gerginlik yarattı. Kamuoyuna göre, özellikle siyasi nifakların yeniden doğuşundan iğrenmiş ve isyan eden genç entelektüellerin, krizin sonucu olarak kan dökülmeden, ordunun iktidarı ele geçirmesinden kaynaklanıyordu. Ayrıca, üç rakip liderin (Apithy, Ahomadégbé ve Maga) siyasi sahneden çıkarılmasını da düşündüler. Etkili bir şekilde, ordu Devlet başkanlarının ve hükümetin istifalarını sağlamak için müdahale etti. Yetki, 29 Kasım 1965'te geçici bir hükümet oluşturmak üzere Ulusal Meclis Başkanı Tahirou

[443]Yeni Anayasanın Madde.31. Başkan, devlet başkanı, halen konsey başkanı olarak adlandırılan başkan yardımcısı hükümet başkanıdır. İkincisi bakanları atar ve hükümetin eylemlerini yönlendirir.
[444]İki lider, halen ev hapsinde olan meslektaşlarının durumu hakkında farklı görüşlere sahipti. Özellikle Yüksek Mahkeme Başkanının atanması durumu ihtilaflarını açıkça ortaya koydu. Gerçekten de, bu iki işbirlikçinin iç ve dış politikasında çelişkili konumlara dair başka örnekler de var. Örneğin, hükümetin başı Dahomey'e yatırım yapmak için Federal Almanya'da iken, Kahire'ye giden devlet başkanı Doğu Almanya için bir tavır aldı.

Congacou'ya devredildi. 4 Aralık 1965 tarihli kararnameyle iktidardaki P.D.D ve diğer partiler.[445] Ardından seçimler 9-16 Ocak 1965 tarihlerinde gerçekleştirildi. Bununla birlikte, geçici hükümet kaldırıldı. 22 Aralık 1965'te bir başka Pazar günü, General Christophe Soglo liderliğinde bir kez daha ordu iktidarı ele geçirdi[446].

Ordunun müdahalesi, Paris'te sürgüne giden üç liderin siyasi arenadan atılmasını sağladı. Bununla birlikte yeni yürütme, Ulusal Yenileme Komitesi (CRN) tarafından yapılan iktidarın yönetimi de sosyal sınıfları tatmin etmedi. Halk tasarruf politikasının etkilerini ciddi şekilde hissetti. Aralık 1967' nin ortalarında yaşanan sosyal deneyim, sonunu getirecek gibi görünüyor. 17 Aralık'ta Komutan Maurice Kouandété' nin emrindeki bir grup genç paraşüt komando timi iktidara el koydu. Bir dönem sonra ise bu yetkiyi sivillere teslim ettiler: 26 Haziran 1968'de, Dr. Emile Derlin Zinsou, cumhurbaşkanı olarak atandı. Bununla birlikte, bu yeni oluşan sivil hükümet emsallerinden daha uzun sürmedi. 10 Aralık 1969'da yani bir buçuk yıl sonra yükselişini destekleyen aynı genç askerler tarafından yok edilmesi için yeterli bir süreydi. Buna karşılık, kemer sıkma politikasının da kurbanı oldu. 4 Aralık 1965 tarihli kararnameyle iktidarda olan parti ve diğer partiler kendilerini feshetti.

Darbeciler, 12 Aralık 1969'da üç Albay, Emile de Souza, Benoît Sinzogan ve Maurice Kouandété'den oluşan bir Askeri Yönetim Kurulu kurdular. Bu geçici hükümet, üç eski cumhurbaşkanının sürgüne gönderimiyle ve Mart 1970'in sonunda yapılacak seçimlerin nizami bir şekilde uygulanmasından sorumluydu. Ancak, ülke için ölümcül sonucu konusunda endişeli oldukları için seçim süreci 3 Nisan'da yapılmak üzere askıya alındı. Askeri rehber, 30 Nisan 1970'te, biraz alışılmamış bir çözüm önerdi ancak bağımsızlıktan bu yana Dahomey'de görülen kriz durumuna uygun görünüyordu. Üç sivil lider, Bayan Hubert Maga, Justin Ahomandegbe ve Sourou Migan Apithy, yeni bir siyasi kurum içinde toplu olarak yönetimi sağlamak üzere atandılar: Başkanlık Konseyi. Bir zafer sistemi idi. Daha doğrusu, Başkanlık

[445]Bu üç lider farklı partilerini yeni isimlerle diriltti: Apithy, Dahomey Ulusal Sözleşmesi'ni (C.N.D.) oluşturdu, Maga, Dahomey Ulusal Birliği'ni (U.N.D.) kururken, Ahomadégbé ise Dahomey Demokratik İttifakı'na (A.D.D.) liderlik etti.

[446]Bu darbenin amacı iktidara el koymak ve seçimlerin yapılmasını engellemek olacaktı. Çünkü bu seçimlerin hazırlandığı ağır atmosfer, kan akıtmaya ve ülkenin parçalanmasına neden olabilirdi. Ordunun, ulusal birliğin garantörü olarak göreve gelmesi, giderek artan bir şekilde sağlamlaştı ve siyasi arenadaki üniformalı erkeklerin sonraki müdahalelerini haklı çıkardı.

Konseyi'nin üç üyesinin her biri Devlete ve hükümete başkanlık eder. Böylece, Hubert Maga, 7 Mayıs 1970- Mayıs 1972 arasında ülkenin başına getirilecek; Daha sonra Sayın Ahomadégbé, 1972'den 1974'e kadar yüksek makamla görevlendirilecek ve nihayet Bay Apithy, 1974'ten 1976'ya kadar Başkan olacak[447].

Başkanlık Konseyi son çare olarak ortaya çıktı. Bu bağımsızlık on yıldan beri kendilerine sunduğu Dahomey'in politik gerçeklerini yansıtıyordu. Geleneksel olarak, kalıcı çatışmada üçlü Maga, Ahomadégbé ve Apaty politik oyunu bire iki şeklinde kutuplaştırdı. Devleti idare edecek herhangi bir koalisyon, kendisini bire karşı ikisinin birliği olarak sundu[448]. Açıkçası, iktidar koalisyonu üçüncü unsurunu, kalkınma çalışmalarını engellemek ve ulus oluşturma çabalarını sabote etmekle suçladı. Aynı zamanda, iki müttefik birbirlerini sadakatsizlik ve saflık ile suçladı.

Öte yandan ordunun aşırı siyasallaşması, bir lider için diğerinin aleyhine ardı ardına çıkan nifaklara yol açtı. Nihayetinde, bağımsızlıktan bu yana, politik alışkanlıklar, nüfuz mücadeleleri ve kişisel kavgalar, bölgeselcilik ve etnik köken gibi öznel dayanışmaların üstesinden gelmek için herhangi bir çaba ülkeyi tekrar eski hale getirdi. Sonuç olarak, siyasi liderler ülkeyi istikrarlı siyasi kurumlarla donatamamış ve ulusal uyumu başaramamışlardır. Bu, ulusal kimliğe veya Dahomey Ulus-Devleti ile özdeşleşmeye engel teşkil eden bir blok oluşturdu. Bununla birlikte, ulus oluşturma zorlukları az gelişmiş ekonomi ile de açıklanabilir.

2. Halkların Dağılmasında Bir Etken Olan Az Gelişmiş Ekonomi

1950'lerin sonunda, siyasal bağımsızlık, sömürgelerin ekonomik gelişimi için gerekli bir koşul olarak ortaya çıktı. Kanıt, sömürge yönetiminin sonunun eşitsiz değiş tokuşlara dayanan ve az gelişmişlik yaratan bir ekonominin mutlaka sona ereceği yönündedir. Dolayısıyla, bağımsızlıkta, Afrika ekonomilerinin beklenen evrimi, kendilerini sömürgeciliğin sınırlandırdığı rolden kurtarmaktı. Afrika ülkeleri, Batı metropollerinin[449] endüstriyel ürünleri için hammadde ve satış tedarikçileriydi. Bu

[447]« Dahomey : Cent quarante et un jours de crise ». In le mois d'Afrique, *Revue Française d'étude Politiques Africaines,* N°53, mai 1970, s.12

[448]1960'da P.D.U'da Ahomadégbé'yi dışlayan Maga-Apithy; Apithy-Ahomadegbe, Maga'yı 1964'te P.D.D'den uzak tutuyor.. vbç

[449]H. d'Almeida-Topor, dir. *L'Afrique, du 20è siècle à nos jours*, Paris, Colin, 4è édition, 2013, s. 247.

nedenle, bu bağımsız devletlerin karar alma özgürlüğünün desteklediği bir ekonomik gelişme süreci ortaya kondu.

Aslında, çoğu iktisatçı, Afrika ülkelerinin hammadde ihracatının, iç pazarlarını genişletmek ve yatırıma elverişli sermaye birikimi elde etmek için yetersiz olduğu sonucuna varmıştır. İyi bir sebepten dolayı, ticaret şartları yapısal olarak onlar için elverişsizdir[450]. İlk defa, uluslararası ticaret ile az gelişmişlik arasında resmi bir ilişki bulunmaktaydı. "Az gelişmiş" ülkelerin uzmanlarına göre, sanayileşme kendini yoksul gören ülkeler için mümkün olan tek gelişme yolu bununla birlikte Kuzey ve Güney ekonomileri için tek makul çözüm olarak sunulmaktadır[451].

Bu gelişme sürecini doğru bir şekilde yönlendirmek için devlete ve ekonomik planlamaya başvuruldu. Sonuç olarak, çeşitli ekonomik uygulamaların ardından ekonomik kalkınma planları geliştirildi ve uygulandı[452]. Ekonomik uygulamaya gelince, Dahomey diğer devletler gibi liberalizmi seçti[453]. Dolayısıyla, dış sermayeye yapılan itiraz ve yabancı şirketlere açılma ile nitelendirilmiştir. Yatırım kodları hazırlanmıştır, yabancı yatırımcılara karlarının aktarılması ve sermayelerinin muhtemel olarak geri gönderilmesiyle ilgili olarak toplam veya kısmi vergi muafiyetleri gibi teminatlar sağlanmış olup, tesisler güvence altına alınmıştır. Başlıca hedef, her şeyden önce sanayileşmenin teşvik edilmesidir. Bununla birlikte, devletin tüm ekonomik sektörlerdeki önemli rolü nedeniyle hafifletici bir liberalizm sayılabilirdi. Devlet "direktif planlama, altyapı inşası, maaşlı istihdamın önemli bir sağlayıcısı olan konumu, gümrük ve para politikası ile hareket etti." Dahomey'in ekonomik yapısı neydi?

[450]İhracatın ithalat fiyatlarına oranını hesaplayan Latin Amerikalı ekonomist Raoul Prébisch, ticaret terimi kavramını oluşturdu. 1959 raporuna bakınız.
[451]Bu, 1963'te Afrika Ekonomik Komisyonu raporunun önerisiydi. Bkz. H. d'Almeida-Topor), Op. Cit. s.247.
[452]Dahomey'de, ilk Ulusal Kalkınma ve Geliştirme Planı 1959'un sonunda hazırlandı. 1960-1965 ve 1966-1970 arasında iki aşamaya ayrılmış on yıllık bir plandı. Bunu 1971'den başka bir plan izledi.
[453]Afrika'daki tüm eski Fransız kolonileri (eski adıyla A.O.F. ve A.E.F.) liberal ekonomik kalkınma seçeneğini seçtiler. Çoğunlukla İngilizce konuşan bazı Afrika ülkeleri "Afrika tarzı sosyalizmi", bazıları ise devlet sosyalizmini benimsemiştir. Bununla birlikte, uygulamada, bu ekonomik seçeneklerin tipolojisi, bu ülkelerde dikkate alınan çeşitli parametreler göz önüne alındığında çok açık değildir: devlet müdahalesinin derecesi, sanayileşmeye verilen rol, tarımın modernleşmesine verilen yer Hem iç tüketim hem de ihracat için üretimin ana sektörü.

Ticari düzeyde, Dahomey çoğunlukla pamuk, hurma yağı, hurma çekirdeği, yer fıstığı, kurutulmuş balık, shea yağı, yeşil kahve vb. gibi ikincil ürünler üretti ve bunları ihraç etti. Bunun karşılığında, tüketiciler ürünleri, ekipmanları ithal etti. (hammadde, enerji vb.[454]) Ticari tekel, yabancı ithalat-ihracat şirketlerinin elindeydi. Böylece, biri Batı Afrika Ticaret Şirketi'ni (SCOA), Batı Afrika Fransız Şirketi'ni (CFAO), Afrika Hollanda Ticaret Şirketi'ni ve Afrika'da daha az yaygın olan John Holt, John Walkden, Unicomer şirketlerini kurdu. Kanıt olarak, pamuk pazarlaması Fransız Tekstil Şirketi'ne Tekstil Elyafının Gelişimi için emanet edildi (C.F.D.T.). Tütün, bir Fransız özel şirketi olan Afrika Endüstriyel Tütün Şirketi'ne (C.A.I.T.A.) emanet edildi.[455] Yerliler gelince, az ya da çok genişletilmiş çeşitli faaliyet alanlarında çalıştılar, ancak esas olarak çokuluslu şirketlerin geçişini oluşturdular (kompradorlar).

Bu çalışmada, bağımsızlığa rağmen Dahomey'in ihracat yapısının halen XIX. yüzyıldan bu yana Uluslararası Çalışma Bölümü (D.I.T.) tarafından tanımlanan klasik desene tekabül ettiğini görebiliyoruz. Buna göre, Güney Afrika ülkeleri, özellikle Afrika'da, Batı endüstrilerine birincil sektörden bir veya iki ham ürün tedarikinde uzmanlaşmıştır[456]. En çok aranan sanayileşme arzulu bir düşünce olarak kaldı. Böyle bir durumu gidermek için, Birleşmiş Milletler himayesinde 1964'te Cenevre'de toplanan ilk "Ticaret ve Kalkınma Konferansı", Afrika Ülkeleri için elverişsiz olan "değişim terimi" tezini üstlendi. Bununla birlikte, bu konferans uygun olmayan sonuçlar doğuracaktı. Uzmanlar tarafından önerilen endüstriyel çözümden uzak olan bu çözüm, hammadde fiyatlarının yeniden değerlenmesi ve kalkınma için bir yardım politikası ile dengesizliğin telafi edilmesi yoluyla ticaret koşullarının bozulmasının üstesinden gelmektir. Yardım politikası, sermaye, alt kredi formları, bağışların, vs.

[454]Dahomey'in Profili, Unesco, Üye Devletler ile İlişkiler Ofisi, Temmuz 1961.
[455]Commission des Communautés Européennes, Les conditions d'installation d'entreprises industrielles dans les Etats africains et malgache associés, Volume 1, République du Dahomey, 2è édition Juin 1974. Etude réalisée par M. Rouchy (S.E.D.E.S., Paris) avec la participation de M. Paquier (S.E.D.E.S.) chargé de la coordination des travaux pour les 19 EAMA.
[456] D.S.Sotindjo, « Dahomey-Bénin'deki ihracat yapıları: devam etmeyen ürünler (1890-2002)», Le CNF de Cotonou, mise en ligne: vendredi 14 mai 2004.

ilgili konuların devletlere devredilmesinden oluşmuştur. Dolayısıyla, bağımlılık yapılarının dayanıklılığı az gelişmişliğin arttırılması etkisine sahip olacaktır[457].

Öncelikle tarım düzeyinde, özellikle zorunlu kooperatiflerin uygulanmasında, Dahomey Devletinin en önemli rolü oynadığı görülüyor. 1961-1963 yılları arasında bireysel mülkiyeti yasaklayan ilk Başkan Maga rejimi toplumların topraklarını ya da işgücünü kooperatif hissesi olarak topraklarından getirdikleri kırsal kalkınma alanlarını yarattı[458]. Teknik yön, 1961'de oluşturulan Kırsal Kalkınma Ulusal Birliği (S.O.N.A.D.E.R.) tarafından oluşturulan kısmen veya tamamen devletin sahip olduğu veya yönettiği kuruluş tarafından sağlanmıştır. Bununla birlikte bu girişimin, sadece iki yürütme aşamasından sonra başarısızlığa uğramadan önce tüm ulusal bölgeyi kapsayacak zamanı olmadı[459]. Gerçekte, meyveler için verilen vaad tutmadı. Somut başarılar iki ana nedenden ötürü beklentilerin altında kalmıştır. Birincisi, kar dağıtımının kooperatiflerin çıkarlarına karşılık gelmediğidir. İkinci sebep ise organizasyonun zorunlu niteliğidir. Aslında, halkların güçlerinin işleyişini pek bilmedikleri yeni yöneticilerin eylemlerine tepkisi kayıtsızlık ya da ilgisizlikti. Her şeyden önce, Devletin gözlerinde temsil ettiği acımasız güçten korkuyorlardı[460]. Böylece, halk kooperatif için kötü bir irade oluşturanlara karşı çıktı. Dahası, işbirliği sistemi sömürge yıllarının zorunlu emeklerini hatırlattı[461].

Kısacası, ekonomi alanında zayıf noktalar vardı. Düşük tarımsal üretim ülkenin yurt dışındaki gıdalara bağımlı olmasına yol açmıştır. Bu gıda bağımlılığı kentsel büyüme ile daha da artmıştır. Kesinlikle, S.O.N.A.D.E.R. veya Fransız kalkınma ajansları,

[457]D.S. Sotindjo, « Pérennité des structures de dépendance et reproduction du sous-développement : le cas du Bénin (ex-Dahomey) de la colonisation à aujourd'hui. In Petit précis de remise à niveau sur l'histoire africaine à l'usage du président Sarkozy, Paris, La Découverte, 2008, ss. 227 – 239.

[458]Toprağı getirenlerin sosyal payları A iken serbest ve gönüllü olarak işgücüne getirenler B payına sahipken, her pay genellikle 200 iş gününe karşılık geliyor. Hisseler% 3 olarak ödendi. Spekülasyondan kaçınmak için parasal katılım yasaklandı

[459]Programın ilk bölümü, özellikle ülkenin güneybatı bölgeleri için, 2.700 "işçi-birime" karşılık gelen 10,700 hektarı, ikincisi ise yarısı petrol hurma ağacı ile, yarısı da gıda mahsulleri ile ekilmiş 34.000 hektarı kapsıyordu. toplam 8 500 işçi ünitesine karşılık geliyor.

[460]Kırsal kesimde iş için köylüler arasında karşılıklı yardımlaşma vardı, ancak çabalarının meyvelerini bireysel olarak tahsis etme alışkanlığı vardı. Bununla birlikte, kooperatif söz konusu olduğunda, Devlet karları kooperatiflerin paylarına göre paylaşır. Bu nedenle kooperatifin ücretlendirme bileşenindeki uygulaması, nüfus tarafından kötü bir şekilde tecrübe edilen bir sübvansiyon olarak görünmektedir. M. Mensah, 1966'ya bakınız. H. d'Almeida-Topor, *Histoire économique du Dahomey (Bénin) (1890-1920)* s. 248-249.

[461]M. A.Glèlè, *Naissance d'un Etat noir*, Op. Cit. s. 311

ihracat tarım ve altyapı alanlarında kalkınma programları oluşturmuştur. Ancak, geçimlik tarım, halk sağlığı ve kırsal eğitim, kırsal alanlarda pazarlama vb. gibi ekonominin büyük sektörleri hala hükümetin girişimlerini bekliyordu[462]. Sanayileşmeye gelince, çoğunlukla yerel tüketime yönelik alternatif endüstrilere ve nadiren donanım endüstrilerine odaklandı. Ayrıca, nüfus artışı[463] ile ekonominin artışı arasında bir uyumsuzluk bulunmaktaydı. Birincisi, ikincisinden daha hızlı büyümekteydi. Tarımsal üretimin yetersizliği ve kentsel nüfusun artması, ülkenin açığını ve gıdaya olan bağımlılığını daha da artırmış ve çok büyük ekonomik sorunlar yaratmıştır. Ayrıca, şehirler ve kırsal bölgeler arasındaki eşitsizlik, ekonomik kalkınmanın en büyük sorunlarından biridir. Bu sorunlar kamu harcamalarının çarpıtılmasıyla daha da kötüleşmekteydi.

Ülkenin ekonomik sorunları, ülkesine geri gönderilen memurları diğer Batı Afrika ülkelerinden ekonomiye dahil etmenin zorluğu, özellikle kamu sektöründe daha da artmıştır[464]. Ayrıca sürekli artan bütçe zorlukları ve kentsel işsizlik de var[465]. Sonuç olarak, sendikalar işsiz ve kamu sektörü çalışanlarının çıkarlarını savunmada giderek daha başarılı olmuştur. Liderler üzerindeki baskıları, devlet memurlarının sayısında artışa yol açarak ekonomik durumu daha da zorlaştırdı. Sonuç olarak, kamu maliyesinin yönetimi yetersiz kalmıştır. Aynı zamanda, kamu harcaması genel eğitim, şifalı tıp ve genel nüfus üzerinde sınırlı bir etkiye sahip faaliyetlerde aşırı derecede yoğunlaşmaktadır. Ancak, bu sektörler kısa vadede ekonomik ilerlemenin hızlanması ihtimalini garanti etmemektedir. Benzer şekilde, kırsal yaşamın iyileştirilmesine ve yerel tüketici tarımının geliştirilmesine yönelik kamu harcamalarının payı ihmal edilebilir düzeyde kalmıştır[466]. Öte yandan, ekonomik azgelişmişliğin sebeplerinden biri şüphesiz ki, ülkenin üç bölgesi, kuzey, güney ve merkez arasındaki geleneksel

[462]Situation et perspectives économique du Bénin, Document de Banque Internationale pour la Reconstruction et le Développement (B.I.R.D.), Association Internationale pour le Développement (A.I.D.), Rapport n°191a-DA, 20 Août 1972.
[463]Kırsal nüfusun yayılma olgusu ile azalması, kırsal alanların özelliği olan tarımsal üretim kapasitelerini azaltmıştır.
[464] S.Bonzon, « Les dahoméens en Afrique de l'ouest », Revue française de science politique, 1967, ss. 718-726.
[465]S. Bonzon, « Les dahoméens en Afrique de l'ouest », Revue française de science politique, 1967, ss. 718-726.
[466]Situation et perspectives économique du Bénin, Op.Cit.

düşmanlığı yansıtan siyasi istikrarsızlıktı. Bu ilk on yıllık bağımsızlık yönetimi[467] döneminde hükümetlerin tekrar tekrar yaptığı değişiklikler ile ekonomi net bir yön izleyememiştir.

Genel olarak bu on yılın sonunda (1960-1970), Afrika ülkelerinin büyümesinin, en iyi durumlarda bile, az gelişmişliğin üstesinden gelemediği akılda tutulmalıdır. Dahomey durumunda, bir başarısızlık bulgusu uygulanan ilk ekonomik kalkınma programlarına dikkat çekmektedir[468]. Toplam harcamaların aşırı büyümesi ve bunun bütçe zorluklarının sonucu olarak ancak dış bütçe desteği ile çözülebilmiştir. Bu durum ülkenin ekonomik bağımlılığını daha da güçlendirmiştir. Tekrarlanan ekonomik başarısızlıklardan kaynaklanan ciddi sosyal sonuçlar, devletlerin halkların entegrasyonundaki rolünü zayıflatmıştır. Aynı şekilde, topluluklar arasındaki entegrasyon da azalmıştır. Açıkça görüldüğü üzere, ulus inşası yapılan devletlerde, Afrika'da, bu durumda entegrasyon sürecinin yoğunluğu, ekonomik gelişme derecelerine göre düzenlenmiştir[469]. Ekonomik değişim kültürel değişimi de teşvik eder. Dahomey'de bağımsızlıktan sonra bile, ulusla özdeşleşme, toplu bir miras oluşturmadaki bazı ilerlemelere rağmen hala sorunlu olmaya devam ediyor. Bu açıkça, sosyal dinamik analizinde gözlemlenen şeydir.

3. Ulusal Entegrasyonun Gerçekleri

Dahomey'deki Avrupa sömürge işgalleri her yerde olduğu gibi derin bir toplumsal dönüşüm faktörü olmuştur. Bu dönüşümler, yerli popülasyonlarda farklı derecelerde tanımlamalarla sonuçlanmıştır. Bağımsızlık sonrası bu kimlik referansları anlamlarını tam olarak korumuşlardır. Aslında kimlik referansı, öncelikle bireylerin temel topluluklarını oluşturan etnik grupları vurgulamaktadır. O zaman millet var, yani

[467]Bağımsızlığından beri Dahomey siyasi istikrarsızlıktan etkilendi. On hükümet 1960-1972 arasında birbirini başardı ve beşi iktidardaki darbelerle iktidarı ele geçiren memurlar tarafından yönetildi.

[468]Bağımsızlığının özünde olan gerçeklerle karşı karşıya kalan genç devlet, çeşitli zorluklarla yüzleşmek zorunda kaldı: sosyolojik (ulusal kimliklerde birlik eksikliği), politik (her türlü siyasi istikrarsızlık) ve jeopolitik (iki kamptan birine, komünist veya kapitalistlere toplanma)). Bu temel sorunların etkin bir şekilde çözülmesine ilişkin zorluklar, başarısız olan çeşitli gelişim planlarının başarısı üzerinde olumsuz etkiler yarattı. Operasyonelleşmeleri kısa sürdü. D. Gbaguidi, G. Ahamide et L. Zanmenou, « Planification Nationale de Développement au Benin: Rétrospectives et Perspectives ». African School of Economics, Octobre 2017.

[469]A. Zajaczkowski « Le problème de la nation en Afrique noire. In: Revue française d'histoire d'outre-mer, tome 68, n°250-253,1981. Etat et société en Afrique Noire, s.327.

tutkusu, etnik grupları ve sınırlandırdıkları kültürel alanları birleştirmek olan daha büyük ulusal topluluk. Ek olarak aile, sosyal sınıf, din vb. başka kimlik kategorileri de bulunmaktadır. Kimlik aynı zamanda ulusal bölge, yani şehir, kırsal alan ve aynı zamanda bölge gibi farklı coğrafi alanlara atıfta bulunur. Bu çoklu kimlik referansları farklı sosyal alanlara yol açmaktadır ve meydana getirdikleri gerilimler umulduğu gibi ulusal entegrasyon sürecini engelleyecektir.

Haklı olarak bu sosyal alanların farklı kimlik biçimleri ve çok sayıda dayanışma yaratması aynı zamanda dışlanma alanlarını da temsil eder. Çektikleri çizgiler bireyler arasında sınırlar koyduğundan, sosyo-kültürel gruplar bir millet oluşturmak için bütünleşmeye çağırıldı. Bu çizgiler, ulus inşasını daha karmaşık hale getiren bir algı ve ötekiyle ilişki kurmaktadır. Bazı örnekler iddiamızı kanıtlamak için yeterli olacaktır. Porto-Novo'da, kendisini "Aïnonvi" olarak tanımlayan şehir sakinleri, "Gbétanou" olarak nitelendirdiği ve "en zeki" ve "en düzenlenmiş" bir kompleksin beslendiği varoşluktan sıyrılıyor. Daha açıklayıcı olarak sözde özel kimliklerini temel alan etnik gruplar birbirlerine karşı bir endişe besliyorlar. Sonuç olarak, önyargılı ilişkilerini hala sürdürmeye devam ediyorlar. Ek olarak Kuzey Dahomey'de bölge bir tanımlama şekli olarak çok önemli hale geldi. Böyle bir olgunun en büyük tezahürü, 1950'lerin başlarında, açıkça bölgeselci bir politik hareket olan Northern Ethnic Group'un (G.E.N.) oluşturulmasıydı.

Şematik olarak, kendi dinamizmini beraberinde getiren ve tezahür ettiren farklı alanlar iki kimliğin gerçekliğini temsil eder; etnik yapı ve ulus. Etnisite, toplumun geleneksel organizasyonunun bir parçası olan bir sosyal kimlik şeklidir. Ulus, Ulus-Devletin yaratılmasıyla meydana gelen dönüşüm sürecinden, yani piyasa ekonomisinin ve kentleşmenin ilerlemesinden kaynaklanan yeni bir topluluk biçimini ifade eder[470]. Dahomey'deki ulusal kimlik sorunu, bu iki dayanışma türü olan etnik ve ulusal temeldeki tamamlayıcılığı yansıtıyor. Böylece, kendisini Dahomey' de çifte kimlik tespitini öne süren etnik/ulusal çift arasında diyalektik bir ilişki kurmuştur. Etnisite ve millete çift bağlılığı ile bunu tezahür ettirir. Örneğin, büyük öneme sahip konularda Dahomey, kendisini ulusal bir topluluğa ait olarak yansıtmadan önce ilk olarak etnik

[470]C. S. Anignikin, « Identité ethniques et intégration nationale, ss.51-52.

bir topluluğa üye olarak tepki vermektedir. Hiç kimsenin ulusal topluma itiraz etmediği görülebilir. Tüm siyasi partiler ve hükümetler toprak bütünlüğüne ve ulusal birliğin değerine olan bağlılıklarını her zaman doğrulamışlardır. Aynı şekilde, hiçbir kültürel grup veya ülkenin hiçbiri bağımsız bir siyasi yaşam olarak değerlendirilmemiştir[471]. Daha da iyisi, her bir etnik grup ya da bölge sık sık kendi sorunlarını, devletin ya da tüm farklı etnik grupların oluşturduğu bütün ulusun kaynaklarını seferber ederek çözmek ister. Bu tutumun ardındaki mantık, milletin onu oluşturan etnik grupların tekrar canlanmasıyla başarılı olacağı yönündedir[472].

Etnik grup ve ondan kaynaklanan dayanışma ile özdeşleşmenin, önünde parlak bir geleceği olduğu açık. Etnik dayanışma ve ulusal dayanışmanın öncelikli olarak kalmadığı ve işe yaramaz kaldığı sürece devam edecektir. Başka bir deyişle, ulusal dayanışmanın yetersizliği etnik dayanışmanın sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Gerçekten de, modern Dahomey Devleti'ndeki etnik olgunun hayatta kalması bilinen tarihi faktörlerle mümkün olmuştur. Birincisi, yerel bir siyasal sınıfın ortaya çıkmasını destekleyen sömürgecilik sürecidir. Devlet iktidarını fethetme mücadelesinde seçmenleri harekete geçirmenin ayrıcalıklı yolu, etnik ya da bölgesel dayanışmaların yaygın kullanımı olmuştur. Böyle bir durum, cumhuriyetçi değerleri savunan, ancak seçmenlerini kabilecilik stratejileriyle harekete geçiren aydınların liderliğinin tutarsızlığını yansıtmaktadır. Ardından, bağımsızlık sonrasında ekonomik politikaların uygulanmasındaki başarısızlıklardan kaynaklanan ciddi sosyal problemler bulunmaktadır. Bu başarısızlıklar, etnik çelişkilerin bir kriz yönetimi biçimi olarak manipülasyonlara yol açtı. Bu kümülatif faktörler ulusal kimlik krizine neden olmuştur. Siyasi belirsizliklerle karşı karşıya kalan ve hayatta kalma zorlukları göz önüne alındığında vatandaşların etnik dayanışmayı sürdürmesi, hatta ulusal dayanışma ile bağdaştırması gerekiyordu. İkili kimlik tespitinin bu gerçekliği, politik somutlaşmasını "bölgeler arası denge" kavramında bulur. Siyasi iktidarın

[471]1970' in dışında dolaşımdaki bir broşürün, ayrılma kelimesinin her zaman bir tabu olmayacağını iddia ettiği durumlar dışında. Aslında, amacı siyasi tartışmaya gerçek bir ayrılma arzusundan daha fazla baskı koymayı amaçlayan bir müzakere stratejisiydi.
[472]Anignikin (C. S.), Idem

paylaşımında ülkenin farklı etnik gruplarının veya bölgelerinin temsil edilmesini amaçlamaktadır[473].

Ulusal bütünleşmenin bir diğer zayıflığı ise siyasi liderler ve kitleler arasındaki boşluktur. Başka bir deyişle, bölgesel bütünleşmeyle birlikte ulusal bütünleşmenin iki unsuru olan siyasal bütünleşme eksikliğidir. Dahomey'de baştan beri siyasi okuryazar olan yani devlet memurları, tüccarlar veya tacirler ve ticaret çalışanlarından oluşan ulusal burjuvazi meselesidir. Hepsi misyonerler tarafından sağlanan ve sömürge yönetimi tarafından güçlendirilen eğitim sistemindendir. Aslında bu sosyal sınıf, bağımsızlıktan sonra sömürgeciyi ele geçirmek için daha iyi hazırlanmış olan tek kişiydi. 1950'lerden itibaren üniversitelerden çıkan unsurlarla güçlendirildi. Bu bilginler kitlesel siyasi partiler kurmuş ya da sempatizanlarına ve seçmen kitlesine dayanarak sunmuşlardır. Bu siyasi örgütler, Küçük Eyalet şeflerinden oluşan nüfus kontrol unsurlarının yerini aldı.

Böylece biri, bir tarafta edebiyatın diğer tarafında okuma yazma bilmeyen kitlelerin olduğu bir politik alanın yapılanmasını gözlemler. Kitlelerin kendileri ikiye ayrılır. En büyük oranı oluşturan kentsel kitleler ve köylü kitleleri vardır. Kentsel kitleler, şehirler göç tarafından yönetilen işsiz gençlerin sayısıdır. Siyasi konuya daha çok uyandı ve haklarının farkında olarak, tüm taraflara açık bir siyasi ülke profili oluşturdu. Bu gençler, bir hükümeti yenmek, siyasi bir kriz yaratmak veya sendikaların gösterilerinin kırılmasını sağlamak için en yüksek teklifi vermeyi düşünüyorlardı. Kaderlerini kendi istekleriyle, politika yapan kişi olan orta sınıfla ilişkilendirirler[474].

Terazinin en alt kısmında, eğitim eksikliği nedeniyle politikaların etkisinde olan köylü kitleleri bulunmaktadır. Hala hakları ve gerçek siyasi güçleri konusunda farkındalıkları yoktur. Sivil eğitim eksikliği nedeniyle oylamanın değerinin farkında

[473]Dahası, Afrika Devletlerinde yaygın olan şeyleri yapmanın bu yolu, herkesin lehine olduğu anlamına gelmez. Bay Hazoumè şöyle bir eleştiri yapıyor. Ona göre, "bu tema, genel oy hakkı, çoğunluk kuralı veya orantılı temsil ile ilgili herhangi bir demokratik ideolojiyle ilgili değildir. Daha ziyade, belirli bir çeşit demokrasi, bir çeşit "etnokrasi "dir. Bu ideoloji, gerekli ve yeterli olduğunu varsaymaktadır. Adil bir politik oyunun şartı, bir bölgedeki çocuğun hükümetinin fiziksel varlığı ya da etnik köken, bir grup ya da bölgenin sorunlarına dikkat etme kabiliyetini, onlara ait "göbek" fiziksel bağlarını birleştirir. Genellikle büyük iyi niyetle işaretlenmiş olan bu dar mezhepçilik, toplumun her seviyesinde, bireylerin yalnızca ailelerinin veya bölgelerinin çıkarlarıyla ilgilendiğini belirtir. G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation en Afrique*, s.26

[474]M. A. Glèlè, *Naissance d'un Etat noir*, S.337

değillerdi. Bununla birlikte, köy şeflerini kendileri seçmek ve Devleti yönetecek şefi seçmek niyetindelerdir. Dolayısıyla, iktidarı ele geçirmek için kendilerini "sınıf" olarak organize etme aşamasında olmasalar bile, kamu özgürlüklerine inkar edilemez bir şekilde bağlanırlar. Taraflar, haklarından haberdar olmaları için onlara sivil eğitim vermeme konusunda dikkatli olmuştur. Böylece, köylü isyanlarından kaçınmayı ve kitleleri oy hakkı kazananlar için yalnızca kısıtlayıcı rolüyle sınırlandırmayı sağlıyorlar. Sonunda, entelektüeller, siyasi liderler ve kitleler arasında büyük bir kültürel ve sosyal boşluk oluşmuştur.

Dahası bu popüler kitleler, beyaz adamın talimatlarından oluşan modern dünyaya ait olmadıklarını düşünüyorlardı. Bu yüzden problemlerini çözmek için bu politikacılara güveniyorlardı. Yaşamlarındaki iyileşmenin bu literatürden geçtiğine inanıyorlardı. Bununla birlikte, kalkınma görevlerini yerine getirmede işbirliği yapamayan bu politikacı liderler, sosyo-kültürel gruplara karşı etnik bağlardan yararlanmaya çalışıyorlar. Sonuç olarak, ulusal entegrasyonun yukarıdan değil, aşağıdan da bir başarısızlığı var. Elitler veya orta sınıfın bir parçası, iktidarın fethi veya korunması stratejisi olarak etnik milliyetçi veya politik-dini söylem kullanır. Ayrıca, Devlette halen mevcut olan bazı mali gelirleri elde etmek için bir strateji olarak kullanılır. Bunun sonuçları şehir sınıfları arasında en çarpıcı olanıdır[475].

Öte yandan tarih, ulusal kimliğin en önemli temellerinden birini temsil eder. Ortak kimliğin nesnel unsurları derinliklerinden çekilir. Bugün birlikte yaşamaya devam etme isteğini haklı kılan ortak bir geçmişin hatırasını içerir. Gelecekteki ortak projenin dikkate alınmasını sağlar. Bununla birlikte, Afrika'daki eski sömürgelerdeki tarih, bu durumda, Dahomey ulusal kimliğin önündeki en ciddi engellerden biri olarak görülmektedir. Aslında, önce ulusal tarihe nereden başlanacağı sorusu sorulmalıdır. Sömürgecilikten önce, sırasında veya sonrasında mı? İkincisi, ulusal bir hikaye mi yoksa ulusal hikayeler mi? Her durumda, nerede başlarsa başlasın Dahomey halkını oluşturan farklı sosyo-kültürel gruplar arasında aynı gerçekliğe sahip olması gerekmez[476]. Bu nedenle tarih, etnik grupların ve bölgelerin belirli geleneklere ve

[475]P. Kipré, « De la question nationale en Afrique noire », Afrika Zamani, n°. 11 & 12, 2003–2004, s.82
[476]N.L. Gayibor ve N. A. Goeh-Akué), *Histoires nationales et/ou identités ethniques. Un dilemme pour les historiens africains ?* Paris-Lomé, Presses de l'UL, L'Harmattan, 2010, 298 s.

otonom tarihsel perspektiflere bağlı farklılaşmış yapılarla kristalleşmesi için çeşitli bahaneler sağlamaktadır[477].

Özetle, tarihin ağırlığı ve taşıdığı duygusal yük, onu ulus yapısında farklı faktörlerin havuzu haline getirir. Babadan oğula ve nesilden nesile aktarılan sömürge öncesinde yaşanan tarihi anlatılar Dahomey vatandaşlarını şartlandırdı. Genellikle, her biri kendi topluluklarının belirli tarihine atıfta bulunmaktaydı. Somut olarak, Mahi halkları, Savè, Yoro, Oyo ve Kétou ya da Ouémenou, Houéda Yorubaları, Danxomè kraliyet ordusunun tekrarlanan saldırılarını ve sert işgal rejimini hafızalarından silemediler. Bu sömürgecilik öncesi savaşların ve rekabetlerin anıları, eskiden egemen olan halkların anısına hala yaşatılmaktadır. Bu hatıralar, en ufak politik sürtüşmede yeniden ortaya çıkarak halkın hafızasını tazeliyor. Genellikle çarpık olan bu gerçeklikler, güç mücadelesinin nedenlerine hizmet etmek için akıllıca kullanılır. Liderler Apithy, Maga ve Ahomandegbe arasındaki indirgenemez siyasi muhalefet bu anlamda anlaşılmalıdır[478]. Bu entrikalar günümüz siyasi rekabetlerinde hala mevcuttur. Amacı, genç kuşağı bu tür bölgelerin yerlileri veya bu tür etnik grupların yerlileri arasındaki "doğal" veya "indirgenemez" ve "ebedi" muhalefetin nedenlerini anlamasını sağlamak olan sinsi tarihsel çağrışımlar sağlar.

Sömürge öncesi tarihin ötesinde, sömürge tarihi ulusun inşası veya ulusal kimliğin üzerine biraz daha iyi bir bakış açısı sunmaktadır. Çünkü kolonileşme gerçeği, insanlar tarafından farklı şekilde yaşanmıştır. Kuşkusuz güneyde özellikle Danxomè krallığında, Fransız emperyalizmine karşı en şiddetli direniş gözlendi. Paradoksal olarak, koloninin bu kısmı, sömürgecinin getirdiği yeni kültüre karşı daha açıklayıcı oldu. Dahası, sömürge yönetimi ülkenin geri kalanını kontrol etmek için Güney'in geçmişine yaslandı. Sonuç olarak, kuzeyciler Fransız ve güney sömürgeciliği kınamaktadır[479].

---

[477]G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation en Afrique*, p.73.

[478]Örneğin, Ahomandégbé ve Apithy'nin partizanları, Danxomè ve Porto-Novo krallığı arasındaki çekişmenin ve rekabetin uzun ve karmaşık tarihini hatırlatır; Her bölgenin partizanları kendilerini bu tarihle özdeşleştiriyor ve mağduriyetleri üstleniyorlar. Bu görüşe göre, eski Danxomè krallığı etnik grubu Fon, Porto-Novo Kralı Toffa'nın Fransa ile bir araya gelip Danxome krallığını fethetmesine yardım ederek kendisine yaptığı ihaneti asla affetmez. Sonuç olarak, intikam almaları gerekir.

[479]M.Vidégla, « Dominants et dominés ou des difficultés de la construction d'une histoire nationale au Bénin », ss.42-65.

Benin'nin ortak tarihinin tam ve eşit olarak aynı ülkenin vatandaşları olduğu, her seviyede herkes tarafından gerçekten kabul edilebilecek olan bağımsızlığın başlayacağının farkındayız. Kolonileşme veya bağımsızlıkla başlasa da sonu görüyoruz, bu nedenle derinlik ve süreklilikten yoksundur. Tüm bu faktörler, ulusal projeyi tam olarak yerine getirmede tarihin zorluklarını kanıtlamaktadır. Bununla birlikte, tarihin yanı sıra ulus inşası da devam eden bir süreçtir. Sonuçta, devlet yönetiminde ideolojik tutarsızlıkları ve beceri eksikliği nedeniyle, Dahomey'in siyasi liderleri ulusal kimliğin temelini bulmak ve vatandaşların buna uymasını sağlamak için mücadele ediyor. Bu başarısızlığın kabulü, ulusal yapı lehine bir yenileme politikası gerektiriyordu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM :

DEVRİM VE ULUS KURMA SÜRECİ

Dahomey'in siyasi liderleri tarafından savunulan ulusal birlik, bağımsızlığın ilk on yılında arzulu bir düşünce idi. Başarısızlığının kanıtı, ülkenin 1960 ve 1972 yılları arasında yaşadığı farklı sivil, askeri ve politik rejimlerin çoklu krizleriydi. Bu krizler, muhalifleri tarafından "üç başlı iblis" olarak nitelendirilen üçlü bir sistem olan Başkanlık Konseyi ile zirveye ulaştı. Aynı zamanda krizler kümülatif darbelerden kaynaklanan kurumsal istikrarsızlıkta da kendini gösterdi. Krizlerin yaşanması ulus kurma süreci çalışmalarındaki ilerlemelerin gecikmesiyle sonuçlandı. Bu krizler dizisi sonucunda “ulusal yıkıcılığın” önlenmesi için genç askerlerin silahlandırılmalarına karar verildi. Böylece, 26 Ekim 1972 Pazar günü öğleden sonra, Cumhurbaşkanı Justin Ahomandégbé' yi devlet gücünü geri getirmeye zorladılar. Tüm nüfus ve ekonomi uygulayıcıları Başkanlık Konseyi'nin entrikalarından bıkmış ve Dahomey ile ilgili endişe duyuyorlardı. Başka bir deyişle, askeri darbe zamanında yapıldı. Daha da iyisi, bundan önce gelen diğer darbelere göre farklı özelliklere sahipti. Birincisi, halkın olmadığı bir subay darbesiydi. İnsanlar rejim değişikliği için can atıyorlarsa, bunu 1963 Ekim'inde olduğu gibi sert bir şekilde ifade etmediler. O zaman ordu, sivillere, alışkanlıklarına göre gücü geri vermek istemedi. Onları ellerinde tutmak istediler.

İktidara el konulması ilanında, amaçlarını belirledikten sonra çıkardıkları sonuçlardan biri "ulusal ordunun şimdi uyguladığı ve bir sonraki duyuruya kadar Dahomey Devleti'ne verilmiş olan güçlerin tamlığı" olduğu sonucuna varıldı.

Ek olarak darbeci rejim, geçmiş rejimlerle kopma mantığı içindeydi, ulus birliği kurulmasında yalancılık ve başarısızlıkla suçlanıyordu. Gücünü kimseye borçlu olmadığını ilan etti. Darbeden kaynaklanan yeni rejim devrimciydi. İktidara el konulduğunu ilan etmesi de bunu açıklamaktadır. Genel bir şaşkınlığın meydana gelmesinin yanı sıra, "Yaşasın devrim!" ile sona erdi. Yine de bu rejim Dahomey halkına gerçekten yeni bir şafak umudunu vermeyi taahhüt etti[480]. Çok erken bir tarihte, ulus binasının her yönüyle yenilenmesi olan emellerin doğrultusunda harekete geçti. Bu amaçla, genç askeri kadrolardan oluşan yeni bir hükümet kuruldu: Devrimci Askeri Hükümet (G.M.R.). Reformlarının çoğu, "Üç Şanlı" olarak adlandırılan devrimin üç ana kilit dönemi boyunca değerlendirilebilir[481]. İlk olarak, 30 Kasım 1972'de darbeci rejim temsilcisi olan Mathieu Kerekou aracılığıyla ilk resmi konuşma yapıldı. Bir konuşmadan çok politik bir programdı. Rejimin ekonomik gelişme, ulusların uyumu ve yeni bir Dahomey türü ortaya çıkması, varlığının ve ülkesinin çıkarlarının bilincinde olduğunun ve her alanda başarmak için çaba göstereceği bildirildi. İkincisi, 30 Kasım 1974'te devrime yön verecek ideoloji seçildi. Felsefesi ise Marksizm-Leninizm olan sosyalizm hakkındadır. Matksizm-Leninizm bayrağı altında değişiklikler yapıldı. Sosyalizmin seçimi, bu yeni insan türünü ortaya çıkarabilecek bir zihniyet değişikliği olasılığına dayanıyordu. Üçüncüsü, 30 Kasım 1975'te ülkenin adı değiştirildi. Şu andan itibaren, ülke artık Dahomey değil; Benin olacaktı, tam formu ise Benin Halk Cumhuriyeti. Bu coğrafi yer adı değişikliğiyle, askeri hükümet ulusal kimliği güçlendirmek için ülke adına bir özgünlük vurgulamayı planlıyordu.

I. 1972 Askeri Darbesi Sonrası

1. Darbenin Nedenleri

[480]Burada, darbeciler bir metafor kullandılar. "Yeni şafak" terimi, daha sonra Benin olan Dahomey'in milli marşıyla ilgilidir. Nitekim Benin milli marşına " Yeni Şafak " denir.
[481]Fransa'da üç gün boyunca 27 Temmuz 28 ve 29, 1830'da gerçekleşen Temmuz Devrimi'ne atıfta bulundu. Bu üç tarihe "Üç Şanlı" deniyor.

26 Ekim 1972 Perşembe günü ordu bir kez daha iktidara geldi. Yüzbaşı Janvier Assogba, asistanı Michel Aikpe ile diğer elemanları onlara eşlik etti ve bakanlar konseyinin yapıldığı başkanlık portalını güçlük çekmeden kapattı. 1970 yılında kurulan ve şu anda Justin Ahomandégbé' nin başkanlık ettiği Cumhurbaşkanlığı Konseyi'nin rejimi yeniden düzenlendi. Bu arada operasyonel komandolar tarafından ele geçirilen radyo, askeri yayınlar yapmaya başladı. Onları memnuniyetle karşılayanlara güzel haberler getirdi. Çünkü onların gözünde politik liderlerin itibarsızlığı mutluluk vericiydi. Bütün sivil toplum tarafından oybirliğiyle karşılanan askeri darbenin sebepleri nelerdi? Nitekim, bu darbenin sebepleri önceki darbenin sebeplerinden çok da farklı değildi. Diyelim ki bu durumda daha çok vurgulandılar. Dahomey tarafından bilinen ve 1960'taki bağımsızlığından bu yana çeşitli krizler Başkanlık Konseyi'nde güçlendi. Kurum aleyhine bazı şikayetler gelmeye devam ediyordu. Jean Establet' e göre, "iki yıldır, ülkeyi yıkıma götüren zaferden" kamuoyu bıktı[482]. Gerçekte, Konsey'de toplanan üç lider Maga, Apithy, Ahomandégbé, anlaşmazlıkları devam ettirmekten vazgeçmedi. Böyle bir durum sistemin eksikliklerini göz önüne getirmekten asla vazgeçmedi. Ülkenin istikrarsızlığını artıran bu rekabetler kurumun ilk hedefleri hakkında şüphe yarattı. Hedefler açısından, onu meydana getiren Savè[483] Şartı'na göre, Başkanlık Konseyi, "ulus birliğini gerçekleştirmek, ülkenin oğullarını uzlaştırmak ve ortak vatanımıza ekonomik ve sosyal olarak gerekli istikrarı ve vazgeçilmezliği sağlamak için gelişmedir……[484]" Bununla birlikte, politik bağlam, üç başlı yönetim sisteminin etkinliğinden daha elverişsizdi.

Sosyal koşullar da en iyi düzeyde görülmüyordu. Aslında, politik kriz sosyal krize yol açtı. İşçiler düzeyinde, Sendikalar Koordinasyon Komitesi (C.C.S.), Başkanlık Konseyi'nin yönetimini içeren bir belge yayınladı. Bu manifesto Konsey'i yanlış yönetim ile suçladı ve açıkça ortadan kaybolmasını istedi. İçeriği "Evde tehlike var" başlıklı bu belgede, senkalistler "sonunda, ağlayan işçiler olmayacak Başkanlık

[482]J. Establet, *Mathieu Kérékou, L'inamovible président du Bénin*, Paris, L'Harmattan, 1997, s.56.
[483]Savè sözleşmesi (Dahomey'in merkezinde bulunan şehir), Nisan 1970'te üç geleneksel siyasi lider Maga, Apithy ve Ahomadégbé de dahil olmak üzere siyasi aktörler tarafından imzalanan fikir birliği belgesidir. Bu fikir birliği, Konsey Kurulunun kurulmasına yol açmıştır.
[484]D.O. Allochémè, « Les coups d'Etats au Dahomey (1963-1972), mémoire de maîtrise, DHA, FLASH, UAC, s.72

Konseyi ağlayacak bu formülü geliştiren, bu makinenin engellenmesini sağlayan, bu iflah olmaz asalak.. Bunların düşüşü işçiler tarafından iyi bir ambar olarak hissedilecek" dedi[485]. Bu zararlı sosyal atmosfer, özel ve devlet çıkarlarının ayrılmaz bir şekilde iç içe geçtiği bir askeri-politik-finansal skandalla daha da şiddetlendi: Kovacs olayı[486]. Bu yolsuzluk tarihi, Başkanlık Konseyini daha büyük sıkıntıya soktu. Çünkü, hükümetin bir üyesini, Bay Pascal Chabi Kao ve bazı işbirlikçilerinin ortaya çıkmasına sebep oldu. Devletin kayda değer miktarda para kaybetmesine neden olan kaçakçılığa ve her türlü sapmalara maruz kaldı[487]. Bu farklı krizlerin yol açtığı dalga, ülkedeki oluşacak darbenin şiddetli bir habercisiydi. Bu bağlamda, Sendika Komitesi, "o zaman darbeden bahsederiz… biz herkesin darbeyi duyduğunda [mevcut durumun] böyle devam edemeyeceği ve bitirmek zorunda kaldığımız hakkında her zaman konuşuruz"[488].

Daha ciddi olarak, kriz ordunun tüm seviyelerine yayıldı. Şüphe, gerginlik, kızgınlık, terfi rekabeti, Cotonou'da veya Ouidah'ta olsun, kışlalarda kişilerarası ilişkilerin atmosferine dikkat çekmişti. Yüksek rütbelilerin çoğu, ülkeyi yöneten üç başlı sistemin işleyişini takdir etmekten çok uzaktı. İktidarın ele geçirilmesinden sonraki açıklamalarında darbeciler, ordunun politikacılar tarafından yaratılan ve sürdürülen yolsuzluk, bölgeselcilik ve iyilikçiliği nedeniyle varlığına sarıldığını açıkladılar. Sonuç olarak durum yeni bir darbeye kadar beklendiği gibi oldu. Bu askerlerin kafasında, darbenin durumunu kışlada sterilize etmesi ve başkanlık konseyinin tartışmalı deneyimine son vermesi bekleniyor. Dahası, 26 Ekim'de Başkanlık Konseyi' ne verilen lütuf sadece bir dizi teşebbüsün sonucuydu. Kışlalardaki durumun bozulmasından etkilenen bazı askerler, siyasi sahneye askeri müdahale için isteklerini

[485]*Aujourd'hui l'Afrique*, « L'expérience béninoise », n°14-15 1979, p.20. Bkz. J. L. Affouda, « La République populaire du Bénin. Contribution à l'étude de l'évolution et la nature des régimes politiques africains », Thèse de doctorat de IIIè cycle en droit public, Université de Poitiers, 1981, s.3

[486]Kovacs Olayı, 1968'de ortaya çıkmış bir aldatmaca hikayesidir. Bununla birlikte bu olay 1972'de ortaya çıkmıştır. Dahomey siyasal ortamını ve işadamı Macar Yerli Kovacları harekete geçirdi. Bu dava, birçok etkisi nedeniyle, Konseyin çöküşünün sebeplerinden biriydi. Bununla birlikte, 1972'den itibaren ordunun kurduğu devrimci rejime de bir tehdit oluşturuyordu. Bu işi derhal sonuçlandırmamıza izin verin.

[487]Bay Yahouédéhou'ya göre, Kovacs Olayının Dahomey Eyaletine kaybedilen bir milyardan fazla CFA frank'ı (bugün yaklaşık 1.526.718 Euro) mal oldu. J. Yahouédéhou, *Le droit de savoir. Les vraies couleurs du caméléon*, Tome 1, Cotonou, Planète Communications, 2002, ss.35-47.

[488]J.L. Afouda, « La République populaire du Bénin. Contribution à l'étude de l'évolution et la nature des régimes politiques africains », ss.35-47

çoktan dile getirdiler. Bu 1972'nin ilk yarısında bazı üst düzey subaylara yönelik şiddet eylemleri ile tezahür etti[489]. Böylece, 23 Şubat'ta Maurice Kouandété liderliğindeki bir grup askeri komando, Genelkurmay Başkanı Albay de Souza günlerini bunu hedefleyerek geçirmeye çalıştı. Nihai hedefleri Başkanlık Konseyi'ni devirmek oldu. Komplonun başarısızlığı, isyancıların tutuklanması ve onların infaz tehdidi orduyu, özellikle Ouidah kampıdaki paraşütçüleri arasında tedirgin etti [490].

Ek olarak, Başkanlık Konseyi'nin kendisi tutuklu isyancıların kaderi hakkında daha fazla parçalandı. Şu anki başkan olan Bay Ahomandégbé onları yürütmek istedi ancak vasiyeti iki meslektaşı Maga ve Apithy tarafından engellendi. Bazıları cumhurbaşkanının kararlılığında, kuzeycilere karşı acımasızlığı gördü. Bu bakış açısı, orduyu "mevcut durumu temizleme ve sistematik olarak tarama, kardeşlerimizi ve ölüm cezası ile tehdit edilen ve özgürlüklerinden yoksun bırakılan yoldaşlarımızı serbest bırakma" ihtiyacına ikna ediyor[491]. Bu kadar dolu ve aşırı ısınmış bir atmosferde darbe, yakın ve kaçınılmazdı. Saldırganın baş kahramanlarından biri olan Kaptan Janvier Assogba, diğer memurlarla yapılan istişarelerden sonra, eğer müdahale etmedilerse "ülkeye bir kan banyosuna batma riskini duymadıklarını, riskin ortaya çıktığını ve kurtulma isteğinde bulunmadıklarını" belirtti….[492]" Dahası, sivillerin "karmaşası" tarafından rahatsız edilen memurlar tarafından yönetilen yakın komşu Nijerya, Gana ve Togo ile çevrili olan Dahomey'in askerleri, ülkenin siyasi parti sisteminin sağladığı karmaşadan tatmin olamayacağı fikri ile pekiştirildi[493].

Bununla birlikte, bazı görüşlere göre, ülkenin durumu sunulduğu kadar felaket olmazdı. Aslında, ekonomik açıdan, 1971 yılı, ülkenin uzun yıllardaki

[489]25 Ocak 1972'de isyancılar, Kaptan Richard Rodriguez'i rehin aldı, daha sonra Ouidah'ta kolordu buldu. Genelkurmay Başkanı Albay Paul-Emile de Souza şahsen müdahale etmediyse onu idam etmekle tehdit ettiler.
İsyancıların amacı, ikincisini politika onaylamayan Cumhurbaşkanlığı Konseyini görevden almaya zorlamaktı. Kriz Kaptan Mathieu Kérékou'yu Ouidah'a göndererek çözüldü. Bununla birlikte, memurlar arasında dağılma ve sivil liderlerle puanları belirleme ya da kendi aralarında puanları belirleme gibi siyasi işlere müdahale etme eğilimi nedeniyle barış kışlaya geri dönmemişti. M. Ablanfan, "26 Ekim 1972 darbesi. Taht için iki aday". Tam-Tam Express Gazetesi, No. 50, Octobre-Novembre, 1990, s.3.
[490]R. Cornevin, « Coups d'Etat en chaine au Dahomey », s.62.
[491]J.Yahouédéhou, *Le droit de savoir. Les vraies couleurs du caméléon*, s.69
[492]Emission radiophonique Planète 7sur 7, Magazine hebdomadaire d'actualité, une production de Radio Planète réalisée par Maurille Atokou ; n°17 du 29 oct. 2000 consacré au 28è anniversaire du coup d'Etat du 26 oct. 72, quoted by Iroko (A.F.), Op.cit., p.129.
[493]Establet J., *Mathieu Kérékou, L'inamovible président du Bénin*. p.64

durgunluğundan sonra kademeli olarak iyileşmesine dikkat çekiyordu. Kanıt olarak, uzun süre sonra ilk defa bütçe fazlası kaydedildi. Ülkenin ekonomik durumu 1959'dan bu yana kronik açıklarla nitelendirilse de, bu ekonomik iyileşme Bay Cornevin tarafından doğrulandı: "ekonomik ve politik durum [1972'de] kötü görünmüyordu…"[494]. Darbe zamanında görevdeki başkan olan Justin Ahomandegbe, bu fikre kapıldı. Bu yüzden, hepsi hayal kırıklığına uğradı, darbeyi "sessiz gökyüzünde bir şimşek!" olarak adlandırdı. Çünkü Cumhurbaşkanlığı Konseyinin oldukça uygulanabilir olduğuna ve bazı zorluklara rağmen yavaş ve kesin bir şekilde Dahomey'i daha iyi bir hale getirdiğine inanıyordu[495].

Yine de, onu deviren cunta beklendiği gibi, Cumhurbaşkanlığı Konseyine karşı en ağır suçlamaları açık ve kesin bir şekilde ifade etti. Darbeyi kabul eden bildiri sırasında, darbeciler adına konuşan Kaptan Mathieu Kerekou, ülkenin yaşadığı rahatsızlıktan bahsetti.

Tüm ekibinin zaferinin inşa edilmesine karşı olan şikayetlerini açıkladı: "Bugün, Başkanlık Konseyi ve hükümetinin kendi iç çelişkileri ile bölündüğü ve zarar gördüğü iki buçuk yıl geçti. Harekete geçmemek, her gün doğuştan gelen eksikliğinin, meşhur beceriksizliğinin ve devletin işlerini sağlıklı bir şekilde idare edebilmesi için affedilmez yetersizliğinin ve Dahomey halkının yarınlara daha iyi bir şekilde daha iyi bir şekilde sahip olmalarını sağlamak için etkileyici bir görünüm verecektir. Kişisel çıkarlarını çalışkan kitlelerin derin özlemlerinin zararına hükmetmek amacı ile engellemek isteyenler tarafından hayal edilen, kurulan ve canlandırılan bir sistemden ne bekleyebiliriz? Üç başlı bir vücut gerçek bir canavardır (...). Askeri yönetim, Dahomey'i olumsuz ve yıkıcı gerçekler tarihini kalıcı ve ulusal karşıtlık mücadelesiyle belirleyen üç adama teslim etti. Başkanlık Konseyi, kendisi için belirlediği asil hedeflere ulaşamıyor "[496].

Cunta, Konsey rejimini ulus birliğini tehlikeye attığı için suçluyor. "Millet birliği, Dahomey'de Cumhurbaşkanlığı Konseyi'nin yapısı kadar tehlikeli bir şeyin içine

[494]R. Cornevin, « Coups d'Etat en chaine au Dahomey », mars 1974, p.62.
[495]A.F.Iroko, *Le président Mathieu Kérékou, un homme hors du commun*, Cotonou, Nouvelles éditions du Bénin, 2001, p.136.
[496]26 Ekim 1972'de iktidarın ele geçirilmesinin ilanı, Daho-Express, 1972, No. 972, ss.1 ve 4

hiçbir zaman girmedi. Haklı olarak, "7 Mayıs 1970'ten bu yana Devlet'in yetkisi devlet düzeyinde, devletten sorumlu, yürütme ve yasama yetkisi sahibi, ahlaki değer, dürüstlük, bireysel veya toplu olarak yatırım yapanların seçimini belirlemedi." Bakanlara gelince, "görevde olan cumhurbaşkanına itaatleri, ait oldukları grubun çıkarlarının korunması şartına bağlıdır"[497].

Sonuç olarak, "eski solucan yemiş bir bina, bir sonraki kasırgada yıkılmayı[498] bekleyen", "sağlam olmayan yapı iskelesi"[499] gibi isyancıların darbeleri altında çöktü. Kaptan Assogba ise bunun olağanüstü bir durum olmadığını savundu. Çünkü, "o sırada, Başkanlık Konseyi sadece kendisini temsil ediyordu. Meyve çok olgundu ve sadece çöp kutusuna gönderilmeyi arzuluyordu". Uzun bir konuşmadan sonra askeri temsilci, "ulusal ordu bir sonraki duyuruya kadar Dahomey Devleti'ne verilen gücün tamamını kullandı" şeklinde ilan etti[500]. Bu konuşma, Dahomey'de, Devrim Askeri Hükümeti'nin (G.M.R.) yeni bir siyasi dönemine dikkat çekilmekteydi.

2. Devrimci Askeri Hükümet (G.M.R.)

2.1. G.M.R.'nin Ortaya Çıkışı Ve Üniter İstekleri

26 Ekim 1972 darbesi son derece yoğundu, her aşaması pürüzsüzdü ama hepsinden öte farklı bir türdendi. Bu son askeri darbenin temel nedenlerinden biri, çeşitli krizlerin baltaladığı ulus birliği idi. Baskıncıların temsilcisi, komutan Mathieu Kérékou, "Yaşasın devrimi yaşa! Bu genel bir süprizdi. Dahomey'de bir ilkti: Devrim. Bununla birlikte, bu devrimin kıvrımları hala oldukça belirsizdi. Devrimci söylem belirli entelektüel çevrelerde yoktu. L. Hazoumè, "Bu nedenle milletin siluetini daha net görmesini, dağınıklığını, ayakta durmasını ve kesin olarak dağılmasını engelleyen bulutları görmesini sağlayan devrimci devlettir"diye yazdı[501]. O, devrimci devlette, Dahomey'in bölgesel kalkınmadaki dengesizlik karakteristiği için bir çare olarak gördü. Bu amaçla, bu iç dengesizliğin azaltılmasını ve ortadan kalkmasını "popüler ve devrimci bir devlet inşa etme sürecinde" ortaya koyma gereğini savundu.

---

[497]Idem
[498]Iroko (A.F.), *Le président Mathieu Kérékou, un homme hors du commun,* s.135.
[499]Bay Holo' nun açıklaması, Holo (T.), *Etude d'un régime militaire : le cas du Dahomey (Bénin) (1972-1977)*, Thèse de doctorat en Droit, Université Paris I Panthéon Sorbonne, 1979, p.3
[500] 26 Ekim 1972'nin ilanı, s.2
[501]Hazoumè (G.L.), *Idéologie tribaliste et nation en Afrique*, ss. 172 - 195

Bu darbenin özelliği, Dahomey'in siyasi tarihinde ilk kez, ordunun daha önce olduğu gibi, gücün sivillere geri dönmesini düşünmediği gerçeğiydi[502]. Onu tutmayı ve onunla alıştırma yapmayı amaçladılar. Bu perspektiften, kendi nedenlerini halka söyleyerek, "iyi niyete sahip insanlara ulus birliğini sağlamak ve birleştirmek için tek fırsat vermenin gerekli olduğunu, herkese çok sevgili olduklarını" dile getirdiler. Güzel ülkemiz, azgelişmişlik ve modern devletin oluşumuyla mücadelede yer alan fedakarlıkları yapabilen değerli oğulları tarafından hizmet verilme şansı olacaktır "dedi. Bu nedenle, "ordu Dahomey halkına gerçekten yeni bir Şafak ümidi vermeyi taahhüt eder" sözünü verdiler[503]. Ordu, cumhuriyetçi erdemin münhasırlığını savundu. Ülkeyi iyi yönetebilen tek güç olarak kendini sundu. Bunu yapmak için cunta, görevi ulus birliğini yeniden düzenlemek olan bir hükümet kurdu.

Ülkeyi yönetmek için, darbeciler kendilerini Devrimci Askeri Hükümet (G.M.R.) adlı bir ekip halinde örgütlediler. Tamamen genç askeri kadrolardan[504] oluşan bu hükümetin, daha önce iktidara sahip olan öncüllerinden farklı bir söylemi vardı. "Baştan beri, yeni Devlet başkanı istifa etmedi ve açıkça kimsenin gücünü devralmadığını," İnsanlar adına ve mutluluğu için "aldığını" açıkça belirtti. Görevini, temerrütlerinden kurtulacak adamların yardımıyla, Dahomey Devleti'ne yeni bir yönelimi etkileyecek bir devrimci rejimin kurulmasını ilan etti....[505]. 30 Ekim'de, kamu işlerini yönetmek için üç Teknik Komisyonun kurulduğu ilk Bakanlar Kurulu toplandı: Ulusal Politika Komisyonu, Ulusal Özel Komisyonu ve Ulusal Kaynak Envanteri Komisyonu. 2 Kasım'da yapılan son törenle ilgili resmi tören sırasında Devlet başkanı ekibinin tutkularını açıkladı, "devrimci askeri hükümet, bölgeselcilik,

[502]Dahomey'de, üst üste üç kez, 1963-1965-1968- askeri, darbeden sonra, ülkenin kalkınması için çalışma ve ülkeyi kurma şansı vermeleri için sivillere güç verdi. Bununla birlikte, böyle bir disiplin Dahomey Silahlı Kuvvetlerinin bir özelliği değildir. Sudan'da, Gana, Nijerya, Togo ve Sierra Leone, Afrika ordusu, ülkelerinin siyasi tarihinde bir anda, anayasaya saygı duyduğu gibi davrandı. Sık sık söylenenlerin aksine bir Cumhuriyet'teki rollerinin bilincinde olduklarını kanıtladılar.

[503]26 Ekim 1972 tarihli ilanı, s.4

[504]İşte ilk Devrimci Askeri Hükümetin (G. M.R.) ortaya çıkması: Kaptan Mathieu Kerekou: Ulusal Savunma ve Plandan sorumlu Devlet Başkanı, Hükümet Başkanı. Filo Lideri Barthélémy Ohouens: Adalet ve Yasama Bakanı. Tabur Şefi Michel Alladayè: Dışişleri Bakanı. Tabur Şefi Pierre Koffi: Bilgi ve Turizm Bakanı. Yardımcısı Steward Thomas Lahami: Maliye ve Ekonomi Bakanı. Kaptan Janvier Assogba: Kırsal Kalkınma ve İşbirliği Bakanı. Kaptan André Achadé: Bayındırlık, Maden ve Enerji Bakanı. Kaptan Nestor Béhéton: Halk Sağlığı ve Sosyal İşler Bakanı. Kaptan Michel Aikpe: İçişleri ve Güvenlik Bakanı. Kaptan Hilaire Badjogounmè: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanı.

[505]« Dahomey », In l'année politique Africaine, 1974, p.II.77.

kayırmacılık ve kamu fonlarının zimmeti ile mücadele etmek için her türlü çabayı gösterecektir". Bu nedenle, "hükümet [bütün] dolandırıcıları acımasızca yenecek ve baskıya duyarsız olacak" diye uyardı[506].

Eğer yeni rejim, bu erken dönem hükümette tereddüt ve doğaçlama gibi görünüyorsa, onun düşüncesi iki ana noktada toplanabilir: Ulus birliği ve yolsuzlukla mücadele. İlk adımları zaten devrime benziyordu. 7 Kasım'da yapılan ikinci Bakanlar Kurulu her bakanlığın yetkilerini düzeltti. Üçüncü konsey, 11 Kasım Cumartesi günü yapılan olağanüstü oturumda, İçişleri Bakanı Michel Aïkpé'nin bölge yönetimi düzeyinde derin reformlar yapmasına izin verdi. Bakan, yaptığı konuşmada, "ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi için" devlette köklü bir değişiklik yaptığını açıkladı[507]. Açıklanan reformlar arasında, idari komuta personelinde köklü değişiklikler gözlemlenmiştir[508]. Bakan konuşmasında, esasen bir ulusun temellerini atmaya ve refahına katkıda bulunmayı amaçlayan eylemimizi karakterize edecek yeni oryantasyon ve direktiflere odaklanacak olan tüm idari yapıya talimatlar göndermeyi vaat etti"[509].

Bölge idaresindeki kadroların bu yeniden konuşlandırmasında ortaya çıkan şey, kendilerini yerli olmadıkları ulusal bölgelerin başka yerlerinde bulduklarıdır. Bu eylem, hem yönetici hem de nüfus düzeyinde zihniyetlerin "devrimi" projesinin bir parçasıydı. G.M.R.'nin amacı, "basit ve bölünmez olan" bölümlerin yan yana olmasının ötesinde bu bölümlerin Cumhuriyet İdaresi anlayışını vurgulamaktı. Bu amaca ulaşmak için, "tüm zihinlerde komuta personelinin sistematik olarak bölgeselleşmesinin ulus birliğinin önündeki en büyük engel olduğunu" tespit etmek için idari düzeneği atlatmasıydı[510]. Uygulamada, G.M.R., bazı yöneticiler tarafından doğmuş ve beslenmiş hissini kırmak istedi, yönetimi kendilerine emanet edilen

[506]Establet (J.), *Mathieu Kérékou, l'inamovible président du Bénin*, s.68.
[507]Daho-express, 13 Kasım 1972 , No. 984, ss. 1-4.
[508]İdari olarak, Dahomey altı idari bölüme veya illere ayrılmıştır. Bakanlık, Devlet iktidarının ilk ademi merkeziyetçiliğidir. Devlet Başkanı tarafından atanan bir "Kaymakam" bir bölümü yönetir. İdari bölge "İl" olarak adlandırılır. Askeri hükümetin gelişmesiyle birlikte, valilik organının değişiklik tablosu aşağıdaki gibidir: Ouémé bölümünün valisi: Bay Karimou Mamadou; Atlantik Bölümü kaymakamı: Bay Arouna Idrissou; Mono Bölümü Valisi: Bay Jean Pierre Agondanou; Zou bölümünün valisi: Bay Théophile Amoussou-Guénnou; Borgou Bölümü Valisi: Bay Expédit Viho; Atacora Bölümü Başkanlığı: Sayın Antoine Homèvo Agossa. Kaymakamlık uğruna, eyaletlerde durduk. Çünkü reform, alt bölge ve alt idari alt seviyelerde devam etti.
[509]Daho-express, 13 Kasım 1972, No. 984, ss. 1-4.
[510]Daho-express, 13 Kasım 1972, No. 984, s.4

bölgenin bir kısmının kendilerine paylaştığı bir kısım olarak geri döndü. Sonuç olarak, geldikleri etnik grubun dönemi dışında başka hiçbir yere hizmet etmemeleri gerektiğini düşündüler. Bu sapkınlık, iktidarın kullanılmasına, ulusal bölgenin bir bölgesi üzerinde bir gerileme oluşturdu. En belirgin olanı, merkezi otoritenin bazı temsilcilerinin ahlaki bütünlüklerinden, hatta kamu yararı için değil, Devletin endişelenmesi durumunda tetikleyeceği tepkiler için çok daha fazla korkmasıydı[511]. En kötüsü, kötülüğün diğer devlet organlarına yayılmasıydı. Aslında, bazı memurlar geri alınamaz olarak kabul edilir. Ulusal toprakların belirli bölgelerinde ki "yerleşimleri" onları yerel saygınlık figürleri haline getirerek, ülkeyi ulus birliğine zarar veren bir zarafet mozaiğine dönüştürdü.

Daha önceki rejimlerde, kendiliğinden politik bir anlam kazandığı bazı görevlerin zorbalıktan ibaret olduğu doğrudur. Siyasi rakiplere uzaklaşmak ya da basitçe zarar vermek niyetindeydiler. Ancak mevcut devrimci rejim, atamaları bir hizmet ihtiyacından geldiğine inandırmak, nüfusların daha iyi kaynaşmasının siyasi iradesini daha iyi hale getirmek istiyordu. "İhtiyaç duyulan her yerde Devlete hizmet etmek için" Kamu İdaresi formülü değil midir? Her durumda, hükümetin mantığı basit gözüküyordu: ulus, etnik grupların kusursuz bir evreni olmadan, onu duygularının ve üyelerinin fikirlerinin titiz bir iç içe geçmesi olmadan oluşturan ve çeşitli toplulukların gerekli kaynaşması olmadan inşa edilemezdi.

2.2. Askeri Rejimin Sağlamlaştırılması

İlk tereddütler ve denemelerden sonra, Devrim Askeri Hükümeti (G.M.R.) rejimini sağlamlaştırmaya başladı. Yavaş yavaş kurumlara devrimin araçları yerleştirildi. 11 Kasım 1972'de, hükümete eşlik etmek için Devrim niteliğinde bir Askeri Konsey (D.A.K.) kuruldu. Gerçekten de, G.M.R. hiç kuşkusuz toplumun çeşitli organlarındaki çatışmaların etkisiz hale getirilmesini sağlamıştır. Bu nedenle, ordunun farklı fraksiyonları arasındaki denge büyük bir endişe kaynağı gibi görünmekteydi. Bu anlamda, her şeyden önce, yalnızca on bir numara olan memurlardan ve görevlendirilmemiş subaylardan oluşan bu Askeri Konsey'in oluşumunu anlamamız gerekir. Amaç, hükümet üyeleriyle meydana gelecek olan herhangi bir çatışmayı

[511]Daho-Express, 13 Aralık 1972 , No. 1010, s.7

önlemekti. Sonuç ise reform vaatlerini sürdürüyor gibiydi. Bu reformların değerlendirilmesi aşağıdaki gibi sunulmaktadır: "*Ancak, askeri düzeydeki birliğin bütün olduğunu söyleyemeyiz. Ordunun genç kadroları ve bazılarının sistematik olarak dışlanan büyükleri arasında gerçekten bir anlaşmazlık vardı. Bununla birlikte, birbirlerini ortadan kaldırmak isteyen daha fazla indirgenemez nifak olmadığına inanabiliriz. Dahomey ordusunun bu göreceli uyumu, sonuçta politik huzurun en iyi garantisidir*[512]".

Askerı hükümetin sağlamlaştırılması, muhtemelen önceki hükümetlerin aktörlerinin dışlanması veya hatta nötralizasyonu yoluyla geçti. Ordu düzeyinde, hükümet başkanının manevrası, eylemlerinde G.M.R. ile müdahale edebilecek subayların ordu içindeki işlevlerinden vazgeçmesiydi. Bazen basitçe kamusal alandan uzaklaştırılması yeterli olacaktır. Böylece, 11 Kasım 1972 tarihli Bakanlar Kurulu lehine, Genelkurmay Başkanı Albay de Souza görevinden vazgeçti. Ticaret Şirketi ve Dahomey'in Tarımsal Kredisi (S.O.C.A.D.) bünyesinde Hükümet Komiseri olarak atandı. Diğer bazı subaylar da aynı kaderi yaşadılar. Ulusal Komiserler veya büyük devlet müdürlükleri dahilinde hükümetin Komisyon Üyeleri "terfi ettirildi": Vergiler, Gümrükler, Genel Hazine, Ulusal Basım, vb.[513].

Birkaç ay süren istişarelerin[514] ardından, Eylül 1973'te 30 sivilden ve altmış yedi (67) üyeden oluşan Ulusal Devrim Konseyi (U.D.K.) kuruldu. U.D.K., yeni fikirlerin yansımasıydı ve aynı zamanda yenilikçiydi. "Devrimci bir eğilime sahip tüm üyeleri, düşen rejime son verme amacıyla liberal ve Batı yanlısı oryantasyonlarıyla savaşmaya kararlıydı"[515]. Aslında, bu örgütün yaratılması genç memurlar ve yaşlı olanlar arasındaki son kopma noktası olmasına dikkat çekti. Bu kırılmanın ilk tezahürü, G.M.R.'nin önceki sivil hükümetlerin üst düzey idari personeli karşısında aldığı

[512] « Dahomey ». In L'année politique Africaine, 1974, p.II.
[513]Daho-express, 13 Aralık 1972, n° 984 s.1-4. Bu bir terfi değildi. Amaç, onları devlet karar organlarından çıkarmaktı.
[514]"Eski politikacıların sarayının perde arkasını yeni başkanla buluştuk ve ona tavsiyelerde bulunduk. Gördük. Cumhurbaşkanı Kerekou, orduyla çevrili olmasına rağmen, üç baskın partinin bağımsız kişiliğine kolayca danıştı. Emile Poisson, Emile Derlin Zinsou örneğin, cumhurbaşkanlığında düzenli aralıklarla duruşmalar talep edildi ve alındı, J. Establet *Mathieu Kérékou, l'inamovible président du Bénin*, s.75
[515]J. Establet *Mathieu Kérékou, l'inamovible président du Bénin*, s.76

mesafedir. Onların yerine genç entelektüeller birinci sırada yer almaya çağrıldı. Ordu düzeyinde, yeni rejime gönülsüz memurları aciz etmek için bir darbe girişiminde bulunuldu. Böylece, Komutan Maurice Kouandété, hem sivil iktidarın hem de meslektaşlarının karşısında acımasız yöntemlerinin kurbanı olan, zamanında kınanmış olmasıyla birlikte aralarında bulundu. Bu arada, genç subaylardan şüpheci Albay Alphonse Alley, Şubat 1973'te rejime karşı komplo kurmakla suçlandı, tutuklandı ve hapsedildi.

Devrimci rejimin sağlamlaştırılması aynı zamanda yolsuzlukla mücadeleyi de içeriyordu. Bu, en azından eski liderleri ve onların cesaretlerini yok etmek için kullanılan bahanedir. G.M.R. daha sonra kaçınılmaz olarak tutuklanmalarına yol açan geçmiş yönetimlerini kontrol etmeye başladı. Ülkenin tüm talihsizlikleri ile suçlanan üç geleneksel lider Maga, Apithy, Ahomandégbé ve bakanları ev hapsinde tutuldu. Bu üç eski cumhurbaşkanı ile ilgili olarak, temelde "Dahomey'in evrimi için hiçbir zaman onun kaderiyle ilgilenecek izlenimi vermedikleri için engel olarak görülüyorlardı". Onları dikkatli bir şekilde gözlemleyerek ve siyasi arenadan çıkararak zarar görmemeleri konusunda anlaşmaya varıldı. Bu sistematik ve güçlü siyasi devreden çıkarma iki ana amaca hizmet etti. Birincisi, ülkenin kalkınması için bir engel teşkil etmemeleri gerekiyordu. Ardından, yeni hükümetin "bu profesyonel politikacılar arasında bölünmüş nüfuslar üzerinde kendi tutuşunu daha iyi kurmasını sağlamak, ülkenin kalkınmasını teşvik etmekten çok kendi siyasi hırslarını oluşturmakla gözle görülür bir şekilde ilgileniyorlardı"[516].

Son olarak, ulus inşası ve ulus birliğini zorunlu kılmak için rejimin istikrara kavuşturulması, sivil toplumun standardizasyon politikasını gerektiriyordu. Birçok Dahomeyli'nin gönlünde uyanan bir devrimin coşkusundan faydalanmak gerçek bir umuttur, açık bir muhalefetin olmayışı hükümetin üyelerini engellemeye karar vermiş birkaç gençlik örgütünün dağılmasını kolaylaştırmıştır[517]. Bunların bölgesel veya doktrinal çıkarları savunmasından şüpheleniliyordu. Dahomey gençliğini temsil eden tek bir hareket tüm bu derneklerin yerini aldı. 1973' ün başlarında, hükümetin programı

[516]A.F Iroko, *Mathieu Kérékou, un homme hors du commun*, p.147

[517]Bununla birlikte yeni liderleri etkilemek veya taviz vermek isteyen bazı baskı grupları ve kardeşlikler vardı. Bununla birlikte, hükümetin tutkularını gerçekten engellemediler.

olan "iyi haberi yaymak" için kurullar kuruldu. Bu Komiteler aynı zamanda gençlerin, kadınların ve işçilerin G.M.R.'nin hareketlerini harekete geçirmek ve desteklemek için "Cepheleri" kurma rolüne de sahipti. Böylece, Birleşik Demokratik Cephe (U.D.F.), öğrenciler ve sendikalar arasındaki karşılıklı anlaşma ile kurulmuştur. Ama tam bir fiyasko oldu. Ancak, gençliğin bir kısmı ile sendikalar arasında resmi bir ittifak kademeli olarak oluşuyordu. Takipçilerini ağırlıklı olarak öğretmenler ve öğrenciler arasından topladı. Daha sonra, rejimin ateşli bir destekçisi olan Ulusal Yurtsever Gençlik Birliği (L.N.J.P.), en azından on yıl boyunca ortaya çıktı. Bununla birlikte, bazı öğrenciler askeri rejim tarafından gençlerin siyasi ortama alınma politikasına karşı çıktılar. Dahomey'in (J.U.D.) anti-emperyalist Birleşik Gençlik hareketi içinde toplanan bu gençler grevlerin ve hükümet karşıtı broşürlerin arkasındaydı. Devrimci hükümetin milliyetçi seçeneği yeni ulusal bağımsızlık politikasında uzatıldı.

3. Program-Konuşma ve Ulus Birliği Arayışı

3.1. Yeni Ulusal Bağımsızlık Politikası

İkinci Bakanlar Kurulunda, 7 Kasım 1972'de, askeri hükümet bir hafta önce kurulan ilk politika komisyonunun çalışmalarını hızlandırmak için üç alt komite kurmaya karar verdi. Birinci alt komite genel politika ile ilgili, ikincisi ekonomik ve finansal politika ile ilgili, üçüncüsü sosyal ve kültürel ilişkiler ile ilgiliydi. Bu farklı alt komisyonların çalışmaları, 30 Kasım 1972'de yayınlanan Devlet Başkanı Mathieu Kerekou'nun ilk resmi konuşmasının içeriğini oluşturdu: Program Söylemi[518].

Bu konuşma, ulus oluşturma ve uluslararası işbirliği programına olan ihtiyacı ortaya koydu. Bu, devrimci hükümetin Dahomey'in toparlanması için halkın hayatının her alanında yapmayı planladığı eylemin ana yönelimlerinin bir parçasıydı. Yeni rejimin hedefleri ilk olarak devleti ekonomik ve politik olarak güçlendirmek oldu. Ardından ekonomik ve politik reformlarla ulus ve ulusal birlik inşa edilmesiydi. Son olarak, uyumlu gelişimi için Dahomey bölgeleri arasındaki ekonomik ve kültürel dengesizliği doldurulmasıydı. Bu nedenle, *Konuşma Programı*, kahramanlarına göre, onlarca yıllık sömürgeci ve neo-sömürgeci tahakkümün ardından "kendini silme" politikası olarak

[518]Bilgi ve Ulusal Yönlendirme Bakanlığı, 1975, Yoldaş Cumhurbaşkanın konuşmaları Özeti, , ONEPI, p.14

ortaya çıkıyor. Ulusal kimliğin inşası için bu konuşmada yer alan perspektifler nelerdir?

30 Kasım Devlet Başkanı'nın konuşması eylem programını ana hatlarıyla açıkladı. Farklı sektörlerdeki yönelimlerinin tümüne "Yeni Ulusal Bağımsızlık Politikası" denildi. Bu iki ulusal ve uluslararası bileşene sahiptir ve dört kilit nokta etrafında düzenlenmiştir. Birincisi, "halkımıza özgür bir insanın onurunu ve kişiliğini vermek için kendi gücümüze ilk saydığımız" olarak özetlenen ulusal özerklik. Daha sonra, bütün ekonomik, kültürel ve sosyal yapının "yabancı egemenlikten kurtulma anlamında" yeniden düzenlenmesi. Ayrıca, ülkenin dış ilişkilerinin gelişimi "ulusal egemenliğe saygı, eşitlik temelinde". Son olarak devlet otoritesinin güçlendirilmesidir.

Devlet başkanı, konuşmasının başlarında, ülkenin durumunun ciddi bir teşhisini ortaya koydu: "Ülkemizin geri kalmışlığının temel özellikleri ve temel kaynağı yabancı egemenliktir. Bu tahakkümün tarihi siyasidir. Baskı, ekonomik sömürü, kültürel yabancılaşma, kültürlerarası çelişkilerin ortaya çıkması, ona göre 26 Ekim devriminin geçmişle radikal bir kopuşa işaret ettiğini ve yeni bir ulusal bağımsızlık politikası oluşturduğunu" söylüyor. Aynı perspektifte, L. Hazoumè, "popüler ve demokratik temellerin ortaya çıkması, oluşturulması ve güçlendirilmesi için bir devrimin gerçekleştirilmesi gerektiğini yazdı. Bu devrim Dahomey'deki neo-sömürgeciliğin önemli varlığının etkili bir işareti olarak belirleyen tüm ekonomik, diplomatik, kültürel ve politik bağımlılığın organik bağlarının kopmasıyla siyasal toplumumuzun yeniden şekillenmesi anlamına gelecektir." Dolayısıyla söylemin en önemli ve yenilikçi kısmı ulusal politikaya adanmış olmasıdır.

Birincisi, iç politika bağlamında yeni politika "eski politikayı adamlar, yapılar ve onu taşıyan ideoloji yoluyla kesin olarak tasfiye etmeyi" amaçlıyor[519]. Kırsal, sanayi, ticaret ve finans, finansal rehabilitasyon, eğitim, yönetim eğitimi, sağlık, sosyal işler ve idare olmak üzere altı ana faktörden oluşmuştur. Kırsal dünyayla ilgili olarak öngörülen önlemler köylülerin ve diğer aktörlerin birincil sektördeki çıkarlarına fayda sağlamayı amaçlamaktadır. Bunlar, "Dahomey nüfusunun en büyük oranı "nı" ulusal

[519] Bilgi ve Ulusal Yönlendirme Bakanlığı, 1975, Yoldaş Cumhurbaşkanın konuşmaları Özeti, , ONEPI, p.14

servetin yaratılmasına "katkıda bulunan" lar oluşturmaktadır. Bununla birlikte, “bu zenginliklerin yeniden dağıtılmasına çok mütevazı bir şekilde katılıyorlar”. Bu amaçla, Gıda Bitkileri Destekleme Fonu öngörülmüştür. Daha sonra sanayi ürünleri ihracatı uzatılacaktır. Hayvancılık düzeyinde, mevcut pastoral su altyapısının rehabilitasyonu ve iyileştirilmesi gerçekleştirilecektir. Sürüler için yeni su alanları oluşturulacaktır. Ulusal bir balıkçılık silahları şirketi kurularak balıkçılık sektörü yeniden düzenlenirken; balıkçılık ile ilgili sıkı düzenleme, kontrol ve uzun vadeli bir kamu kredi sisteminin kurulması olacaktır.

Endüstriyel, ticari ve finansal alanlarda önlemler, ekonominin hayati sektörlerinin kontrolü, gelişme koşulları ve ülkenin bağımsızlığı ve kaynaklarının geliştirilmesi durumu ile ilerici bir varsayıma yönelmektedir. Bu önlemler "Yatırım Kodumuzun Dahomey halkının çıkarlarına daha uygun bir şekilde gözden geçirilmesi" anlamına gelmektedir. Bu nedenle, "ülkemizde faaliyet gösteren tüm şirketler için Dahomey'deki genel merkezlerine karar verme ve hesaplarını orada tutma zorunluluğu" getirilmiştir. Ayrıca, G.M.R., ülkenin çeşitli kaynaklarının işletilmesi ve geliştirilmesi için çeşitli sanayi şirketlerinin kurulmasına başlamıştır. Ticaret açısından Devlet, başta pamuk ve tütün olmak üzere tüm ürünlerin ihracatı ve belirli tüketici ürünlerinin ithalatının tekeli olmuştur. Ulusal tüccarları, yerel ticaretin sıkı düzenlemeleriyle büyük ithalat-ihracat şirketlerine karşı savunmayı amaçladı. Amacı, ticari devreleri yeniden düzenlemek, "Dahomey halkının kendi çıkarlarına göre" farklı ulaşım ağları geliştirmekti. Devlet ayrıca turizmin hizmetinde el sanatlarını da geliştirmek istedi.

Ayrıca, askeri hükümet kamu maliyesinin sağlamlaştırılması ile de ilgileniyordu. Bu amaç üç bölüme ayrılmıştır: birincisi, halkın yararına saygı duymak ve "toplumdaki lider konumlar için gereken prestiji geri kazanmak". Ardından, Devletin gelirini arttırmasına ve önemli miktarda tasarruf sağlamasına izin vermektir. Bu amaçla, hükümet ilk olarak Devlet işlerinin yönetiminin ekonomik, mali, idari olarak yönetiminin sistematik kontrolüne daha fazla yatırım yapacaktır. Aynı zamanda, şirketleri “devlete ulusal dayanışma vergisi altında çalışan işçilerin ücretlerinden %25'ine ödeme yapması” için zorlayarak gelir eksikliklerini gidermeye çalışacaktır. Son olarak, özel şirketlerin mümkün olan en kısa sürede Devlete olan borçlarını

ödemeleri gerekmektedir. Kültürel alanda, G.M.R. "egemenlik ve yabancı sömürü hizmetinde" eğitim ve kültür sisteminden koptuğunu iddia etti. Buna göre, bu sistem "milli değerlerimizin bir gömleğini" teşkil ediyor. Bu amaçla, "bağımsız ulusal ekonomik gelişme gereklilikleri ile tutarlı yapı, rehberlik ve içerik oluşturan" özgün bir eğitim reformu "geliştirmek" gerekecektir. Ulusal dilleri yeniden canlandırmak, popüler kültürün gelişmesi yoluyla halkın ihtiyaçlarına uyarlayarak kültürü rehabilite etmek de önemlidir. Bu amaçla, hükümet ulusal dillerde halk kitlelerinin okuryazarlığını örgütlemeyi planladı. Ayrıca, ülkenin üniversitelerini "her türlü bilgi formuna, tüm güncel bilimsel düşünce akımlarına" da açmaya başladı. Sağlık ve sosyal konularla ilgili olarak, Program-Konuşma ülkenin yeterli bir sağlık altyapısına sahip olduğunu öngörmektedir. Aynı zamanda, yerel ilaçları tanımak için modern tıp ve geleneksel tıp birlikteliğini teşvik etti.

Ulusal yönetime gelince, yaşadığı ardışık siyasi krizler yozlaşmaya ve "devlet araçlarının otoritesinin olmamasına ve bu araçların verimsizliğine" yol açtı. 26 Ekim'de iktidara geldiğini ilan eden Cumhurbaşkanı Kerekou, Devlet otoritesinin her yerini ve ardından gelen idari anarşiyi ortadan kaldırdı. Bu bağlamda, askeri hükümetin "Devletin otoritesini eski haline getirme ve güçlendirme" görevi bulunmaktadır. Diğer amacı, "hantal ve sterilize edici prosedürleri ortadan kaldırarak" uygulamanın etkinliğini arttırmaktı. Elbette, G.M.R., bireysel ve kolektif özgürlükleri ve uygulamalarının etkinliğini tanır ve garanti eder. Ancak, Devletin otoritesini sorgulamanın "asla hoşgörü gösterilmeyeceği, onu bir kez ve herkes için tutmamız gerektiği" kesinlikle açıktır. İdari reform ayrıca, gücü vatandaşlara daha da yakınlaştırmak olan ademi merkeziyetçilikle de ilgiliydi. Ek olarak, adli bağımsızlığın güvence altına alınmasını amaçlamıştır.

Dış politika bileşeninde "Konuşma Programı", Dahomey'in Afrika'daki ve dünyanın geri kalanındaki komşu ülkelerle yeni ilişkileri ilkesini ortaya koydu. Bu raporlar "uyumsuzluk, eşitlik, egemenliğe karşılıklı saygı, karşılıklı yarar ve ulusal itibar" ilkelerini takip etmektedir. Bu mantıkta hükümet, Dahomey Devletini diğer Devletlerle bağlayan tüm ekonomik, kültürel ve savunma işbirliği anlaşmalarını revize etmeyi planlıyor. Afrika düzeyinde, uluslararası işbirliğinin yeni ulusal bağımsızlık

politikası, Dahomey'in bölgesel ve Pan-Afrika[520] kuruluşlarına katılımının avantajlarının ve dezavantajlarının yeniden değerlendirilmesini öngörmektedir. Amacı, milletin çıkarlarını dikkate alan kararlar vermekti. "Destek Dahomey" diye itiraf etti. Devlet Başkanı, "ülkemizde yaşamın iyi olduğu bir toplum elde etmek için herkesin iyi bir yaşam için gerekli asgari seviyeye sahip olabileceği" olan hükümetinin amacını yeniden teyit ederek sunumunu tamamladı. Konuşma böylece telaffuz edildi. Peki somut gerçekler neydi?

3.2. G.M.R.'nin Ekonomik Milliyetçiliği

Dahomey'in ekonomik durumu ve umutları üzerine bir raporda[521], Uluslararası Kalkınma Derneği (I.D.A.) devrimci hükümet lehine itiraf etti: "onun ana amacı ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasının teşvik edilmesi gibi göründüğünü. Aynı zamanda siyasi ve ekonomik bağımsızlığını iddia eder. Hükümet, vergi tahsilatını iyileştirmek ve bütçeyi en kısa sürede dengelemek için yolsuzluk ve israfı sona erdirmeyi teklif ediyor. Bu bağlamda, bir dizi enerjisel önlemler Hükümetin kesin kararlılığını göstermektedir". Milliyetçi reformların bu geniş projesi, devrimci hareketin özlemlerine uyuyordu. Gerçekten de bağımsızlığına rağmen, özellikle Fransız olan yabancı şirketler, Dahomey ekonomisinin hayati sektörlerine hakimdi. Sanayi faaliyeti "Compagnie Française de l'Afrique de l'Ouest (CIE FAO)", S.C.O.A., John Walkden, John Holt, "Compagnie Française pour le Développement du Textiles (C.F.D.T.)" gibi ticari devlerin tekeliydi. "SATEC", "Üretim Tarım Bürosu" (B.D.P.A.), vb… İşbirlikçilere dayalı bu çok uluslu şirketlerin stratejisi umut vericidir. "Ülkede ekonomik uzmanlaşma arayışı için bir geçiş görevi görecek azınlık siyasetçi ve iş adamı yetiştirmekten" oluşuyor[522]. Bununla birlikte, G.M.R. durumu değiştirdi.

[520]Conseil de L'Entente, Afrika ve Madagaskar Ortakları Örgütü (O.C.A.M.), Air Afrique, Batı Afrika Devletlerinin Merkez Bankası (B.C.E.A.O.)

[521]Situation et perspectives économiques du Bénin. Document de Banque Internationale pour la Reconstruction et le Développement (B.I.R.D.), Association Internationale pour le Développement (A.I.D.), Rapport n°191a-DA, 20 Août 1972.

[522]F. L. Adékoute, *Entreprises publiques béninoises : la descente aux enfers*, Cotonou, Flamboyant, 1996, s.20. Ekonomik uzmanlaşma, belirli bir malın üretiminde bir dizi ülkenin uzmanlaşma politikasıdır. Bu, uzmanlığı "gelişmiş" ülkelerdeki sanayilere hammadde sağlamak olan "gelişmekte olan" ülkeler için geçerlidir.

O andan itibaren hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. 1973 yılında, Devlet başkanı ilk kamulaştırma dalgasını ilan etti. Bu elektrik şirketi S.B.E.E idi. Ülkenin sosyalleşmesine doğru ilk adım atıldı. Sosyalizmin 30 Kasım 1974'te kabul edilmesi, işletmelerin millileştirilmesi politikasına yol açtı. Bu yıl pamuk çırçır fabrikaları C.F.D.T.'den alındı. Ertesi yıl, 1975 yılında Benin Çimento Şirketi'ne (S.C.B.) (sermayenin %50'sine karşı %50) ve Benin Pamuk Sanayi Şirketi'ne (S.O.B.E.T.E.X.) (% 49'a karşı% 49) devlet katılımı güçlendi[523].

Benzer şekilde, Fransız grubu S.O.G.E.P.A.L.'nin bir yan kuruluşu olan "Dahomey Bira Şirketi (S.O.B.R.A.D.O.)". Haziran 1975'te kamulaştırıldı. Millileştirme dalgası iş, bankacılık ve sigorta sektörlerine de ulaştı. Böylece, Benin Ticaret Bankası'nı (B.C.B.) oluşturmak için yabancı ticari bankalar birleştirildi. Sonuç olarak, Devlet, Batı Afrika Devletlerinin Merkez Bankası (B.C.E.A.O.) ve Dahomey Kalkınma Bankası (B.D.D.) içindeki Ekonomik İşbirliği Merkezi Fonu'nun (CCCE) paylarını geri aldı. Buna ek olarak, Paris Sigorta Birliği (UAP), Fransa Sigorta Grubu (GFA)," Fransa Genel Güvencesi (AGF) ve Fransa Genel Karşılıklı (MGF) yerel İştirakleri bir araya getirildi. 3 Aralık 1974 tarihinde, Ulusal Sigorta ve Reasürans Derneği (SONAR)[524] ve bunlara ek olarak devlete ait şirketler kuruldu. Ulusal Petrol Ürünleri Pazarlama Şirketi (SONACOP), Ulusal Tarım Şirketi (SONAGRI), Ulusal Transit Geçiş Derneği (SONATRA), la BENINOISE.

Ancak, devrimci hükümet bu kaç reformlarda durmadı. Lideri Kaptan Mathieu Kerekou, yabancı yatırımcıları küçük düşürme fırsatını kaçırmadı. Onları "ülkeyi her seviyede sömürmeye gelenler" olarak nitelendirdi. Ulusallaştırma çalışmalarında başarılı olma konusundaki kararlılığını daha iyi iddia etmek için cesur adımlar attı.

7 Şubat 1973'te yayınlanan bir mesajda, Devlet başkanı, Dahomey topraklarında faaliyet gösteren tüm yabancı şirketlerin başkanlarını, "Dahomey halklarının sömürüsünden elde ettikleri "verimli faaliyetlere ve elde ettikleri muazzam karlara" karşılık yatırım yapmaya çağırdı". Ayrıca, 30 Kasım 1973'ten önce burada düzenli olarak hesap açabilmeleri için ülkelerinin şirket merkezlerini yönetmeleri emredildi[525].

[523]F. Godin, *Bénin 1972-1982 : la logique de l'Etat africain*, Paris, L'Harmattan, 1986, s.43.
[524]F. L. Adékoute, *Entreprises publiques béninoises : la descente aux enfers*, s.35
[525]26 Ekim 1972 devriminin ilk yıldönümünde Devlet Başkanı Albay Mathieu Kerekou Milletine Mesaj.

Cumhurbaşkanı Kerekou, adamlar ayrı ayrı hareket etmek için çağrılırsa ulus inşasının yapılamayacağını iddia etti. Bu yüzden ulusun birleşmesi, "devrimimizin başarısının desteklenmesi ve güvence altına alınması" çağrısında bulundu. Yani gerçek şu ki, kendi aleyhine bölünmüş bir insan mutlaka kınayan ve umutsuz bir insandır. Benzer şekilde, başlattığı ekonomik ve sosyo-kültürel gelişme sürecinde, ülkenin tüm bölgeleri arasında kolonileşmenin yarattığı boşluğu kapatmak istedi. Bunu yapmak için, uyumlu gelişimleri için gerekli olan finansal ve maddi araçların adil bir şekilde dağıtılacağına söz verdi. Bununla birlikte, iki yıl süren yönetimden sonra, devrimci Devlet ideoloji olamadan öylece kaldı. O sadece milliyetçiydi, ancak onun bilançosu olumluydu[526]. Bir ideolojiye sahip olması gerekiyordu. Bu mantıkta sosyalist ideoloji, ifade biçimi ve yeni ulusal bağımsızlık politikasının yürütülmesi çerçeve olarak seçildi.

II. Sosyalist İdeoloji ve Ulusal Kimlik

1. Marksizm-Leninizm Seçeneği

"Her şey sona erdikten sonra", genç subaylar hızlı bir şekilde habersiz, programsız ve fikirsiz göründüler. Darbeden sonra "güçleri sahte ve boştur"[527]. İkinci Bakanlar Kurulu sırasında, 7 Kasım 1972'de, ilk Politika Komisyonu tarafından kaybedilen zamanı telafi etmek için üç alt komisyonun yapıldığı hatırlanacaktır. Bu alt komitelerin çalışmaları çerçevesinde Konuşma Programı hazırlanmıştır. G.M.R.' nin ortaya çıkışının ilk iki yılı kesinlikle devrimciyse, bu devrimin içeriği yine de esasında milliyetçiydi. Devrimin bir sonraki aşaması için, "yeni yapıları kurduktan bir süre sonra, bilinen farklı sistemler ile ilgili olarak tanımlanacak bir soru da budur"[528]. Böylece alt komiteleri canlandıran "Ulusun Yaşam Güçleri" gecikmeden öneride bulunmak ve sosyalizm, kapitalizm veya komünizm arasında seçim yapmaktı.[529] Bazı ideologların girdiği yer burasıdır.

Bu ideologlar, çoğunlukla Dakar' da (Senegal), Doğu üniversitelerinde veya Mayıs 1968'de yaşadıkları Fransa'da eğitilmiş öğretmenler olan Marksizmle ovulmuş genç

[526]« Dahomey ». In l'année politique Africaine, 1974, p.II.77.
[527]Ph. David, *Le Bénin*, Paris, Karthala, 1998, s.61.
[528]A.F. Iroko, *Mathieu Kérékou, un homme hirs du commun*, s.149.
[529]J. Establet, *Mathieu Kérékou, l'inamovible président du Bénin*, s.68

yöneticilerdir. Etkileri 30 Kasım 1972'de yayınlanan Konuşma Programının ifadesinde zaten şüphelenildi. Belli ki bu konuşma yazarlarının yönelimine ihanet etmiş. Birçok gözlemci kandırılmaktan ziyade şaşırmıştır. Bay Establet, "Genç memurları, düşüncelerinde geliştiği gibi bilemedik, ilki de politik ve ekonomik olarak keskinleşti" dedi[530]. Bu genç Marksist entelektüeller, cunta, özellikle de lideri üzerinde her türlü ahlaki ve psikolojik baskıyı uygulamak için çok çalıştı. Akıllıca büyülenmiş gibi bir gün sonra onu sosyalizmi benimsemeye getirdiler.

Onların azgınlığı ile karşı karşıya kalan Devlet başkanı baştan çıkarılıyor. Dahası, "ilk olarak, devrimimizin amacı ülkemizde, yaşamın iyi olduğu bir toplumun, daha adil bir toplumun ve daha fazla dayanışmanın yaratılmasıdır. Bu toplumun tüm Dahomey halkını ilgilendirmesi gerektiği ve bu nedenle bölgeler arası, ekonomik ve sosyo-kültürel farklılıkları dışladığı anlaşılmaktadır[531]. Bu iki yıllık devrim sırasında, uyandırdığı umut çoğu Dahomeylinin yeni bir şafağa inanmasına neden oldu. Mathieu Kerekou, isteksizliğine rağmen bu alameti kabullenmeyecekti[532]. Böylece, sosyalizm seçeneği "kendini sömürgecilik için sömürgeci ideolojiden kurtarmak" için uygulandı.

İdeolojik seçimin ilan tarihi 30 Kasım 1974'dü. Konuşma Programının ikinci yıldönümünde, Başkan Kerekou, Abomey'de büyük önem taşıyan bir konuşma yaptı. Kesinlikle, hükümet üyeleriyle anlaşarak, ancak uluslararası toplum için özellikle de Batı bloğu için çok şaşırtıcı bir açıklamaydı. Bugün Dahomey'in başkanı tarafından Goho' nun[533] en sembolik yerinde yaptığı bu konuşma adeta yıldırım gibiydi. Başkan Kerekou, köle ticaretinden Avrupa sömürgeciliğine kadar en karanlık bölümlerinde Afrika halklarının tarihini izleyerek konuşmasına[534] başladı. Fakat aynı zamanda bu halkların baskıya karşı şiddetli direnişiydi. Hükümetinin siyasi seçim argümanı konusundaki konuşmasını belirginleştirdi. O, "Müreffeh, kendine yeten ve gerçekten güçlü olmak için, bir ülkenin her şeyden önce hem içinde hem de dışında, en titiz

[530]J. Establet, *Mathieu Kérékou, l'inamovible président du Bénin*, ss.73-74.
[531]Cumhurbaşkanı Kerekou'nun devrimin ikinci yıldönümünde yaptığı konuşma, 25 Ekim 1974.
[532]Bu ideolojik seçim devlet başkanını şaşırttı. Sonunda kabul ettiği gibi kendisi de sosyalizm hakkında fazla bir şey bilmiyordu. "Ancak, şarap içildi ... ve devrim durmamalı".
[533]Bu konuşma için Goho Meydanı'nın seçimi önemlidir. Direniş sembolü olan Goho, koloniye karşı büyük direnç gösteren Kral Béhanzin'in 25 Ocak 1894'te Fransız Teğmen Alfred Amédée Dodds'a teslim olduğu yer. Burası Danxomè'nin eski başkenti Abomey'de. Mevcut Benin Cumhuriyeti'nin merkezi.
[534] "Goho'nun Ulusal Oryantasyon Konuşması", *Daho-Express*, 1 Aralık 1974, s.14

şekilde takip edilmesi gereken iyi çalışılmış bir politik çizgiye sahip olması gerekir. Bu nedenle, Dahomey devriminin yeni bir başlangıcı için, politik yönelimimizi, eylemimizin yol göstericisini, toplumun iyi bir hayat olacağı yerdeki toplum yapısını yönetmesi gereken temel ilkeleri açıkça tanımlamamız gerekir. Yeni ulusal bağımsızlık politikasının uygulanması bu perspektifte yer alıyor. ”

Cumhurbaşkanı için yeni ideolojinin, ülkenin uğraştığı ilk önce “bütün anlamlarıyla, sömürge ve neo-sömürge sömürüsünün mekanizmasını” ele geçirmesine izin vermesi gerekiyor. O halde, “toprak bütünlüğü, başkalarının iç işlerine müdahale etmeme ve saygınlığın ve ulusal egemenliğin korunmasına ilişkin olarak, dünyanın bütün halklarıyla militan, anti-emperyalist dostluk arayışı ve sürdürülmesine” izin vermelidir. Dahası, ne pahasına olursa olsun ulusal uyumu aramak önemlidir. Ancak sömürge ideolojisi (kapitalizm) "ülkemizin politik-kabile feodalizmine bölünmesinin temelini oluşturuyordu, birbirlerine karşı ve kardeş katli gibi mücadelelerde ...". Bu nedenle, "Dahomey aydınlarını bilinçaltına, tembellikle ve lüksün zevkine sürükleyen" ideoloji budur. "İdeolojisi konunun Üstat tarafından sömürülmesine dayanan arkaik feodalizmimize dönme" meselesi de değil. Kısacası, "küçük burjuva zihniyetlerimiz" tarafından taşınan tüm ideolojiler kölelik, feodal, sömürge ve neo-sömürgedir ve aynı ideolojiye indirgenir: insanın insan tarafından baskı altına alınması ve sömürülmesi. Sonunda, “Bütün bu nedenlerden ötürü, Dahomey halkı için tarihsel olarak doğru olan tek gelişme yolunun sosyalist bir yol olduğunu ilan ediyoruz. Bu yolda Dahomey Devrimi geri dönüşü olmayan bir şekilde 30 Kasım 1974'te sayılmayı taahhüt ediyor."

Cumhurbaşkanı göre, "bu şekilde, Dahomey'in saygınlık ve ulusal bağımsızlıkta hızlı gelişme olasılığı yoktur. Bu seçenek tarihsel bir zorunluluktur ve bugünden itibaren tüm eylemlerimiz, tüm davranışlarımız, tüm düşüncelerimizin eğiliminde olması gerekir. Bu nedenle devrimci felsefemiz, felsefi temelimiz ve devrimci eylemimizin rehberi, Marksizm-Leninizm'dir”. Kendilerini hakir görenlere karşı çıkan Başkan Kerekou, Marksizm-Leninizmin "şeytan" olmadığını açıklığa kavuşturdu. Fakat "bir felsefe, devrimci eylem için bir rehber, bilimsel bir analiz aracı, rasyonel bir çalışma yöntemi, gündelik sosyal yaşamda örnek bir davranış biçimi, esasen halk kitlelerini

tüm gerici ideolojilerden ve onların tezahürlerinden tüm biçimlerinden kurtarmayı amaçlayandır ".

G.M.R. 'nin yeni seçeneği, daha önceki politikalarla ikili bir kopuşa neden oldu: Dahomey'in devrimden bu yana ve bağımsızlığından beri bildiği rejimlerle kopma yaşaması. Ama bu aynı zamanda devrimin kendisiyle kopuşuydu. Gerçekten de, Dahomey'in sosyalist ideolojiyi ilk kez benimsemesidir. Dahası, Marksizm deneyimleri Afrika'da pek sayılmaz, Kongo Cumhuriyeti ve Somali Cumhuriyeti dışında, başka hiçbir Devlet bu kadar açıkça Marksist bir şeyi onaylamadı. Bununla birlikte, Marksist ideoloji Dahomey'de yeni değildir. Sosyalist Devrim Partisi - Benin (P.R.S.-Benin) bağımsızlığın ilk gününden beri vardı. Bu nedenle Dahomey, iktidarı alma ve kullanma konusunda asla başarılı olamadıkları haricinde, daima Marksistlerine sahipti. Ancak, oldukça heyecan verici elit bir avuç önderliğinde, bu Marksistler nüfus içinde önemli bir etkiye sahip olmuşlardı.

Siyasi faaliyetlerini azaltmak için hiçbir neden taşımayan veya partilerini tamamen yasaklayan geçmiş rejimlerin muhalifleri ve bu Marksist unsurlar G.M.R. 'nin ortaya çıkmasında felsefelerinin uygulanmasını önerme fırsatını buldu. Üstelik, darbeciler, geleneksel siyasi partilerin militanları tarafından aşağı yukarı küçülmeye gitmiştir. Bu nedenle Marksistlere güvendiler. Ancak, isteksizlik sayısızdı ve ülkenin içinden ve dışından geldi. İçten içe, yedekler ordunun kendileri tarafından yıprandı ve birçoğu hem hükümet ekibinde hem de kışlada, aslında bu seçeneği istemiyordu. İnanmadan kabul etmişlerdi. Onlar için böyle bir seçenek oldukça riskli ve hatta tehlikelidir. Bu, darbenin kahramanlarından ve askeri hükümetin üyesi olan Assogba için de geçerlidir. O, "26 Ekim darbesinin Marksizm-Leninizm'in yararına olmadığını ve G.M.R. rejiminin bazı sözde ideologların bağlı olmaması gerektiğini" belirtti. Uluslararası bakıldığında ise sosyalist seçenek birçok devletin özellikle de Batı bloğunun[535] güvensizliği ile bir araya geldi. Genç militan-Marksistlerin ideolojik tercihlerinin birçok Afrika Devleti ve Batılı güçler için çok az bir iyiliğini gördükleri için acı çektiler. Her şeye rağmen, geçmişin birçok politik kombinasyonu Dahomey'in yararına olmadı, başka bir şeyi denemek için kaybedecek bir şey yoktu ve bu sebeple G.M.R.

[535]Soğuk Savaş'ın ortasındayız (1946-1989)

kendini konsolide etmeye çalıştı. Dolayısıyla, Marksizm-Leninizm ilkelerine dayanarak, Dahomey'in tüm yaşamının şimdi örgütlenmesidir.

2. Ulusal bilinç Testi Altında Marksizm-Leninizm

2.1. Kültürel Devrim Veya Yeni Ulusal Bilinç

İdeoloji ilan edilir edilmez, ülke sosyalist bir Devlet kurma yoluna girdi. Merkez İdaresinde, Marksist davada edinilen yeni temsilcilerin yararına eski memurlar temizlendi: Öğretmenler, memurlar, sendikalistler ve diğerleri. Dahomey, sosyalist ekonomik kalkınma programını yeni ademi merkeziyetçi idari haritası ile sürdürmekteydi. İdari alanda, 1974'te, Senegal'den sonra Batı Afrika'nın alt bölgesindeki ikinci ülke haline geldi ve tüm bölgelerinde yerel makamlar kurdu: 6 il (bölüm), 40 kent ve kırsal bölge ve topluluk. Ekonomik gelişme düzeyinde, her ilde, Kırsal Kalkınma için Bölgesel Eylem Merkezleri (C.A.R.D.ER.), kırsal kalkınma için teknik ekipler kuruldu.[536] Ancak, sosyalist toplum inşasının en önemli yönlerinden biri Kültür devrimiydi.

4. Bölümde söz edilen konuşma programında planlanan bu reform, yeni rejimin savunduğu zihniyet devriminin mantığının bir parçasıdır. Millet yönlendirme[537] konuşmasında ise bu görev devrimci devlete verilir. Başkan Kerekou, "böyle bir Devlet, neredeyse hepimizin yaşadığı doygun ve yabancılaşmışları dönüştürmeyi amaçlayan kültürel devrimin temel görevlerini yerine getiriyor" dedi. "Bu da çalışma kitlelerimizin sistematik okuryazarlığını gerçekleştirecektir. Halkımızı, bir bilginin bilimsel yolunu, insanı ve evreni inceleyen bir çalışma olanağını keşfederek, hastalıklı batıl inançları, ölümcül aklın durumunu yavaş yavaş yok etmeyi amaçlayan popüler bir eğitim politikasının başlatılmasını sağlamalıdır. Bu yeni eğitimin işlevlerinden biri, insanı, onu şarlatan sömürüsü ve batıl inançları engelleme mitlerinden özgürleştirerek kurtarmasıdır. Yeni Devlet, eğitimi emperyalizme ve neo-sömürgeciliğe karşı mücadele eden bir toplumun gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uyarlamayı hedefliyor.

[536]Ph. David, *Le Bénin*, Paris, Karthala, 1998, s.64
[537]"Goho'nun Ulusal Oryantasyon Konuşması", *Daho-Express*, 1 Aralık 1974, *Daho-Express*, 1 décembre 1974.

Ulusal dillerin ana kültür ve iletişim aracı olarak kullanılmasına izin vermek için dil alanımızın bilimsel sömürüsünü organize eder."

Kültür Devrimi' ne ulaşmanın en iyi yolunun eğitim reformu olduğu anlaşılmaktadır. Hükümetin 1972'de ilan ettiği programa göre, içeriği ekonomik kalkınmanın ve ulusal bağımsızlığın gereklerine uygun olan sosyalizm yönelimi üzerine bir eğitim olan ve yapılarını ortaya koyan "gerçek bir eğitim reformu geliştirme" ile ilgilidir. "Fikir, "Dahomey zihniyetine ve her türlü devrimci harekete gerçek bir engel teşkil eden bölgeselliğe karşı sert bir mücadeleye girmenin gerekli" olduğunu düşünen İçişleri Bakanı Michel Aikpe tarafından yinelenmişti[538]. 1975'ten bu yana, eğitim sisteminin reformu yürürlüğe girmiştir: "Yeni Okul" anlamına gelen "Ecole Nouvelle". Sloganı "Ecole Nouvelle = üretim birimi" idi. "Ecole Nouvelle" geçmiş politikalardan kopmanın güçlü bir aracıydı, aynı zamanda Devrim'in ideallerine uyum sağlama aracıydı. Yeni Okul aracılığıyla, Askeri-Marksist hükümet "yabancı egemenlik ve kültürel yabancılaşma" dan kurtulmuş yeni bir tür Dahomey yaratma niyetindeydi. "Ülkesinin sorunlarından korkan bir politikacının eğitimini sağlama" yeteneğine sahip bir okuldu. Sonuçta, yeni eğitim sistemi, kalkınma, farkındalık ve ulus birliğinin garantisi olarak sunuldu.

Yeni eğitim sistemi reformu yukarıdan aşağıya, eskisine göre birçok yönden değişiklikler sundu. İlk olarak, okul takvimi değiştirildi - yeni okul yılı 15 Eylül yerine "ülkenin iklim gerçeklerine uyması" için ayarlandı. Daha sonra programın içeriği, geleneksel "sömürge ve neo-sömürge" okulunun içeriğiyle kırıldı: Marksist-Leninist ve vatansever teoriler, diğerleri arasında, öğretiliyor... Böylece okul ve üniversite kooperatiflerinde zorunlu üretim sağlandı. Okullar programlarının bir bölümünü (üçüncü çeyrek) tarımsal veya zanaatkar üretime adadı. Okullardaki öğretmen eksikliğini telafi etmek için Genç Devrim Öğretmenleri (J.I.R.) eğitildi. Üstelik reformun kahramanlarının sloganı "herhangi bir kadroya öğretmen" di.

Tabii ki, Kültür Devrimi "geriye dönük inançlara" karşı bir mücadele şeklini de aldı. Ulusal kültürümüzün rehabilitasyonu kapsamına girdi, böylece bu kültürün bazı gerici

[538]Daho-express, 13 Ekim 1972, n°984, ss. 1-4.

ya da muhafazakar özellikleri sunuldu. Bunlar ayrıldı ya da ortadan kaldırıldı.[539] Millet yönlendirme konuşmasında Cumhurbaşkanı Kerekou, "uluslararası feodalizm"[540], "uluslararası emperyalizm ve yerel hizmetçileri" ya da "siyasi-bürokratik burjuvazi" ile aynı şekilde, devrimin düşmanı olarak tanımlamıştı. Böylece, gerici olarak kabul edilen "feodal güçlere" karşı geniş kapsamlı bir kampanya yürütüldü. Aslında, geleneksel krallık feodal kültürün sembolleri olan yeni kralların bütünleşmesini yasaklayarak onlarla savaştı. Marksist iktidar "feodal güçlerin üstünlüğünün geleneksel efsanesini kırmak" anlamına geliyordu. Bu şiddetli feodal karşıtı mücadele, geleneksel otoritelerin bozulmasına neden oldu.

Yeni toplumda ulus birliğini sağlama hedefinde devrimci rejim, halkın bilincinde her zaman bir şeyi temsil eden geleneksel bir gücün işleyişini görmekte zorluk çekmedi. Gölgelendirilebilecek diğer güç merkezleri yasaklanmalıdır. Böylece, Marksist iktidar aynı zamanda, genellikle şeylerin gerçekliğinin özet bir değerlendirmesini takiben, "kötülüğün güçleri" olan büyücülükle savaşmaya çalıştı. Bu dramatik bir cadı avıydı. Böylece, birkaç vatandaş haklı ya da haksız olarak büyücülükle suçlanmış ve sıkıntı çekmeye mahkum edilmiştir; diğerleri ise fiziksel bütünlüğü için saldırılara uğradılar.

Ayrıca, vatandaşları daha iyi bir entegrasyon için eşitleme kaygısı, "Monsieur", "Madame", "Mademoiselle" gibi unvanların bastırılmasını sağlamıştır. Herhangi bir fark olmadan daha eşitlikçi olan "Yoldaş" unvanı aldılar. Marksist ideoloji ile öngörülen kendi kimliğinin inşasının kendini tahsis etme fikri, özgünlük kavramının siyasal pratiğinde pekiştirilmiştir.

2.2. Özgünlük Politikası

Afrika'da kültürel ayrıştırma ihtiyacı bağlamında, kültürel yeniden yapılandırma hareketi ortaya çıkmıştır. Bu hareket, Afrika aydınları ve kültür adamları düzeyinde şekillendi. Siyahi yazarlar ve Sanatçılar, Roma'daki ikinci Kongreleri sırasındaki hareketlerinde, Afrikalı Marksistleri “doktrinlerini halklarının tarihinden,

[539]G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation en Afrique*, s.158.

[540]Profesör Iroko, askeri-Marksist rejimin bu düşmanının yüzünü tanımlar. Zarif Baatonou hakkında, zarif giyimli ve yakışıklı koşumlu atının üzerine monte edilmiş. Ya da topluluk başkanı “Daah” gururla tüm dünyayı yüzünü yere dayanacak şekilde susturdu. Bütün bu geleneksel otoriteler, birleştirilmesi gereken feodalizmin pek çok sembolü gibi algılandı ve tedavi edildi.

özlemlerinden ve gerçek ekonomik durumundan geliştirmeye ve kendi kültürlerinin otoritesini kurmaya ve bulmaya" davet ettiler[541]. Afrika Katolik Kilisesi bu görüşü paylaştı. Kanıt olarak, 1959'da Kongo ve Ruanda-Urundi' nin piskoposları şöyle açıkladı: "Bir Devletin kendisine verdiği rejim ne olursa olsun, eğer istikrarlı ve ulusun dehasına uyuyorsa, onu en çok denenmiş ve otantik geleneklere dayandırmak gerekir. Her insan, yaşlılardan gelen ve kişiliğini ifade eden laik bilgelik ve pratik deneyim hazinesine sahiptir. Bunu dikkate almamak akıllıca olacaktır."[542] Daha sonra bu fikir, kapsamını genişleten UNESCO tarafından pekiştirildi. Böylece, 1970'lerde Afrika'nın kültürel on yılı düzenlendi[543].

Aynı dönemde kültürel yeniden yapılandırma, bazı Afrika başkanları tarafından "özgünlük" kavramıyla siyasal bir kavram olarak ortaya kondu. Zaire Devlet Başkanı Mobutu (şimdi Demokratik Kongo Cumhuriyeti) bunun kahramanıydı. 1971'in sonunda, özgün Afrika değerlerine başvurmanın politikasının merkezinde yer alacağını duyurdu. İlk formülasyonunda "özgünlük" terimi, bir Zaire'li ya da Afrika kişiliğinin belirsiz fikrini ifade etti. Batı veya diğer kültürlerin temasıyla hiçbir zaman kirletilmeyen "temel bir öz" kavramını ödünç aldı[544]. 1971'de Senegal Vatanseverler Partisi (U.P.A.S.) Ulusal Kongresi'ne davet edilen Başkan Mobutu, özgünlüğün tanımını verdi. O, "bize göre özgünlük, kişiliğimizin, kendi değerimizin farkında olduğumuzdan, ulusal gerçeklerden kaynaklanan ilk meyvelere yaptığımız eylemden yola çıkarak, bu eylemin gerçekten bizim olması ve bu nedenle etkili olmasını sağlamaktan ibaret" dedi[545].

Başlangıçta, "özgünlük" kavramı sömürgecilikle tetiklenen yabancılaşmanın tedavisi için dayatılan Avrupa medeniyetine bir cevap olarak sunuldu. Daha sonra, çeşitli hedefleri dikkate alacak kadar genişledi. Geçmişin şimdiki ihtiyaçlar için yeniden aktif hale getirilmesi, farklı siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer yönleri ele alarak,

[541]Roma'daki İkinci Yazarlar ve Siyahi Sanatçılar Kongresi'nde 26 Mart - 1 Nisan 1959 tarihleri arasında yapılan hareket. G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation en Afrique*, s.182.
[542]Kongo Piskoposları ve Ruanda-Urundi Deklarasyonu, August 22, 1959., p.206
[543]UNESCO, L'Affirmation de l'identité culturelle et la formation de la conscience nationale dans l'Afrique contemporaine, Paris : Unesco, 1981, 236 p.
[544]B.White, « L'incroyable machine d'authenticité : L'animation politique et l'usage public de la culture dans le Zaïre de Mobutu », Anthropologie et Sociétés, 2006, 30(2), p.49
[545]Mobutu s.d. II: 198.

kavramı Zaire rejiminin en güçlü propaganda araçlarından biri haline getirmiştir. Özgünlük felsefesine göre, gerçek ilerleme ve ekonomik gelişme ancak çok çeşitli geleneksel kültürel uygulama ve bilginin seferberliği ile sağlanabilir[546]. Geçmişi, ulusal kimliğe anlam veren hayali bir gelecekle birleştirir. Kardinal Malula'nın söylediğine göre, "otantik gelişmemizi sağlamak için, belirli bir anlamda, tamamen yerli olmak, toplumumuzun içinden ortaya çıkmak, niteliklerine ve sorunlarına yakından tanınmak, yaratıcılığı göstermek için gereklidir"[547].

Uygulamada, başkan ülkesini bir insandan (Zaireliler) ve birkaç etnik gruptan oluşan modern bir ulus olarak sunmaya çalışıyordu. Aynı zamanda, Zaire vatandaşı olan heterojen 300 etnik gruba geleneksel bir kıyafet modeli uygulandı. Ayrıca, devlet gücünün merkezileşmiş halini meşrulaştırmak için gelenek kayıtlarından "otantik" politik modeller de uyguladı. Daha sonra, Togo Başkanı Gnassingbé Eyadema bunu takip etti. Kıyafet stilinin yanı sıra, bu başkanlar arasında otantiklik politikasının en göze çarpan işareti, batı Hristiyan adlarının değişmesi oldu[548]. Joseph-Desire Mobutu Mobutu Sese Seko, Za Banga ve Kuku Ngbendu, Etienne Gnassingbe, Eyadema Gnassingbe oldu. Daha sonra vatandaşlara yerel adlar alma zorunluluğu getirildi.

Dahomey'in devrimci hükümeti aynı zamanda özgünlük politikasını uyguladı. Kıyafet değişikliğinin ötesinde ülkenin adı da değişti. Aslında, Avrupalı güçler Afrika'yı acımasızca geçen anlaşmalar ile paylaştığında kendilerini zevkleri için bu bölgeleri örgütleme zorunluluğu ile karşı karşıya kaldılar. Ama önce, fethedilen boşlukları adlandırmak zorunda kaldılar. Journet-Diallo, isminin var olduğunu; ayrıca kendisine, adlandırılmış varlığın ya da şeyin kaderine müdahale etmenin yollarını vermek de potansiyel olarak muhtemeldir[549]. Böylece, sömürge dönemi boyunca idare, boşluk yaratmak ve onları adlandırmak için tasarlanmıştı. Gerçekten de, sömürgeci güçler

[546]White (B.), « L'incroyable machine d'authenticité : L'animation politique et l'usage public de la culture dans le Zaïre de Mobutu », s.49.
[547]Konuşma, 29 Haziran 1970'te Kinşasa'da Başkan Mobutu ve Belçika Kralı Baudouin'in huzurunda gerçekleşti.
[548]Bu cumhurbaşkanlarının özgünlük politikasının ilk gözle görülür işaretlerinden biri, Hıristiyan isimlerinin otantik Afrika isimleri ile değiştirilmesiydi. Joseph-Désiré Mobutu Mobutu oldu Sese Seko Kuku Ngbendu wa Za Banga ve Etienne Gnassingbé, Eyadema Gnassingbé'yi aldı. Daha sonra vatandaşlara yerel adlar alma zorunluluğu getirildi.
[549]O. Journet-Diallo, « Noms d'ancêtres, noms d'amis, noms de dérision. Exemples africains », Spirale 2001/3 (n° 19), s.51

arasındaki rekabet fonuna karşı, bir boşluğa ad vermek, onun hakkını ifade etmektir. "Yerin nominal mülkiyetinin alınması, onun etkin ödeneğinin birden fazla kez tahsis edilebilmesini sağlar"[550]. Fetihlerde olduğu gibi, bölge devletinin ortaya çıktığı her yerde, ona bir mezhep süreci eşlik etti. Bu süreç, çoğunluğu halkların medeniyetinin gerçeklerini göz ardı ederek tarafsız bir kritere göre gerçekleştirildi. Sahra Altı Afrika sömürgelerinin[551] ismini vermek için doğa sömürgecilere[552] destek olarak hizmet etti. Fransız sömürgeleri söz konusu olduğunda doğa, Fransız bölümlerinde[553] olduğu gibi, bölgelere ait temel bir mezhep sistemi sağladı. Sömürgelerin adlarında, doğaya atıf, hidrografi, doğanın ürünleri vb. tercih edilmesi çarpıcıdır[554]. Bu eğilim, yalnızca yirmi iki sömürge bölgesinden sömürge öncesi bir toplumsal oluşumun ardından sadece Dahomey'in isimlendirildiği Batı Afrika'da vurgulandı[555].

Sömürgecilerin amacını, doğayı, evrensel ve insani farklılıkların erişemeyeceği, "Devletin Sebebi"[556] nin temellerinden biri olarak kullandığını görebilirdik. Çok sayıda kültürel grup bağlamında, doğa, devleti etnik grupların üstünde sembolik olarak konumlandırarak, ulusal birliğin garantörü olarak ortaya çıkar. Bununla birlikte, Dahomey kolonisi bu kuraldan kaçtı. Bu istisnanın cevabı, eski Danxome krallığıyla birlikte Fransa'nın raporunda bulunabilir. Benin Cumhuriyeti'nin şu anki alanında en etkili olan bu krallık, aynı zamanda Fransız sömürgeci nüfuzuna en sert direnişe karşı çıkan kişiydi. Adı ilk olarak deniz kıyısındaki Fransız mülklerini belirledi. Bugün Benin olan bu bölgedeki işgal altındaki tüm bölgeleri belirleyerek sona erdi.

[550]Pourtier (R.) « Nommer l'espace. [Émergence de l'État territorial en Afrique noire] ». In: Espace géographique. Tome 12 n°4, 1983. p.296.
[551]Kuzey Afrika'da, Maghreb'de durum oldukça farklıdır; bölge, kent egemenliğinin damgasını taşıyan Arap medeniyetinden başlayarak merkezi oluşturan şehirlerden (Tunus, Cezayir, Fas) seçilmiştir.
[552]Bu, Afrika'daki tüm sömürge güçleri, özellikle de en büyük sömürge imparatorluklarına sahip İngilizler ve Fransızlar için geçerliydi.
[553]Bu mekanlara isim verme sürecini anlamak için, düşünmek ve sömürge bölgelerini tanımlamak zorunda kalan Fransız sömürge yöneticilerinin zihinsel işleyişini kavramak için 1789 Fransız Devrimi'nden sapma yapmak gereklidir. Aslında, Devrim ile birlikte "vatandaş" ve "departman", aynı özlem ve eşitlik ve tarafsızlık kavramlarıyla ifade edilen evrenselliğe doğarlar. Bu nedenle, bu zihinsel şemalara göre, Cumhuriyetin Birini ve Ayrılmaz'ı öngören Fransız Anayasa sahiplerinin, Afrika topraklarının yeni isimlerini Tabiatın tamamen tarafsız, evrensel bir siciline çekeceği açıktır. R. Pourtier, « Nommer l'espace. [Émergence de l'État territorial en Afrique noire] », ss. 294-295.
[554]Hidronomi için Senegal, Gambiya, Yukarı Volta, Nijer, Nijerya, Çad, Gabon, Kongo, Zaire. Yardım için Sierra Leone. Côte d'Ivoire, Gold Coast, Cameroun (from *Camarones*, shrimp in Portuguese), doğanın ürünleri için.
[555]Bunlardan biri, çoğunluğun yaşadığı olan Moors'un adını taşıyan Moritanya'yı ekleyebilir.
[556] R. Pourtier, « Nommer l'espace. [Émergence de l'État territorial en Afrique noire] », ss.297-298.

Bağımsızlığın ardından, yeni Devletin adı olan ‘’Dahomey’’ ismine karşı eleştiri getirildi. Ona bir bölünme potansiyeli verilmiştir. İlk olarak, Fransız fatihinin iradesine, nispeten zor olan bir fethi haklı çıkarmak ve yüceltmek için cevap verecekti. Aynı şekilde, isim milli birliği için uygun görünmeyecektir. Danxomè krallığının ana halkını oluşturan etnik bir gruba: “Fon” adlı sosyo kültürel grup ayrıcalığını atfetecektir. Bu, en azından Marksist hükümetin ulusal birlik yolunda değişmesine karar verdiği şeydi.

Bu amaç için seçilen fırsat Marksizm-Leninizmin ilk yıldönümü, 30 Kasım 1975. Konuşması boyunca, çeşitli nedenlerden dolayı Cumhurbaşkanı Kerekou ülkenin isminin değiştirilmesine karar verdi. Genel olarak, her şeyden önce, hükümetinin “eski politikayı adamlar, yapılar ve onu taşıyan ideoloji yoluyla kesin olarak tasfiye etme” taahhüdüne olan bağlılığının sürdürülmesidir. Bu yapılar arasında "sömürgeciliğin feodal ideolojinin kaynaklarından çıkardığı yapılar da var; Halkımızı etkin bir şekilde birleştirmeye katkıda bulunmayan ve sömürgecilerin ve hainlerin Ulusa alaycı bir biçimde, böl ve yönet gibi korkunç politikalarında akıllıca korunup kullanılanlar" [557]. Daha sonra, Devlet Başkanı, “işçi kitleleri, köylüler ve zanaatkarların yanı sıra askerler, memurlar ve entelektüellerin yurtseverleri, bütün çabalarını uyumlu bir şekilde birleştirir” ve aslında birlik ve devrimci uyum içinde hareket ederler". Böyle bir görev, "içimizde sağlam bir şekilde ortaya çıkan neo-sömürge psikolojik kusurlarının önündeki mücadeleyi" ifade eder. “Yeni düzeni daha iyi inşa etmek için tamamen eski psiko-sosyal sosyal düzeni” sorgulamak gerekir ”.

Somut olarak, askeri-Marksist rejim "Dahomey" ismini "halkımızın birliğini engelleyebilecek bir sömürge üretiminin adı" olduğu için reddetti. Haklı olarak, "bu sömürge ismi içsel bir seçimden gelmez. Coğrafi alt bölgemizdeki bir sömürge öncesi krallık veya imparatorluğun oluşumunun kendi kuvvetini üreten tarihsel bir sürecinin sonucu değildir[558]. Kuzey ve Güney bölgeler, etnik gruplar ve şehir sakinleri ile köyler

[557]Bilgi ve Ulusal Rehberlik Bakanlığı, 1975, Yoldaşın Cumhurbaşkanı Adresinin koleksiyonu, ONEPI, 30 Kasım 1975 Konuşması

[558]Gerçekten de, tarih, Benin Cumhuriyeti’nin şu anki bölgesinde, Danxomè krallığını da içeren Fransız sömürge saldırısından önce birçok krallığın varlığına tanıklık ediyor. Danxomè krallığı bu alanda en güçlü olmasına rağmen, bugün Benin'i oluşturan bütün varlıklara boyun eğmedi. Danxomè krallığının kendisi şu anki Benin topraklarının sadece beşte birini kaplıyor.

arasındaki bölünmelerdeki çelişkiler "ülkemizin esasen çok sayıda milli gruptan, birden fazla milletten oluştuğuna" dair kanıt sağlar. Ayrıca, "Danxomè derken pek çok vatandaşın endişelenmediği doğru değil mi?". Bu nedenle, devrimci hükümet, halklar arasında "ulusal karışıklığın bu önyargısız hale gelmesine neden olan bu ciddi çelişkilere yol açan son zamana son verme zamanı" olduğuna inanıyordu. "Sağlam ve tarihsel olarak nesnel bir temelde gerçek bir ulus inşa etme" zamanı gelmişti.

Bu çeşitli nedenlerden ötürü, ülkeye yeni bir isim vermek zorunlu ve vazgeçilmezdir; çünkü "önyargısız bir şey olmadığı için herhangi bir zararlı içeriği hatırlamaz"."30 Kasım 1975'ten bu yana", bu isim "Benin[559]", "orijinal olarak Afrika'nın mükemmel bir medeniyetinin sembolü". Başkan Kerekou için "Benin" adı, kendi medeniyetlerine güvenerek bir medeniyet inşa eden Afrika halkının yaptığı çalışmaların tanınmasına izin veriyor. "Benin medeniyetini kuşkusuz inşa eden insanlar, yaratıcı dehası sayesinde, alt bölgemizdeki tüm halklara dokunan ekonomik ve kültürel bağları kurdular. Birçok yönden, bu bağlantılar kalır ve milyonlarca insanı birleştirmenin temel unsurunu oluşturur. Bundan böyle, ülke Benin Halk Cumhuriyeti olarak adlandırılacak. Ulusal bayram 30 Kasım olarak değiştirildi.

Elbette, "Benin" adı herkesin görüşüne göre uygun değildi. Bununla birlikte, tarafsızlık avantajı sunarak, tüm vatandaşların kendilerini aynı siyasi varlığın üyeleri olarak tanımlamasını, çekişme veya hayal kırıklığı yaratmadan yapmalarını sağladı.[560] Sonuç olarak, vatandaşlara etnik gruplarının veya bölgelerinin dışındaki bir şeye ait olma hissi verir. Bay Pliya' nın şunu yazdığı zaman söylediği şey buydu: "Benin, Dahomey'i ulusal duyguyu canlandırmak ve bulmacanın unsurlarını ulusal kahramanların yiğit mücadelelerinden daha iyi bir şekilde bütünleştirmek için başardı"[561]

Bununla birlikte, geçmişten ayrılma arzusuna rağmen, devrimci hükümet "geçmişte hiçbir şeyden, atalarımızın Benin medeniyetinin zenginleştirilmesine olan olumlu

[559]"Benin" adı, şu anki Nijerya Federal Cumhuriyeti'nde bulunan Benin Krallığı anlamına gelir. Parlak medeniyeti olan bu krallık, sınırlarını Benin Cumhuriyeti'nin şu anki alanına genişletmiş olacaktı. Bunun nedeni Marksist rejimin bu ismi ülkeye vermesidir. Bununla birlikte, şu anki Benin Cumhuriyetinin bir kısmının bu eski krallığa ait olması konusunda oybirliği yapılmamıştır.

[560]Iroko (A.F.), *Mathieu Kérékou, un homme hors du commun*, p.160.

[561] Gbêhanzin'in Ölüm Yüzüncü Yılı Ulusal Organizasyon Örgütü Başkanı'nın Konuşması (ANOC-MG), 10 Aralık 2006, p. 25

katkılarından" vazgeçme niyetinde değildi. Hükümet, "bugün, geçmişin tüm bu olumlu katkılarını, tüm ülkemiz için daha üniter bir çerçevede geliştirmek için zorunlu bir görev olduğunu" iddia ediyor. Bu mantık, Devrim rejimi, bazen ulusal toprakların ötesinde ulusal kahramanlarını belirledi. En ünlü kahramanlar Béhanzin, Bio Guera, Kaba ve Samory Touré'dir. Kahramanca figürlere duyulan bu ihtiyaç, büyük ölçüde hükümetin geçmişte dönüm noktası olan Devrimi için bir dayanak arama arzusu ile uyumluydu. Sonuçta, devrimci deneyim, yeni bir tür vatandaş yaratma hedefiyle ulusal bilinci güçlendirdi. Bununla birlikte, tek parti içerisinde Devrim reformlarını ulusal birlik lehine sonuçlandırdı.

3. Parti-Devleti Ulus Kurma Aracı

Afrika Devletlerinin bağımsızlığında, entelektüellerin, politikacıların ve gözlemcilerin çoğu, tek partinin kuruluşunu imtiyazlı bir ulus kurma aracı olarak görüyordu. "Parti", bu genç devletlerin oluşturduğu çok sayıda ulusun birleştirici bir faktörü olarak kabul edildi. Böyle bir konuşmanın kökeni büyük ölçüde Batılıydı. Konuşmanın kendisi iddia edilen meşruiyet eksikliği ve Afrika'da Devletin ve ulusun yeterliliği üzerine kuruluydu. Afrika Devletleri yapay olarak yaratıldıkları ve kurumları ithal edilirken, Afrika'daki Ulus-Devlet sonuç olarak doğuştan "iflas eder". Benzer şekilde, Ulus-Devleti taşıyan ideoloji Afrika kültürüne uygun olmaz. Afrika Devleti'nin bu anlayışı, "tek başına, kabilecilik bölümlerinin üstesinden gelebilecek, kalkınmayı güvence altına almak, kitlelere siyasi olarak açık olmak"[562] mümkün olan otoriterliği meşrulaştırdı. Aynı mantıkta Joseph-Roger de Benoist, "yeni [Afrika] ulusların yaratıldığı ve geliştirildiği koşullar, siyasi güçlerin benzersizliğine yönelik bir eğilimi haklı çıkarabilir" dedi.[563] Tek tarafın birlik ve gelişme erdemini öven Afrika aydınları ve politikacıları bu konuşmayı tekrarladılar.

Afrika Katolik Kilisesi bile tek parti fikrini küçümsemedi. Aksine, Kongo Leopoldville'in (bugünkü Demokratik Kongo Cumhuriyeti) "Comité daimi des Ordinaires" sinden bir not, "Afrika'nın özlemleri, ulusal güçlerin yoğunlaşmasına ve bu güçlerin kendilerine egzersiz yapmaya çağrıldığı örgütlerin birliğine doğru güçlü

[562] J.-F.Bayart, « La démocratie à l'épreuve de la tradition en Afrique subsaharienne », Pouvoirs 2009/2 (n° 129), s.32

[563]J-R.de Benoist, « L'Église catholique et la question de la construction de l'État-nation en Afrique noire francophone », Présence Africaine 1983/3 (N° 127-128), s.212.

bir şekilde devam ediyor....”[564]. Eğer Piskoposlar tek partiye karşı bir öncül değilse, yine de tehlikelerini gösterirler. 29 Ocak 1959 tarihli Üst Volta Piskoposları’ nın (bugünkü Burkina Faso Cumhuriyeti) Kardinal Zoungrana, "teknik olarak geçerli olan ve insanlığın tüm temel özgürlüklerine saygı gösterilmesi şartıyla ahlaki olarak geçerlidir. Fakat zorluğun başladığı yer burasıdır. Tarih, tek bir tarafın hiçbir zaman tatmin edici bir çözüm getirmediğini kanıtlar. Cotonou Başpiskoposu (Dahomey) Bernardin Gantin de bu durumu paylaştı. 1968'de “Kilise, tek bir partiye karşı gelmez, özellikle demokrasiyi uyumlu ve hızlı bir gelişme şartlarıyla bağdaştırmak isteyen ülkelerimizde (…).” sistematik bir totaliter rejimin tehlikesi[565]".

Bazıları "Parti" sistemi tarafından yaratılabilecek tehlikeleri azaltmak için formüller önermiştir. Yaoundé (Kamerun) başpiskoposu Monsignor Zoa'nın durumu şöyle ifade etmektedir. O, “belirli, sınırlı ve muhalif çıkarları olan çok sayıda etnik grubun varlığında, bir yandan, tüm ulusal güçlerin yakınlaşmasını zorunlu kılmanın mutlak gerekliliğini düşünürsek - zaten çok sınırlı -” dedi. Kalkınma sürecine başlamanın aciliyeti, geniş bir siyasi gruplaşmaya [tek parti] dönüşebilir, ancak amacı ulusal birlik duygusunu telkin etmek olacaktır. Proje: hayatta kalma, ulusal birlik, gelişme. Ancak, bu büyük ulusal çerçeve içerisinde, motivasyon çeşitliliğine, manevi ailelere ve felsefi seçeneklere göre boşluk olacaktır[566]”. Durum ne olursa olsun, yeni Afrika Devletlerinin büyük çoğunluğu tek partili rejimlerin yolunu benimsemiştir.

Bağımsızlığının ilk yıllarında, Dahomey tek partinin kaderinden kaçtı. Partileri 1946, 1961 ve 1963'te gözlemlenen yekpare bir blokta gruplandırma girişimlerinin tümü başarısız oldu. Ancak kısa sürede o dönemdeki Afrika siyasetinin bu ölümcüllüğüne yakalandı[567]. Dahası, ülkenin tarihi ve siyasi gerçekliği, tek parti tezinin

[564]Kongo Leopoldville Olağan Daimi Komitesi’nden Haziran 1962’nin Notu J.R. de Benoist, « L'Église catholique et la question de la construction de l'État-nation en Afrique noire francophone », s.208

[565]Piskoposlar çeşitli belgeler aracılığıyla politikacıların ve halkların dikkatini tek partinin tehlikesine çekmişlerdir: muhalefetin bastırılması, iktidarın kontrolünün yokluğu, politik düşüncenin yoksullaştırılması, nüfusun özgürlüğünün ortadan kalkması, yozlaşma ve liderlerin, ülkenin varlıklarına ve uluslararası barışa verilen zarar. J.R. de Benoist, « L'Église catholique et la question de la construction de l'État-nation en Afrique noire francophone », s.213

[566]Mgr. Jean Zoa (1924-1998), « Réflexions pastorales », Archevêque de Yaoundé, septembre 1965.

[567]Bazı Afrika ülkeleri, çok partili siyaset ilkelerini anayasalarında kabul etmişlerdir. Bununla birlikte, ulusal birliğin ve kalkınmanın aciliyeti adına politik alanda gerçekten uygulanabilir hale getiremediler. Ya alternatif olarak pratik yapmayı imkansız hale getirerek ya da muhalefet partisinin resmi varlığını kabul etmeyerek. Bu 2000 yılına kadar Senegal ya da 1990 yılına kadar Fildişi Sahili'nin durumuydu.

savunucularına cevap verdi. Dahomey'deki çok partili sistem bölgeselleşmeye, siyasi alanın indirgenemez parçalanmasına yol açtı. Her halükarda, genç memurlar, ulusal birliği tehlikeye sokmak için siyasi sahneye müdahale ettiler. Bu süreçte, yeni liderler önce ulus oluşturma programlarını, "Yeni Ulusal Bağımsızlık Politikası" nı tanımladılar, siyasi ideolojilerini, Marksizm-Leninizm'i ilan ettiler ve programlarının ve ideolojilerinin uygulanması için müteakip eylemler önerdiler. Ardından, halkın ve Devrimci Askeri Hükümetin (G.M.R) eylemlerine bilinçli bir şekilde bağlı kalan tüm yurtseverlerin "örgütlenmesi, disipline edilmesi, eğitilmesi" için koşulların yeterince yerine getirildiğini düşünüyorlardı. Vatanseverlerin disiplin ve eğitiminin örgütsel çerçevesi Parti' dir.

Ülkenin adını değiştiren 30 Kasım 1975 tarihli konuşması sayesinde Devlet başkanı, Benin Halk Devrimci Partisi'nin (P.R.P.B) kurulduğunu açıkladı. P.R.P.B yeni bir tür siyasi parti ve tek partiydi. Bir kitle partisi olarak tanımlanan ulusal misyon, "halk kitlelerini örgütlemek, politik ve ideolojik olarak aydınlatmak ve ülkemizin her yerinde öyle disipline etmektir. Sosyalist toplumu söylemek herkes için ve herkes için iyi bir yaşam olacağı bu toplumu bilinçli ve bilimsel olarak yükseltir ve organize eder. " L. Hazoumè bu partinin görevini destekledi. Bu entelektüeller için, "kitlelerin örgütlenmesi ve siyasi eğitimi, güçlü ve cesur bir devrimci partinin doğmasıyla gerçek bir ivme kazanacaktır. Parti ayrıca şu anki bir bağımlılık ve ulusal küçük düşürülme durumunda, neo-sömürgeciliğe karşı savaşmak için yurtsever bir cephenin oluşturulmasına izin vermelidir"[568]. Bu nedenle, Parti'nin eylemiyle kitleler, köylüler ve zanaatkarların yanı sıra askerler, memurlar ve aydınlar yurtseverler tüm çabalarını uyumlu bir şekilde bir araya getirmek ve gerçekten birlik ve devrimci uyum içinde hareket etmek zorunda kaldılar[569]. P.B.P.B.' nin ulusal uyum ve kimlik sorununa verilen somut cevaplar nelerdi?

[568]G.L. Hazoumè, *Idéologie tribaliste et nation en Afrique*, s.154

[569]Bu konuşma, 31 Aralık 1974'te Devlet Başkanının halka açıkladığı vatansever temyiz başvurusunu, "halkımızın düşüncesini ideolojiye dayandırmak için bir araya getirmek" olan Yeni Yıl mesajı üzerine yansıtıyor.

Fransız sosyolog Emile Sicard,[570] tek bir partinin, sömürgecilikten kaynaklanan Afro-Asya ülkelerinde ulus oluşturmadaki rolünün önemi hakkında teori dile getirdi. Ona göre, "iç, içten ve bu nedenle gerçek ulus kurma", [tek] Parti çerçevesinde gerçekleşiyor. Yapım aşamasında olan bu ülkelerin hepsinde, Parti kendisini az çok yapılandırılmış bir sosyo-kültürel grup kümesi olarak sunar. Aynı zamanda, eski milletlerde var olan parti modeli üzerine modellenmiştir. Bu nedenle, kendisini hem eşzamanlı hem de geleneğin altında yatan etnik ya da dini grupların desteği olarak sunar. Sonuç olarak, "Parti" geleneksel bir topluluk temelinde yapılandırılmıştır, ancak Avrupa'da olduğu gibi bireysel ve resmi olarak yapılandırılmış bir görünüme sahiptir. Geleneğinde kendisini kökten çifte bakış açısı ve aynı zamanda bu geleneği reddetmek veya uyarlamaktı. Görünüşe göre dışardan yapılandırılmış Partinin, bölgeye genişletilmiş etnik türünün iç gerçekliğiyle çifte görünüşü, Partiyi ulus inşasının temel unsurlarından biri yapar. Ulusal olan bu Parti, kendilerini etnik veya bölgesel olarak gösterecek taraflarını şiddetle reddeder: Etnisite veya bölgeselcilik, yalnızca ulus inşasına katkıda bulunan Parti içinde gerçekleşir.

Tek Devletin bu Devletlerde bu tür bir rolünü kabul etmekte tereddüt ne olursa olsun, partinin birliğinin hem Devlet inşasının hem de ulus inşasının bir gereği olarak ortaya çıktığını savundu. Sık sık resmi parti niteliği olmasına rağmen aynı zamanda farklı gruplarının birlikteliğine rağmen, sadece birçok durumda temsil ettiği; ideolojisinin sık sık zayıf olmasına rağmen, zorlukla ulusal varlığına ve yerel liderlerin olmamasına rağmen, ideolojinin bulunmamasına rağmen, nadiren demokratik ve sıklıkla otoriter nitelikte olmasına rağmen, Parti, Devletle bağlantılı olarak, milletin günlük inşasına en somut biçimde katkıda bulunabilir. Çünkü kademeli olarak bile, etno-din ile siyaset arasında bir ayrılık getiriyor; kendisini milletlerin ve kabile gruplarının bölünmelerine karşı sunar; Ulusal bir politik ideolojinin ortaya çıkmasını kolaylaştırır. Son olarak, dış çerçeveyi taşıyan Devlet ile birlikte, inşa edilen ulus için bir iç çerçeve görevi görecektir[571].

[570]E. Sicard, « Essai d'analyse des éléments principaux des constructions nationales actuelles », L'Année sociologique (1940/1948-), Troisième série, Vol. 18 (1967), ss. 17-71

[571]E. Sicard, « Essai d'analyse des éléments principaux des constructions nationales actuelles », ss.68-69

Benin düzeyinde, 26 Ağustos 1977 Anayasası, P.P.P.B' nin rolü ve G.M.R' nin ulus inşası lehindeki hedeflerini vurgulamaktadır. İlk olarak, 3. madde, "Benin Halk Cumhuriyeti'nin birleşmiş çok uluslu bir devlet olduğunu belirlemektedir. Bütün milletlerden hak ve görevler eşittir. Sendikalarını pekiştirmek ve geliştirmek, devlete adil bir milliyet politikası ve bölgesel denge politikası yoluyla her birinde birlikteliklerinin tam olarak gelişmesini sağlayan kutsal bir görevdir. Her türlü bölgeselcilik kesinlikle yasaktır. Bütün milletlerden sözlü ve yazılı dillerini kullanma ve kendi kültürlerini geliştirme özgürlüğü vardır. Devlet, azgelişmiş bölgelerde yaşayan milletlere tüm ülkenin ekonomik ve kültürel seviyesine ulaşmalarında aktif olarak yardımcı olmaktadır." Bu niyetlerle, askeri rejim seleflerinin başarısız olduğu yerlerde başarılı olmayı hedefliyordu. Eski rejimlerden keskin bir şekilde kopan daha pratik bir anayasal metni kabul etti. Kolonizasyondan miras kalan Jacobinizm'e inancını ilan eden önceki Anayasaların aksine, G.M.R., savaştığını iddia ettiği geçmiş rejimlerin özelliği olan bölgeselliği "katı bir şekilde" yasakladı. Böylece, devrimci hükümet ulus birliğinin konsolidasyonunu ve gelişmesini kutsal bir görev haline getirdi. Her sosyo-kültürel gruba kültürünün tadını çıkarma özgürlüğünü sağlamıştır. Bu birliğin temeli yalnızca "ulusal politika ve bölgesel denge" idi. Devletin kültürel ve ekonomik olarak yoksun bırakılmış «milliyetlere» aktif yardımı bu adaleti ortaya koymaktadır. Bu nedenle, "geri kalmışlıklarını" aşabilirler ve genel ulusal gelişim seviyesine ulaşabilirlerdi.

Parti söz konusu olduğunda, Anayasa, Tek Tarafa Parti Devletinin statüsünü verdi. Bu yüzden, P.R.P.B devletin öncüsü oldu. Devlet iktidarının tüm işlevsel ve karar verici organik alanına müdahale etti. Benin Halk Cumhuriyeti'nin 4. maddesinde "Benin Halk Cumhuriyeti'ndeki ulusal sosyal yaşamın tüm faaliyetleri, Benin Halk Devrimci Partisi'nin temel lideri olan Benin Halk Devrimi ve Devriminin merkezi liderliği altında bu şekilde [sosyalizm] düzenlenir"[572]. Kısacası Parti siyasi dürtünün merkeziydi. Bu nedenle, "Benin halkının ulusal mücadelesinde kendilerini tamamen ve kesin olarak yabancı hakimiyetten kurtarması ve halk eşitlik demokrasisi, refah

[572]Halkın Benin Devrimci Partisi'nin Durumu (P.R.P.B.), madde 4, al. 2

sosyal barış ilkeleri temelinde bir toplum inşa etmesinin en üst düzey siyasi örgütü Marksizm-Leninizm"dir.

Sonuç olarak, tüm siyasi kararlar Merkez Komitesinin en önemlisi olduğu varsayılan yapılarıyla Parti içinde alınmaktadır. Aslında, devlet pozisyonları veya Parti yapılarının üyelerinin atanması için yapılacak seçimler "bölgesel denge" politikasına göre yapıldı. Nitekim, Parti Siyasi Bürosu, Devrim Merkez Komitesi ve Ulusal Yürütme Konseyi[573], ülkenin altı vilayetinin bilimsel bir karışımı temelinde kuruldu. Bu şekilde her il, Devlet içerisindeki belirlenmiş temsilcileri aracılığıyla Devlet gücünün yönetimi ile ilişkilendirildi. Devletin diğer organlarına gelince, Taraflar tüzüğünün 5. Maddesi "halkın gücünü, geniş ulusal birlik politikasını yansıtan temsilci organları aracılığıyla kullanmalarını" sağlamıştır. Bu temsilci organlar, Ulusal Devrim Meclisi (A.N.R) ve Yerel Devrim Meclisleri (C.R.L) çeşitli düzeylerdedir[574]. Ulusal Devrimci Meclis'te, Devlet iktidarının[575] en üst organı olan Halk Komiserleri (milletvekilleri), İl' in alt bölgesi olan İlçeler tarafından seçildi. Kırsal bölgeleri temsil etmek için, nüfus ilçe başına bir tane olan seksen altı (86) komisyon üyesi seçti. Böylece, etnik köken ve bölgeselcilik meseleleri, partinin gözetimi altında ilçe ve il düzeyinde sınırlandırılmıştır.

Ayrıca, "düşüncelerimizi birleştir" sloganının gerçekleşmesi, devrimci hükümeti sivil toplum hareketlerini partiye tabi kılmaya itti. Sendikalaşma hareketlerinin birliği 1974 yılında, 1975'ten beri Benin İşçileri Sendikası Ulusal Birliği (U.N.S.T.B.) olan Ulusal Dahomey İşçileri Sendikası Birliği'nin (U.N.S.T.D) kurulmasıyla sağlandı. Benzer şekilde, tek bir gençlik hareketi, Benin Devrimci Gençlik Örgütü (O.J.R.B) ve tek bir kadın hareketi, Benin Devrimci Kadın Örgütü (O.F.R.B) oluşturuldu. Aynı sendika ruhu içinde, hükümet birleşik bir öğrenci hareketi, Dahomey Öğrencilerinin Genel Birliği'ni (U.G.E.E.D) kurdu. Böylece Ulusal Yurtsever Gençlik Birliği (L.N.J.P)

[573]Partinin Siyasi Bürosu (B.P.P), Devrim Merkez Komitesi (C.C.R) ve Ulusal Yürütme Konseyi (C.E.N), devrimci rejimin en büyük siyasi organlarıdır. Ulusal Yürütme Konseyi en büyük organdır. Cumhurbaşkanı, Bakanlar, İl Valileri vb. Bir araya getirir.
[574]Yerel Devrim Konseyleri, iller ve köyler için İl Devrim Konseyi (C.P.R), Bölge Devrim Konseyi (C.R.D), Devrim Komün Konseyi (C.C.R), Yerel Devrim Konseyi (C.R.L) 'den oluşmaktaydı.
[575]26 Ağustos 1977 tarihli Anayasa'nın 30. Maddesi.

doğdu. Bir "Birlik Kongresi" nin organizasyonu, 1974'te Birleşik Anti-emperyalist Dahomey Gençliği'nin (J.U.D) oluşturulmasına yol açtı.

Nihayetinde, Devrimci Askeri Hükümeti (G.M.R.), ulus inşası ve Benin halkları arasında birliğin gerçekleştirilmesi için alınacak önlemlerin bir cephanesini uygulamaya koymuştur. Hem kurucu hem de kimlikçi olan bu projeleri, şüphesiz sosyalist ideolojinin pankartı olan Benin Halk Devrimci Partisi'nin (P.R.P.B) gözetiminde eylem birliğinden geçti. İddiasını başardı mı? Ulus inşa etme projesi sonsuz bir yolculuk olmaya devam ediyordu.

SONUÇ

Araştırma çalışmamızın amacı, Benin'deki ulusal kimlik kurma sürecinin yansımasıdır. Başka bir deyişle kendimizi tarihsel alandan ve onu oluşturan çeşitli sosyo-kültürel gruplar tarafından Benin'in "Ulus-Devlet" olarak tanımlamanın sosyal ve politik süreçlerinin kökenine inmeyi hedefliyoruz. Analizde, modern anlamda Benin'de ulus fikrinin ortaya çıkmasının, öncelikle Fransız sömürgeciliğinin bir sonucu olduğu anlaşılmaktadır. Aslında bu şu anki Benin Cumhuriyeti topraklarının oluşturulduğu sömürge eylemi sayesindedir. Fransız sömürgeci iktidarları, antlaşmaları, dostluk anlaşmaları ve savaşları yoluyla bu alanda var olan tüm farklı sosyo-politik örgütler üzerindeki egemenliğini kurmayı başardı. Böylece, tek tek ve ateş gücü sayesinde sömürgeci, Porto-Novo, Danxomè, Parakou, Nikki ve diğerlerinin büyük krallıklarını fethetti. En örgütlü yerler düştükten sonra zayıf olanların yalnızca kendilerini teslim etmesi gerekiyordu. Bu farklı sosyo-politik yerler, 1894'ten itibaren Dahomey kolonisi olarak adlandırılan bir vücuda entegre edildi. Bu yerlerin fethini ise bu yerlerin yeniden örgütlenmesi izledi. İdari asimilasyon isteği ile Fransız sömürgeci genel olarak Afrika sömürgelerine yeni bir yönetim sistemi getirdi. Sömürgelerde meydana gelen idari sorun bir yapısızlaştırma ve bunun sayesinde yeniden yapılanma projesiydi. İlk olarak sömürge sistemi, geleneksel makamları yetki ve ayrıcalıklarından mahrum etti. Bu tasfiyenin sömürgeleştirmeden önce Afrika toplumlarının siyasi yaşamını yöneten kurumları yok etme veya derinden değiştirme etkisi vardı. Bununla birlikte birçok durumda sömürge yönetimi yeni yönetim sistemini eski yönetim yapılarının dokusu üzerine yerleştirmiştir. Çünkü personel eksikliği ve özellikle sömürgeleştirilmiş yerli halklar üzerindeki egemenliğini ve meşruiyetini tesis etmek için sömürgecinin, bu toplulukların büyük önem vermeye devam ettiği geleneksel şefliğe ihtiyacı vardı. Sömürgelerde yönetim, büyükşehir yönetiminin bir devamı olarak kendini gösterdi. Paris'ten gelen bütün direktifler tek bir idari çerçeve uygulayarak, sömürgeci bütün sömürgeleştirilmiş kültürel grupları

aynı bölgede yaşamaya zorladı. Üniter yönetim anlayışıyla etnik alanların ve hatta bölgelerin ötesine geçen yeni bir çerçeve oluşturdu. Böylece bölge entegrasyonunu kolaylaştırdı.

Bölgesel entegrasyonun bir diğer faktörü, bölgesel pazarları birleştiren bir ulusal pazarın oluşturulması olmuştur. Eskiden etno-kültürel sınırlarla çevrili olan ekonomik alanlar diğer insanlara açıktı. Sömürge yönetimi, ürünlerin bir bölgeden diğerine geçişini destekleyen tarım fuarlarının organizasyonu için uygun koşullar yarattı. Ancak, ulusal pazar her şeyden önce Fransa'nın ihtiyaçlarına yönelik dışa dönük bir pazardır. Ticaret ekonomisi bağlamında kültürel tercih, Paris'in kendi ekonomisinin refahı için ihtiyaç duyduğu ürünlerle uyumluydu. Bununla birlikte, kolonide para, vergiler, ticaret ve ticari ürünler yoluyla yeni bir kapitalist üretim tarzının getirilmesi, daha önce birbiriyle görmezden gelen veya birbiriyle çok az ilişkisi olan halkları bir araya getirdi. Farklı ekonomik bölgelerin temasa geçmesi, nüfusların karışmasını destekledi. Ekonomik pazar ayrıca alışkanlıkların, kültür unsurlarının değiştirildiği bir kültürel pazardı; hoşgörü ve birlikte yaşamaya gayret edildi.

Süregelen entegrasyon süreci özellikle kültürleşme olgusu ile vurgulanacaktır. "Sömürge durumu" kültürlerarası rekabetlerin hafifletilmesine yardımcı olduğundan, ekonomik kaygılar giderek politik sorunlardan daha öncelikli hale geldi. Sömürge bölgesinin tamamı şimdi ekonomik mallar için birleşik Pazar konumundadır. Bu amaçla, aynı zamanda küresel bir işgücü piyasası haline gelir, dolayısıyla sosyal temaslar için bir çerçeve haline de gelmiştir. Bu işgücü piyasaları, Cotonou, Porto-Novo gibi şehir yığınlarında ve orta veya kuzey şehirlerde daha az miktarda yoğunlaşmıştır. Bunun nedeni, modern ekonomik araçların gelişimini yaşamış olmalarıdır. İşe erişim, çeşitli etnik grupların kentlere göç akışını kuruttu. Kırsal göç, genç işçilerin kendi etnik gruplarının sınırlarını aşmasına izin verdi. Sonuç olarak, "sömürge güvenliği rejimi" kentsel alanlarda ekonomik altyapıların göreceli gelişimi ve onları izleyen kırsal göç şehirlerin demografik büyümesine yol açmıştır. Bu faktörler, halklar arasında kültürlerin karışmasına neden olmuştur. Buna kültürleşme olgusu diyebiliriz

Sömürge sisteminin üstünlüğü ve bunun sonucu olarak kapitalizm, sömürgeleştirilmiş nüfuslar için önemli sosyo-ekonomik sonuçlara yol açtı. Ekonomik açıdan, Fransız ve Batılı şirketler bölgeye hakim oldu. Büyük sömürge şirketleri kendilerini ulusal pazarda yerel tüccarların zararına yaydı. Bu sömürge firmaları ithalat-ihracata hükmediyor olsa da, yerli tüccarların köylerde ürün toplama ve dağıtmasına izin verildi. Ticari paylarının önemli ölçüde azalmasına rağmen, yerel girişimciler sömürge idaresi tarafından gerçekleştirilen sinsi bir mali saldırıdan muzdarip olmuşlardı. Aynı zamanda, aydınlar seviyesindeki durum da o kadar iyi değildi. Sömürge idaresi, aydınların nüfus üzerindeki artan etkilerini azaltmak için onları onur meselesi haline getirdi. Daha kötüsü, ülkelerinin siyasi yaşamına katılmak için isteklerini kısıtlamaya çalışıyordu. Bununla birlikte, kırsal alanlarda, yerli halklar yalnızca sömürge gerçekliğinin mali, idari ve ekonomik kısıtlarını elinde bulundurmaktadır. Kapitalist sosyal ilişkiler ve Roma hukukuna dayanan hukuki bir anlayışın uygulanması temel olarak geleneksel toplumları değiştirmiştir. Parasallaştırma, vergilendirme ve ücretli emek sayesinde köylüler Batı kapitalizminin bir parçası olurlar. Nihayetinde, sömürgecinin hukukuna sunulan ortak ibadet ve kattığı baskı, sömürgeciliğin ruhunun birliğine yol açtı. Sömürgeci tahakkümün ağırlığı, nihayetinde sömürgeleştirilenlerin hepsinde acı çeken psişik bir topluluk yaratmıştır. Aynı zamanda, sömürgeci tarafından inşa edilen bölgesel çerçeveye alışmaya başladılar. Aksi takdirde bunu yaşıyorlardı. Tüm bu dönüşümler giderek topluluk fikrine ve dolayısıyla tüm sömürgeleştirilenler arasında ulus fikrine yol açtı.

Yukarıda belirtilen faktörlerin yanı sıra, sömürgeci, etnik grupların ötesindeki bir topluma ait olma fikrine uygun kültürel unsurları da tanıtmaktadır. Mesela, birleştirici bir unsur haline gelen Hristiyanlığın durumu budur. Bireyleri sosyo-kültürel kökenlerine bakmadan birleştirir. Gerçekten de, Hristiyan dini etnik grupların ötesine geçen bir dayanışma alanı geliştirmiştir. Yücelttikleri kardeşlik, ayrımcılığa uğramadan tüm insanlara uzanıyor. Yerel bir din adamlığının oluşumu, Hristiyanlığın milliyetçi karakterini vurguladı. Dönüşümler ayrıca yeni ulusal toplumu yansıtan bir modern elit sınıf oluşturdu. Öte yandan, Fransız dili sömürgecinin ortaya çıkardığı, ulusun hayali lehine olan başka bir kültürel unsurdu. İdari ve öğretici bir dil haline gelen Fransız dili, sınırlı sayıda yerel lehçeye sahip çeşitli etnik gruplar arasında bir

bağlantı olarak sunulmaktadır. İronik olarak, sömürgecinin ortaya çıkardığı kültürel unsurlar, yerli kültürel unsurlardan çok hayali olan ulusları taşıyor gibi görünüyor.

Bununla birlikte, yukarıda belirtilen bölgesel entegrasyon faktörlerinin, millet kurmak için sömürgeci tarafından sömürgelere kasıtlı olarak girmediğine dikkat edilmelidir. Aksine, sömürge politikası, iktidar güçlerinin iyi bilinen bir kuralına dayanıyordu: *divide et impera*. Sömürgeciler, Dahomey kolonisinde ulus inşasının tersi yönünde giden birçok idari eylem başlattı. Sömürge sınırlarının izlenmesi sosyo-kültürel grupları veya kültürel alanları dikkate almamıştır. Çeşitli etnik gruplar kendilerini aynı sömürge bölgesinde bulmuşlar. Ancak, bu gruplar genellikle birbirlerini görmezden geldiler veya Avrupa'ya girmeden önce birbirleriyle çok az ilişki kurdular. Sonuç olarak, aynı topraklarda bir arada bulunmaları zordur ve ortak ait olma fikrini etkiler. Öte yandan, çoğu farklı sömürge güçleri tarafından yönetilen farklı bölgelerde birkaç kültürel grup dört parçaya bölündü. Bu sosyal gruplara dahil olanlar, belirli bir bölgeye tamamen entegre olduğunu hissetmekte zorlanıyor. Ortaya çıkan gözyaşı hissi ulus hayali için zararlıdır. Çünkü halklar kimlik seçimi zorluğu ile karşı karşıyadır. Benzer şekilde, bu durum, soy ve kültür birlikteliği olduğu halde herhangi bir devletin sınırları dışında yer alan halk ile söz konusu devletin birleşmesi fikri riskleri açık olduğu için, Devletlerin toprak bütünlüğü için potansiyel bir tehdit oluşturmaktadır.

Dahası, sömürge yönetimi tarafından uygulanan "ırk politikası" ulusun hayali için en zararlı etkenlerden biriydi. Gerçekten de, sömürge sistemi mevcut geleneksel yapıları yok ederek etnik gerçeğe dayanan bir idare kurdu. Bu politika, bazı krallıkların sömürgeci işgalinden önceki yüzyıllar boyunca fethedilen topraklardaki bütünleşme çabalarını mahvetti. Bu, özellikle Danxome krallığının durumuydu. Irk politikası, yeni ortaya çıkan yeni bölge toplumu pahasına etnik köken duygusunu meşrulaştırmanın etkisine sahipti. Halkların sömürgeci tarafından ayrılma politikası, sömürgeci topraklarının dengesiz gelişimi ile güçlendirildi. Sömürgenin getirdiği altyapı ve "yeni mallar" çoğu koloninin güneyinde yoğunlaştı, bu da sömürge için faydalı bölge oldu. Gerçekten de koloninin bu bölümünde Fransız işgalci ekonomik ihtiyaçları için gerekli ürünleri buldu. Sadece kademeli olarak kuzey bölgeleri endişeliydi. O andan itibaren, sömürgenin "gelişimindeki" bu eşitsizlik bölgeler arasındaki farklılıkların bir dizi gerçekliğine yol açtı. Sömürgeciler, sömürülen halkları daha da bölmek için tarihsel

olarak var olanlara ek olarak yarattığı farklılıkları kullandı. İdarenin bu uygulaması, halkların bir bölge topluluğuna ait olma hissini desteklemedi.

Bununla birlikte, toplum sömürgeleşmeyi kademeli olarak benimsemiştir. Sömürge sistemi, kendi amaçları için, entelektüel sınıfı etnik kökene dayanan yeni ait topluluktan haberdar olan yerel bir burjuvazinin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu sosyal sınıfın öğelerine "Evrimleşmiş" denir. Yani Avrupa medeniyetinde evrimleşenler; bu nedenle, diğer sömürgeleştirilmiş halklardan üstündürler. Bu aydınlar tarafından geliştirilen milliyetçilik, ulusal farkındalığın kaynağı olmuştur. Seçkinlerin milliyetçiliği, ilk önce geleneksel toplumların yabancı işgallere karşı direnişinin bir devamıydı. Bu milliyetçilik sömürge düzeninin reddine dayanıyordu. Ülkelerinin kurtuluşunu talep etmek için Béhanzin, Kaba, Bio Guera vb. gibi emperyalizme direnç figürlerine güvendi. Bu milliyetçiliğin en büyük tezahürü 1920'lerde bağımsızlık talebi oldu. Ancak, "evrimleşmiş" olanların arasında bir başka tür milliyetçilik doğdu. Eylem, önceki yöntemlerden olduğu gibi uzaklaştı. Aslında, kolonileşmeye karşı ilk direnç genel anlamda acımasızca bir girişimdi. Amacı sömürge projesini yenmekti. Oysa seçkinlerin milliyetçiliği sömürgeci gerçeğin kabulüne dayanıyordu. Gerçekten de, sömürgeciliğin uzun yıllık doğasını gerçekleştiren bu seçkinler, bu uğraşları seçti. Bu nedenle sömürgecinin temelinde aydınların savaşacağı yer olarak görülmektedir. Bu zorluğun temeli yasaldır. Yöntemleri demokratik taleplerin yolundan ilham alıyordu: gazetelerde sömürgecilerin kötüye kullanılmasının ihmal edilmesi ve demokratik hakların tanınması mücadelesi gibi. Bu tür milliyetçilik “milli hareket” olarak belirlenmiştir. Asimilatif milliyetçilik olarak tanımlanıyor. Ancak, ne daha az milliyetçilik ne de daha fazla bir milliyetçilik değildir. Çünkü Dahomey seçkinlerinin Fransa'ya bağlanması, ülkesinin ve ulus inşasının bağımsızlığı için mücadeleden vazgeçtiği anlamına gelmiyordu.

Kanıt olarak, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Fransız sömürge imparatorluğundaki reformlar, “evrimleşmiş” milliyetçiliğin gücünü gösterme fırsatı sağladı. 1945'ten bu yana Paris'teki çeşitli kurucu ve yasama meclislerinde sömürgelerin temsilcilerinin seçilmesi, sömürgeci düzeni ortadan kaldırmak için milliyetçi seferberliklere yol açtı. Çeşitli seçimler, bir yandan yerel elitler arasında, diğer yandan da farklı toplumlar ve toplum katmanları arasında güçlü bir birliktelik anlarıydı. Bu seçimlerin yarattığı

vatanseverlik ateşi, ulus toplumu fikrinin kök salmasına katkıda bulundu. Kitlelerin siyasal alana katılımı, halkın vatandaşlık haklarından yararlanmalarını sağlayan genel oy hakkıyla güçlendirilmiş olması, bu milli duyguya popüler bir karakter kazandırdı. Seçim dönemleri, güçlü bir ulusal duygu ile karakterize edildi. Örgütsel çabalar, 1946'da Dahomeylilerin büyük çoğunluğunu bir araya getiren bir siyasi partinin kurulmasına neden oldu: Dahomey İlerici Birliği (U.P.D.). Bu parti, ulusal birliğin sembolü olarak sunulmuştur. Bununla birlikte, UPD tarafından sembolize edilen ulusal birlik, kişisel hırslar ve çıkar çatışmaları kakofonisine dayanamadı. UPD' nin dejenerasyonu, bağımsızlığına kadar Dahomey'i karakterize eden etno-bölgesel birçok partililiğe yol açtı. Böylece, üç siyasi parti, her biri belirli bir bölgeyi temsil eden Dahomey'deki siyasi meşruiyeti paylaştı. Bu siyasi partilerin her biri, ilgili her bölgeden bir lider ile de bağlantılıdır. Bunu izleyen siyasal sınıfın parçalanması bir kez daha birlik krizi yarattı. İnsanların bölgelerine ve/veya etnik gruplarına, ulusla özdeşleşmelerinin zararına bağlılığını güçlendirmiştir. Dahomey' in bağımsızlığına sahip olması siyasi parçalanmanın bu koşullarındadır.

1960'da Dahomey'in bağımsızlığa katılımı, ulusal kimlik inşası için özel bir fırsat sundu. Nitekim aydınların ve halkların üstlendiği milliyetçi mücadeleler, ulusun varlığını tanımak değil inşa etmek niyetindeydi. Bu anlamda, Dahomey'in yeni siyasi liderlerinin ilk hareketi, sömürgecilikten devralınan sınırların birleştirilmesi olmuştur. Sömürge mirasının sorumluluğunu almak gönüllü bir politikaydı. Bu bölgesel alanlar, yeni ulusun inşa edileceği zorlu bölgeler olarak kabul edildi. İşte o zaman devletin rolü devreye girer. Devlet, farklı olanların egemen olduğu birliği kurarak temsillerin alanını ve hiyerarşisini düzenler. Bu amaçla, tüm toplulukların gerçek entegrasyon politikalarını uygular. Nüfusun ulus inşasının aktörleri olarak bütünleşmesi, bu halkların Devleti uygun hale getirmesini gerektirir. Sömürge sonrası devletlerin ulus inşası lehine politikası, ulusal işaretler ve semboller oluşturmak olmuştur: bayrak, milli marş, arma vb. Aynı şekilde, kimlik inşası ortak hafızanın gerçekleştirilmesine yol açmıştır. Ulusal bayramlar tanımlanır ve ulusal kahramanlar belirlenir. Kurumlar inşa edildi, yeniden yapıldı ve yeniden adlandırıldı. Bu semboller, Dahomey Eyaleti halkını oluşturan tüm sosyokültürel grupların kendilerini tanımlayacağı ortak bir miras teşkil eder. Nesilden nesile aktarılabilir ortak mirası temsil ederler.

Ayrıca, ulusal birlik kurumsallaştırıldı. Siyasi aktörler düzeyinde ve cumhuriyetin tüm kurumlarında norm haline geldi. Adına tek bir gerçek veya hukukun tarafları kurulmuş oldu. Ayrıca, ordunun siyasi alanda birden fazla defa müdahale ettiği de söylendi. Devlet askeri ve sivil darbelerinin neden olduğu bu kırılmalar, cumhuriyet kurumlarının istikrarsızlığı yarattı. On yıllık bir bağımsızlıkta, Dahomey beş başarılı darbe yaşadı. Devletin başında 10 başkan birbirinin yerine geçti. Krizin zirvesinde, Başkanlık Konseyi aracılığıyla özel bir çözüm bulundu. Uygulamada, rakip üç siyasi lider arasında dönen bir cumhurbaşkanlığıydı: Apithy, Maga ve Ahomandégbé. 1970'den itibaren her lider iki yıl boyunca bu cumhuriyetin cumhurbaşkanı olarak seçildi. Bununla birlikte, bu liderler arasındaki işbirliğinin zorlukları, Başkanlık Konseyi'nin kurumunu eski hale getirmiştir. Ulus inşası için sıkıntı dönemiydi. Çok övgüye değer bir ulusal birlik, her liderin etrafında gerçekleştirdiği savaşlarla zayıfladı. Yarattığı zararlı siyasi durum, bir grup genç subayı "evi temizlemek" için siyasi gücü ele geçirmeye karar verdi.

Genç askerlerin siyasi sahneye müdahalesi Dahomey'de yeni bir ulusal kimlik inşası dönemi açıyor. Görülebileceği gibi, ordunun siyasetteki bozulmasının sebepleri, sivil liderlerin ülkenin iyi şekilde yönetimi için anlaşamadıkları açıktı. Bu amaçla, genç darbeciler Dahomey halkına "gerçekten yeni bir şafak ümidi" vereceklerine söz verdi. Teşvik ettikleri yeni rejim devrimcidir. Önceki rejimlerle kopma mantığının bir parçasıdır. Devrimci hükümetin yeni kurumlar kurması için iki yıl yeterliydi. Ordunun iktidara yeniden başlama döneminin en önemli siyasi gerçeği, darbeden birkaç gün sonra yapılan Açılış Konuşmasıydı. Yeni Devlet Başkanı Kaptan Mathieu Kerekou'nun bu ilk resmi adresi, kendisini "kendini silme" politik manifestosu olarak sundu. Ülkenin gerçek bir bağımsızlığı için Dahomey'in yaşamının tüm alanlarında hükümetin büyük projelerini çağrıştırıyor. Ekonomik planda rejim, ticari ve ulaştırma devrelerini Dahomey'in münhasır çıkarlarına göre yeniden düzenlemeyi hedefledi. Bu dönem, Devletin mali, ekonomik ve idari sektörlerdeki işlerinin yönetiminin sistematik bir şekilde kontrol edilmesi yoluyla Devlet'in varlığının güçlendirilmesiyle dikkat çekmiştir.

Ancak, bu ilk iki yıl süregelen ülke yönetimi zaten devrimci ve çoğunlukla milliyetçiydi. Ülke, siyasi rejimin değişmesiyle gerçekten devrimci bir iz alıyor.

Askeri iktidarın gelişinin ikinci yıldönümünde 30 Kasım 1974'te yapılan konuşma, diğerleri arasında, ideolojik değişime adanmıştı. Bundan sonra, sosyalist ideoloji, ulusal kimlik inşası için seçilen yol oldu. Felsefesi Marksizm-Leninizm idi. Cumhurbaşkanı Kérékou için, sosyalist yoldan ülkenin ulusal saygınlıkta ve hızlı bir şekilde gelişmesi mümkün değildi. Yeni ideolojinin her ne pahasına olursa olsun ulusal uyumu araştırması gerekiyor.

Somut olarak, ulusal kimlik anlamında, askeri rejim belirli sayıda eylemde bulundu. Ekonomik milliyetçilik iki yıl önce başladı, güçlendi. Ek olarak, savunduğu idari reformda idari personelin bölgeselleşmesinden kopma öngörülmektedir. Aslında, bir idari bölgenin yönetimini toprağın bir oğluna emanet etmekten ibaret olan idari bölgeselcilik, ulus birliği üzerinde bir engel oluşturdu. Benzer şekilde, yeni milliyetçi ideoloji, sendika, gençlik ve kadın hareketleri gibi sivil toplum kuruluşlarının standartlaştırılmasını gerektiriyordu. Ancak ulus bilinç anlamında en büyük projesi Kültür Devrimi oldu. Rejimin amacı, ülkesini uyumlu bir şekilde geliştirebilecek, politik olarak bilinçli, sorumlu ve yeni tipte bir vatandaş yaratmak ve içinde yaşayan halkların birliği için çalışmaktı. Bu Kültür Devrimi, eğitim sisteminin reformu ile başladı. Hükümet, yönelimi ve içeriği kalkınma ve ulusal bağımsızlık şartlarına uygun olan yapılar ve öğretim kurmayı kararlaştırdı. "Yeni Okul" olarak bilinen bu reform, bir vatandaşın ve anavatanlarının sorunlarının bilincinde olan bir politikacının eğitimini sağlamak için yapıldı. O zaman zihniyet reformu da inançlar ile ilgiliydi. Resmen, ulusal kültürün rehabilitasyonunu hedef aldı. Aslında, ideolojik inanç lehine içsel inançlardan mahrum bırakıldı. Hatta kötülük kuvveti olarak adlandırılan geleneksel feodalizme karşı mücadele ederek cadı avına bile maruz kaldı.

Aynı ulusal kimlik arayışı mantığında, özgünlük politikası uygulanmıştır. Bu politika, 1970'lerde eski Zaire (şu anda Kongo Demokratik Cumhuriyeti) başkanı Mobutu Sese Seko'nun başkanı tarafından Afrika'da başlatıldı. Afrika ülkelerinin içsel gerçekliklerine göre Afrika ülkelerinin gelişmesini savundu. Kendisini Afrika'da Batılı sömürgeciler tarafından getirilen kültürel asimilasyon politikasına bir alternatif olarak sundu. Özgünlük politikası önce giyim davranışındaki değişiklik ile Dahomey'de uygulandı. Daha sonra ülke isminin değişmesiyle daha da anlamlandı. 30 Kasım 1975'ten itibaren Dahomey Benin oldu. Devrimci hükümet için Atlantik kıyısındaki

eski bir krallık olan Benin, otantik Afrika dehasının eserini temsil ediyordu. Adından farklı olarak, ülkeye verilen Dahomey ismi sömürgeci bir girişimdi. Olabildiği gibi, Benin ismi tarafsız olma imtiyazına sahiptir. Bu reform, askeri rejimin başlattığı reformların en belirgin noktalarından birini temsil ediyordu. Aynı zamanda, Dahomey liderlerinin bağımsızlıktan bu yana ulusal kimlik arayışlarında ortaya koydukları bütün dönüşümlerin en belirgin eylemi olarak ortaya çıkıyor. Ülke isminin değişmesinin yanı sıra, çok erken parti-devlet olan tek bir partinin, Benin Halk Devrim Partisi'nin (P.R.P.B.) yaratıldığına dikkat etmeliyiz. Bu parti ulus inşasının mükemmellik aracı olarak kabul edildi. Gerçekten de, partinin görevi farklılıkları aşmak ve ülkenin bütün oğullarını ortak bir potada bir araya getirmektir. Ulus birliğinde merkezkaç kuvvetlerine karşı bir kalkan görevi görür. Bundan böyle, herhangi bir rekabet içinde faaliyet göstermek zorunda kaldı, bu yüzden ulusal toplumu korudu.

1894'de Dahomey kolonisinin kurulmasından bu yana başlayan kimlik oluşturma süreci göz önüne alındığında, Benin'deki ulusal kimliğin çağdaş gerçekliği nedir? Sömürgeciliğin, sömürgeleştirilmiş toplumlarda köklü değişiklikler getirdiği gözlemlenmelidir. Bu dönüşümler, yerli halkların düzeyinde çeşitli kimlik seviyeleri ortaya çıkarmıştır. Bu tanımlama kategorileri arasında aile, sosyal sınıf, din, bölge vb. bulunmaktadır. Bu farklı tanımlama dereceleri, genellikle ulusun hayali için zararlı olanı dahil etme ve hariç tutma faktörleri olmuştur. Benin'de, genel olarak, kimlik seviyeleri iki kimlik kategorisinde toplanabilir: Taban topluluğunu temsil eden etnik grup ve tutkusu etnik grupları bütünleştirmek olan millet ya da ulus topluluğu. Benin'de ulusal kimlik konusu, bu iki toplumsal gerçeklik (etnik köken ve millet) arasındaki diyalektik ilişki ile yakından bağlantılıdır. Kimse ulusa karşı çıkmaz, ancak etnik dayanışma, ulusal dayanışma işe yaramaz hale gelene kadar güçlü olmadığı sürece hayatta kalır. Ulusal dayanışma değişkeni ile karşı karşıya kalan insanlar etnik dayanışmaya sığınıyorlar. Öte yandan, etnik gruplar üyeliğinin refahı için Devletin kaynaklarını harekete geçirme niyetindedir. Etnik hayatta kalmanın tarihsel faktörleri, dekolonizasyon sürecinden ve kalkınma politikalarının uygulanmamasından kaynaklanan siyasi liderliğin tutarsızlığıdır. Sömürgecilik süreci, seçmenleri harekete geçirme aracı etnik köken kullanımı olan siyasal bir sınıfın ortaya çıkmasını destekledi. Aynı zamanda, bu siyasi sınıf cumhuriyetçi, eşitlik ve demokrasi ideallerini

de savunuyor. Kalkınma politikalarının uygulanmasındaki başarısızlıklar yönetici sınıfların etnik çelişkileri bir gerekçe olarak manipüle etmesine yol açmıştır. Sonuç olarak, Benin'de, etnik ve ulusal iki kimlik kategorisi tamamlayıcı niteliktedir.

Bu nedenle, sömürge sonrası tarih, ulus-devlet inşası politikalarının, özellikle de vatandaşların yerel aydınların lehindeki aktif rolünü dışladıkları zaman başarısız olmalarıyla dikkat çekmiştir. Aslında, yöneticiler ve yönetilen arasında doldurulması zor bir hendek vardır. Evrensel oy hakkı olmasına rağmen, insanlar politikadaki rollerini bilmiyorlar. Siyasi değerleri hakkında daha az şey biliyorlar. Onlar için politika, eğitimli insanların meselesidir. Aydınlara gelince, halk kitleleriyle bağlantısı kesildi. Bu nedenle elitler ve halklar arasında siyasi entegrasyon eksikliği bulunuyordu. Sonunda, Benin ulusunun kurulduğunu söyleyebilir miyiz? Hiçbir şey kesin değil, çünkü milletin kendisi zor bir kavramdır. Bir ulusun tamamen oluşturulmuş olup olmadığını söylemek için kesin bir kriter olmadığını hatırlayalım. Ulusun farklı tanımlarının hepsi sınırlarını göstermiştir. Hiçbir ülke ulusal kriterlere tam olarak uymuyor. Her zaman istisnalar vardır. O zaman, toplumsal bir fenomen olarak ulus evrimseldir. Bu durumda, milletin insanların veya insan gruplarının olmasını istediği yerde bulunduğunu hatırlayalım. Açıkçası, Benin'de artık bir ulus bilinci var. Elbette, farklı sosyo-kültürel grupların belirgin bir varlığı var. Birlikte yaşamaları bazen, özellikle seçimler gibi büyük siyasi meselelerde sürtüşme yaratıyor. Bununla birlikte, tüm vatandaşlar düzeyinde sağlam bir yaşam isteği, millete ulaşmak için ortak bir gelecek hayal etme arzusu var. Bu fikir istikrarlı bir şekilde büyüdü. Zamanında yaşadığı maceralar sadece onu güçlendirdi. Ancak, süreç tamamlanmaktan çok uzaktır.

BİBLİOGRAFYA

1- Arşivler

A- Benin Ulusal Arşivleri

ANB Rapports des cercles (Porto-Novo, Holli-Kétou, Mono, Atakora, Borgou)

ANB Rapports politiques et administratifs (série E)

- Dossier Presse et DS/R
- Dossier Propagande révolutionnaire (1921-1924) et (1924-1931)
- Dossier procès de la Voix du Dahomey

B- Fransa Ulusal Arşivleri

- Rapports politiques (1895-1940)

A.O.F. 200 Mi, 1620 à 1816 (Rapports politiques mensuels et annuels 1895-1940)

A.O.F. 200 Mi, 834 et 836 (Rapport politiques et annuels 1905-1920)

A.O.F. 200Mi 1647

ANSOM, Affaires Politiques, carton 574, dossier 7

- Affaires politiques et administratives

Carton 512, Dossier sur « Association Le Bénin »

Carton 529, Dossier 2 Instruction publique aux colonies

Carton 530, Dossier 2 Affaire L. Hounkarin

Carton 542, Dossier 10 Propagande Garveyiste

Carton 574, Dossier Rapports annuels 1917-1941

Carton 574, Affaires politiques diverses 1914-1935

Carton 575, dossier sur les troubles au Dahomey

2- Resmi Belgeler

Afrika Birliği Örgütü Şartı (O.U.A.) du 25 Mayıs 1963

Dahomey Cumhuriyeti Anayasası, 28 Şubat 1959

Dahomey Cumhuriyeti Anayasası, 26 Kasım 1960

Dahomey Cumhuriyeti Anayasası, 11 Ocak 1964

Dahomey Cumhuriyeti Anayasası, 1 Eylül 1966 (Emri n°40/PR)

Dahomey Cumhuriyeti Anayasası, 31 Mart 1968

Dahomey Cumhuriyeti Anayasası, 26 Aralık 1969

Benin Halk Cumhuriyeti Anayasası, 26 Ağustos 1977

Dahomey Cumhuriyeti Resmi Gazetesi, 1960

Benin Halk Cumhuriyeti Benin Resmi Gazetesi, 1975

3- Gazeteler

Aziza (1955-1960)

Daho-express (1972- 1974)

Daho-Matin (1959-1961)

Ehuzu (1974-1989)

Idéal et Réalité (1934-1935)

La France d'Outre-Mer (1930-1960)

La Presse Porto-Novienne (1931-1936)

La Suprême Sagesse (1934-1938)

La Tribune Sociale du Dahomey (1934-1936)

La Voix du Dahomey (1927-1950)

Le Coeur du Dahomey (1932-1935)

Le Courrier du Golfe du Bénin (1934-1935)

Le Guide du Dahomey (1920-1922)

Le Messager dahoméen (1921-1935)

Le Phare du Dahomey (1929-1938)

Le Récadère de Behanzin (1916-1917)

4- Kaynak Eserler, Araştırma ve İncemeler

Ajayi Ade F. J. (Dir.), (1996) : *Histoire Générale de l'Afrique. L'Afrique au XIXe siècle jusque vers les années 1880*, Paris, Unesco, 933 p.

Almeida-Topor de H., (1995) : *Histoire économique du Dahomey (Bénin) (1890-1920)*, Paris, L'Harmattan, vol.1, s.307 (II volumes 490 p. et 419 p.).

Amin S., (1971) : *L'Afrique de l'Ouest bloquée. L'économie politique de la colonisation 1880-1970*, Paris, Les éditions de minuit, 322 p.

Amselle J-L. & M'bokolo E., dir. (1999) *: Au cœur de l'ethnie. Ethnie, tribalisme et Etat en Afrique*, Paris, La Découverte, 225 p.

Anderson B. (1996) : *L'imaginaire national. Réflexions sur l'origine et l'essor du nationalisme*, Paris, La Découverte, 212 s

Anderson B., (2002) : *L'imaginaire national. Réflexions sur l'origine et l'essor du nationalisme*, Paris, La découverte, [1983], 213 p.

Anignikin S. C., (2014) : *Les origines du mouvement national en Afrique noire : le cas du Bénin 1900-1939)*, Paris, L'Harmattan, 371p.

Balandier G., *Sociologie des Brazzavilles noires,* 262p.

Boahen A. A., dir. (1987): *Histoire générale de l'Afrique. L'Afrique sous domination coloniale, 1880-1935*, tome 7, Paris, Unesco, 938 p.

Bonnafé, P., (1964) : *Le nationalisme africain, Aperçus sur sa naissance et son évolution*, Paris, FNSP-CERI, , 430p.

Bouche P., (1885) : *La côte des esclaves et le Dahomey*, Paris, 272p.

Breuilly J., (1993): *Nationalism and the State*, Manchester, Manchester University Press, 474 p.

Cellier L., (2009) : *La construction de l'Etat-nation. Un mystère théorique*, Grenoble, Université Pierre-Mendes France, Master, 87 p.

Chabot J.-L., (1986) : *Le nationalisme*, Paris, Presses Universitaires de France (Que sais-je ?), , 127 p.

Cocquery-Vidrovitch C. dir., (1992) : *L'Afrique occidentale au temps des français. Colonisateurs et colonises, c. 1860-1960*, Paris, La découverte, 460 p.

Cornevin R., (1981) : *La République Populaire du Bénin, Des origines à nos jours*, Paris, G.P. Maisonneuve et Larose, 585p.

Crowe S. E. (1942): *The Berlin West African Conference, 1884-1885*, London, Longmans, Green& C°, , 249 p.

Delannoi G., Taguieff P.A. (éds), (1991) : *Théories du nationalisme. Nation, nationalité, ethnicité*, Paris, Éd. Kimé, 324 p.

Durand B., (1983) : *Histoire comparative des Institutions : Afrique, Monde arabe, Europe*, Dakar, NEA, 420 p.

Falola T., (2001): *Nationalism and African intellectuals*, Rochester, University of Rochester Press, 372 p.

Fougeyrollas P., (1987) : La nation. Essor et déclin des sociétés modernes, Paris, Fayard, , 260p.

Gayibor N. L. & Goeh-akue N. A., (2010): *Histoire nationales et/ou identités ethniques. Un dilemme pour les historiens africains*, Paris, Harmattan, 309 p.

Gellner E., (1965): *Thought and Change*, The University of Chicago Press, , s.169

Gellner E., (1989) : *Nations et nationalisme*, Paris, Payot (coll. « Bibliothèque historique »), 208 p.

Glèlè M. A, (1974) : *Le Danxomè, du pouvoir Adja à la Nation fon*, Nubia, , 282p.

Glèlè M.A., (1969) : *Naissance d'un Etat noir, L'évolution politique et constitutionnelle du Dahomey, de la colonisation à nos jours*, Paris, LGDJ, 537p.

Hazoumè G.L., (1972) : *Idéologies tribalistes et nation en Afrique, le cas dahoméen*, Paris, Présence Africaine, 230p.

Hobsbaum E. J., (1990): *Nations and nationalism since 1780. Programme, myth, reality*, Cambridge, Cambridge University Press, 206 p.

Hugo V. (1831) : *Notre Dame de Paris*, Paris, Candide et Cyrano, Grands Classiques, 225p.

Kipré P., (2014) : *Culture et identité nationale en Afrique de l'ouest. Le Daa dans la société béninoise d'hier à demain*, Paris, L'Harmattan, 226p.

Levis Strauss C., (1952) : *Race et Histoire*, U.N.E.S.C.O, Paris, 85p.

Lombard J. (1967): *Autorités traditionnelles et pouvoirs européens en Afrique noire* , Paris, A. Colin, 291p.

Lombard J., (1965) : *Structure de type « féodal » en Afrique noire, étude des dynamiques internes et des relations sociales chez les Bariba du Dahomey*, Paris, Mouton, et Co.,544p.

Marty (P.), (1915) : *La politique indigène du gouverneur général Ponty en A.O.F*., Paris, Leroux, 28p.

Mauss M., Karady V., (1969) : *Cohésions sociales et divisions de la sociologie*, Paris, Ed. Minuit, 734p.

Mercier P., (1962): *Civilisation du Bénin*, Paris, Société continentale d'Editions Modernes illustrées, 365p.

Miche B., (1995): *Nations et nationalisme en Europe centrale XIXe-XXe siècle*, Paris, Aubier, Collection historique, 321p.

Michelet J., (1893) : *Histoire de France, Le Moyen âge*, Tome5, Paris, Flammarion, 284.

Mink G. et Neumayer L. (Edit), (2013): *History, Memory and Politics in Central and Eastern Europe: Memory Games*, Palgrave Macmillan, 270 p.

Miroslav H., (1985), *Social preconditions of national revival in Europe, A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups among the Smaller European Nations*, London, Cambridge University Press, 213p.

Muchielli A., (1986): *L'identité*, Paris, PUF, 128 p.

Paton A.S., (1997) : *Pleure, ô pays bien-aimé*, Paris, LGF - Livre de Poche, , 351 p.

Pliya J., (1997) : *L'histoire de mon pays le Bénin*, Cotonou, Librairie N.D.,

Smith A., (1971): *Theories of nationalism*, Gerald Duckworth, 344 p.

Smith A., (1986): *The ethnic origins of nations*, Oxford, Basil Blackwell, 312 p.

Smith A., (1991): *National Identity*, Reno, University of Nevada press, 226 p.

Suret-Canale, (1961) : *Afrique Noire — L'ère coloniale (1900-1945)*, Paris, Éditions sociales, , 637 p.

Thiesse A.M., (1999) : *La création des identités nationales*, Paris, Éditions du Seuil, , 385 p.

Yahouédéhou J., (2002) : *Le droit de savoir. Les vraies couleurs du caméléon*, Tome 1, Cotonou, Planète Communications, 238 p.

5- Makaleler

Aguessy H., (1983) : ‘’Cadre théorique : les concepts de tribu, ethnie, clan, pays, peuple, nation, état, etc. et les sociétés africaines’, Présence Africaine, n° 127-128, pp. 17-42

Alexandre P. (1961) : ‘’Problèmes linguistiques des États négro-africains à l'heure de l'indépendance.’’In: Cahiers d'études africaines. Vol. 2 N°6. pp. 177-195.

Alladayè G. (2002) : « Christianisation, interférences religieuses et implications politiques dans une société africaine: cas du Dahomey / Bénin (1860-1990) », thèse d'Etat.

Anignikin C.S., (1996) : ‘’Identités ethniques et intégration nationale : essai de synthèse historique’’ in *Identité ethniques et intégration nationale, Jalons pour une*

éthique de l'intégration, Collection Xwefa, Cotonou, les Editions du Flamboyant, pp.37-53

Anignikin S., C., (2010) : ''Les élites africaines et l'indépendance : le cas des « évolués » du (Bénin)'', *Outre-mers*, tome 97, n°368-369, 2e semestre.

Anignikin S.C. (1996): ''Ouidah (Whydah), 1727-1892 Towards a social history of pre-colonial urban centre in coastal West Africa " Colloque Africa's urban past, SOAS, University of London, 19-21 June.

Anignikin S.C., (1997) : « La perspective du développement économique au Bénin : essai de synthèse historique » Communication aux journées Scientifiques de la FLASH sur : Sciences humaines et Sciences sociales au service du développement. Cotonou, Université Nationale du Bénin, 8-10 janvier.

Assima-Kpatcha E. et al., (2005) : « L'éducation sous domination coloniale ». In Gayibor N. L. (dir), *Histoire des Togolais. De 1884 à 1960*, Lomé, Presses de l'UL, vol. II, tome II, pp. 101-159.

Batchana E., (2014) : ''Togo : quels repères pour un pays en quête de son identité nationale ? (1958-2010) '', Revue du Cames, vol. 1, no 3 , pp. 37-61.

Bédarida F., (1996) : ''Phénomène national et état-nation, d'hier à aujourd'hui'', Vingtième Siècle, revue d'histoire, Volume 50, Numéro 1, pp. 4-12

Benoist J-R.de, (1983) : « L'Église catholique et la question de la construction de l'État-nation en Afrique noire francophone », Présence Africaine /3 (N° 127-128), p.212 (p. 197-214).

Boahen A. A., (dir.) : (1987) : ''L'Afrique face au défi colonial'', in *Histoire générale de l'Afrique. L'Afrique sous domination coloniale, 1880-1935*, tome 7, Paris, Unesco, pp. 21-38.

Boahen A. A., (dir.): (1987) : ''La politique et le nationalisme en Afrique occidentale, 1919 -1935''. In *Histoire générale de l'Afrique. L'Afrique sous domination coloniale, 1880-1935*, tome 7, Paris, Unesco, pp. 696-693.

Botte R., (1974) : ‘’Processus de formation d'une classe sociale dans une société africaine précapitaliste’’ In: Cahiers d'études africaines, vol. 14, n°56, pp. 605-626.

Calvez J.-Y., (1965) : « Racines sociales et économiques des nationalismes du Tiers Monde », In: *Revue française de science politique*, 15e année, n°3, ss. 446-465

Cocquery-Vidrovitch C. (1992) : ‘’La politique économique coloniale’’, in *L’Afrique occidentale au temps des français. Colonisateurs et colonises, c. 1860-1960*, Paris, La découverte, pp. 105-140.

Coquery-Vidrovitch C., (1979) : « Colonisation ou impérialisme: la politique africaine de la France entre les deux guerres », *Le Mouvement social*, No. 107 (Apr. - Jun), pp. 51-76

Delannoi G., (1991) : ‘’La théorie de la nation et ses ambivalences’’. In *Théories du nationalisme. Nation, nationaliste, ethnicité*, Paris, Kime, pp. 9-14.

Drabek A.M., (1992) : ‘’The concept of ‘nation’ in bohemia and Moravia at the turn of the 19th century’’, History of European Ideas, Vol. 15, No. l-3, pp. 305-31, I.

Ehrlich (S.), (1972) : ‘’L'État et la Nation’’. In: L’Homme et la société, n° 24-25, Théorie et sociologie marxiste. pp. 177-186.

Falcon R.P.P., (1970) : « Religion du Vodun : Cosmogonie et mythologie », Etudes dahoméennes, Institut de Recherche Appliquée du Dahomey (IRAD), n°18-19, juillet-octobre, s.103 (102-107).

Horst M., (2007) :« Mémoire historique et identité nationale », p.42, in Dominique Schnapper et al., « Identité et mémoire »,Collection Penser l’Europe, Paris,. pp.35-47

Jaffrelot C., (1991) : ‘’Les modèles explicatifs de l’origine des Nations et du nationalisme’’ – Revue Critique’’, p. 139-177

Kipré P., (2006) : ‘’De la question nationale en Afrique noire’’, in Afrika Zamani, no. 11 & 12, 2003–2004, , pp. 64–85.

Kundera, M. (1981) : ‘’Le pari de la littérature tchèque’’. Liberté, 23(3), 6–12.

Labante N. (2010) : ‘’Diversité ethnique et construction nationale : l’exemple du Togo a la veille de l’indépendance’’. In *Histoires nationales et/ou identités ethniques. Un dilemme pour les historiens africains ?*, Paris, Harmattan, pp. 185-208

Lacoste Y., (1966) : « Géographie du sous-développement », coll. Magellan, Paris, PUF, p.87.

Ladislav H. (1996): “The Little Czech and the Great Czech Nation.” Cambridge: Cambridge University Press, Introduction + Chapters 3, 5, 6.

Leclerc H. (2008) : ‘’Défenses et illustrations de la langue tchèque dans la littérature de langue allemande en Bohême dans la première moitié du XIXe siècle’’. In Renaud (P.) *Les situations de plurilinguisme en Europe comme objet de l’histoire*, Paris, L’Harmattan, pp.53-67.

Linz J., Darviche M.-S., Genieys (W.), (1997) : ‘’Construction étatique et construction nationale’’. In: Pôle Sud, n°7, Elites, politiques et territoires. pp. 5-26;

Lombard J. (1969) : ‘’Tribalisme et intégration nationale en Afrique noire’’, L'Homme et la société, n° 12, pp. 69-86

Lombard J., (1960) : ‘’La vie politique dans une ancienne société de type féodal : les Bariba du Dahomey’’, Cahiers d'études africaines. Vol. 1, n°3, pp. 5-45.

Miroslav H. (1995) : "De l'ethnicité à la nation. Un chemin oublié vers la modernité." Anthropologie et Sociétés 193: 71–86.

Morin E., (1991) : ‘’L’Etat-nation’’. In *Théories du nationalisme. Nation, nationaliste, ethnicité*, Paris, Kime, pp. 319-324.

Oloruntimehin B. O., (1987) : ‘’La politique africaine et le nationalisme africain, 1919 -1935’’, *Histoire générale de l’Afrique. L’Afrique sous domination coloniale*, 1880-1935, tome 7, Paris, Unesco, pp. 609-623.

Pourtier R. (1983) : ‘’Nommer l'espace, L'émergence de l'Etat territorial en Afrique Noire’’, L'Espace Géographique, not°4, ss. 293-304. Doin, 8, place de l'Odéon, Paris-VIe.

Rambour M., (2001) : ‘’Les mutations de l'État-nation en Europe. Réflexions sur les concepts de multination et de patriotisme constitutionnel’’, Pôle Sud, n°14, pp. 17-27

Renan E., (1882) : ‘’Qu’est-ce qu’une nation ?’’, Paris, Calmann Lévy, 11p.

Roussellier N., (1996) : ‘’Déconstruire l'état-nation. Travaux et discussions’’, Vingtième Siècle. Revue d'histoire, n° 50, pp. 13-22

Rupnik J., (2004) : ‘’La République tchèque : Du printemps de Prague à la ‘’Révolution de velours’’, Janvier, Forum Universitaire de l’Ouest Parisien. Consulté le 7 octobre 2018

Senghor L.S. (1959) : ‘’Rapport au Congrès constitutif du PFA’’, Dakar, 1er-5 juillet

Sicard E., (1967) : ‘’Essai d'analyse des éléments principaux des constructions nationales actuelles’’, L'Année sociologique (1940/1948-), Troisième série, Vol. 18, pp. 17-71

Staline J., (1996) : ‘’Le marxisme et la question nationale, Matériaux pour l'histoire de notre temps’’, Persée, p. 50-51

Suda Z. L. (2001): ‘’ The Curious Side of Modern Czech Nationalism’’. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 9(2), pp.225-234.

Tessieres Y. De, (1972) “Un épisode du partage de l'Afrique : la mission Monteil de 1890-1892.” p.402

Thiesse (A.-M.), (2000) : « Des fictions créatrices : les identités nationales », Romantisme, Volume 30, Numéro 110, pp. 51 – 62

Traoré B., (1983) : ‘’De la genèse de la Nation et de l'Etat en Afrique noire’’, Présence Africaine (N° 127-128), pp. 149-160.

Vagman V., (2001) : « Indéfinissable et imprévisible nation », Toudi Mensuel n°41, sept.-oct.,3 p.

Vidégla D. K. M., Iroko A. F. (1984) : ‘’Nouveau regard sur la révolte de Sakété en 1905’’. In: Cahiers d'études africaines, Persée, vol. 24, n°93, ss. 51-70

Villandre J.J. (1950) : ‘’Les chefferies traditionnelles en Afrique Occidentale Française (A.O.F.)’’, Thèse de droit, juillet, inédit.

Zajaczkowski A., (1981) : ‘’ Le problème de la nation en Afrique noire In: Revue française d'histoire d'outre-mer’’, tome 68, n°250-253. Etat et société en Afrique Noire., pp. 325-331.

6- İnternet Kaynakları

http://africultures.com/lhistoire-contemporaine-de-lafrique-cest-le-panafricanisme-12768/

http://cdlm.revues.org/100.

http://etudesafricaines.revues.org/88.

http://metropoles.revues.org/80.

http://thomassankara.net/le-panafricanisme-histoire-mythes-et-projets-politiques-de-philippe-ouedraogo/

http://www.cairn.info/revue-afrique-contemporaine-2012-2-page-59.htm.

http://www.cairn.info/revue-outre-terre1-2005-2-page-19.htm.

http://www.connectionivoirienne.net/50897/contribution-nationalismes-panafricanismes-et-democraties-en-afrique-par-franklin-nyamsi.

http://www.persee.fr/doc/caoum_0373-5834_1984_num_37_146_3100.

http://www.persee.fr/doc/outre_0300-9513_1981_num_68_250_2301.

http://www.persee.fr/doc/outre_1631-0438_2011_num_98_370_4536.

http://www.persee.fr/doc/pole_1262-1676_1997_num_7_1_977.

URL:http://exhibitions.nypl.org/africanaage/essay-resistance.html.

www.persee.fr/doc/afdi_0066-3085_1957_num_3_1_1348.

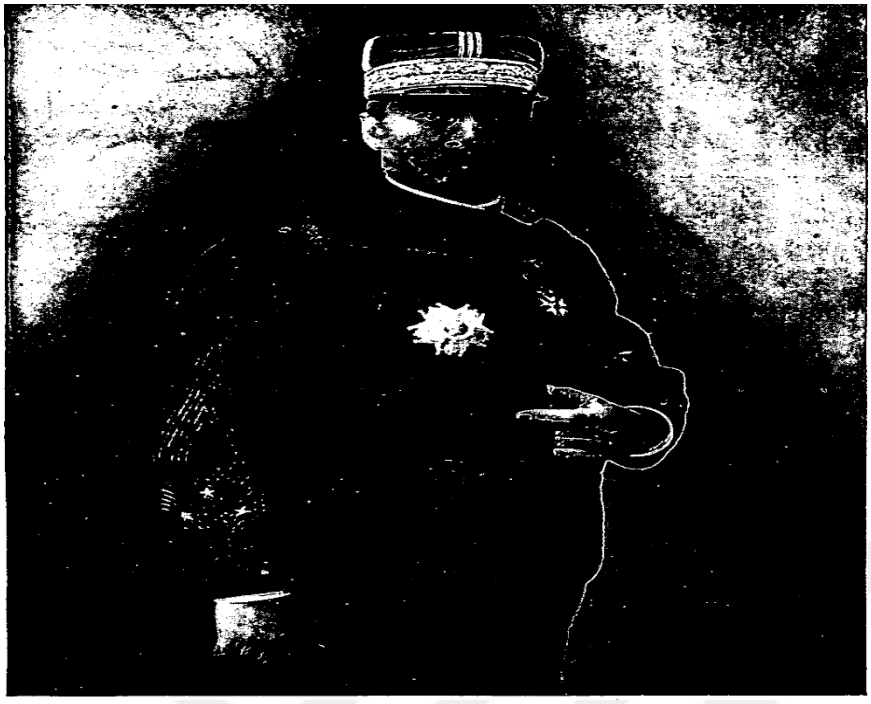
www.persee.fr/doc/polit_0032-342x_1957_num_22_6_2466.

www.universalis.fr

EKLER

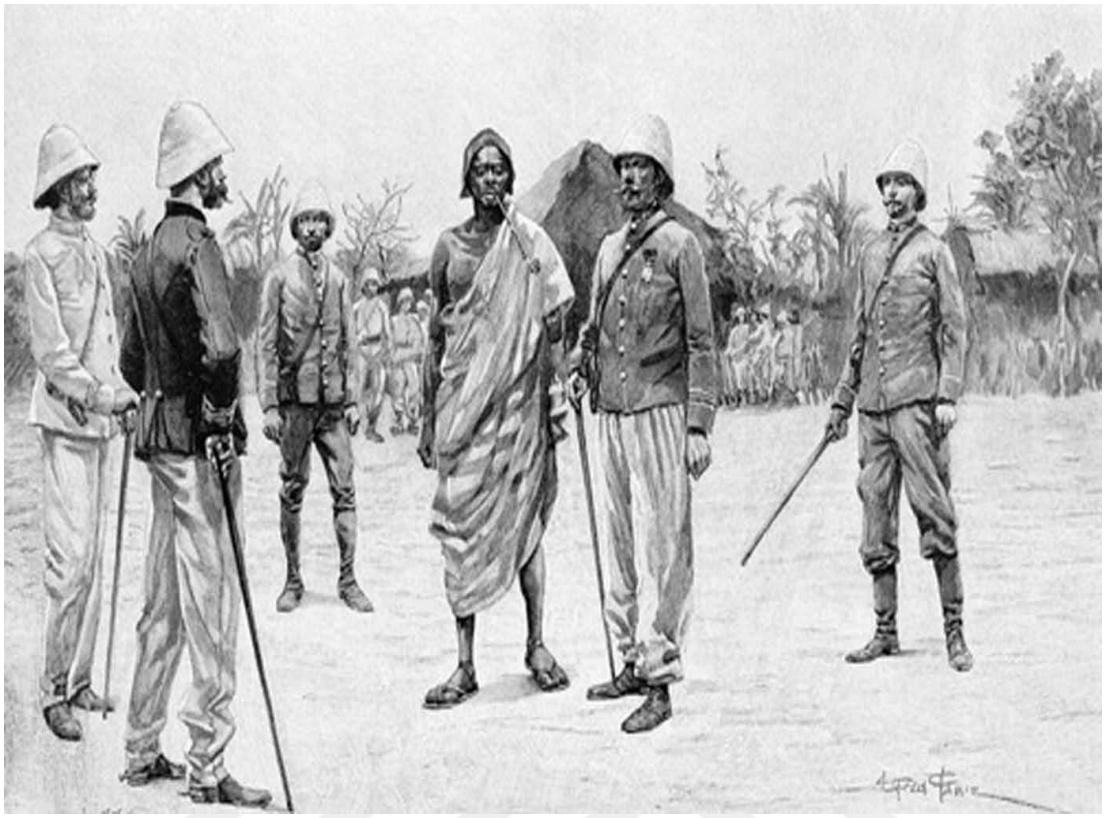
EK I: Afrika'da Benin (Kaynak: www.tigermoon.co.uk)

EK II: General Dodds, Danxomè krallığının fatihi (Kaynak: Fransız Batı Afrika genel hükümetinin arşivleri (A.O.F.): 1904)

Ek III: Danxomè ordusu (Kaynak: Gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France)

EK IV: Kral Béhanzin Goho Meydanı'nda Fransız ordusu kendini Teslim Oldu (Kaynak: Le Petit Journal: 1863 -1944, Fransa)

EK VII: Toffa I ve Behanzin Krallar (Kaynak: Archives Nationale du Bénin, Benin Ulusal Arşivi)

EK VIII: Dahomey'in Bağımsızlığının İlanı (Kaynak: Gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France)

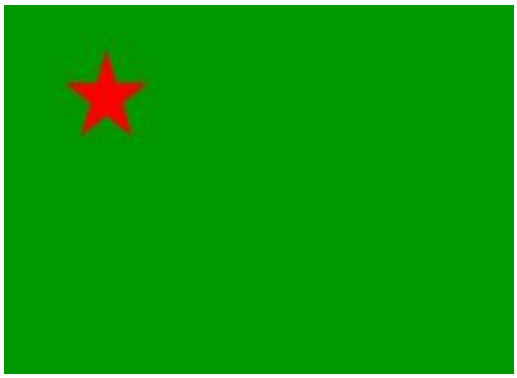
EK IX: Dahomey'in İlk Hükümeti (Kaynak: Archives Nationale du Bénin, Benin Ulusal Arşivi)

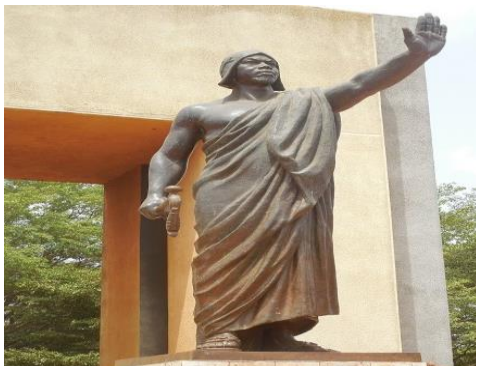
Benin Arması

Benin Bayrağı (1960-1975 ve 1990 ...)

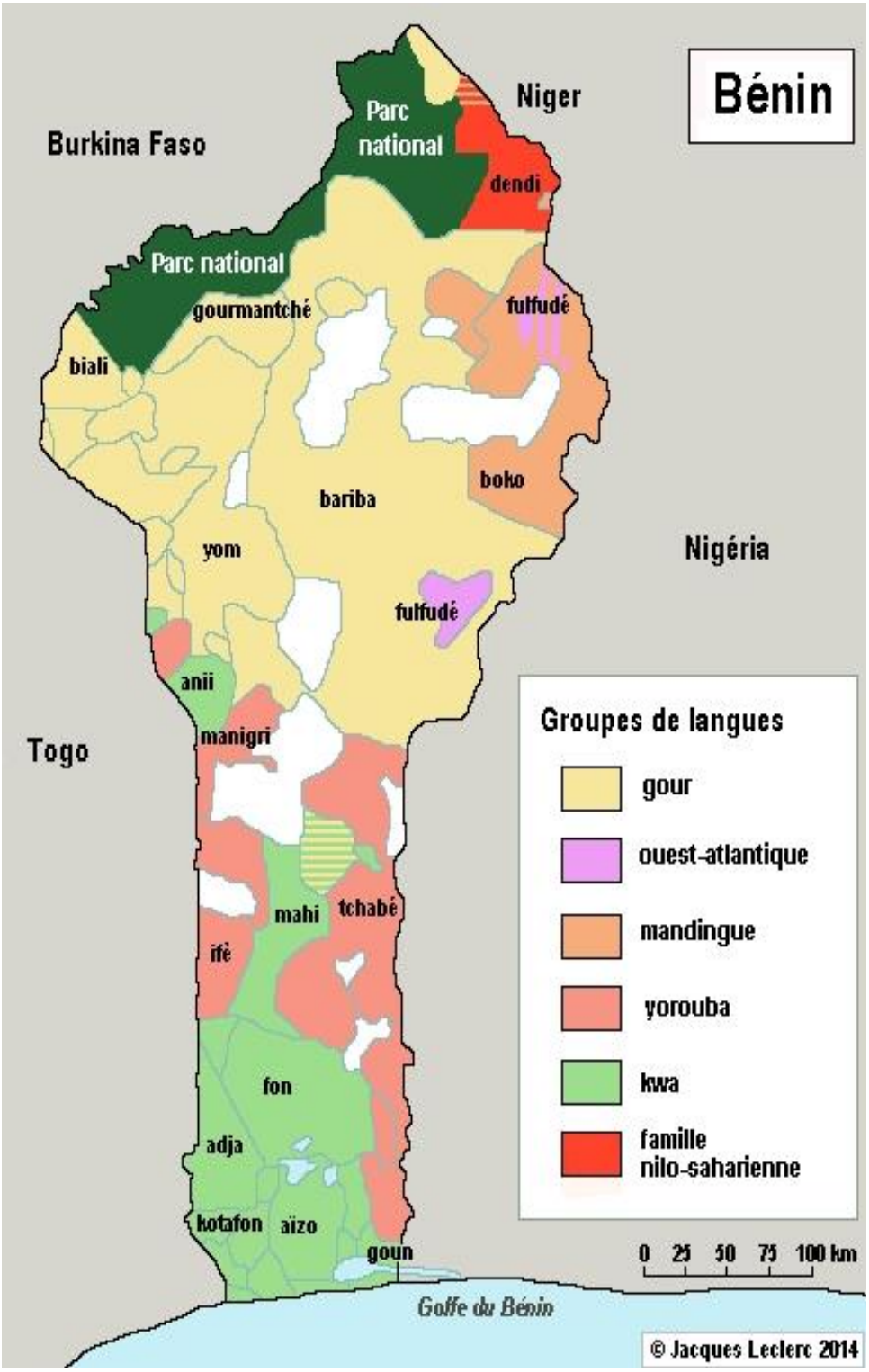

Benin Halk Cumhuriyeti bayrağı (1974-1990)

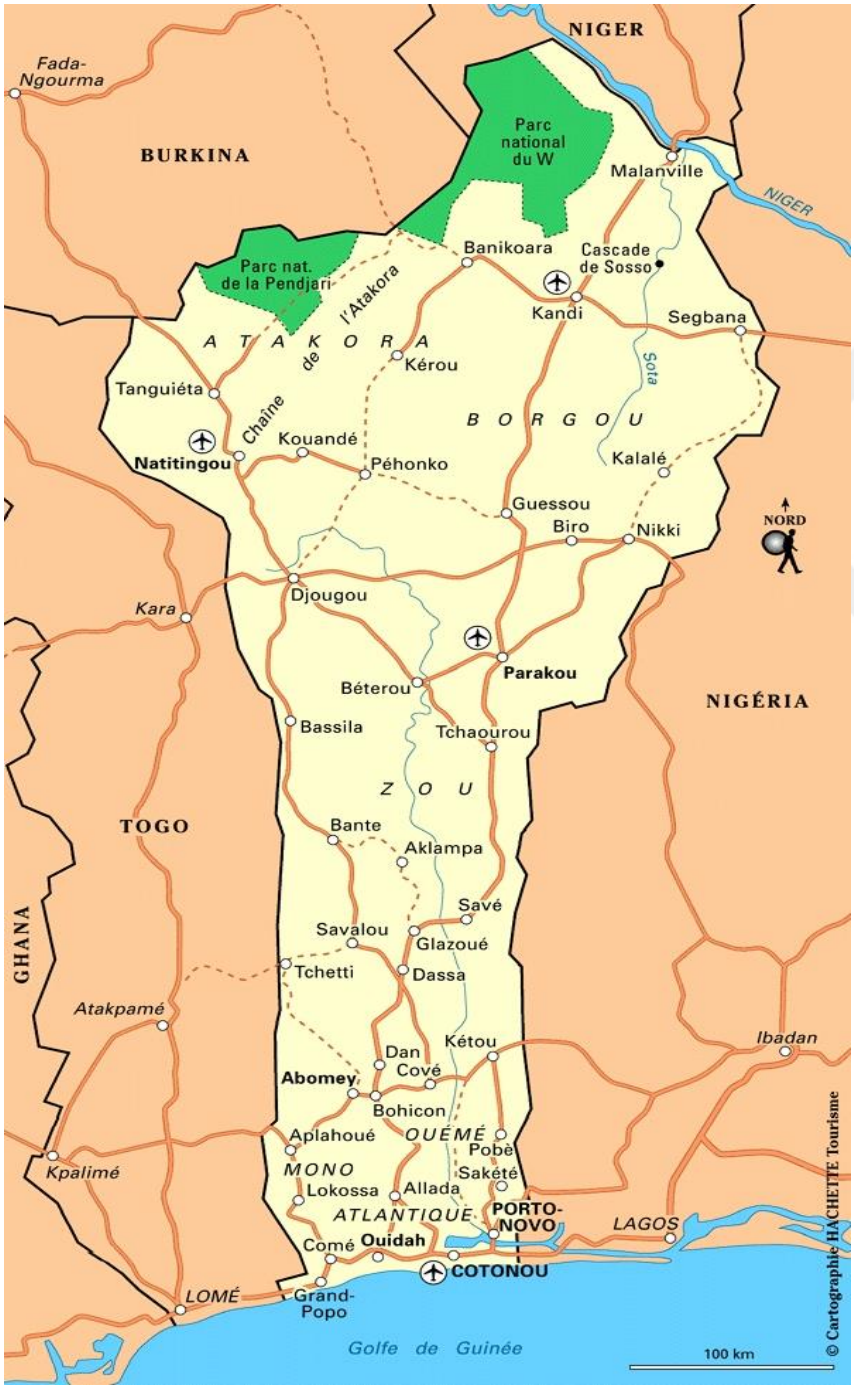

Behanzin, Mîlli Kahraman

EK X: Dahomey (Benin) Mîlli Sembolleri (Kaynak: Gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France)

EK XI : Benin Dil Haritası (Kaynak: Cartes\benin-map-langues.gif)

EK XII: Benin İdari Haritası (https://www.routard.com/guide_carte/code_dest/benin.htm)